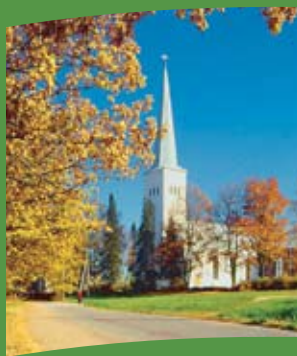

Valgamaa aastaraamat

Tartumaa

Palupera

Viljandimaa

Põdrala

Puka

Otepää

Helme

Öru

Sangaste

Võrumaa

Hummuli

Tõlliste

Lääne-Võrumaa

Valga

Karula

Taheva

VALGAMAA
AASTARAAMAT
2005

Valga 2006

Valga Maavalitsus
Kesk 12, 68203 Valga
telefon 766 6111, faks 766 6157
e-post: info@valgamv.ee
Internetist: <http://valgamaa.ee>

Koostanud ja toimetanud Valga Maavalitsus

Täname kõiki, kes osutasid abi selle raamatu ilmumisel!

© Valga Maavalitsus, 2006
Teostus OÜ Ecwador, trükk AS Printon 400 eks., 156 lk.

Käesoleva väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.
Väliskaane kujunduses kasutatud Lõuna-Eesti brändi stiilielementi - kuppelmaastikku kujutav muster.

Eessõna

Hea lugeja,

2005. a. olulisemad andmed ja sündmused Valgamaa kohta on koondatud Sinu käes olevasse raamatusse.

Võime julgelt öelda, et elu Eestis läheb paremuse suunas — oleme edukalt lõimunud rahvusvaheliste organisatsioonide NATO ja Euroopa Liiduga, riigieelarve täitub oodatust soodsamalt ning majandusnäitajad liiguvad positiivses suunas.

Aastaraamatut sirvides näeme positiivseid arenguid kaValgamaal — palgad ja leibkondade sissetulekud on kasvanud kiiremini, kui Eestis keskmiselt, jäädes paraku siiski viimasest väiksemaks.

Maakonna arengu seisukohalt on oluline, et alustati edukalt läbirääkimisi AS Eesti Gaasiga maakonna gasifitseerimise küsimuses ning jõuti esimeste kokkulepeteni. Maagaasi kasutuselevõtt avardab maakonna energeetikavõimalusi ning säästab keskkonda, samuti tõstab see maakonna konkurentsivõimet võrreldes ülejäänud Eestiga.

Valgamaa ei ole enam ääremaa. Euroopa Liidu laienemisest johtuvad üha tugevamad sidemed annavad meile võimaluse teha tihedamat koostööd teiste regioonidega. Osaleme mitmetes rahvusvahelistes projektides – Via Hanseatica, Baltic Tangent, InLoC. Maakonnakeskust – Valga linna, arendatakse aktiivselt Läti poolse sõsarlinnaga omapäraseks Valga-Valka kaksiklinnaks.

Uutes oludes peame paratamatult olema konkurentsivõimelisemad. Inimressurss on meie olulisim potentsiaal, millest sõltub maakonna tulevik. Seetõttu väärtustatakse Valgamaal kvaliteetset haridust. Senisest rohkem pööratakse tähelepanu maakonna kutseõppekeskuse kaasajastamisele. Soovime teha rohkem koostööd kohalike ettevõtjatega, et meil oleks parem ülevaade ettevõtjate vajadustest kvalifitseeritud tööjõu kohta ja samas tahame teada saada ka meie tulevaste kvalifitseeritud spetsialistide – kutsekooli lõpetajate, soovidest õpitava eriala suhtes. Tihe koostöö nende kahe poole vahel aitab ettevõtjatel leida endale häid töötajaid ja noortel oma kohta elus. Tulevikus pole Valgamaal välistatud ka mõne kõrgkooli filiaali avamine.

Loodan, et leiad raamatust nii mõndagi huvipakkuvat, Sinu arvamused ja ettepanekud on alati oodatud.

Georg Trašanov
Valga maavanem

1. Sisukord

Eessõna	3
2. 100 aastat tagasi	10
3. Tähtsamad sündmused ja üritused	13
4. Juhtimine ja regionaalhaldus	17
4.1 Valga maakond	17
4.1.1 Üldist	17
4.1.2 Maakonna kujunemine	17
4.1.3 Lipp ja vapp	19
4.1.4 Kaugused linnulennult	19
Tabel 4-1 Maakonnakeskused	19
Tabel 4-2 Väljapoole Eestit	19
4.1.5 Haldusjaotus	20
Tabel 4-3 Elanike arv rahvastikuregistri põhjal	20
4.1.6 Rahvastik	20
Graafik 4-4 Jaotus soo järgi	20
Graafik 4-5 Jaotus vanuse järgi	21
Graafik 4-6 Jaotus elukoha järgi	21
4.1.7 Rahvastikusündmused	21
Graafik 4-7 Loomulik iive 1995—2005	22
Graafik 4-8 Abielud, abielulahutused ja nime muutmised 1995—2005	22
4.2 Riiklikud institutsioonid	23
4.2.1 Valga Maavalitsus	23
Joonis 4-9 Struktuur	23
Tabel 4-10 Ametnike jaotus soo ja vanuse järgi	23
Tabel 4-11 Programmidele eraldatud vahendid Eestis (mln kr)	24
Tabel 4-12 Esitatud ja toetatud regionaalarenguprojektid Valgamaal	24
Tabel 4-13 Hasartmängumaksust regionaalsete investorite toetamise programmi kaudu toetatud valdkond	24
Tabel 4-14 Hasartmängumaksust investeringuprojektidele toetust saanud	25
Tabel 4-15 Kohaliku omaalgatuse programmist toetust saanud	25
Tabel 4-16 Kohaliku omaalgatuse programmist Hollandi vahenditest toetust saanud	27
4.2.2 Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse Valga maksu- ja tollibüroo	29
4.2.3 Muinsuskaitseinspeksiooni Valgamaa inspektor	29
4.2.4 Valgamaa tööinspeksioon	29
4.2.5 Tarbijakaitseameti Valgamaa talitus	29
4.2.6 Valga Piirivalvepiirkond	29
Tabel 4-17 Piiristatistika	30
4.2.7 Lõuna Ringkonnaprokuratuuri Viljandi osakonna Valga prokurörid	31
Tabel 4-18 Tulekahjud	32
Tabel 4-19 Päästeteenistuste poolt registreeritud sündmused	33
4.2.9 Lõuna Politseiprefektuuri Valga politseijaoskond	33
Tabel 4-20 Politseiametnike jaotus Valgamaal	34
Tabel 4-21 Õigusrikkumiste struktuur	35
Tabel 4-22 Kuriteod omaavalitsuste lõikes	35
Tabel 4-23 Liiklusõnnetused	36
4.2.11 Valga Maakohus	36
4.2.12 Rahvusarhiivi Valga Maa-arhiiv	37
4.2.13 Eesti Riikliku Autoregistrikeskuse Võru büroo Valga jaoskond	37
Tabel 4-24 Registris	37
Tabel 4-25 Tegevusnäitajad	38
4.2.14 Kaitseliidu Valgamaa Malev	38

4.2.15 Kodakondsus- ja Migratsiooniameti Lõuna Regionaalosakonna Valga büroo	39
Tabel 4-26 Üldandmed	39
4.2.16 Valga Maakohtu kriminaalhooldusosakond	40
4.3 Kohalikud omavalitsused	40
4.3.1 Kohalike omavalitsuste eelarve	40
Tabel 4-27 Tulud ja kulud ühe elaniku kohta (kr)	40
Tabel 4-28 Üksikisiku tulumaksu laekumine ühe elaniku kohta (kr)	41
Graafik 4-29 Tulud ja kulud, üksikisiku tulumaksu laekumine ühe elaniku kohta	41
Tabel 4-30 Tulude jaotumine (tuh kr)	42
Tabel 4-31 Kulude jaotumine (tuh kr)	42
Graafik 4-32 Tulude jaotumine	43
Graafik 4-33 kulude jaotumine	43
4.3.2 Valgamaa Omavalitsuste Liit	44
Tabel 4-34 Esindajad	44
4.3.3 Helme vald	46
4.3.4 Hummuli vald	47
4.3.5 Karula vald	48
4.3.6 Otepää vald	50
4.3.7 Palupera vald	52
4.3.8 Puka vald	53
4.3.9 Põdrala vald	55
4.3.10 Sangaste vald	57
4.3.11 Taheva vald	58
4.3.12 Tõlliste vald	60
4.3.13 Tõrva linn	62
4.3.14 Valga linn	63
4.3.15 Öru vald	66
5. Looduskeskkond ja keskkonnakaitse	68
5.1 Üldiseloostus	68
5.2 Meteoroloogiline ülevaade	68
5.2.1 Soojuslikud karakteristikud	68
Tabel 5-1 Õhutemperatuurid (C)	68
Graafik 5-2 Valga aasta keskmine õhutemperatuur, °C, aegrida 1961–2005	69
Graafik 5-3 Valga kuu keskmine õhutemperatuur, °C	69
5.2.2 Sademed (mm) ja suhteline õhuniiskus	70
Graafik 5-4 Valga. Sademete hulk, mm ja suhteline õhuniiskus, %	70
5.3 Maavarad	70
5.3.1 Ehitusliiv ja ehituskruus	70
5.3.2 Turvas	70
5.4 Vesi	70
Tabel 5-5 Veekasutus maakonnas 1989–2005 (tuh. m ³ /a)	71
Graafik 5-6 Reovee puhastamine (tuh. m ³ /a)	71
Graafik 5-7 Heitvee reostuskoormus (t/a)	71
5.5 Metsandus	72
Tabel 5-8 RMK raied metsateatiste järgi (ha/tm)	72
Tabel 5-9 RMK metskondade tegelik raie (ha/tm)	72
Tabel 5-10 Metsaraie erametsamaal metsateatiste järgi (ha/tm)	72
Tabel 5-11 Raiesmike tegelik kultiveerimine riigimetsas (ha)	73
5.6 Jahindus	73
5.7 Kalandus	73
5.8 Jäätmed	74
5.9 Välisõhk	74
Tabel 5-12 Paiksetest saasteallikatest õhku paisatud kogused (t/a)	74

Tabel 5-13 Suuremad õhusaastajad ja nende poolt välisõhku eraldatud saasteained, sh raskmetallid, kokku (t/a)	74
5.10 Looduskaitsealad	74
5.11 Karula Rahvuspargi Administratsioon	75
5.12 Otepää Looduspargi Administratsioon	77
5.13 Keskkonnateadlikkus ja –koolitus	80
5.14 Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus	80
Tabel 5-14 Keskkonnainvesteeringute Keskuse raha kasutamine (tuh. kr)	81
5.15 Keskkonnainspektsiooni Võrumaa osakonna Valga büroo	81
Tabel 5-15 Keskkonna alased rikkumised	81
5.16 Valga Maaparandusbüroo	82
Tabel 5-16 Kuivendatud maade bilanss Eestis ja Valga maakonnas	82
Tabel 5-17 Kuivendussüsteemide üleandmine maaomanikele	82
Tabel 5-18 Maaparandusühistud (MPÜ)	82
6. Haridus ja noorsootöö	83
6.1 Koolivõrk ja õpilased	83
Tabel 6-1 Koolid	83
6.1.1 Õpilased ja koolide lõpetamine	84
Tabel 6-2 Õpilaste arv	84
Tabel 6-3 Munitsipaalkoolide 1.klassi astunud õpilased võrrelduna sündidega ja prognoos	85
Graafik 6-4 Esimesse klassi astunud õpilaste arvu võrdlus arvestuslike näitajatega	85
Tabel 6-5 Gümnaasiumi/keskkooli lõpetamine	86
Tabel 6-6 Gümnaasiumi/keskkooli kuldmedaliga lõpetanud	86
Tabel 6-7 Põhikooli lõpetamine	86
Tabel 6-8 Põhikooli kiitusega lõpetanud	87
6.1.2 Õpetajad	87
Tabel 6-9 Õpetajate arv	88
Graafik 6-10 Õpetajate struktuur tööaja järgi	88
Graafik 6-11 Õpetajate struktuur hariduse järgi	89
Graafik 6-12 Õpetajate struktuur soo järgi	89
6.2 Koolieelsed lasteasutused	90
Tabel 6-13 Koolieelsed lasteasutused	90
Tabel 6-14 Koolieelsete lasteasutuste pedagoogid hariduse järgi	90
Tabel 6-15 Koolieelsed lasteasutused aastatel 2000-2005	90
6.3 Valgamaa Kutseõppekeskus	91
Tabel 6-16 Lõpetajad erialade kaupa	92
6.4 Noorsootöö	92
Tabel 6-17 Noorteühendused ja -organisatsioonid koolides	92
6.4.1 Noorteühendused ja -organisatsioonid Valgamaal	93
6.4.2 Huvialakoolid	95
6.4.3 Huvikeskused, stuudiod, avatud noortekeskused	95
6.5 Erinorsootöö	98
6.5.1 Alaealiste komisjoni tegevus	98
Graafik 6-18 Alaealiste õigusrikkumiste arutelud 2000–2005	98
Tabel 6-19 Alaealiste komisjoni poole pöördumiste alused 2000–2005	98
Tabel 6-20 Alaealiste komisjoni poolt kohaldatud mõjutusvahendid 2000–2005	98
Tabel 6-21 Alaealiste õigusrikkumisi ennetavate kriminaalpreventiivsete projektide toetamine 2000–2005	99
Tabel 6-22 Alaealiste õigusrikkumisi ennetavate kriminaalpreventiivsete projektide toetamine 2005.a.	99
Graafik 6-23 Arutelude arv nõustamiskomisjonis 2000–2005	100
7. Majandus ja tehniline infrastruktuur	101
7.1 Tööhõive, sissetulek ja tarbimine	101
Tabel 7-1 Rahvastiku kategooriad	101

Tabel 7-2 Rahvastiku majandusliku aktiivsuse näitajad, eelneva tabeli alusel arvutatakse järgmised näitajad (%)	101
Graafik 7-3 Töötute osakaal tööealisest elanikkonnast (%)	102
7.1.1 Tööturuameti Valgamaa osakond	102
Tabel 7-4 Tööhõivetalituses registreeritud töötud	102
Tabel 7-5 Riikliku töövahendussüsteemi poolt osutatud tööturuteenused	102
Tabel 7-6 Töövahendus	102
Tabel 7-7 Registreeritud töötud omavalitsuste lõikes seisuga 31.12.2005.	102
7.1.2 Sissetulek ja tarbimine	103
Tabel 7-8 Keskmine brutopalk kuus (kr)	103
Tabel 7-9 Leibkondade keskmine sissetulek leibkonnaliikme kohta kuus (kr)	103
Tabel 7-10 Leibkondade keskmine väljaminek leibkonnaliikme kohta kuus (kr)	103
7.2 Pangandus	104
7.2.1 AS SEB Eesti Ühispank Valga kontor	104
Tabel 7-11 Pangandusnäitajad	104
7.2.2 AS Hansapank Valgamaa kontorid	105
7.2.3 Pangandusnäitajad	105
7.3 Maa- ja omandireform	105
Tabel 7-12 Maafond omavalitsuste lõikes (ha)	105
Tabel 7-13 Maareformi seis (ha)	106
Tabel 7-14 Maareformi dünaamika	106
Tabel 7-15 Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise taotluste lahendamine seisuga 01.10.2005	106
7.4 Ettevõtlus	107
Tabel 7-16 Ettevõtjad õigusliku vormi järgi	107
Tabel 7-17 Objektid Äriregistris, Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuse riiklikus registris, Mittetulundusühingute- ja Sihtasutuste registris, Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registris	107
Tabel 7-18 Maakonna ettevõttere registris	107
Tabel 7-19 Ettevõtete üldine edetabel	107
Tabel 7-20 Kasumi edetabel	108
Tabel 7-21 Käibe edetabel	108
Tabel 7-22 Kasumi kasvu edetabel	108
Tabel 7-24 Käibe kasvu edetabel	108
Tabel 7-25 Omakapitali tootlikkuse (ROE) edetabel	109
7.4.1 Ettevõtluse tugisüsteemid maakonnas — SA Valgamaa Arenguagentuur	
Tabel 7-26 Nõustamisi 2005.a	109
7.5 Energeetika	111
7.5.1 Katlamajad	111
Tabel 7-27. Katlad, nende võimsus ja kasutatud kütused	111
Tabel 7-28 Katlakütused	113
Tabel 7-29 Soojuse tootmine	114
7.6 Elekter	116
Tabel 7-30 Eesti Energia teenindusmahud Valga maakonnas	116
7.6.1 Suuremad investeeringud 2004–2005 majandusaastal.	116
Tabel 7-31 Objektide arv ja elektrienergia tarbimine piirkondade lõikes	116
Tabel 7-32 Valgamaa kümme suuremat äriklienti	117
7.6.2 Alternatiivenergia tootmine	117
7.7 Ehitus, elamumajandus ja riiklikud investeeringud	117
7.7.1 Riiklikud investeeringud	117
Tabel 7-33 Kohalikele omavalitsustele (tuh kr)	117
Tabel 7-34 Investeeringud kohalikust eelarvest (tuh kr)	118
7.7.2 Planeeringud	118
7.7.3 Heakord	119

7.8 Transport ja kommunikatsioonid	121
7.8.1 Teed	121
Tabel 7-35 Riigiteede katted (km)	121
Tabel 7-36 Maanteede ja teerajatiste ehitus-, remondi- ja hooldetööd Valga maakonnas (mln kr)	122
Tabel 7-37 Valgamaa metsateed (km)	122
Tabel 7-38 Valgamaa metsateede hooldus- ning remondikulud (tuh kr)	122
Tabel 7-39 Riigieelarvelised eraldused kohalike teede investeeringuteks	123
Tabel 7-40 Kohalike teede hooldus- ja remonttööd valla/linna eelarvest tuh. krooni	123
7.8.2 Transport	123
Tabel 7-41 Bussiliiklus	123
Tabel 7-42 Maakonda teenindavad bussifirmad (liinide arv)	124
Tabel 7- 43 Reisijatevedu raudteel (reisijaid)	124
Tabel 7- 44 Kaubavedu raudteel (vagunid)	124
Tabel 7- 45 Raudteejaamad	124
7.8.3 Perioodika	126
7.9 Televisioon ja ringhääling	126
7.9.2 Telefoniside	126
7.9.3 Avatud internetipunktid	127
7.9.4 Traadita Interneti (WiFi) alad	128
7.9.5 AS Eesti Post Lõuna regioon	129
Tabel 7-46 Töödeldud postisaadetisi (tuh. tk.)	129
Tabel 7-47 Perioodika tellimine	129
Tabel 7-48 Enim tellitud ajalehed ja ajakirjad	129
7.10 Põllumajandus	130
7.10.1 Põhinäitajad	130
Tabel 7-49 Loomade arv (elanike ja talude majapidamisteta)	130
Tabel 7-50 Toetused põllumajandustootjatele (tuh kr)	130
Tabel 7-51 SAPARDi toetused	131
Tabel 7-52 Riikliku arengukava (RAK) investeeringutoetused	131
7.10.2 Valgamaa Põllumeeste Liit	132
7.10.3 Taimetoodangu Inspeksiooni Valga büroo	133
Tabel 7-53 Järelevalve teostamine Valga maakonnas	133
Tabel 7-54 Kontrollproovide võtmine Valga maakonnas	133
Tabel 7-55 Teostatud veterinaar-sanitaarset ekspertiisi lihakehadele	133
8. Sotsiaalhoolekanne, tervishoid, turvalisus	135
8.1. Sotsiaalkindlustus ja hoolekanne	135
Tabel 8-1 Peretoetuste väljamaksmine (tuh kr)	135
Tabel 8-2 Vanemahüvitis	135
Tabel 8-3 Riiklik pensionikindlustus	135
Tabel 8-4 Puuetega inimeste sotsiaaltoetused	135
Tabel 8-5 Muud hüvitised ja väljamaksed	136
Tabel 8-6 Toimetulekutoetus ja täiendavad toetused omavalitsuste lõikes (kr)	136
Tabel 8-7 Täiskasvanud puuetega inimeste hoolekanne 01.04.2005-31.12.2005	136
Tabel 8-8 Laste hoolekanne	136
Tabel 8-9 Hoolekandetasutused	137
Tabel 8-10 Päevakeskused	137
Tabel 8-11 Tehniliste abivahendite soodustingimustel eraldamine omavalitsuste lõikes	137
Tabel 8-12 Tehniliste abivahendite soodustingimustel eraldamine abivahendite lõikes 2005.a.	138
8.2 Tervishoid	138
8.2.1 Ambulatoorne üldarstiabi	138
8.2.2 Eriarstiabi	138
8.2.3 Hambaravi	138
8.2.4 Statsionaarne arstiabi	138
8.2.5 Kiirabi	138

Tabel 8-13 Ambulatoorne arstiabi (ühe elaniku kohta aastas)	139
Tabel 8-14 Meditsiinipersonal	139
Tabel 8-15 Voodikohtade iseloomustus	139
Tabel 8-16 Voodikohtade profiil	139
Tabel 8-17 Enamesinenud esmahaigusjuhud (%)	140
Tabel 8-18 Täiskasvanute surmapõhjused	140
Tabel 8-19 Laste surma põhjused (juhtude arv)	140
Tabel 8-20 Nakkushaiguste esinemisjuhud	140
8.3 Terviseedendus	141
9. Kultuur	143
9.1 Raamatukogud	143
Tabel 9-1 Raamatukogud	143
Tabel 9-2 Raamatukogu külastusi ühe elaniku kohta	143
Tabel 9-3 Valga Keskraamatukogu tegevusnäitajad	143
9.2 Muuseumid	144
Tabel 9-4 Muuseumid	144
Tabel 9-5 Valga Muuseumi tegevus	144
Tabel 9-6 Kultuurile eraldatud riiklikud vahendid (tuh kr)	145
9.3 Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp	145
9.4 Sihtasutus Valgamaa Fond	145
9.5 Valgamaa edukamateks valitud sportlased ja aktivistid	146
10. Turism	153
10.1 Turismiinfo ja -teenused	153
Tabel 10-1 Atesteeritud majutusettevõtted	153
Tabel 10-2 Toitlustusettevõtted	153
10.2 Turismiüritused/projektid	153
Tabel 10-3 Majutatute arv majutusasutustes	154
Tabel 10-4 Majutatud välituristide arv suurema osatähtsusega riikidest	154

2. 100 aastat tagasi

Maailmas

Prantsusmaa. 16110 nekrutist, kes Pariisist sõjateenistusse võetud, on 112 täiesti kirjaoskamatud olnud, 110 on ainult lugeda osanud ja 569 on lugeda ja kirjutada osanud, kuid nendel pole rehkenduse teadusest vähimatki aimu.

Uus laen. Kõikidest Vene maksudest vabastatud 1905-ndama aasta Venemaa uus 4 ½% laen on vene riigi valitsuse poolt välja kuulutatud, laenu suurus on 231500000 rubla (5000 miljonit Saksamaa marka ehk 294 miljonit Hollandi kuldnat). Laenu obligatsioonid peavad 1985.a. ära maksetud olema, kuid enne 9. dets 1916.a. ei või tähend. laen ei kustutamise, väljaostu ega muul teel ära maksetud saada.

400 versta tunnis. Hiljuti teatati Ameerika lehes „New York Herald“, et keegi ameeriklane Tshikagos iseäralise elektriraudtee süsteemi välja mõtelnud, mida mööda vagunid tulpade otsas rippuvatel rööbastel 400 versta tunnis edasi jooksta võivad.

Raudtee pikkus terve maakera peal käesoleva aasta algul on „Torg-Prom Gazeta“ teatel 836,216 kilomeetrit ehk 785, 591 versta, so. peaaegu 30 korda nii pikk kui maavöö.

1000 rubla sõrme eest. Iseäralik kuulutus seisab ühes „New-York Wordlt“ viimases numbris, mille järele 1000 rubla ühe terve naisterahva sõrme eest pakutakse. Sõrme omanik ei pea mitte üle 45. a. vana olema.

Viimase 25 aasta sees on 13716 Inglise laeva põhja läinud ja 40 340 inimest kaotasivad laeva-õnnetuse läbi oma elu.

Moskvast. Ringkirjas keskkoolidele kirjutatakse kooliõpetajatele ette koolilastega ümberkäimises tagasihoidlikud olla ja nende vastu mitte ärritavaid ning tihedaid lauseid tarvitada. Direktorid peavad oma tähelepanemist kergesti ärevusse sattuvate kooliõpetajate peale pöörama.

Balti ja Musta merd ühendava kanali läbi on viimasel ajal ajalehtedes juttu olnud. Mõlemate merede ühendamiseks asutatavat kõigepealt „Riia-Hersoni“ kanaali büroo. Kanaali tahetavat Dnjepri ja Düna jõe vahele kaevada ning peale selle tuleb mõlemad tähendatud jõed sügavamaks teha.

Pariisist. Siin asus kõigi Euroopa ja Ameerika maade õpetatud kirjameeste, kunstnikkude, poliitikateadlaste ja teadusetundjate selts, nime all Rahvusliste kasude kaitse ühing rahvusvahelise kokkuleppimise teel.

Uus haigus „meningiit“ on mitmel pool Venemaad nähtavale tulnud. Novgorodi kubermangus on 14 inimest selle kätte haigeks jäänud. Haigus on surmav, kuna ta arstidele veel täiesti tundmata on ning rohtu tema vastu ei teada.

Pariisist teatatakse: kiriku riigist lahutamise seadus on 341 häälega 233 vastu täielikult vastu võetud.

Pariisis algas 22. augustil vabamõtlejate kongress, milleks 3000 inimest sinna jõudnud on.

Venemaa väljarändajate kohta on Saksamaal väga rasked eeskirjad maksma pandud, mispärast soovitatakse, nad ärgu sõitkugi Saksamaale, sest et neid sealt kodu tagasisaatmine ootab.

Kõrge vanadus. Riias on vanausuline naisterahvas Anna Mitrofna Fedorova üles kirjutatud, kes 124 aastat vana olla.

Tolstoi õpetus leidvat jaapanlaste seas ikka rohkem maad. Tema romaan „Ülestõusmine“ ilmuda praegu ühes suuremas Jaapani lehes. Jaapani sõjavägi võidab vene väge, rahuarmastaja venelase õpetus võidab jaapanlast.

Moskva ülikooli rektoriks on professor vürst Sergei Trubetskoj valitud.

Peterburi ülikoolis tehtavat aktisaalile puust uste asemele rauduksed. Peale selle võidavat ukse ette veel iseäraline raudne kate lasta panna. Tähenatud saalis peavad üliõpilased harilikult omi koosolekuid.

Eestis

Tallinnast on „Teataja“ poolt Postimehele telegrahvi teel teada antud, et seal kõik vabrikud, trükikojad ja töökojad seisavad, ajalehed ei ilmu ja poed kinni on. Rahvas on ärevil. Sõjaväepatrullid liiguvad uulitsal. Korda ei ole rikutud.

Keila-Haapsalu raudteel on postirongid käima pandud. Tallinnast sõidab postivagun hommikul kell 9 ja 5 min välja, Haapsalust aga kell 11 ja 25 min päeval. Iga jaama juurde on posti-kastid välja pandud, milledest kirjad postirongide läbimisel välja võetakse.

Ei tohi lugeda. Mõned koolivalitsused on oma kooliõpilastel ära keelanud Maksim Gorki ja Leonid Andrejevi kirjatööd, niisama ka kirjanduslise ühisuse „Znanie“ aastaraamatuid lugeda. Selles eksinuid nuheldakse või heidetakse koolist välja.

Ei saa seemet kätte. Võrust teatatakse, et sealpoolsed talupojad omale Venemaalt vilja seemet tellinud. Külviaeg on käes, kuid seemnevagunid ikka veel kohale jõudmata. Põhjuseks olla ristteede peal rohkesti vilja seismine. Talupoegadele minna asjalugu päris raskeks.

Puhjast. Siinsete kõrtside kinnipanekust on juba mõni aasta mööda, mille jooksul arvata võiks, et karskem elu maad on võtnud. Aga kõrtside asemele on salaviina ja õllekauplused asunud ja joomine näitab veel rohkem edenenud olevat.

Tallinnas algab laupäeval sealse Eesti põllumeeste seltsi näitus ja vältab kuni esmaspäeva õhtuni. Hoolsa ettevalmistamise pärast ja et seal teist näitust tänavu ei ole, saab ta arvatavaste hästi täielikum olema, kui selle seltsist näitused seniajani olnud, mispärast temale õige rohket osavõttu ennustatakse.

Saksa lehed seletavad, et siin muiste härrade jaorjade vahel sõbralised olud valitsevad. „Eesti Postimees“ tõi sellel puhul mõned vanad eesti rahvalaulud tõenduseks ette, et eestlased ka kiidetud „headel aegadel“ saksu sinna soovivad „kus pipar kasvab“. Muidugi ei meeldi see meie praegustele heategijatele ja nad arvavad, et need tõesõnad „mässuliste“ kihutus olla.

Tormast. Kõhuhaigus on siin kihelkonnas rohkesti ohvreid nõudnud ja nõuab ehk veelgi. Hädaoht on suurem, et inimesed haigust varjata püüavad, mille mõjul haigetega läbi käiakse ja haigus laiali kantakse.

Puupiiritust joonud Eestimaal kolm talumeest, sest muul kujul pole alkoholi saada olnud. Üks nendest on surnud, teised pimedaks jäänd.

Tallinnas olla saksad, juudid ja venelased riigi-volikogu valimiste asjus ühte heitnud. Nende erakond olla eestlaste omast tugevam. Eestlaste kandidaadiks olla linnapea abi hr Päts.

Tallinnast. Punaste lippude „Dvigateli“ vabriku hoonete pealt maha toomisel on vabriku ülevaataja Allas visatud rauatükkide läbi haavata saanud. Töölised läksivad laiali. Vabrikut kaitseb sõjavägi.

Valgamaal

Tõrvast. 26. dets etendati Tõrva tulekaitse-seltsi näitlejate poolt J. Liiva näitemängu „Kolmat aega vallavanem“. Tüki raskuse järele läks kokkumäng üsna hästi. Vaheaegasid lõbustas kohalik segapillidekoor mõnusate muusika vahelaladega. Sisse olla tulnud 60 rubla ümber.

Sangaste-Laatre. Lutheruse-usu koguduses on mineval aastal 137 last sündinud ja 77 inimest surnud, nõnda et kogudus siis kasvanud on. Surnute hulgas olivad 20 last esimesel eluaastal surnud, kuna 4 last sündides surnud olivad. Väljaspool abielu sündinuid oli 11. Abielusse astusivad 22 paari.

Helmet. 9. jaan pidas Helme karskuse-selts Üksmeel Kärstna ministeeriumikooli majas aastakoosolekut. Sisse oli aruande järele tulnud 342 rubla. Liikmeid oli seltsil 67, üleüldiseid koosolekuid on 6, peakoosolekuid 7 ja pidusid 5 ära peetud.

Karulast. Kodulaste toetajad. Et lapsed kooli minnes emakeeles ja usuõpetuses hästi ettevalmistatud oleks, jaotati 3—4 aasta eest kõik koolivalitsused väikesteks ringideks, kus üks mees laste toetajaks seati, kelle juurde kõik ringkonnas elavad lapsed 7—10 aastani kord nädalas talvekuude sees katsel pidivad käima.

Valgast. Meie linnavalitsus laskis möödalinud sügisel Pihkva uulitsal, sealsete majaomanikkude palvel puud välja juurida ja linna äärde istutada. Selle tegevuse üle andsid sakslased kaebuse kirja kubermangu valitsusse, kuna saksa lehtedes Valga linnavalitsuste liikmeid „wandaliteks“ tembeldati.

Otepäält. 26. juunil pandi Linnamäel „suur kontsert“ toime. Ühtseid koorisid juhatas härra Sprenk-Lätte Tartust. Vaheajal pidas cand. Tõnisson kõnet. Kontsert ja kõne toonud üle 300 rubla sisse.

Karulast. Regulatiivimehed sünnitavad siinse rahva seas suurt ärevust, nimelt on viimasel ajal rahva seas jutud liikumas, et kirikuõpetaja ja kõster mõnede vaimulikkude toimetuste eest palju kõrgemat vaevatasu võtta, kui neid regulatiivaktide järele õigus saada oleks.

Laatadel, mis Helmes 15. ja Vastsemõisas 24. augustil peeti, on loomade hinnad odavapoolsed olnud. Müügile viidud loomi oli rohkem, kui neid osta taheti.

Karulast. Käsuaandjad ja hingekarjased olgu viisakad. Massu valla mõisasulased nõudsid oma miitingil, et tööülemad neile nagu see kohane oleks — „Teie“ ütleksivad. Meie pastor on oma kooliõpetajatega ka veel sinasõber.

Valga linnavolikogu on ühel häälel otsuseks teinud kuberneriga käest luba paluda volikogu koosolekul ema keelt rääkida. Halenaljakas otsus. Lihtne oleks kohe emakeelt rääkima hakata – ka ilma iseäralise otsuseta.

Materjalid kogutud ajalehest „Olewik“, kirjaviis enamasti muutmata.

3. Tähtsamad sündmused ja üritused

Jaanuar

2. Rahvusvaheline lumelauavõistlus "Otepää Big Air 2005" Väikesel Munamäel
- 3.–5. Rahvusvaheline üliõpilaste väitlusturniir "LatEst 2005" Taagepera lossis
- 7.–8. Murdmaasuusatamise MK-etapp Otepääl
21. Eesti piiriülese koostöö tõhustamise komisjoni ja Valga piirikomisjoni ühisistung Valgas
22. 10. Paul Kerese mälestusturniir kiirmales Valga Vene gümnaasiumis
22. 3. Eesti meistrivõistlused breiktantsus Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse teatrisaalis
22. Elioni rahvaliiga teine etapp võrkpallis Otepää spordihoones
27. Valga muuseumi ajalookonverents, pühendatud Tartu rahu sõlmimise 85. aastapäevale ja muuseumi 50. tegevusaastale.
29. Eesti meistrivõistlused suusatamises Otepääl
31. Eesti Vabadussõja Paju lahingu 86. aastapäeva tähistamine

Veebruar

5. Võrtsjärve talimängud Pukas
11. Kagu-Eesti maakondade esindajate kohtumine Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimehe Urmas Reinsalu ja komisjoni liikmetega maavalitsuses
12. 10. rahvusvaheline laste ja noorte klaveriansamblite festival Valga Muusikakoolis
13. 35. Tartu Maraton
13. Maakondlik talvine tantsupäev Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
19. Pühajärve kalapidu "Kuldkala 2005"
22. Eesti Vabariigi 87. aastapäevale pühendatud kontsert-aktus Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
28. Maakondlik koolinoorte murdelaulu- ja mängupäev Hargla Kultuurimajas

Märts

1. Valga, Võru ja Põlva maavanemate ning omavalitsusliitude juhtide ühisnõupidamine maavalitsuses
4. Rootsi Jämtlandi lääni sotsiaaltöötajate tutvumisviit Valgamaal
5. Spordiklubi "Raudsõrmus" korraldatud autoorienteerumisvõistlused Valgamaal
18. Poola Lublini vojevootkonna delegatsioon Valgamaal
- 18.–19. Ungari kultuuri päevad Valgas
21. Laatre Suurfarmi juurdeehituse avamine põllumajandusministri osalusel
22. MTÜ Partnerlus projekti "Töö tugi Kagu-Eestis – tööhõive probleemide lahendamine ja ennetamine kohalikul tasandil tugiisikute võrgustiku kaudu" avaseminar maavalitsuses
29. Piirivalve 82. aastapäeva tähistamine

Aprill

- 5.–6. Valga maakonda külastas USA Eesti suursaatkonna poliitika- ja majandusosakonna juhataja Stuart Dwyer
5. Maakonna koolide 9.klasside õpilaste inglise keele päev
8. Maakonna abiturientide ball Taagepera lossis
15. Lõuna-Eesti noorte staarijäljenduskonkurss Mini Playback Show Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
19. Otepää Teemapargi avaseminar Otepää Raekojas
20. Valga-Valka ja Alam-Reinimaa ning Elsassi piirkonna töökonverents Valkas
- 22.–23. Vabariiklik laulukonkurss "5 viimast" Otepää Gümnaasiumis
23. Tõrva Kandlepäev pühendatud kanneldaja Erni Kasesalule, osalesid kanneldajad üle kogu Eesti
24. 32. Otepää-Tartu jooksumaraton
- 29.–1.5.18. rahvusvaheline mitmepäevajooks Ilves-3 Otepää ja Palupera vallas

Mai

1. Valgamaa laste lauluvõistlus „Laulukarusell” Otepää Kultuurikeskuses
2. Regionaalminister Jaan Õunapuu ning tema Läti kolleegi Maris Kucinskise visiit Valgamaal
8. 23. Tartu jooksumaraton Otepää–Elva

10. Maavanem annab maratoonar Pavel Loskutovile üle Punase Risti IV klassi ordeni
- 12.–14. Rahvusvaheline naistevõtlusseminar ja -mess "Osavad naised" Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- 17.–18. Maakonna arengunõukogu õppepäev "Euroopa Liidu abirahad ja nende taotlemisvõimalused" Väike-Trommi talus
24. Välisministeeriumi loengutepäev maavalitsuses 9.–11. klasside õpilastele
25. Tõrvas alustati Valgamaa gasifitseerimise läbirääkimisi AS Eesti Gaasiga
26. Olümpiaadivõitjate õpilaste autasustamine Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- 27.–28. USA sõpruspiirkonna Carrett County delegatsiooni külaskäik Otepääl ja Valgas
28. 4. Loskutov Cup maanteejooksus Valgas

Juuni

4. Valgamaa tantsupidu Valga Keskstaadionil
- 8.–12. Valga/Valka linnapäevad
- 9.–13. Ungari Somogy maakonna presidendi delegatsiooni visiit Valga maakonda
11. Kaagjärve kooli 80. ja kohaliku hariduselu 240.aastapäev
12. Valga/Valka linnapäevade raames Ungary Somogy maakonda tutvustav päev Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- 14.–18. Valgamaad külastasid Rootsi Jämtlandi lääni ning Venemaa Staraja Russa ja Pihkva esindajad
16. Paju Pansionaatide 45. aastapäev
16. Paremaste lõpetajate vastuvõtt maavalitsuses
16. Aineolümpiaadide võitjaid juhendanud õpetajate tunnustamine maavalitsuses
17. Valgamaa Kutseõppekeskust ja maavalitsust külastas haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Toimus kohtumine maavanemaga, külastati õppehooneid Valgas ja Helmes
21. Konkursi „Kaunis kodu” Valgamaa võitjate autasustamine Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
23. Maakaitsepäeva üritused Valgamaal — võidutule teekond ja pargade asetamine Vabadussõja monumentide juurde Tõrvas, Otepääl, Lüllemäel ja Valgas
23. Kaitseliidu Valgamaa Maleva üritused Sooru järve ääres
24. Tõrva linna päevad

Juuli

2. Sangaste lossis peeti Eesti rukki juubelipidu, mis on seotud rukkiaretaja, Sangaste krahvi Friedrich von Bergi 160. sünniaastapäevaga
5. Euroopa Liidu kodakondsuse infotelk Valgas keskraamatukogu ees
- 11.–16. Kolmas rahvusvaheline piiriäärsete linnade Valga ja Valka kultuurinäädal
13. Valgas viibisid Haridus- ja Teadusministeeriumi abiminister Erkki Piisang ja asekancler Riho Raave tutvumaks kutseõppekeskuse Valga osakonnaga ja võimalike uute pindadega AS Valga Auto hoones
16. Üle-eestiline korvpalliturniir "Korvpallisops 2005" linna keskraamatukogu esisel platsil
19. Eesti kergejõustiku Grand Prix sarja 4. etapp Valga linna staadionil
- 22.–24. Pühajärve puhk pillipäevad
- 23.–29. Eesti ja Norra Punase Risti koostööna päästeotsingute koolituslaager Valga maakonnas Kalevi Madsal
- 28.–31. Ameerika autohuviliste rahvusvaheline üritus Valga Crusing 2005
30. Elion Estonian Cupi sarja kuuluv 6. Otepää rattamaraton
30. Telesaate "Laulge kaasa!" avalik lindistus Koit Toomega Pühajärve puhkekeskuse pargis
31. Telesaate "Laulge kaasa!" avalik lindistus Pearu Paulusega Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse esisel platsil ja ansambel Noorkuuga Helmes

August

- 30.–7. 6. Tõrva loodusfestival "Las jääda ükski mets"
- 4.–7. Eesti linnade ja alevite suvemängud Otepääl Madsal
- 6.–7. Noorte rahvamuusikafestivali "Karupoja trall" ja käsitöölaad Otepääl
8. Kinobussi suvetuur Lüllemäel
- 8.–14. Rahvusvaheline puuskulptuuride sümposium "Puu 2005" Valgas
- 12.–13. Rahvusvaheline suusatajate suvine võistlus Suverull Otepääl

- 12.–13. Eesti meeskondlikud meistrivõistlused suvises suusahüpetes Otepääl Tehvandi hüppemäel
- 15.–16. Üle-eestiline maavalitsuste haridusametnike neljas suveseminar Pühajärvel
- 16.–19. Rahvusvahelised metsalangetajate karikavõistlused Loggers Cup Otepää 2005
- 20. Ülevabariigiline lennunduspäev Riidaja Lennuralli 2005 Riidaja lähistel Torupillitalu lennuväljal
- 22. Pedeli jõe virgestusala avamine
- 24. Äripäeva Valgamaa Arengukonverents Sangaste lossis
- 26. Maakonna koolijuhtidele traditsiooniline augustikuu nõupidamine, millest võttis osa Haridus- ja Teadusministeeriumi abiminister Erkki Piisang.
- 29. Valga-, Võru- ja Põlvamaa koolide kehalise kasvatusõpetajate koostööpäev Lüllemäe Põhikoolis
- 30. Estonia teater 100 — teatrirong ja kontsert Valga jaamahoone ees

September

- 1. Tõrva Gümnaasiumi võimla ja õppeklasside avamine
- 6. Valga Maakonna 85. aastapäevale pühendatud avatud uste päev maavalitsuses ja kontsert Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse ees
- 9. Valga, Võru ja Põlva omavalitsuste ja maavalitsuste ühisseminar Kagu-Eesti arengust Taagepera lossis
- 10.–11. Eesti suvised meistrivõistlused suusahüpetes ja kahevõistluses Otepääl
- 16. Valga maakonna 85. aastapäevale pühendatud konverents Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- 15. Selveri kaupluse avamine Valgas
- 15. Hotelli Metsis avamine Valgas
- 19. Päästeameti juhtkonna visiit Valgamaale
- 28. Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu ümarlaud maavalitsuses

Oktoober

- 3.-7. Venemaa Vologda oblasti perearstide külastus Valgamaal
- 4. Siseminister Kalle Laaneti visiit Valgamaal
- 5. Kultuuriminister Raivo Palmaru visiit Valgamaal
- 7. Valga maakonna 85., Piirivalve taasloomise 15. ja Valga piirivalvelinnakus oleva isamaalise kasvatusõppekeskuse "Lõuna-Eesti ühistöö" 5. aastapäevale pühendatud ajalookonverents Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- 7.-8. Üle-eestilised matemaatikaõpetajate päevad Pühajärve Põhikoolis ja Otepää Gümnaasiumis
- 8. Maakonna Täiskasvanud Õppija Nädala avaüritus Lüllemäel
- 10. Rootsi suursaadiku Dag Harteliuse lühivisiit Valga maakonnas
- 10. Valgamaa Aasta Õpetaja 2005 ja noorspetsialistide tunnustamine maavalitsuses
- 11. Valga Spordihalli avamine
- 20. Eesti Olümpiaakadeemia ja TÜ kehakultuuriteaduskonna seminar olümpiaharidusest maavalitsuses
- 25. Piirivalveameti peadirektor kindralmajor Harry Heina visiit Valgamaal
- 26. Viljandi, Valga, Võru, Põlva ja Tartu maakondadele ümarlaud Pühajärvel EL territoriaalsest koostööst aastatel 2007–2013
- 31. Euroopa Sotsiaalfondi infopäev Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses

November

- 1. Tallinna Tehnikakõrgkooli ja SA Valgamaa Arenguagentuur korraldatud Valgamaa ettevõtete ja kõrgkooli infopäev maavalitsuses
- 5. Rahvusvaheline noorte solistide ja ansamblite konkurss-festival "Tikai debesis putni ir brivi" Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- 7.-13. Valgamaa euroinfopunkt koostöös EL teabetalitusega Valgamaa koolidele EL teemaline interaktiivne viktoriin
- 8. Kooliõpilastele Põhjamaade päev Valga Gümnaasiumis
- 9.–30. Valga 15. Kunstikuu
- 10. Vabariigi valitsuse ja kodanikeühenduste esindajate seminar maavalitsuses
- 11. Mardilaada Valgamaa päev Tallinnas
- 12. Kuuendad Alfred Neulandi mälestusvõistlused tõstmises Helmes

15. Valga Muuseumi 50. aastapäevale ja Valga maakonna 85. aastapäevale pühendatud ajalookonverents Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
17. Lõuna-Eesti Hooldekeskuse esimese maja avamine Hellenurmes
18. Kagu-Eesti maavanemate nõupidamine maavalitsuses
24. Via Hanseatica alane nõupidamine Helmes Siseministeeriumi esindajate osalemisel
30. SA Lõuna-Eesti Turism premeeris Taagepera lossis parimaid turismiobjekte ja parimat turismitoetajat

Detsember

1. Via Hanseaticaga piirneva nelja maakonna teemaplaneeringu meetoodika arutelu Valgamaal
1. Kohtumine Euroopa Komisjoni Esinduse, Euroopa Parlamendi infobüroo ja EL Teabetalituse esindajatega maavalitsuses
6. Koolinoorte konverents „Noor ja vaba” Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
7. SA Tartu Ülikooli Kliinikum ja AS Valga Haigla sõlmisid Valgas koostööleppe eesmärgiga parandada arstiabi kvaliteeti
7. Europe Direct Lõuna-Eesti infopunkti teabepäev maavalitsuses
10. Tervisespordipäev Valgamaa omavalitsustele ja volikogudele Valga Spordihallis
16. Jõulupidu paljulapselistele peredele Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
18. Maakonna spordiaasta pidulik lõpetamine ja sportlaste autasustamine Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
28. Hansapanga ja Arno Tali sihtkapitali poolt korraldatud lasterikaste perede konkursi „Terve ja tugev Eesti pere” võitjate ja esimese hindamisvooru läbinute vastuvõtt maavalitsuses

4. Juhtimine ja regionaalhaldus

4.1 Valga maakond

Kaart 1 Asend

Kaart 2 Haldusjaotus

4.1.1 Üldist

Valga maakond asub Eesti lõunaosas.

Maakonna pindala on 2046,49 km², ulatus põhjast lõunasse 65 ja idast läände 59 kilomeetrit.

Maakond kuulub majandusgeograafilise ja regionaalpoliitilise liigestuse järgi koos Põlva ja Võru maakonnaga Kagu-Eesti piirkonda, lisaks Viljandi, Tartu ning ka Jõgeva maakonnaga aga Lõuna-Eesti regiooni, mida seovad tihedad ajaloolised sidemed ja maastikuline kuulumine Kõrg-Eestisse.

Valgamaad läbivad olulised rahvusvahelised liiklusteed lõunasse ja itta.

Maakonna keskusest, Valga linnast, on kaugus Tallinnasse 245, Tartusse 89, Viljandisse 82, Võrru 77, Põlvasse 86, Pärnusse 144, Narva 268 ning Riiga 168 ja Pihkvasse 142 kilomeetrit.

Maakond omab piiri lõunas ja edelas Läti Vabariigiga (102,4 km), idas Võru, põhja-kirdesuunas Põlva ja Tartu ning loodes Viljandi maakonnaga.

4.1.2 Maakonna kujunemine

Muinasajal kuulus Valgamaa läänepoolne osa Sakala, idaosa Ugandi maakonda.

3. juulil 1783. a. andis keisrinna Katariina II välja uue halduskorralduse Balti provintsidele, millega moodustati Riia ja Võnnu maakonna kirdeosadest toonane Valga maakond. Maakonna 11 kihelkonnast 9 asusid Lätimaal ja vaid kaks – Luke ja Härgmäe ulatusid ka Eesti alale. 19. sajandi II poolel kuulus Valgamaa Liivimaa kubermangu koosseisu.

Valga ja suurem osa Eesti-poolsest ümbruskonnast vabastati punavägedest Vabadussõja käigus Eesti vägede poolt 1. veebruariks 1919. 12. veebruaril andis Eesti Vabariigi Valitsus välja määruse Valga maakonna moodustamise kohta.

Lõuna väerinde rekvisitsioonikomisjonile, mille asukoht ja laod paiknesid Valgas, allutati sõjaväe parema varustamise eesmärgil peale Valga maakonna Eesti-osa veel ka järgmised vallad:

- Viljandi maakonnast Hummuli, Helme, Patküla, Koorküla, Taagepera, Leebiku, Jõgeveste;
- Tartu maakonnast Sangaste, Tõlliste, Keeni, Laatre;
- Võru maakonnast Kaagjärve, Karula, Laanemetsa, Taheva, Saru, Mõniste.

Sõjaolukord, kus rinne vajas operatiivset varustamist toiduainete ja küüdihobustega, nõudis aga Valga kui tähtsa keskuse eraldamist eemalasuvatest maakondadest.

Tekkis vajadus luua Valka iseseisev administratiivne keskus maakonnaavalitsuse näol, kes võtaks lõuna väerinde rekvisitsioonikomisjonilt üle varustus- ja toitluslaod ning asjaajamise. 19. aprillil 1919 seati ametisse Valga maakonnaavalitsuse esimees, endine Maapäeva liige Jaan Kurvits. 27. mail sai ta ettekirjutuse koostada kolme päeva jooksul maakonnaavalitsus nelja osakonnaga: administratiiv-, toitlustus-, põllumajandus- ja haridusosakond. Eesti Vabariigi valitsus oli huvitatud iseseisva maakonna olemasolust lõunapiiril ja Valga linna arenemisest ning andis seetõttu 6. septembril 1920. a. välja ajutise valitsemiskorra, mille kohaselt asutati Valga linnast ja selle ümbruskonnast iseseisev Valga maakond. Territoriaalselt moodustus see põhiliselt Tartu, Viljandi ja Võrumaale kuulunud Helme, Hargla, Karula ja Sangaste kihelkonnast. Valga linn jagati Eesti ja Läti vahel pooleks. 11. veebruaril 1921. a. kinnitati maakonna piirid, mille kohaselt kuulusid Valga maakonna koosseisu:

- Võru maakonnast Kaagjärve, Karula, Laanemetsa, Taheva vald;
- Tartu maakonnast Laatre, Keeni, Kuigatsi, Sangaste, Tõlliste vald;
- Viljandi maakonnast Helme, Hummuli, Jõgeveste, Koorküla, Leebiku, Lõve, Taagepera vald.

Lisaks loeti Valga maakonda kuuluvaks juba olemasolevad Valga maakonna vallad: Omuli, Paju (18. oktoobril 1920 Valga ja Paju vald liideti Paju vallaks), Sooru ja Valga linn.

Hiljem toimusid haldusterritoriaalsed muutused alljärgnevalt:

- 1921. a. eraldati Patküla vallast Holdre vald ja Tõrva alev;
- 1922. a. Paju valla koosseisus olev Puraküla liideti Valga linnaga;
- 1924. a. liideti Paju vald Sooru vallaga;
- 2. juulil 1926 sai Tõrva linnaks.

1920-ndate aastate teisest poolest kuni 1939. a. haldusreformini oli Valga maakonnal 19 valda: Helme, Holdre, Hummuli, Jõgeveste, Kaagjärve, Karula, Keeni, Koorküla, Kuigatsi, Laanemetsa, Laatre, Leebiku, Lõve, Paju, Patküla, Sangaste, Taagepera, Taheva, Tõlliste.

1939. a. valdade reformi käigus ühendati paljud väikesed vallad elujõulisematega. Valdade arv Valga maakonnas vähenes 19-lt 10-le: Helme, Hummuli, Kaagjärve, Karula, Kuigatsi, Põdrala, Sangaste, Taheva, Tõlliste, Vaoküla.

Taoline valdade arv ja piirid püsisid 26. septembrini 1950, mil toonase ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega likvideeriti ajalooliselt väljakujunenud administratiiv-territoriaalne jaotus.

Eestis moodustati senise 13 maakonna ja 233 valla asemele 39 maarajooni, mis jagunesid 636 külanõukoguks. Praegune Valga maakonna territoorium jagunes kolmeks rajooniks:

- Valga rajoon: Valga linn ja Kaagjärve, Paju, ligaste, Karula, Lüllemäe, Kuigatsi, Priipalu, Puka, Keeni, Tagula, Hargla, Koikküla, Laatre, Tõlliste, Restu külanõukogud (va Restu I ja Restu II, mis kuulusid Antsla rajooni);
- Tõrva rajoon: Tõrva linn ja Helme, Jõgeveste, Koorküla, Leebiku, Riidaja, Holdre, Taagepera, Unametsa, Vooru, Pikri, Hummuli, Puide, Aruküla, Kärstna külanõukogud;
- Otepää rajoon: Otepää linn ja Krüüdneri, Vana-Prangli, Otepää, Päidla, Vidrike, Voki, Kaagvere, Kooraste, Pikajärve, Valgjärve külanõukogud.

3. mail 1952 moodustati ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega Eesti NSV koosseisus Tallinna, Tartu ja Pärnu oblast. Tartu oblasti koosseisu arvati Tartu linn, Antsla, Valga, Vastseliina, Võru, Jõgeva, Kallaste, Mustvee, Otepää, Põlva, Põltsamaa, Rāpina, Tartu ja Elva rajoonid.

25. aprillil 1953 oblastid likvideeriti. 24. jaanuaril 1959 likvideeriti muude väikeste rajoonide seas ka Valgamaad puudutavad Antsla, Otepää ja Tõrva rajoonid. Valga rajooniga liideti Tõrva linn ning Haabsaare, Helme, Koorküla, Mõniste, Riidaja ja Taagepera külanõukogud.

Elva rajooniga liideti Otepää linn ning Otepää ja Pühajärve külanõukogud. 1961. a. likvideeriti Haabsaare, Karula, Koorküla külanõukogud, Mõniste läks Võru rajooni koosseisu.

21. detsembril 1962 arvati Valga rajooni koosseisu endisest Elva rajoonist Otepää linn ning Aakre, Otepää ja Palupera (va Tamme sovhoosi maa-kasutus) külanõukogud. 1963. a. saadi rajoonile lisa Põlva rajoonist, 1966. a. Valtina ümbrus Võru rajoonist. Valga rajooni piirid kujunesid lõplikult välja 1966. a.

25. veebruaril 1977. a. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse kohaselt koosnes Valga rajoon 3 linna- ja 11 külanõukogust 154 külaga.

1. jaanuaril 2004 oli Valgamaal kaks linnavalitsust: Valga ja Tõrva ning 11 vallavalitsust: Helme, Hummuli, Karula, Otepää, Palupera, Puka, Põdrala, Sangaste, Taheva, Tõlliste, Öru hõlmates kokku 7 alevikku ja 149 küla.

4.1.3 Lipp ja vapp

Pärast riigivapi kinnitamist 1925. aastal tõstati ka maakondade vappide loomise küsimus. 17. detsembril 1925 moodustati vastav komisjon.

17. juunil 1926 kiideti komisjoni poolt heaks esialgsed variandid, mis olid välja töötatud ajaloolase Paul Johanseni poolt. Valgamaa vapi kavandil oli kilbi ülemine pool hõbedane ja alumine must ning sellel punane-kuldne-sinine vikerkaar sümboliseerimaks kahte rahvast ühendavat silda.

Valga Maavolikogu polnud aga kavandiga rahul ning pärast mitmete uute kavandite läbivaatamist 1931. aasta märtsis maavolikogu kinnitas kohaliku inseneri Saare vapikavandi. Vapi kilp koosnes neljast väljast: ülemisel paremal valgel väljal oli kuldne "V" täht ja vasakul sinisel neli kuldtähte sümboliseerimaks nelja maakonda, millistest Valgamaa moodustati. Alumisel parempoolsel sinisel väljal oli heinakuhi ja vasakul valgel Vabadusristi kujutis. Vappi ümbritses tammeokstest pärg ja ülal asetsesid ristatud mõõgad. 15. septembril 1931 kinnitas vapi lõpliku kuju (Siseministeeriumi nõudmisel kõrvaldati Vabadusrist) maavolikogu ja 4. märtsil 1932 ilmus see "Riigi Teatajas".

1934. aastal vaatas Riigi Kunsttööstuskoolis moodustatud toimkond läbi kõikide linnade ja maakondade vapid. Tehti ettepanek vapid ühtlustada, jättes ära neid ümbritsevad kaunistused.

1936. aastal töötas kunstnik G. Reindorff välja maakondade uued vapikavandid, mis olid tunduvalt lihtsustatud. Riigivanema otsusega 5. märtsist 1936 kinnitati uued maakondade vapid ja lipud, millede kirjeldused Valgamaa osas on alljärgnevad:

- Valga maakonna vapi väli on lõigatud diagonaalselt kaheks väljaks. Ülemisel sinisel väljal on neli viieharulist hõbedast tähte, sümboliseerides maakondade arvu, millest Valgamaa moodustati. Alumine hõbedane väli on vaba.
- Valga maakonna lipp koosneb kahest võrdse laiusega horisontaalsest värvilaiust: ülemine laid on valge, alumine roheline. Lipu laiuse ja pikkuse vahekord on 7:11, lipu normaalsuurus on 1050 x 1650 millimeetrit. Lipu valge lai keskosas asetseb maakondliku eritunnusena maakonna vapp.

4.1.4 Kaugused linnulennult

Tabel 4-1 Maakonnakeskused

Linn	Kaugus (km)	Asimuut (°)
Haapsalu	196	313
Jõgeva	109	11
Jõhvi	194	24
Kuressaare	217	286
Kärdla	236	306
Paide	127	347
Põlva	68	62
Pärnu	113	308
Rakvere	177	6
Rapla	154	332
Tallinn	199	338
Tartu	82	33
Viljandi	70	338
Võru	58	82

Tabel 4-2 Väljapoole Eestit

Linn	Kaugus (km)	Asimuut (°)
Petseri	94	87
Pihkva	136	88
Riia	150	233
Helsingi	270	347
Novgorod	340	90
Vilnius	350	188
Peterburi	350	44

Stockholm	500	294
Varssavi	690	209
Moskva	730	102
Kopenhaagen	850	259
Oslo	910	291
Berliin	1000	239
Brüssel	1570	249
London	1810	258
Pariis	1850	247
Washington	7140	302

4.1.5 Haldusjaotus

Maakonnas on kaks linna- ja 11 vallavalitsust. Linnu on kolm, maa-asulaid kokku 156, neist seitse alevikku ja 149 küla. Maakonna keskus on Valga linn.

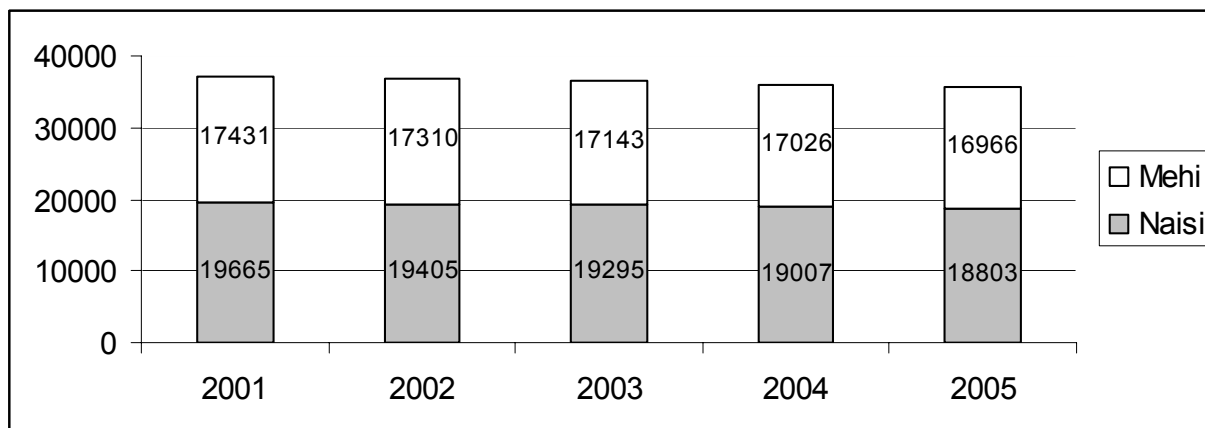
Tabel 4-3 Elanike arv rahvastikuregistri põhjal

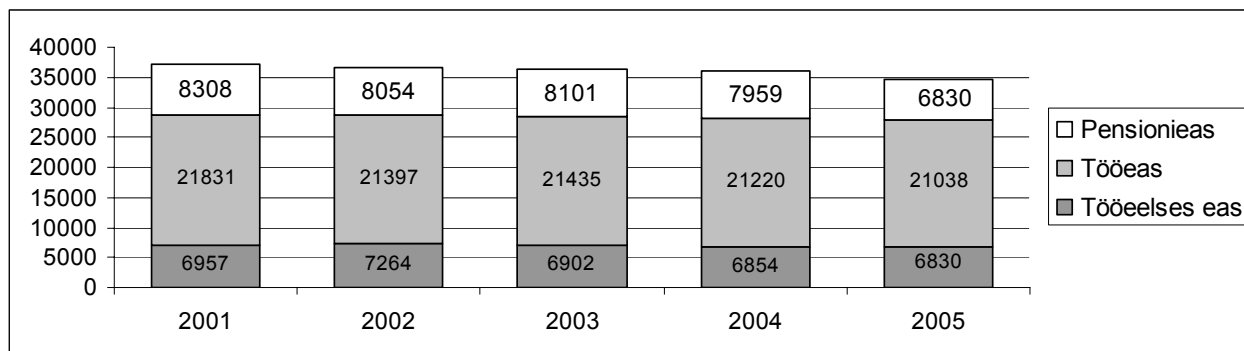
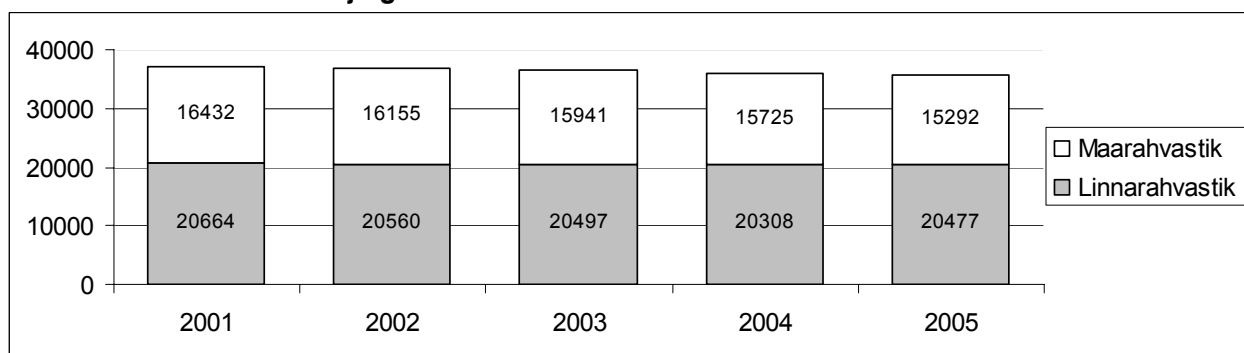
Omaavalitsus	Alevikke	Külasid	Elanikke 1.01.2005	Elanikke 1.01.2006	Pindala km ²	Asustustihedus in/km ²
Helme vald	1	14	2366	2375	312,73	7,59
Hummuli vald	1	8	1051	1030	162,70	6,33
Karula vald	-	14	1144	1133	229,92	4,93
Otepää vald	-	21	4329	4310	217,36	19,83
Palupera vald	-	13	1166	1194	123,48	9,67
Puka vald	1	18	1909	1901	202,41	9,39
Pödrala vald	-	14	982	958	128,70	7,44
Sangaste vald	1	13	1526	1503	144,73	10,38
Taheva vald	-	13	953	928	204,71	4,53
Tõlliste vald	2	13	1953	1915	193,78	9,88
Tõrva linn	-	-	3314	3264	4,80	680,00
Valga linn	-	-	14754	14683	16,54	887,73
Õru vald	1	8	586	575	104,63	5,50
Kokku	7	149	36033	35769	2046,49	17,48

4.1.6 Rahvastik

Näitajad

Graafik 4-4 Jaotus soo järgi

Graafik 4-5 Jaotus vanuse järgi 2005**Graafik 4-6 Jaotus elukoha järgi**

4.1.7 Rahvastikusündmused

Valga Maavalitsuses ja kohalikes omavalitsustes registreeriti 2005. aastal 316 sündi, nendest 175 olid poisid ja 141 tüdrukud, registreeriti 6 paari kaksikuid. Ema esimese lapsena sündis 121 last, teise lapsena 98, kolmandana 53, neljandana 20, viiendana 12, kuuendana 3, seitsmendana 2, kaheksandana 3, üheksandana 2, kümnnendana 2. 146 vastsündinu vanemad olid seaduslikus abielus, 116 lapse isast põlvnemine tuvastati, üksikemasid oli 54.

Noorim sünnitaja oli 16 aastane sünnitas oma esimese lapse, kõige vanem 43 aastane, sünnitas esimese lapse.

Koostati 530 surmaakti. Suri 280 naist ja 250 meest.

Kõige rohkem, 318 inimest, suri vereringeelundite haigustesse, 97 korral oli surma põhjuseks vähk, 14 korral vanadus.

Õnnetusjuhtumeid oli 16. Esines 13 mürgistust alkoholiga, enesetappe 10, 4 rünnet.

Populaarsemad nimed:

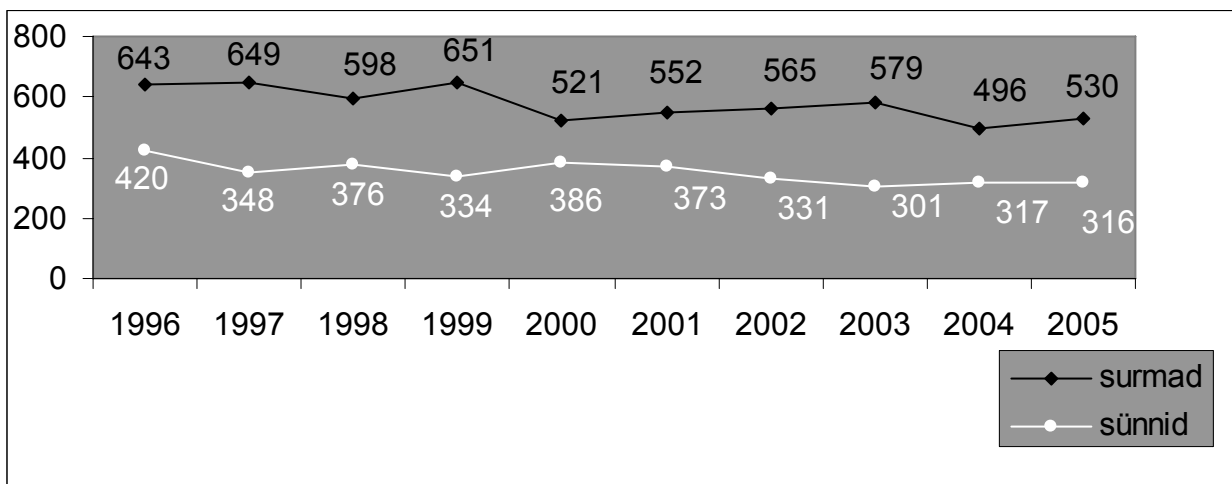
Posid: Markus, Kristjan, Daniel.

Omapärasemad: Avenir, Ken-Maiklein, Almaza, Kren, Cris Marcus.

Tüdrukud: Sandra, Anastassia.

Omapärasemad: Melek, Geteri, Mirtel, Breta Trine, Avigeja, Lika, Grettel-Lisett, Brianna.

Graafik 4-7 Loomulik iive 1995—2005

4.1.8 Abielud, abielulahutused ja nimemuutused

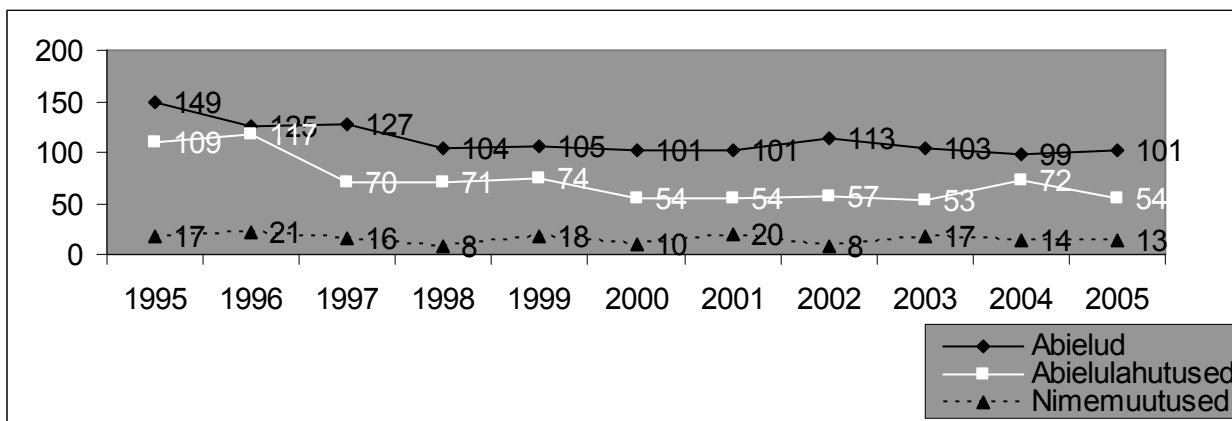
Registreeriti 101 abielu, neist 95 maavalitsuses ja 6 abielu vastava õiguse saanud vaimuliku poolt. Esimesse abielu astusid 69 naist ja 70 meest.

Kõige noorem pruut oli 15 aastane, kõige vanem 68 aastane. Kõige noorem peigmees oli 18 aastane ja kõige vanem 68 aastane. Kõige enam noormehi abiellus vanuses 33(7) ja enim naisi vanuses 29(9).

2005. aastal registreeriti 54 abielulahutust. Kõige enam lahutati abielusid, mis olid kestnud 16–20 aastat, neli abielu olid kestnud üle 30 aasta, üks abielu alla aasta.

13 isikule anti regionaalministri käskkirjaga uus nimi, neist viiele uus eesnimi ja kaheksale uus perekonnanimi.

Graafik 4-8 Abielud, abielulahutused ja nime muutmised 1995—2005

4.2 Riiklikud institutsioonid

4.2.1 Valga Maavalitsus

Aadress Kesk 12, 68203 Valga

Telefon 766 6111, faks 766 6157, e-post: info@valgamv.ee

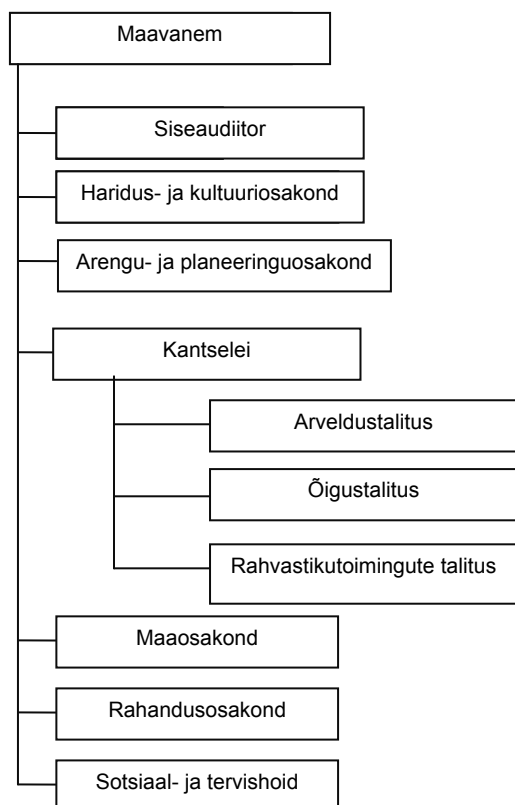
Veeb: <http://www.valgamaa.ee>

<http://www.valgamv.ee>

Maavanem Georg Trašanov (alates 19.05.2005).

Koosseis ja struktuur

Joonis 4-9 Struktuur

1.09.2005 toimus maavalitsuses struktuuri muutus – likivideeriti infosüsteemide osakond, mille ülesanded jagati kantselei ja majandusarenguosakonna vahel. Mais 2006 nimetati majandusarenguosakond ümber arengu- ja planeeringuosakonnaks.

Tabel 4-10 Ametnike jaotus soo ja vanuse järgi

	21–30	31–40	41–50	51–60	61–65	Üle 65	Kokku
1.Kõrgemad ametnikud	1	2	3	5	1	-	12
Mehed	-	1	2	2	1	-	6
Naised	1	1	1	3	-	-	6
2.Vanemametnikud	5	8	8	12	1	1	35
Mehed	1	1	3	1	-	-	6
Naised	4	7	5	11	1	1	29

Kokku ametnikud	6	10	11	17	2	1	47
Mehed	1	2	5	3	1	1	12
Naised	5	8	6	14	1	-	35
3.Abiteenistujad	-	-	-	2	2	-	4
Mehed	-	-	-	1	-	-	1
Naised	-	-	-	1	2	-	3
Kokku kõik	6	10	11	19	4	1	51

Euroinfopunkt

Aadress: Kesk 12, 68203 Valga. Telefon 766 6137, e-post: euroinfo@valgamv.ee

Valgamaa euroinfopunkt avati 11.09.1999. Infopunkt on avatud kõigile soovijatele, et jagada informatsiooni Euroopa Liidu kohta. Valga maakonnas on 15 Euroopa Liidu materjalidega varustatud rahvaraamatukogu.

Regionaalarengu programmid

2005. aastal menetles Valga Maavalitsus kahte regionaalarengu programmi: kohaliku omaalgatuse programmi ja hasartmängumaksust regionaalsete investeeringute toetamise programmi. Lisaks eelmainitud programmidele rahastas kohaliku omaalgatuse programmi raames taotlusi Hollandi Kesk-ja Ida-Euroopa Fondide Ühendus.

Tabel 4-11 Programmidele eraldatud vahendid Eestis (mln kr)

	2001	2002	2003	2004	2005
kohaliku omaalgatuse programm	6,00	6,00	6,00	6,00	7,80
Hollandi vahendid kohaliku omaalgatuse programmis	0,15	0,15	0,30	0,15	0,15
hasartmängumaksust regionaalsete investeeringute toetamise programm	21,00	22,30	22,20	25,70	36,73

Tabel 4-12 Esitatud ja toetatud regionaalarenguprojektid Valgamaal

Programm	2004			2005		
	Esitati (tk)	Rahastati (tk)	Summas (kr)	Esitati (tk)	Rahastati (tk)	Summas (kr)
Hasartmängumaksust regionaalsete investeeringute toetamise programm	29	10	1 282 091	25	11	1 806 633
Kohaliku omaalgatuse programm	39	27	290 000	55	34	362 213
Hollandi vahendid kohaliku omaalgatuse programmis	8	8	49 984	5	5	36 000
KOKKU	76	45	1 622 075	85	50	2 204 846

Tabel 4-13 Hasartmängumaksust regionaalsete investorite toetamise programmi kaudu toetatud valdkond

	2003		2004		2005	
	Projekte (tk)	Summa (kr)	Projekte (tk)	Summa (kr)	Projekte (tk)	Summa (kr)
Haridus	4	276 399	5	668 923	5	700 270
Sport	-	-	1	150 000	-	-
Sotsiaal	2	354 809	2	192 200	3	685 105
Kultuur	8	536 102	2	270 968	3	421 258

Tabel 4-14 Hasartmängumaksust investeeringuprojektidele toetust saanud

	2002	2003	2004	2005
Toetuse saajad	Toetus kroonides	Toetus kroonides	Toetus kroonides	Toetus kroonides
EELK Otepää Maarja kogudus	-	15 569	-	-
Helme Sanatoorne Internaatkool	-	-	79 082	-
Hummuli Vallavalitsus	35 000	59 052	-	-
Karula Vallavalitsus	-	77 063	-	49 147
MTÜ Hellenurme Mõis	100 000	-	-	-
MTÜ Paju Hooldekodu	71 350	-	-	-
MTÜ Sooru Arendus	45 100	-	-	-
MTÜ Studio "Joy"	-	45 000	-	-
MTÜ Tõlliste Avatud Noortekeskus	-	70 736	-	-
MTÜ Tõrva pereklubi Sinilill	49 405	-	-	-
Otepää Vallavalitsus	-	139 343	239 924	-
Palupera Vallavalitsus	-	55 000	-	334 188
Puka Vallavalitsus	-	171 850	-	21 555
Põdrala Vallavalitsus	-	-	-	350 000
SA Otepää Tervisekeskus	107 096	-	38 200	-
SA Taheva Sanatoorium	-	-	-	79 405
Sangaste Vallavalitsus	162 725	-	134 738	37 923
Taheva Vallavalitsus	142 469	33 404	136 230	-
Tõlliste Vallavalitsus	37 958	15 394	80 265	87 157
Tõrva Linnavalitsus	151 929	130 090	200 002	241 558
Valga Linnavalitsus	359 592	350 000	304 000	605 700
Õru Vallavalitsus	-	-	69 650	-
KOKKU	1 262 624	1 162 501	1 282 091	1 806 633

Tabel 4-15 Kohaliku omaalgatuse programmist toetust saanud

	2002	2003	2004	2005
Toetuse saajad	Toetus krooni	Toetus krooni	Toetus krooni	Toetus krooni
MTÜ "Memento" Valgamaa Ühendus	10 000	5 000	-	-
MTÜ AT Koostöökeskus	-	4 506	8 000	-
MTÜ Birkenbaumid	-	-	14 275	-
MTÜ Eesti-Läti Instituut	-	9 130	-	-
MTÜ ELO	12 706	-	-	-
MTÜ Hellenurme Maanaisteselts	-	2 570	-	-
MTÜ Helme Külaselts	-	-	-	7,250
MTÜ Kaagjärve Külakeskus	-	5 560	9 300	-
MTÜ Kalme Külaselts	-	-	-	18,082
MTÜ Karjatnurme Külaselts	-	-	-	7 090
MTÜ Karukäpp	-	-	21,550	-
MTÜ Karula Muinsuskaitse Selts	4 950	-	-	-
MTÜ Karula Naisselts	4 830	-	10 000	10 000
MTÜ Kodukant Sangaste	-	-	-	18 108
MTÜ Kodukant Võrumaa	3 100	-	-	-

MTÜ Kuigatsi Külamaja Seltsing	-	4 990	-	-
MTÜ Lüllemäe Rahvaõpistu	14 440	33 570	7 460	25 900
MTÜ Noorte-koolitus ja arenduskeskus	-	-	14 865	-
MTÜ Nõuni Maanaiste Selts	-	-	-	12,300
MTÜ Otepää Aianduse ja Mesinduse Selts	-	-	-	10 462
MTÜ Otepää Külaliikumine	-	-	-	16 020
MTÜ Otepää Naisselts	11 000	-	8,700	-
MTÜ Pikkjärve Külaselts	-	10 000	-	-
MTÜ Pilkuse Külaselts	-	-	-	13 480
MTÜ P-rühm	-	-	16 200	10 175
MTÜ Puka Aianduse ja Mesinduse Selts	-	-	8 482	-
MTÜ Puka Naisselts	-	-	5 105	-
MTÜ Pühajärve Haridusselts	-	4 606	-	-
MTÜ Sangaste Heakorraselts	-	10 000	-	-
MTÜ Sooru Arendus	11 500	17 735	5 750	14 000
MTÜ Sooru Naisselts	13 500	-	2 826	5 961
MTÜ Spordiklubi Karula	-	-	-	9,035
MTÜ Taagepera Külaselts	-	7 106	9 180	-
MTÜ Tõlliste avatud noortekeskus TANK	-	-	26 620	8 896
MTÜ Tõlliste valla pensionäride ühendus "Elurada"	-	-	11 668	-
MTÜ Valgamaa Kodukandi Ühendus	47 940	37 424	29 580	42 000
MTÜ Valgamaa Lasterikaste Perede Ühing	-	14 220	-	-
MTÜ Valgamaa OVL	-	7 970	-	-
MTÜ Valgamaa Pensionäride Ühendus	33 570	36 300	-	-
MTÜ Valgamaa Puuetega Inimeste Koda	-	-	3 518	-
Seltsing "Alamõisa Külaseltsing"	-	9 340	-	-
Seltsing "Hargla Külaselts"	19 115	9 900	6 700	12 500
Seltsing "Helme Käsitööseltsing"	4,400	-	-	-
Seltsing "Kaagjärve Külaselts"	0	4 447	-	-
Seltsing "Karula Külaseltsing"	4 401	-	9 200	-
Seltsing "Karula valla noorteühendus"	-	-	12 144	-
Seltsing "Keeni Külaseltsing"	-	-	-	5 300
Seltsing "Koikküla külaselts"	-	-	8 009	-
Seltsing "Kuigatsi Külamaja"	-	-	-	8 638
Seltsing "Lossiküla Seltsing"	-	5 000	-	14 595
Seltsing "Lüllemäe Külaselts"	-	-	-	11,678
Seltsing "Neeruti Külaselts"	-	14 390	-	11 000
Seltsing "Nõuni Külaselts"	-	-	10 337	-
Seltsing "Pikasilla Külaselts"	13 437	4 367	-	-

Seltsing "Pori Külaseltsing"	-	-	-	12 190
Seltsing "Rebasemõisa Külaselts"	9 511	-	-	-
Seltsing "Riidaja noorte klubi Orto käpikud"	-	-	14 420	-
Seltsing "Riidaja Rändurteater"	-	-	6 800	10 450
Seltsing "Ristee Külaseltsing"	-	10,810	-	-
Seltsing "Roheline Pulli"	-	-	-	12 180
Seltsing "Sangaste Käsitööseltsing"	-	-	9 311	14 993
Seltsing "Sangaste pensionär"	-	-	-	19 930
KOKKU	218 400	268 941	290 000	362 213

Tabel 4.16 Kohaliku omaalgatuse programmist Hollandi vahenditest toetust saanud

	2002	2003	2004	2005
Toetuse saajad	Toetus krooni	Toetus krooni	Toetus krooni	Toetus krooni
MTÜ AT Koostöökeskus	-	10 000	-	-
MTÜ EELK Valga praostkond	-	-	6694	-
MTÜ Kaagjärve külakeskus	-	10 000	-	-
MTÜ Kalme Külaselts	-	-	-	8 000
MTÜ Karjatnurme Külaselts	-	-	-	7 500
MTÜ Lüllemäe rahvaõpistu	10 000	3 800	-	7 000
MTÜ Noorte-koolitus ja arenduskeskus	-	-	10 000	-
MTÜ Nõuni Maanaiste Selts	-	4 325	-	-
MTÜ Otepää Naisselts	10 000	9 100	-	-
MTÜ Pühajärve Haridusselts	-	10 000	-	-
MTÜ Sooru Arendus	8 300	9 455	2 490	3 500
MTÜ Sooru Naisselts	-	-	2 500	-
MTÜ Töliste Avatud Noortekeskus	-	20 520	-	-
MTÜ Valgamaa Lasterikaste Perede Ühing	-	10 000	-	-
MTÜ Valgamaa Pensionäride Ühendus	-	-	5 000	10 000
MTÜ Valgamaa Puuetega Inimeste Koda	-	-	3 300	-
Seltsing "Hargla Külaselts"	6 795	9 700	-	-
Seltsing "Karula Külaseltsing"	5 000	-	-	-
Seltsing "Karula valla Noorteühendus"	-	-	10 000	-
Seltsing "Pori küla seltsing"	-	4 500	-	-
Seltsing "Rebasemõisa Külaselts"	10 308	-	-	-
Seltsing "Riidaja noorte klubi Orto käpikud"	-	-	10 000	-
KOKKU	50 403	101 400	49 984	36 000

Valga Maavalitsuse välissidemed

Läti Vabariigi Valka Rajoon. Lepingupartner Valka Rajooninõukogu. Vahetust naabrusest tulenevalt ulatuvad sõprussidemed aastakümnete taha ning praegused partnerid kannavad neid edasi õigusjärglastena. Praegune raamleping pärineb 1995. a. Geograafilise läheduse omavahelise seotuse tõttu hõlmab koostöö peaaegu kõiki tegevusvaldkondi. Valgamaa ja Valka rajooni omavalitsusi puudutavates koostöö küsimustes osaleb maavalitsuse kõrval koostöös ka Valgamaa Omavalitsuste Liit. Maavalitsus on Valka rajooni/linnaga partneriks kolmes 2004. aastal käivitunud suuremas Interreg IIIB projektis: VHB-Zone (Via Hanseatica turismitoote arendamine Baltikumis), InLoC (Läänemere piirkonna transpordi ja logistikakeskuste arendamine) ja Baltic Tangent (Lõuna-Skandinaaviast üle Läänemere ning läbi Läti ja

Lõuna-Eesti Pihkvasse kulgeva uue mere- ja raudteetranspordi koridori arendamine). 2005. aastal käivitas Valgamaa Omavalitsuste Liit koos Valka Rajooninõukoguga Interreg IIIA projekti "Virtual Community of the Valga-Valka Region", mille eesmärgiks on katta 90% Valgamaa ja Valka rajooni territooriumist ja 80% elanikkonnast eetri kaudu leviva interneti lairibaside teenusega.

Saksamaa Liitvabariigi Mecklenburg-Vorpommerni Liidumaa Parchimi Ringkond. Lepingupartner Parchimi Ringkonna Administratsioon. Sõprussidemed on välja arenenud omaaegsete ENSV ja SDV sidemetest 1980ndate aastate alguses. Koostöö hõlmab kultuuri ja noorsoovahetust. Viimastel aastatel on see koostöö olnud loid ja omavahelist suhtlemist sisuliselt ei ole toimunud.

Soome Vabariigi Ylistaro Vald. Lepingupartneriteks on Ylistaro Valla volikogu ja valitsus. Ametlikud sõprussidemed alates 1988.a. Koostöövaldkondadeks on kultuur, sport, haridus jne. 2005. aasta juulis külastas Valgamaa ametlik delegatsioon Ylistarot, Valgamaa noorsportlased osalesid kergejõustikuvõistlustel Ylistaros ja Valga segakoor "Rõõm" andis Ylistaros ja selle ümbruses mitu kontserti. 2004. aasta sügisel Soome kohalike omavalitsuste valimisel endine Ylistaro valla juhtkond enam ei kandideerinud, seega läks võim seal üle uutele tegijatele, kellega kohtuti 2005. aasta suvel ja otsustati koostööd jätkata.

Rootsi Kuningriigi Jämtlandi Lään. Lepingupartnerites on Jämtlandi Lääni Volikogu, Jämtlandi Lääni Valitsus ning Jämtlandi Lääni Omavalitsuste Liit. Sõprussidemed algasid 1991. aastal vahetult peale Eesti iseseisvumist ning esimene koostööleping sõlmiti 1992. a. Koostöös osaleb aktiivselt ka Valgamaa Omavalitsuste Liit. 2003. aasta veebruaris sõlmiti kolmas sõpruse ja koostöö raamleping kuni aastani 2007, mis näeb ette koostööd sellistel aladel nagu haridus, kultuur, tervishoid, sotsiaalpoliitika, keskkond, demokraatia areng, ettevõtetus, luterlike koguduste vaheline koostöö jne. 2004. aastal lõpetati Valgamaa – Jämtlandi lääni esmatasandi arstiabi koostöö projekt, kuid koostööd jätkatakse Vene Föderatsiooni Vologda oblasti esmatasandi arstide koolitamisel. Nii külastas Valgamaad Vologda perearstide delegatsioon 2005. aasta sügisel. 2004. aastal lisandus demokraatiaalase väljaõppe ühisprojekt Jämtlandiga Vene Föderatsioonis Staraja Russas. 2005. aastal viidi kolmepoolses koostöös läbi seminarid Valgamaal ja Staraja Russas. 2002–2003. a. alustati Brüsseli suunalise koostööd ja Jämtland hoiab meile koos oma Norra koostööpartneritega kohta oma esinduses Brüsselis (Mid-Scandinavia), mida külastas ka 20liikmeline Valgamaa delegatsioon 2005. aasta juuni lõpus.

Vene Föderatsiooni Novgorodi Oblasti Staraja Russa Rajoon. Lepingupartneriks on Staraja Russa Linna ja Rajooni Administratsioon. Ametlikud sõprussidemed alates 1998.a. kui sõlmiti koostöö raamleping, mis näeb ette koostööd kultuuri, noorsootöö, hariduse jms alal. 2004. aastal toimus kultuurigruppide vahetus ja suhtlus Staraja Russa rajooni ning Valga maakonna juhttasandite vahel. Koos Rootsi Jätlandi lääniga viidi Põhjamaade Ministrite Nõukogu abiga läbi ka projekt ESISRANO, mille käigus tutvustati St. Russa omavalitsustöötajatele kaasaegsete omavalituste funktsioneerimise põhimõtteid Euroopas. 2005. aastal jätkati tegevust kahe seminari läbiviimisega juunis Valgamaal ja detsembris Staraja Russas. Koostööd jätkatakse ka 2006. aastal.

2002. a. alanud kontaktid **Ungari Somogy komitaadiga** arenesid edasi ka 2004. aastal. 2005. aasta juunis kirjutati Valgas alla koostöölepingule Somogy komitaadiga. Koostöö puudutab kultuuri, noorsootöö, turismi ja teisi valdkondi. 2006. aastal külastab Valgamaa esindus Ungarit.

Poola Lublini vojevoodkonnaga jätkusid kontaktid ka 2005. aastal. Koos Võru ja Põlva maakondadega võeti märtsis vastu suurem Lublini vojevoodkonna delegatsioon.

2003. aastal lisandus Ukraina Tallinna saatkonna initsiatiivil ka koostöö **Ukraina Vabariigi Volõõnia Oblasti Šatski Rajooniga**. Valgamaa delegatsioon külastas Šatskit 2004. aasta oktoobris, kuid vastukülastust 2005. aastal ei toimunud.

2004. aastal kujundati Eesti, Läti ja Vene Föderatsiooni Piirialade Koostöönõukogu (kuhu peale Valgamaa kuuluvad Eestist veel Võru ja Põlva maakonnad) ümber **euoregiooniks Euregio "Pskov-Livonia"**. Selles koostöös osalevad Valga Maavalitsus ja Valgamaa Omavalitsuste Liit koos. 2005. aasta oli sellele organisatsioonile raske, sest nõrga majandustegevuse tõttu tuli senine tegevusdirektor välja vahetada.

4.2.2 Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse Valga maksu- ja tollibüroo

01.07.2005 lõppes struktuurireform Maksu- ja Tolliametis. Valga maakonnas ühendati Valga teenindusbüroo ja Valga tollipunkt.

Tekkis Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse Valga maksu- ja tollibüroo. Maksupoole aadressiks jäi Viljandi 23, 68206 Valga;

tollipoolel Viljandi maantee, Valga

Telefon 766 6570, faks 766 6571, e-post: valga@emta.ee.

Juhataja kohusetäitja Õie Linde, telefon 766 6580.

Büroo koosseisus on koos juhatajaga 16 ametikohta.

Büroo põhiülesanne on klientide teenindamine maksukohustuste ja tolliformaalsuste täitmisel.

4.2.3 Muinsuskaitseinspeksiooni Valgamaa inspektor

Aadress Aia 17, 68203 Valga, telefon 766 6326, e-post paris@muinas.ee

Mari-Liis Paris

4.2.4 Valgamaa tööinspeksioon

Aadress Lai 19, 68203 Valga, telefon/faks 764 0962; e-post valgamaa@ti.ee

Juhataja Olev Laul. Töövaidluskomisjon: sekretär Siivi Planken, e-post tvk.valgamaa@ti.ee

4.2.5 Tarbijakaitseameti Valgamaa talitus

Aadress Aia 17, kab. 203, 68203 Valga. Tel. 766 6330.

Peainspektor Leini Kirsimäe

- Turujärelevalvet teostati 168 kaupleja osas
- Menetleti 47 väärtegu
- Nõustati 387 tarbijat

4.2.6 Valga Piirivalvepiirkond

Staaip: Pikk 16, 68206 Valga

Kantselei: 766 6002, e-post kantselei@valga.pv.ee, korrapidaja: 766 6001, faks 766 1044

Ülem major Tõnu Reinup

Valga piirivalve struktuuris on kokku 302 ametikohta, millest 248 on kaadrikaitseväelaste ja 543 avaliku teenistuse ametikohad. 1.01.2005.a. seisuga oli täidetud 269 ametikohta, sellest 221 kaadrikaitseväelaste ja 48 avalike teenistujatega. Aasta lõpuks oli ametikohtade täituvus järgmine: kaadrikaitseväelaste ametikohal 211 ja avaliku teenistuse ametikohtadel 45, kokku 256.

Kaadrikaitseväelasi oli 169 meest ja 42 naist, seega mehi 80% ja naisi 20%

ATS ametnikke 6 meest ja 10 naist, abiteenistujaid 11 meest ja 18 naist. Kokku mehi 38% ja naisi 62%.

Valga Piirivalvepiirkonna valvatava piirilõigu pikkus on 297,1 km. Sellest:

- maapiiri 246,8 km, millest Valga-Valka linnapiiri 10,5 km,
- jõepiiri 50,3 km

Valga Maakonna piires on valvatavat piirilõiku 102,4 km.

Piirivalvepiirkonna tegevuspiirkonnaks Valga Maakonnas on Helme, Hummuli, Karula, Taheva ja Tõlliste vald ning Valga ja Tõrva linn.

Piirivalvepiirkond koosneb piirkonna staabist ja kuuest allüksusest:

1. Staap
2. Hooldeüksus
3. Murati piirivalvekordon
4. Vastse-Roosa piirivalvekordon
Vastse-Roosa piiripunkt
5. Valga piirivalvekordon
6. Valga piiripunkt
Valga 1. piiripunkt
Valga 2. piiripunkt
Valga 3. piiripunkt
Valga raudtee piiripunkt
7. Holdre piirivalvekordon
Holdre piiripunkt
8. Lilli piirivalvekordon
Lilli piiripunkt

Tabel 4-17 Piiristatistika

Sündmus	2002	2003	2004	2005
Sissesõitjad	508 286	525 328	682 635	842668
Väljasõitjad	513 819	518 429	712 014	856010
Välismaalaste seaduse rikkumine	7	6	18	30
Võltsitud dokumendi kasutamine	3	1	2	3
Tagaotsitavate isikute kinnipidamine	8	18	20	8
Riigipiiri ebaseaduslik ületamine	222	156	171	188
Riigipiiri ebaseaduslik ületamisel kinni peetud	84	54	61	61
Lahendatud piirijuhtumid	68	47	53	48
Narkootikumidega seotud õigusrikkumised	1	1	-	-
Salakauba vedamine	7	5	10	45
Naaberriikide piirivalvelt üle võetud isikud	13	13	296	859
Naaberriikide piirivalvele üle antud isikud	10	25	208	494
Piirilt tagasisaadetud välismaalased	450	500	296	92
Algatatud väärteoasju/haldus-õigusrikkumise protokolle	81/71	177/-	143/-	94/-
Rahatrahve	39	79	93	80

4.2.7 Lõuna Ringkonnaprokuratuuri Viljandi osakonna Valga prokurörid

Aadress Vabaduse 10 68204 Valga
Telefon 766 1623, faks 766 1138, e-post valga.info@prokuratuur.ee

Ringkonnaprokurör

Toomas Liiva
76 61 862
toomas.liiva@prokuratuur.ee

Ringkonnaprokurör

Milvi Väin
76 61 138
milvi.vain@prokuratuur.ee

Prokuröri abi

Valdo Gerassimov
76 61 863
valdo.gerassimov@prokuratuur.ee

Prokuröri abi

Anu Vilt
76 61 867
anu.vilt@prokuratuur.ee

Vanemreferent

Anne Miljan
76 61 623
anne.miljan@prokuratuur.ee

2005.a. saabus prokuratuuri 344 kriminaalasja, milles oli 453 kuriteoepisoodi ja kahtlustatavaid-süüdistatavaid 425.

Tähtsamaks sündmuseks oli 2005. aasta lõpus prokuratuuri uutesse tööruumidesse kolimine aadressil Vabaduse 10.

4.2.8 Päästeameti Lõuna-Eesti Päästekeskuse Valgamaa päästeosakond

Aadress Jaama pst 16, 68204 Valga
Telefon 766 9710, faks 766 9759

Päästeteenistuse struktuuris on toimunud pidevad ümberkorraldamised. 1. jaanuaril 2005 viidi läbi ümberkorralduste esimene etapp. 15 maavalitsus hallatava päästeasutust korraldati ümber Päästeameti kohalikeks asutusteks.

1. märtsil 2006 liideti 15 Päästeameti kohaliku asutust neljaks regionaalseks päästeasutuseks ning Valgamaa Päästeteenistusest sai Lõuna-Eesti Päästekeskuse Valgamaa päästeosakond.

Operatiivteenistuse tegemised.

Valgamaa Päästeteenistuse komandode päästjad läbisid regulaarväljaõppe vastavalt kinnitatud täiendkoolituse plaanile. Valga keskkomando ja Otepää tugikomando tuukrid läbisid treeningallveesukeldumised vastavalt kinnitatud plaanile, uutele päästetöötajatele viidi läbi suitsusukeldumise koolitus sisetulekahjustimulaatori kasutamise ja päästjatele ja meeskonna vanematele füüsilised katsed vastavalt normatiividele.

Kõik Valgamaa Päästeteenistuste operatiivtöötajad vaktsineeriti puukentsefaliidi vastu.

Kogu Valgamaa Päästeteenistuse autopark läbis tehnilise hoolduse, samuti läbiti hooldus päästevarustusele, toimus redelite ja nõotide katsetamine. Ehitati ümber ja komplekteeriti metsakustutuseks, voolikute transportimiseks järelhaagis ja keemiaõnnetuste lokaliseerimiseks esmaste vahendite järelhaagis. Oldi abiks ka politseile, kiirabile kohalikele omavalitsustele maakonnas, sh Valga linnas kommunaalavariide kõrvaldamisel.

Päästetööde jaoks soetati kaks elektrigeneraatorit, ujuvpump ja kiirguse mõõtmiseks radiatsioonimõõdik PAKRI-2.

Osaleti 9. jaanuari tormi "Gudrun" kannatanute päästmisel ja õnnetuse tagajärgede likvideerimisel. Samuti osales Valgamaa Päästeteenistuse võistkond vabariiklike tuletorjespordivõistlustel Türil. Väljaõppe peaspetsialist võttis osa rahvusvahelisest keemiaõppusest "Joint Assistex 200".

Tulekustutus- ja päästetööde käigus probleeme ei esinenud. Distsiplinaarkorras ei karistatud ühtegi päästetöötajat.

Planeerimis- ja järelvalveosakonna tegemised

- Valgamaal kontrolliti 360 objekti ja nendest 81-le tehti ettekirjutus
- Alustati kriminaalmenetlust kahe tulekahju kohta
- Kolme tulekahju kohta loobuti kriminaalmenetluse algatamisest
- Viidi läbi üks väärteto hoiatusmenetlus
- Kooskõlastati 149 ehitusprojekti, vastuvõtukomisjonides osaleti 56 korral
- Osaleti täienduskoolitusel 11 korral

Ennetustöö

NUBLU projekt 23 koolis
 Evakuatsiooniõppused haridusasutustes 13 koolis/lasteaias
 Päästetehnika presentatsioonid 3 üritusel
 Evakuatsiooniõppus koos operatiivosakonnaga
 Viidi läbi päästeteemaline laste joonistusvõistlus
 Tuleohutusosalased loengud, teabepäevad jne.

Kriisireguleerimisalane töö

2005.a. valmis Valga Maavalitsuse koordineerimisel maakonna kriisireguleerimisplaan koos kõikide vajalike lisadega.

Päästeteenistus osales kaheksal kriisireguleerimisalasel nõupidamisel ja istungil. Osaleti samuti Valga maakonna riskianalüüsi kokkuvõtte koostamisel. Mõlemad dokumendid on siseministri poolt kooskõlastatud ja maavanema poolt kinnitatud. Kriisireguleerimisplaan raames toimus kolm nõupidamist (koolitust) töögrupi liikmetele, samuti nõustati ka ettevõtteid ja asutusi.

Tabel 4-18 Tulekahjud

Tulekahjud	V a l g a	T õ r v a	O t e p ä ä	T õ l l i s t e	T a h e v a	K a r u l a	H u m m u l i	H e l m e	P õ d r a l a	P u k a	S a n g a s t e	P a l u p e r a	Õ r u	K o k k u
Hoonetes	41	6	17	2	3	4	5	7	-	4	1	3	1	94
Kulu	16	1	2	3	1	7	1	2	1	6	4	4	1	49
Mets	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-	5
Transpordivahend	3	1	-	1	-	-	2	3	-	1	1	1	2	15
Lõke/praht	9	3	3	2	3	2	-	-	-	1	-	-	-	23
Prügikast	11	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Valevaljakutse,	15	4	4	-	2	-	-	2	-	6	-	2	1	36

järelkustutus															
Kokku väljasõite	95	17	27	8	9	15	9	15	1	19	6	10	5	236	
Tulekahjusid	80	13	23	8	7	15	9	13	1	13	6	8	4	200	
Hukkunuid	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
Vigastatuid	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	

**Tabel 4-19 Päästeteenistuste poolt registreeritud sündmused
Valga maakond**

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Tulekahju	343	301	257	440	281	340	218
Radioaktiivne saastumine	-	1	-	-	-	-	-
Kemikaalidega saastumine	1	-	1	1	-	-	-
Naftasaadustega saastumine	5	4	10	3	6	7	4
Loodusjõududest põhjustatud sündmus	8	2	14	-	1	3	50
Lõhkekeha plahvatus	..	..	..	-	-	-	1
Muu plahvatus	-	1	-	1	1	-	-
Pommiähvardus	..	..	..	-	-	1	1
Väljasõit liiklusõnnetuse paika	10	8	29	21	22	16	20
Lennuõnnetus	-	-	-	-	-	1	-
Raudteeavarii	-	-	-	-	-	-	-
Õnnetus veekogul	4	10	10	1	1	1	6
Gaasiavarii	10	8	2	2	6	8	3
Kommunaalavarii	13	9	11	8	2	-	-
Elektrivõrgu avarii	2	0	2	-	1	-	-
Töö- või olmetrauma	-	-	-	1	-	-	1
Tootmisavarii	-	-	-	-	-	-	1
Teadlikult vale väljakutse	10	7	4	7	5	-	-
Ekslik väljakutse	32	45	29	48	35	45	24
Teenus	126	47	71	78	61	60	137

Allikas: Päästeamet

4.2.9 Lõuna Politseiprefektuuri Valga politseijaoskond

Puiestee 4, 68203 Valga, tel 766 8111 jaoskond@valga.pol.ee

Ülemkomissar Tõnu Kürsa, tel 766 8101, tonu.kyrsa@valga.pol.ee

Valga politseijaoskond on Valgamaal asuva Lõuna Politseiprefektuuri territoriaalne struktuuriüksus. Valga politseijaoskond koosneb viiest struktuuriüksusest, jaoskonna tööd korraldab ülemkomissar.

Politseijaoskonna koosseisu kuuluvad:

- kriminaaltalitus;
- patrullitalitus;
- Valga konstaablijaoskond (juhtivkonstaabel Silver Sildnik, puiestee 4, Valga tel 766 8132);
- Otepää konstaablijaoskond (juhtivkonstaabel Aivar Pärli, Lipuväljak 13, Otepää, tel 765 5809)

- Tõrva konstaablijaoskond (juhtivkonstaabel Aleksander Zemskov, Veski 5, Tõrva, tel 763 3367) Valga politseijaoskonnas töötab 62 politseiametnikku ja 7 teenistajat. Lisaks töötab Valgamaal veel 24 politseiametnikku ja 18 teenistajat, kes alluvad Lõuna Politseiprefektuuri funktsionaalsetele struktuuriüksustele. Kokku töötab Valgamaal 01.01.2006 seisuga 81 politseiametnikku ja 25 teenistajat. Lõuna Politseiprefektuuri funktsionaalsed talitused Valgamaal on alljärgnevad:
  - kriminaalosakond – narkokuritegude talitus; majanduskuritegude talitus; kriminalistikatalitus;
  - korrakaitseosakond – lubade talitus; preventsiioonitalitus; arestimajade talitus (Valga arestimaja); liiklustalitus (Valga liiklusjärelvalve grupp);
  - teenistusosakond – asjaajamistalitus; infosüsteemide talitus, majandustalitus;
  - avalike suhete büroo.

Tabel 4-20 Politseiametnike jaotus Valgamaal

Ametnike grupp	Valga politseijaoskond	Lõuna PP alluvuses
Kõrgemad politseiametnikud	2	1
Kriminaalpolitseinikud	18	7
Korrakaitsepolitseinikud	41	15
Kokku	59	22
neist naisi	17	7

Prioriteetseteks töösuundadeks Eesti Politseis olid:

- Kvaliteetse, kogukonnakeskse ning probleemidele suunatud politseiteenuse osutamine;
- operatiivse reageerimise tõhustamine;
- narkootikumidega seotud süütegude vastu suunatud tegevuse tõhustamine;
- korruptsioonivastase võitluse tõhustamine;
- elanikke enim häirivate kuritegude lahendamise parandamine;
- laste vastu suunatud vägivalda (pere- ja koolivägivalda) vastase võitluse tõhustamine.

Seatud prioriteetide täitmiseks allkirjastasid politseipeadirektor Robert Antropov ja politseiprefekt Aivar Otsalt 2005. aasta veebruaris Lõuna Politseiprefektuuri tegevuskava, mis sisaldas üksikasjalikumat plaani püstitatud eesmärkide saavutamiseks. Politseiprefekt sõlmis omakorda tulemuslepingud prefektuuri allüksustega, sealhulgas ka Valga politseijaoskonnaga. Sõlmitud tulemuslepingu täitis Valga politseijaoskond edukalt.

Jätkuvalt töötab Valga politseijaoskonnas välijuhtide süsteem, kus patrullide tööd korraldatakse patrullautost. Seoses juhtimiskeskuse valmimisega Tartus, lülitati Valgamaa elanikke teenindav telefon 110 2005. aasta kevadel Lõuna Politseiprefektuuri juhtimiskeskusesse.

Jätkati kogukonnakeskse politseitöö arendamist koostöös kohalike omavalitsuste ja kogukonnaga. Suuremat tähelepanu pöörati omavalitsuste ja kogukonna informeerimisele politseitegevusest. Seda tegid nii kohalikud piirkonnakonstaablid, kui avalike suhete büroo ametnikud läbi erinevate meediakanalite. Kokku on politseiametnikud esinenud omavalitsuste ja kogukonna ees 71 korral.

Erinevatele meediakanalitele on esitatud: ajakirjanduses avaldatud 94 artiklit, sealhulgas omavalitsuste ajalehtedes 27 artiklit; televisioonis esitatud 5 videomaterjali ja raadios esinetud 2 korral.

Koostöös Valga linna kodanikega on moodustatud 3 naabusvalve sektorit.

Jätkuvalt pöörati suurt tähelepanu preventiivtööle ning eelkõige alaealistega seotud õiguserikkumiste ennetamiseks. Piirkonnakonstaablite ja preventiivtöögrupi poolt teostati kokku 4 alaealistele ja uimastiennetusele suunatud projekti. Koolides viidi läbi 216 loengut.

Jätkati Valgamaal traditsiooniliste politsei teabepäevadega, mis toimusid suvel Tõrvas, Valgas ja Otepääl. Valgas toimus teabepäev koos Läti Vabariigi Valka rajooni politseiga, üritus läks korda ja see viiakse läbi ka 2006. aastal.

Politseiprefekt Aivar Otsalt autasustas teeneteplaatidega parimaid töötajaid: Valga politseijaoskonna "Aasta 2005 parim kriminaalpolitseinik" on Andrei Andreitšuk ja Valga politseijaoskonna "Aasta 2005 parim korrakaitsepolitseinik" on Riho Valtner. Lisaks parimate teeneteplaatidele andis prefekt politseipeadirektori poolt annetatud eeskujuliku politseiniku aumärgi eeskujuliku teenistuse eest Valga konstaablijaoskonna juhtivkonstaablile Silver Sildnikule. Pikaajalise teenistuse teenistumärgi said 18 teenistajat.

Politseitöö üheks eelduseks on hea füüsiline vorm ning selle saavutamiseks soositakse Lõuna Politseiprefektuuris jätkuvalt sportimist. Valgamaa politseinikud osalesid 2005. aastal paljudel spordivõistlustel ning saavutasid ka Eesti Politsei meistritiitleid mitmel alal. Lõuna Politseiprefektuuri 2005. aasta sportlase valimisel sai Kunnar Vahi esimese koha. Spordiaktivistideks said teiste hulgas ka Kunnar Vahi ja Meelis Oja.

Turvalisuse tagamisel teeb Valga Politseiprefektuur tihedat koostööd Falck Lõuna-Eesti aktsiaseltsi, Valga Piirivalvepiirkonna, Kaitseliidu Valgamaa Maleva, Maksu- ja Tolliameti, Tarbijakaitseameti, Tööhõiveameti, Tööinspeksiooni ning Keskkonnainspeksiooniga.

Valga politseijaoskond usub, et viimasel ajal politsei töökorralduses toimunud muudatused ei too kaasa politsei poolt pakutava teenuse kvaliteedi langust ja koostöö kogukonnaga muutub veelgi tihedamaks, mis aitab tõsta turvalisust Valga maakonnas.

Tabel 4-21 Õigusrikkumiste struktuur

Registreeritud/avastatud	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kuritegusid kokku	1389/653	1125/515	883/443	847/432	882/585	881/571
I astme (raskeid) kuritegusid	23	16	12	25	24	57
sh tahtlikke tapmisi	3	2	1	1	1	2
tahtlikke kehavigastusi	5	3	1	4	2	2
Varavastaseid kuritegusid	1048	882	469	643	513	604
sh röövimisi	7	5	6	12	16	17
avalikke vargusi	31	42	23	-	-	-
salajasi vargusi	855	764	399	509	427	393
Majanduskuritegusid	181	21	22	28	10	66
Väärtegusid	7882	6671	5409	5731	5049	4118
sh LE rikkumisi	5736	4514	4061	3966	3230	2664
neist joores juhid	477	392	398	356	337	311

Tabel 4-22 Kuriteod omavalitsuste lõikes

Omavalitsus	2002	2003	2004	2005
Helme	46	55	51	34
Hummuli	27	22	23	13
Karula	19	28	23	27
Otepää	99	109	78	59
Palupera	21	25	28	24
Puka	44	36	21	29
Põdrala	21	24	14	15
Sangaste	46	32	40	26
Taheva	24	27	33	23
Tõlliste	39	35	45	53
Tõrva	48	56	57	47
Valga	437	385	457	519

Õru	12	13	12	12
Maakond	883	847	882	881

Tabel 4-23 Liiklusõnnetused

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Inimvigastustega	31	61	51	53	37	51
neist joores juhi süül	11	16	21	15	8	10
jalakäija/ jalgratturiga	...	16	16	10	11	21
Vigastatuid	32	91	83	70	41	76
Hukkus	8	8	3	2	4	2
Varalise kahjuga	118	109	69	70	69	64
neist joores juhi süül	31	30	15	23	17	20
Liiklusõnnetusi kokku	149	170	120	123	106	115

4.2.11 Valga Maakohus

Aadress Vabaduse 10, 68204 Valga

Telefon 764 3738, faks 764 0394

Kohtu esimees Aare Kaldma

Kohtunikud: Annemarie Gerassimov, Hele Ilisson, Aivar Pellja

Valga Maakohtu tegevusnäitajad

Kriminaalasjad

Lahendamata asjad seisuga 01.01.2005	26
Saabunud	284
Menetluses	310
Lahendatud	274
Lahendatud liht-või lihtsustatud menetluses	220
Lahendamata asjad seisuga 31.12.2005	34

Tsiviilasjad

Lahendamata asjad seisuga 01.01.2005	112
Saabunud	522
Menetluses	634
Lahendatud	499
Neist lahendatud tagaseljaotsusega	197
Lahendamata asjad seisuga 31.12.2005	134

Väärteoasjad

Saabunud	93
Lahendatud	88
Lahendamata seisuga 31.12.2005	4

Valga Maakohus, Valga Maakohtu kinnistusosakond ja Valga Maakohtu kriminaalhooldusosakond kolisid 15.12.2005. a uude hoonesse asukohaga Vabaduse 10, Valga.

4.2.12 Rahvusarhiivi Valga Maa-arhiiv

Address Vabaduse 6, 68204 Valga
Telefon 766 8870, faks 766 8875, e-post valga@ra.ee
Veeb <http://www.ra.ee/valga>

Valga Maa-arhiivi koosseisus on 7 ametikohta: maa-arhivaar, 4 arhivaari, fondihoidja ja majahoidja.
Maa-arhivaar Riina Virks
Arhivaarid: Eve Maask, Merike Müller, Merle Ojanurm, Andres Ojamaa.

Maa-arhiiv kogub ja säilitab arhiiviväärtusega ja pikaajalisele säilitamisele kuuluvaid arhivaale ning tagab neile juurdepääsu, teostab arhiivijärelevat oma tegevuspiirkonnas (Valga, Võru ja Põlva maakonnas), viib läbi avalike arhivaalide hindamist, annab arvamusi dokumentide loetelude ja asjaajamiskordade kohta, väljastab arhiiviteatise ning koopiaid arhivaalidest.

Valga Maa-arhiivis on 01.01.2006 seisuga 449 146 säilikut ja 1291 fondi, kokku 4074 rm arhivaale.

2005. a. lisandus Valga maa-arhiivi 6030 säilikut (62 rm), sellest arhiiviväärtusega 2950 (27,8 rm) ja tähtajalise säilitusväärtusega 3080 säilikut (33,8 rm).

2005. a. koostati kokku 60 hindamisotsust, 4 otsust arhiiviväärtuse andmiseks ja 56 otsust säilitustähtaja ületanud arhivaalide hävitamiseks eraldamise lubamiseks.

Arhiivijärelevat teostati 35 asutuses, järelkontrolli 6 asutuses. Aastat 2005 võib järelevat nimetada kohalike omavalitsuste aastaks — töötajad tutvusid 26 kohaliku omavalitsuse asjaajamise ja arhiivitööga.

2005. a. külastas Valga Maa-arhiivi 73 uurijat 199 korral. Kokku telliti kasutamiseks 2200 säilikut. Peamised uurimisteemad olid kodukandi ajalugu, nõukogudeaegsete asutuste tegevus ja koolide ajalugu. Sel aastal arhiivi külastanud sugupuu-uurijad kasutasid aktiivselt nii mikrofilme kui ka Saagat. Kauglaenu tulesena said uurijad kasutada Riigiarhiivi ja Ajalooarhiivi säilikuid.

Päringuid lahendati 945.

Kõik arhiivi külastajad said novembris-detsembris vaadata Eesti Genealoogia Seltsi rändnäitust sugupuudest, samuti eksponeeriti fuajees Ajalooarhiivi näitust aadlidiplomitest.

4.2.13 Eesti Riikliku Autoregistrikeskuse Võru büroo Valga jaoskond

Address Metsa 23, 68206 Valga
Telefon 766 1176, 766 1090 faks 764 0915, e-post valga@ark.ee
Töötajaid 5

Tabel 4-24 Regstris

	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006
Sõiduaautosid	12 196	13 358	13 964
sh eraomanduses	10 912	12 110	12 596
Busse	154	158	144
sh eraomanduses	41	42	34
Veoaautosid	2 283	2 316	2 238
sh eraomanduses	1 294	1 263	1 175

Tabel 4-25 Tegevusnäitajad

	2003	2004	2005
Võeti vastu juhiloa taotlusi	920	1070	990
Sooritati liikluseksameid	1526	1805	1502
Neist LE tundmises	1090	918	779
sõidueksamid	1046	887	723
Väljastati			
registreerimistunnistusi	4134	3329	3816
registreerimismärke	2329	1760	2289
piiratud õigusega juhilube	62	46	28
ajutisi juhilube	108	67	47
esmaseid juhilube	668	705	568
juhilube	1204	1055	3663
Aastakäive (kr)	4 916 730	4 661 000	5 825 000

4.2.14 Kaitseliidu Valgamaa Malev

Staaip Võru 12, 68205 Valga linn
 Telefon 76 68030, faks 76 63535, e-post valga@kaitseliit.ee
 Malevapealik kapten Rein Luhaväli
 Vaneminstruktor kapten Valdeko Nielson
 Nooreminstruktor veebel Kalvi Kaart
 Nooreminstruktor nooremveebel Kristo Tamm
 Instruktor-noortejuht (Noored Kotkad) pr Jaana Ukkur
 Instruktor-noortejuht (Kodutütred) pr Marina Kõva
 Noorte Kotkaste (NK) malevapealiku kt. hr Rein Säinas
 Kodutütarde (KT) ringkonnavanem pr Sigrit Säinas
 Naiskodukaitse (NKK) Valga ringkonna esinaine pr Anu Lillipuu

Liikmeskond:

Kaitseliitlasi 309
 Noorkotkaid 249
 Kodutütred 274
 Naiskodukaitse 42

Olulisemad sündmused:

- Paju lahingu 86. aastapäeva tähistamine
- Eesti Vabariigi 87. aastapäeva tähistamine
- Kaitseliidu värbamispäeva läbi viimine 24.02.2005
- Lastekaitsepäeva laskevõistluse läbiviimine
- osalemine sõjalis-sportlikul retkel „Eel – Erna“ ja „Erna 2005 „
- osalemine taktikaõppusel „Kevadtorm“
- Naiskodukaitse osalemine Võidupüha paraadist Paides
- Võidupüha tähistamine maakonnas
- Maakaitsepäeva ürituste läbiviimine Soorus
- Kaitseliidu aastapäeva ja Maleva aastapäeva tähistamine
- Naiskodukaitse Valgamaa ringkonna taasloomise 11. aastapäeva tähistamine

Rahvusvaheline koostöö:

- Noored Kotkad osalesid Riigikaitse õppel Läti Vabariigis (Aluksne)
- Läti Vabariigi noorte organisatsiooni „Jaunsardze” liikmed osalesid koormusmatkal „Väle Jänes „ ning - maastikumängul „Kuperjanovlaste rada „

Koostöö teiste ametkondadega:

- kaitsepolitseist abipolitseinikud toetasid Valga Politseijaoskonda korrakaitse tagamisel
- avaliku korra tagamine mitmetel üritustel Valgamaal
- päästeteenistuse abistamine metsatulekahju kustutamisel

Spordi- ja seltskonnaüritused:

- igal nädalal toimus isikkoosseisu füüsiline ettevalmistus
- Kodutütred ja Noored Kotkad osalesid vabariiklikel võistlustel
- toimusid Kaitseliidu meistrivõistlused suusatamises
- malevas toimusid laskevõistlused (Maleva karikavõistlused komplekslaskmises
- Kaitseliidu, Piirivalve ja Politsei vaheline laskevõistlus; „Koloneli laskmine“)
- malev võttis osa Valga Laskurklubi poolt korraldatud laskevõistlustest
- toimusid Naiskodukaitse piirkondlikud laskevõistlused
- maleva võistkond osales „Valga ujukirallil“
- Naiskodukaitse võttis osa koormusmatkas
- osavõtt sõjalis- sportlikust kolmevõistlusest
- Kodutütred ning Noored Kotkad korraldasid ning viisid läbi mitu koormusmatka
- Kodutütred osalesid võistlusmatkal „Ernake 2005“
- korraldati maleva patrullvõistlus „Samblakoll“
- osaleti Valgamaa meistrivõistlustel korvpallis
- Noorkotkad osalesid maleturniiril
- Kaitseliidu Lõunaosariikide (Tartu, Põlva, Sakala, Võru ja Valgamaa malevate)
- Suvepäevad Annimatsil
- Kõiekoolitus malevlastele

Suuremad koostööüritused omavalitsustega 2005. aastal:

- Vabadussõja lõppemise tähistamise tseremoonia
- kindral P-A. Lille sünniaastapäev
- kindral A.Jaaksoni sünniaastapäev
- Paju lahingu aastapäev
- Eesti Vabariigi 88. aastapäeva tähistamine
- kindral J.Sootsi sünniaastapäev
- osalemine Valga ujukite rallil
- Maakaitsepäev Lüllemäel
- kolonel A. Lõhmuse sünniaastapäev
- kindral Orasmaa sünniaastapäev

4.2.15 Kodakondsus- ja Migratsiooniameti Lõuna Regionaalosakonna Valga büroo

Aadress Aia 17 68205 Valga

Telefonid: 766 6333, 766 6305, faks: 766 6311, e-post kma.louna@mig.ee

Juhataja kt Silvi Norman

AS EMOR poolt läbi viidud kliendirahulolu uuring näitas, et kliendid on väga rahul KMA teenindajate tööga. Paranenud on töötajate töökeskkond. Hakati väljastama ELi nõuetele vastavaid Eesti kodanike passe. KMA töö on suunatud turvalisuse ja stabiilsuse suurendamisele ühiskonnas.

Tabel 4-26 Üldandmed

Aasta	2002	2003	2004	2005
Välismaalaste elamislubadega seonduvad toimingud	424	394	370	402
Eesti passi ja ID kaardi taotlused	5765	5078	6035	3779
Eesti kodakondsuse taotlused	117	82	112	133

Välismaalase passi ja ID kaardi taotlused	469	459	480	535
Väärtegede menetlusi	...	29	31	25
Kinnitatud viisakutseid	660	585	492	554

Väljastatud dokumendid:

EK passe 990

ID kaarte 86

VM passe 290

Euroopa Liidu kod. taotlused 149

4.2.16 Valga Maakohtu kriminaalhooldusosakond

Aadress Vabaduse 10, 68204 Valga

Juhataja: Margus Teder telefon 766 1081; faks 766 1632 margus.teder@just.ee

Nooremreferent: Enely Sprenk telefon 766 1081 ;faks 766 1632 enely.sprenk@just.ee

Kriminaalhooldusametnikud:

Viktor Antonov, telefon 766 1723 viktor.antonov@just.ee

Maimu Vismann, telefon 766 3718 maimu.vismann@just.ee

Tiina Tikk, telefon 766 1104 tiina.tikk@just.ee

Margus Malleus, telefon 766 1723 margus.malleus@just.ee

Silvi Kõiv, telefon 766 3718 silvi.koiv@just.ee

Liina Taits, telefon 766 1104 liina.taits@just.ee

Tõrva talitus, Valga mnt. 70, 68605 Tõrva

Kriminaalhooldusametnikud:

Vaike Kiitsak, telefon 763 2261; faks 763 2261 vaike.kiitsak@just.ee

Silvi Kõiv, telefon 763 2261; faks 763 2261 silvi.koiv@just.ee

Otepää talitus, Lipuväljak 13, 67405 Otepää

Kriminaalhooldusametnik:

Marika Dorbek, telefon 765 4224; faks 765 4224 marika.dorbek@just.ee

Seisuga 01.01.2006 oli arvel 336 kriminaalhooldusalust, see on 3 kriminaalhooldusalust enam kui samal ajal 2005. aastal.

4.3 Kohalikud omavalitsused

4.3.1 Kohalike omavalitsuste eelarve

Tabel 4-27 Tulud ja kulud ühe elaniku kohta (kr)

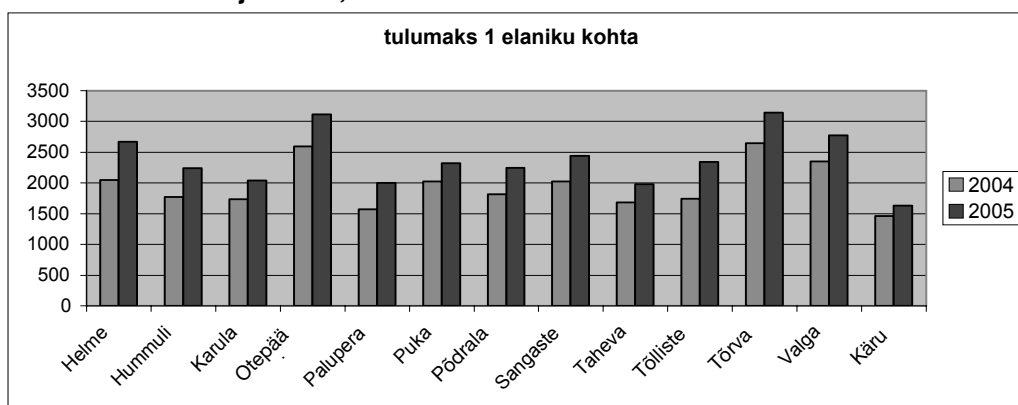
KOV	Tulud					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Helme	4596	4973	5998	7863	7613	10198
Hummuli	5127	7368	8547	7781	8926	10478
Karula	5312	6489	7279	9353	9606	10267
Otepää	6955	6814	9585	12319	10158	14051
Palupera	4382	6820	8660	8827	8578	10416
Puka	4217	5941	6649	7822	8575	10214
Põdrala	4814	6565	6735	7202	8195	9335
Sangaste	4644	5899	7200	7415	8551	18142
Taheva	4709	6784	7858	8750	10763	10817
Tõlliste	3828	5505	6169	7272	8055	9468

Tõrva	7699	9063	10673	10937	12848	14838
Valga	8322	6499	7080	7640	8941	12718
Õru	6378	5418	6189	6786	7677	8127
	6687	6588	7668	8599	9291	12393
					Kulud	
KOV	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Helme	4382	4758	5416	7251	6913	9932
Hummuli	4809	6847	8166	7153	8146	9201
Karula	5217	6414	7113	9126	9424	9730
Otepää	6919	6678	8517	11990	9781	13339
Palupera	4201	6519	8660	8769	8578	10058
Puka	4074	5698	6224	7402	7793	9871
Põdrala	3913	6303	6426	6491	7632	8966
Sangaste	4638	5856	7099	7407	8293	17078
Taheva	4622	6456	7237	8349	10285	10369
Tõlliste	3773	5435	5872	6985	7670	9051
Tõrva	7252	8556	9975	10064	12225	14202
Valga	8227	6345	6760	7267	8266	12030
Õru	6341	5387	6116	6706	7344	7726
	6532	6386	7222	8189	8732	11770

Tabel 4-28 Üksikisiku tulumaksu laekumine ühe elaniku kohta (kr)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Helme	1292	1373	1687	2043	2670	3029
Hummuli	1195	1321	1421	1769	2235	2763
Karula	1062	1161	1411	1731	2035	2405
Otepää	1701	1787	2289	2597	3113	3390
Palupera	917	1019	1236	1568	1998	2459
Puka	1396	1573	1744	2022	2316	2911
Põdrala	991	1154	1332	1812	2241	2675
Sangaste	1424	1473	1747	2021	2439	2885
Taheva	1144	1214	1508	1680	1973	2432
Tõlliste	1319	1371	1531	1737	2341	2635
Tõrva	1684	1801	2290	2644	3140	3634
Valga	1754	1825	2102	2350	2770	3036
Õru	858	963	1062	1461	1627	2077
Kokku	1492	1621	1923	2213	2660	3011

Graafik 4-29 Tulud ja kulud, üksikisiku tulumaksu laekumine ühe elaniku kohta

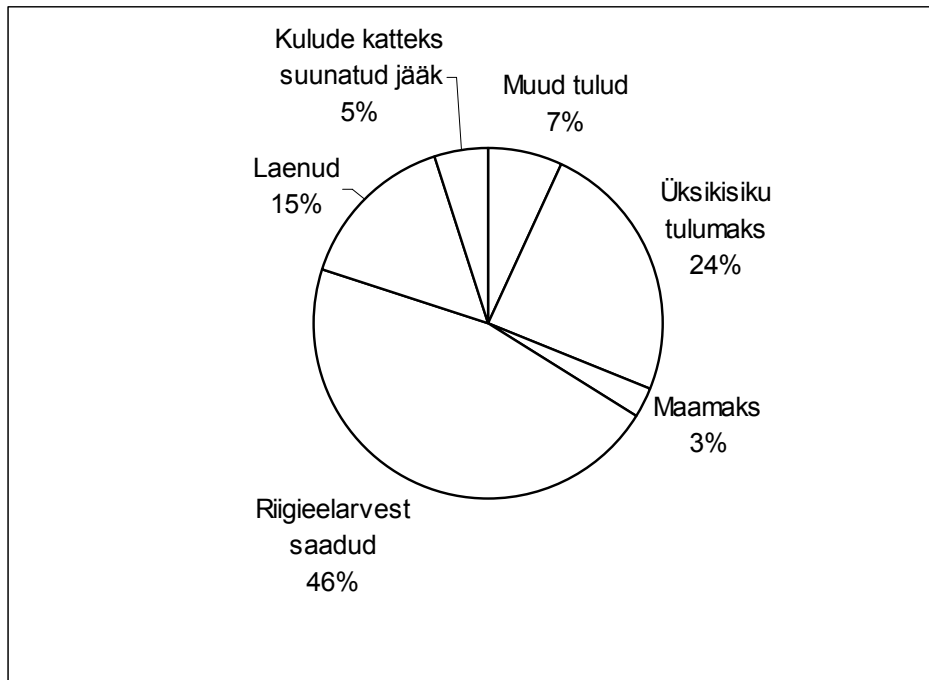
Tabel 4-30 Tulude jaotumine (tuh kr)

Vald Linn	Üksik- isiku tulumaks	Maa- maks	Loodus- vara maks	Majandu- stegevus varad, muud tulud	Muud tulud ja trahvid	Laenud	Sihots. laek. riigieel.	Inves- teeringud riigieelarvest.	Eradised hariduskulude riigieelarve	Toetus riigi- eelarvest	Kulude katteks eelmise aasta jääk	Kokku tulud
Helme	7193,5	1829,7	112,5	1098,5	46,6	1500,0	4151,6	420,0	2530,9	3681,0	1655,2	24219,5
Humuli	2846,3	874,3	32,5	732,4	31,3	200,0	802,0	234,0	2310,4	1991,0	738,3	10792,5
Karu	2725,2	1286,6	27,9	938,8	8,9	370,0	1203,4	1063,5	1849,9	1954,0	204,1	11632,3
Otepää	14610,9	1421,9	56,3	5112,6	129,6	9627,6	4685,2	6807,6	10403,7	6075,0	1631,4	60561,8
Palu	2935,8	584,7	369,0	542,8	10,7	0,0	1076,5	2687,1	1719,2	2511,0	0,0	12436,8
Puka	5533,9	1246,5	21,8	1168,7	49,8	0,0	1380,1	860,0	4318,1	3429,0	1408,8	19416,7
Põdra	2562,4	610,7	2,1	180,7	4,1	44,9	814,2	631,0	1768,7	1771,0	553,4	8943,2
Sangaste	4336,3	641,6	7,5	1278,3	18,8	8008,5	1863,3	5036,9	2735,3	2947,0	393,2	27266,7
Tahe	2257,0	1068,4	11,3	961,4	1,7	0,0	1355,5	159,0	2082,0	1686,0	456,1	10038,4
Tõli	5046,3	774,7	150,0	980,4	91,5	0,0	1955,7	588,0	4109,8	3691,0	743,7	18131,1
Tõrva	11860,9	250,2	19,8	5526,1	106,9	6315,0	1877,0	7971,3	7982,7	4493,0	2026,8	48429,7
Valga	44580,1	1445,3	21,5	7147,6	1182,0	39563,6	22663,0	10367,2	24987,5	24838,0	9946,3	186742,1
Õru	1194,4	612,2	1,3	337,8	2,4	0,0	834,7	52,0	332,2	1111,0	195,2	4673,2
KOKKU	107 683,0	12 646,8	833,5	26006,1	1684,3	65629,6	44662,2	36877,6	67130,4	60178,0	19952,5	443284,0

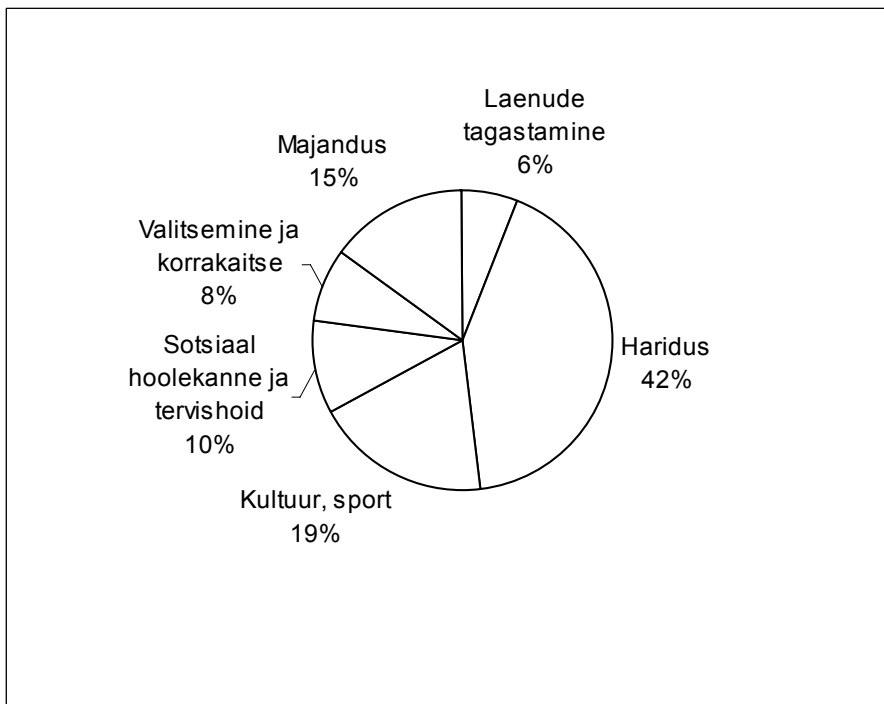
Tabel 4-31 Kulude jaotumine (tuh kr)

Vald Linn	Valitsemine	Korraldus	Haridus	Kultuur	Sport	Tervis- hoold	Sotsiaal- hoolekanne	Majandus	Laenu-de Tagas- tamine	Kokku kulud
Helme	2020,1	15,7	12142,5	2209,1	400,7	62,5	3724,2	3014,1	-	23588,9
Humuli	1473,3	11,4	4970,9	589,7	24,0	59,3	1221,2	1009,6	118,1	9477,5
Karu	1441,9	-	5091,4	702,7	582,7	36,0	1835,3	1159,8	174,6	11024,4
Otepää	3779,2	192,8	27280,2	3853,7	1523,8	137,0	3543,7	12211,6	4969,5	57491,5
Palupera	1121,4	5,6	6545,5	775,6	62,7	0,0	1210,3	1288	999,9	12009,0
Puka	1106,7	30,0	10547,6	3119,8	-	52,9	1276,1	2631	-	18764,1
Põdrala	1056	-	4689,7	1042,1	51,4	60,3	878,8	750,9	60,0	8589,2
Sangaste	2176,2	4,0	10367,8	702,3	120,2	-	2062,9	1817,9	8417,3	25668,6
Taheva	1200,8	3,7	4484,6	774,3	32,9	39,9	2184,3	643,9	258,1	9622,5
Tõlliste	1822,1	4,4	10014,1	1688,2	2,6	165,5	1666,9	1859	110,8	17333,6
Tõrva	2270	152,0	24532,4	3315,3	312,7	402,5	2650,4	7410,0	5310	46355,3
Valga	13543,8	110,8	53885,5	14410,1	44173	360,8	18584,5	27618,3	3953,7	176640,5
Õru	692,6	-	2032,2	361,3	-	-	761,2	489,8	105,3	4442,4
KOKKU	33704,1	530,4	176584,4	33544,2	47286,7	1376,7	41599,8	61903,9	24477,3	421007,5

Graafik 4-32 Tulude jaotumine

Graafik 4-33 kulude jaotumine

4.3.2 Valgamaa Omavalitsuste Liit

Kantselei Kesk 12, Valga, tel. 766 6164

Esimees, juhatuse liige Madis Gross

Juhatus liikmed Margus Lepik, Üllar Mölder, Aivar Nigol

alates 20.12 Margus Lepik, Agu Kabrits, Terje Korss

Sekretär. Ellen Eglit

Liitu kuuluvad kõik 13 maakonna omavalitsusüksust. Liidu kõrgeimaks juhtorganiks ja esinduskoguks on üldkoosolek, kuhu kuuluvad kõikide liidu liikmete kaks hääleõiguslikku esindajat: volikogu esimees ja vallavanem/linnapea, igal esindajal on asendaja.

Valgamaa Omavalitsuste Liit on asutatud 2. oktoobril 1992 ning 15. detsembrist 2003 kantud mittetulundusühingute registrisse.

Tabel 4-34 Esindajad

Vald/linn	valla-/linnavolikogu volitatud esindaja (volikogu esimees)	vallavanem/linnapea
Helme	Kristo Ausmees	Tarmo Tamm
Hummuli	Aleksander Zemskov Enn Mihailov (alates 23.11)	Kalev Laar Valter Kaar (alates 23.11)
Karula	Eduard Õunapuu Ants Kilo (alates 15.11)	Rain Ruusa
Otepää vald	Jaanus Barkala Ants Manglus (alates 23.11)	Aivar Nigol Jaanus Raidal (alates 23.11)
Palupera	Vambola Sipelgas	Terje Korss
Puka	Heldur Vaht	Heikki Kadaja
Põdrala	Sulev Sildna	Aivar Uibu
Sangaste	Eduard Aamer	Kaido Tamberg
Taheva	Robert Kõvask Hille Tamman (alates 18.11)	Monika Rogenbaum
Tõlliste	Martin Maask Olev Tammela (alates 21.11)	Madis Gross
Tõrva	Agu Kabrits Ülle Juht (alates 08.11)	Üllar Mölder Agu Kabrits (alates 08.11)
Valga	Uno Heinla Feliks Rõivassepp (alates 25.11)	Margus Lepik
Õru	Avo Allik	Andres Palloson

Üldkoosolekute vahelisel perioodil teostab liidu juhtimist nelja-liikmeline juhatus.

Liidu revident on Terje Korss, alates 20.12 Monika Rogenbaum.

Valgamaa Omavalitsuste Liit kuulub Eesti Omavalitsusliitude Ühendusse.

Otepää, Tõrva ja Valga linnad kuuluvad Eesti Linnade Liitu.

Helme, Hummuli, Karula, Puka, Põdrala ja Tõlliste vallad kuuluvad Eesti Maaomavalitsuste Liitu.

Vabariigi Presidendi juurde moodustatud kohaliku omavalitsuse ja regionaalarengu ümarlauas esindab Valgamaa Omavalitsuste Liitu esimees Madis Gross.

Tähtsamad arutatud küsimused ja tehtud otsused liidu üldkoosolekutel:

- Maakondlike haridus-, kultuuri- ja spordiürituste rahastamine SA Valgamaa Fondi kaudu ning maakondliku hariduskulude reservi jaotamine
- SA Lõuna Eesti Turismi tegevuse kaasfinantseerimine summas 50 000 krooni;
- SA Valgamaa Turismi tegevuse kaasfinantseerimine summas 25 000 krooni;
- SA Valgamaa Arenguagentuuri tegevuse kaasfinantseerimine summas 100 000 krooni;

- Valgamaa ja Põlvamaa Omavalitsuste Liitude poolt asutatud MTÜ Euregio Pskov-Livonia Eesti–Läti–Vene piirialade koostöö arendamise kaasfinantseerimine summas 20 000 krooni;
- Valga maakonna 85. aastapäeva pidulik tähistamine ja aastapäevale pühendatud ürituste finantseerimine koostöös Valga Maavalitsuse ja Valga Linnavalitsusega
- Regionaalsete tervisespordikeskuste programmi 2007–2010 jätkamine
- Interreg IIIA põhjaprioriteedi programmist rahastatud maakonna andmesideprojekti “Virtual Community of Valga/Valka region” I etapi elluviimine
- Osalemine teistes projektides:
  - “Lõuna-Eesti kutsekoolide õpetajate ja elanike elukestev õpe ning sotsiaalkultuuriline toimetulek”
  - “Valgamaa turundustegevus prioriteetsetel sihtturgudel”
  - “Valga maakonna avalike teenistujate juhtimiskoolitus
- Liidu liikmete uuest koosseisust juhatuse esimehe, liikmete ja revidendi valimine ning esindajate nimetamine teistesse organisatsioonidesse

Olulisemad üritused ja sündmused omavalitsuste liidu raames

Kohtumised:

- Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimehe Urmas Reinsaluga
- Riigikogu Rahvaliidu fraktsiooni liikmetega
- Sotsiaalministeeriumi esindajatega hooldekodude küsimuses
- EAS-i juhatuse liikme Ülari Alametsaga
- EMOL-i esimehe Kurmet Mürsepaga
- Valga Politseijaoskonna ülemkomissari Tõnu Kürsaga õiguskaitsealasest olukorrast maakonnas ja politsei koostööst kohalike omavalitsustega
- Riigi Kinnisvara AS-i projektidirektori Tiit Keremiga koostöövõimalustest koolide korrastamiseks
- Poliitikauuringute Keskuse Praxis esindaja Tiina Annusega üldhariduskoolide võrgu korraldamisest
- AS Regio esindaja Tõnu Randaruga geograafilise ekspertsüsteemiga “Koolivõrk” tutvumine
- EOMap-i projektijuht Märt Riisbergiga kohalike teede inventariseerimisest
- AS Entec Pärnu kontori juhataja Valdeko Palginõmmega planeeringutest
- VITA esindaja Kairi Rebasega riigi andmekogude andmevahetuse kihi X-tee kasutuse laiendamise võimalustest Valgamaal maakonna kodulehekülje valgamaa.ee korrektor-toimetaja Tiia Arikoga maakonna kodulehekülje sisukamaks muutmisest
- ESF Koduhooldustöötajate pilootprojekti koordinaatori Tiina Ivaskiga koduhooldustöötajate projekti tutvustusest
- MTÜ Partnerlus esindajate Ivika Nõgeli ja Aili Keldoga RAK maaelu meetmest LEADER raha Valgamaale toomise kavast

Üritused

- Valgamaa omavalitsusjuhtide külastus Läti Valka rajooni Smiltene piirkonda
- “Kaunis Kodu 2005” konkursi võitjate vastuvõtt ja autasustamine Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses
- Kolme Kagu-Eesti maakonna omavalitsustöötajate ühine nõupäev Võrumaal, Ähijärvel
- Koostöös SEB Eesti Ühispanoga ühisseminar Taagepera lossis kolme Kagu-Eesti maakonna omavalitsusjuhtidele teemal: “Kagu-Eesti sotsiaal-majanduslik Arengu Strateegia 2007–2013”,
- Maakonna omavalitsusjuhtide Öppereis Brüsselisse tutvumaks EL struktuuride ja Eesti Esindusega
- Koostöös maakonna tervisenõukoguga seminar “Kohaliku omavalitsuse roll tervise-edenduses”
- Uueks valimisperiodiks valitud liidu esimehe, Madis Grossi, vastuvõtt liidu liikmetele hotellis Metsis

Ühisprojektid, koostööpartnerid

- Ühisprojekti ESISRANO (2) raames seminar Sangaste lossis Valgamaa omavalitsuste tutvustamiseks meie koostööpartneritele Rootsi Kuningriigi Jämtlandi läänist ja Vene

- Föderatsiooni Staraja Russast ning Novgorodist osalemine ESISRANO (2) raames vene poole poolt korraldatud seminaril Staraja Russas
- ESISRANO projekti põhirahastajaks on Rootsi koostööfond SALA-IDA, meiepoolseid kulutusi on toetanud Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis 40 000 krooniga. Jämtlandi lääni ja Valga maakonna majandusühistu tegevuse raames MÜ juhatuse koosolek Tallinnas ning aastakoosolek Sangaste lossis. Põhiteemaks ühine koostöö vene poolelt Staraja Russaga ning Valgamaa ja Jämtlandi keskkonnakaitset ja ettevõtlust puudutavate uute ühisprojektide ettevalmistamine
- Seminar Pihkva oblasti omavalitsustöötajatele Interreg IIIB projekti BEN (Baltimeremaade euroregionide võrgustik) raames
- Sõprus- ja koostöösidemete raames Ungari Vabariigi Somogy maakonnaga Somogy maakonna kuueliikmelise delegatsiooni külaskäik Valgamaale. Osaleti Valga linna päevadel ja Pedeli paadirallil. Ungarlaste poolt viidi Valgas läbi Ungari minipäev, sõlmiti Valgamaa ja Somogy vaheline koostööleping ning Somogyst tulnud kokk tutvustas valgamaalastele ungari kokakunsti.
- Koostööpartnerite Poola Lublini vojevoodkonna delegatsiooni visiit Valgamaale
- Valga maakonna delegatsiooni visiit Soome, Ylistaro valda, arutati koostöö jätkamist, tutvuti Ylistaro valla uue juhtkonnaga.

4.3.3 Helme vald

Pindala 312,73 km²

Elanike arv 2375

14 küla, 1 alevik.

Keskus Tõrva linnas, kaugus maakonnakeskusest 28 km.

Vallavalitsus

- Töötajaid 11
- Vallavanem Tarmo Tamm
- Vallasekretär Tiina Õunpuu

Volikogu

- Liikmeid 13
- Esimees Toivo Põldma

Sotsiaalne infrastruktuur

- Ala Põhikool
- Ritsu Lasteaed-Algkool
- Helme Sanatoorne Internaatkool
- Valgamaa Kutseõppekeskuse Helme osakond
- Helme ja Taagepera raamatukogud
- Ala ja Koorküla rahvamajad
- Võimlad Alal ja Ritsus
- Kalme ja Karjatnurme päevakeskused
- Helme perearsti keskus Tõrva linnas
- Hooldekodu Taageperas
- Sotsiaalkorterid Ritsus

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Puidutööstus, metsamajandus, põllumajandus, turism.

Olulisemad sündmused

- Rahvusvaheline üliõpilaste väitlusturniir "LatEst 2005" Taagepera lossis
- lastekaitsepäeva tähistamine (sportlik kogupere üritus)
- Laste talvine- ja suvespordipäev (iga-aastane)
- Maakonna abiturientide ball Taagepera lossis
- Kuuendad Alfred Neulandi mälestusvõistlused tõstmises
- SA Lõuna-Eesti Turism premeeris Taagepera lossis parimaid turismiobjekte ja parimat turismitoetajat
- Toimus järjekordne vallapäev Helmes
- Toimus järjekordne vallasisene heakorra konkurss
- Toimus valla memme-taadi konkurss
- Telesaate "Laulge kaasa!" avalik lindistus

Infoväljaanded

- Ajaleht Helme-Tõrva Elu, ilmub kaks korda kuus,
- Ajalehte annab välja MTÜ Helme-Tõrva Elu Ühendus
- Helme valla veeb www.helme.ee.

Vaatamisväärsused

- Barclay de Tolly Mausoleum
- Helme Koduloomuseum
- Helme Ordulinnuse varemed
- Helme koopad
- Orjakivi
- Taagepera loss
- Mats Erdelli kabel
- Ala kirik
- Hella Woulijoe (Murrik) sünnikoht
- Kindral Jaan Sootsi mälestuskivi.

4.3.4 Hummuli vald

Pindala 162,7 km²

Elanike arv 1030

Majapidamisi 476, sh. katastriüksusi 847

Hummuli alevik ja 8 küla.

Valla keskus on Hummuli alevikus, kaugus Valgast 15 km.

Vallavalitsus

- Töötajaid 8
- Vallavanem Valter Kaar (alates 23.11)
- Vallasekretär Asta Lihu

Volikogu

- Liikmeid 9
- Esimees Enn Mihailov (alates 23.11)
- Aseesimees Rando Kommer

Sotsiaalne infrastruktuur

- Hoolekandekeskus "Meelespea";
- Ambulatoorium;
- Põhikool;

- Lastepäevakodu "Sipsik";
- Raamatukogu
- Rahvamaja
- Koorküla päevakeskus
- Koolistaadion

Tähtsamad majandusvaldkonnad ja ettevõtted

- Põllumajanduslik osaühistu
- Õmblusfirma AS Astra
- Autorehvide protekteerimisettevõtte AS Vallai
- Viis puidutöötlemisettevõtet
- Kokku 17 ettevõtet.

Arenguvõimalused

- Põllumajanduse taastamine
- Väikeettevõtluse arendamine.

Vaatamisväärsused

- Hummuli loss
- Hummuli park
- Väike-Emajõe äärne puhkeala
- Koorküla Valgjärv

Seltsid ja ühendused

- Pensionäride Ühendus "Hõbejuus",
- Mittetulunduslik perekklubi "Mesilane"

Infoväljaanded

- Kohalik infoleht ilmub üks kord aastas.

Olulisemad sündmused

- Vabariigi 87. aastapäeva tähistamine
- Hummuli 22. pargijooks ja emadepäeva tähistamine
- Vallavanema vastuvõtt kõrgkoolide, gümnaasiumide ja kutsekoolide lõpetanutele
- Võidupüha ja jaanipäeva tähistamine Hummuli pargis
- Liitumine projektiga „Unustatud mõisad“
- Isadepäeva tähistamine
- Eakate ja puudega inimeste jõuluõhtu
- Aastalõupüüdu valla rahvale

4.3.5 Karula vald

Pindala 229,92 km²

Elanike arv 1133

Külasid 14

Keskus on Lüllemäe külas, kaugus maakonnakeskusest 25 km.

Vallavalitsus

- Liikmeid 6, töötajaid 9
- Vallavanem Rain Ruusa
- Vallasekretär Marys Piller

Volikogu

- Liikmeid 9
- Esimees Ants Kilo (alates 26.10.)

Sotsiaalne infrastruktuur

- Lüllemäe Põhikool
- Kaagjärve Lasteaed-Algkool, millel on lasteaiarühmad eraldi Lüllemäel ja Kaagjärvel
- Lüllemäe ja Kaagjärve rahvaraamatukogu
- Lüllemäe Kultuurimaja
- Perearsti keskus (Lüllemäel)
- Velskripunkt (Kaagjärvel)
- Hooldemaja (Karula Hooldekodu)
- 3 kauplust
- 2 sidejaoskonda
- EELK Karula kogudus
- Mittetulundusühingud: Lüllemäe Rahvaõpistu, Spordiklubi Karula, Karula Naisselts, Karula Muinsuskaitse selts, külaseltsid Lüllemäel, Rebasemõisas, Väheros, Kaagjärvel, Pikkjärvel.

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Metsamajandus
- Puidutööstus
- Põllumajandus
- Kaubandus
- Teenindus.

Arenguvõimalused

- Turism
- Ettevõtlus.

Olulisemad sündmused

- Jaanipäev Karulas
- Jüriööjooks
- Perepäevad läbi aasta
- Valla laste laulupäev
- Isadepäev
- Emadepäev
- Jõulud ja aastavahetuspeod
- Valla päevad
- Vastlapäev, volbriöö

Koostööpartnerid ja koostöövaldkonnad

- Bräcke kommuun Rootsis — haridus, keskkond, avalik haldus, sotsiaalvaldkond
- Hämeenkoski vald Soome — religioon, haridus
- Taheva, Antsla, Mõniste ja Tõlliste vald, Valga linn — avalik haldus, turism, sport, elamu- ja -kommunaalmajandus
- Karula Rahvuspark, Valga Turismiinfopunkt — turism

4.3.6 Otepää vald

Pindala 217,36 km²

Elanike arv 4310

Külasid 21

Keskus Otepää linn, kaugus maakonnakeskusest 50 km

Vallavalitsus

- Töötajaid 20
- Vallavanem Aivar Pärl
- Vallasekretär Urmas Jaagusoo

Volikogu

- Liikmeid 21
- Esimees Ants Manglus

Sotsiaalne infrastruktuur

- SA Otepää Tervisekeskus (polikliinik, velskripunkt)
- Päevakeskus-hooldekodu
- Otepää Gümnaasium
- Pühajärve Põhikool
- Audentese Spordigümnaasium
- Muusikakool
- 2 lastepäevakodu (Pähklike ja Võrukael)
- Otepää Kultuurikeskus
- Laululava Pühajärve pargis
- Otepää Linnaraamatukogu ja Pühajärve Raamatukogu
- Otepää kirik (EELK Otepää Maarja kogudus)
- EAÕK Ilmjärve kirik
- EAÕK Kastolatsi kirik
- Eesti Rahva Muuseumi liputuba
- Gustav Wulff-Õie majamuuseum
- Gümnaasiumi koduloomuuseum
- SA Tehvandi spordikeskus
- TÜ Kääriku spordibaas
- Pühajärve Põhikooli spordihoone
- 9 slaalomimäge (suurimad on Kuutsemägi, Väike Munamägi, Marjamägi)
- Tehvandi suusahüppetrampliin
- Apteekrimäe suusahüppe-kompleks
- TPÜ Vana-Otepää baas
- EPÜ Marguse õppe- ja puhkekeskus
- Snowtubing park Linnamäe orus
- SA Otepää Spordirajatised (Otepää Spordihoone)

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Puhkemajandus ja turism;
- Puidutöötlemine;
- Teenindus ja toitlustamine;
- Toiduainetetööstus (piimatööstus, lihatööstus, kondiiter);
- Metallitöötlemine;
- Põllumajandus.

Arenguvõimalused ja -eeldused

- Spordi- ja puhkemajanduse arendamine, vastava infrastruktuuri ning teenindusvõrgu väljaarendamine
- Tehvandi spordikeskuse väljaarendamine
- Pühajärve ranna ja rannapargi arendamine aastaringselt toimivaks aktiivse puhkuse kompleksiks
- Energiasäästu programmi jätkamine
- Pühajärve puhkeküla väljaehitamine
- Linnamäe orus teemapargi arendamine
- Taluturism ja mahepõllumajandus
- Väikeettevõtluse areng

Olulisemad sündmused

- Rahvusvaheline lumelauavõistlus "Otepää Big Air 2005" Väikesel Munamäel
- FIS murdmaasuusatamise maailmakarika etapp
- Rahvusvaheline kalapüügivõistlus Pühajärve Talvepidu Kuldkala 2005
- Eesti rattamaratonide sarja osavõistlus Otepää Rattasõit
- Saku Suverull 2005
- Leigo Järvemuusika kontserdid
- 50. Otepää Mängud
- Kekkose suusasõit
- Otepää rahvalaulupäev ja käsitöölaad
- RS Rally 2004
- 35 Tartu Maraton
- 22. Tartu jooksumaraton
- 23. Tartu Rattaralli
- 7. Tartu Rattamaraton
- Eesti linnade ja alevite suvemängud Madsal
- Mäesuusa- ja lumelaua võistlused
- Triatlon ja Pühajärve jooks
- Eesti meistrivõistlused suusahüpetes, kahevõistluses ja suusatamises
- Eesti meistrivõistlused rattaspordis
- Big Air Open Cup rahvusvahelised lumelauavõistlused

Sõprusvallad

- Norra — Sel
- Prantsusmaa — Les Sorinieres
- Rootsi — Ekerö, Habo, Kumla, Örnköldsvik
- Saksamaa — Tarp
- Soome — Kivijärvi, Vihti
- Taani — Skjelskor
- USA — McHenry

Fotoväljaanded

- Veeb www.otepaa.ee
- Otepää Teataja, ilmub üks kord kuus, antakse välja koostöös Palupera ja Puka valdadega
- Talvetrükis, kultuurisündmuste kalender jm. mitmesugused voldikud

4.3.7 Palupera vald

Pindala 123, 48 km²

Elanikke 1194

Külasid 13

Keskus Hellenunne külas. Kaugus maakonnakeskusest 58 km.

Vallavalitsus, töötajaid 6, vallavanem Terje Korss, vallasekretär Imbi Parvei

Volikogu liikmeid 11, esimees Vambola Sipelgas

Sotsiaalne infrastruktuur

- hooldekeskus, põhikool, lasteaed, I
- 2 rahvamaja,
- 2 raamatukogu-AIP
- 2 vabaõhulava
- Võrkpalliväljakud
- Staadion, noortekeskus-AIP
- Külamaja-AIP
- 2 WiFi-ala.

Tähtsamad majandusvaldkonnad ja ettevõtted

- põllumajandus, turism, puidutööstus.

Arenguvõimalused ja -eeldused, ülesanded

- Kaunis, vaheldusrikas ja väärtuslik loodusmaastik, puhas keskkond, atraktiivne elamiskoht, rikkalik ajaloo- ja kultuuripärand, mitmekesised traditsioonid
- Teenindusvõrk puhkamiseks, vaba aja veetmiseks ning rahvaspordiga tegelemiseks. Jätkata matka-, tervise- või liikumisradade ning üldkasutatavate puhkealade ja külakeskuste vastavate vaba aja rajatiste võrgustiku väljaarendamist.
- Arendada taluturismi, tõhustada tegevust looduspargi ja maastikukaitsealal
- Arendada alternatiivseid põllukultuure
- Looduse ja mõisate parem eksponeerimine, huviväärsuste kordaseadmine
- Maastikukujundamine, atraktiivse maastiku eksponeerimine
- Kalakasvatuse, kitsekasvatuse, mesinduse arendamine
- Sporditegevuse arendamine, munitsipaal-spordirajatiste väljaarendamine
- Marketing — parandada jätkuvalt viidamajandust. Arendada välja valla ühtne kohaturundus ja infosüsteem
- Konkurentsivõimelise haridusteenuse väljaarendamine
- Kaasaegsete sotsiaal- ja tervishoiuteenuste väljaarendamine
- Jätkata maade munitsipaliseerimist
- Likvideerida tühjad hooned
- Noorte vaba aja veetmise võimaluste parandamine, kohaliku kultuurielu arendamine
- Kogukonnasuhete tugevdamine külades
- Koostöö süvendamine naaberomavalitsuste, era- ja kolmanda sektoriga

Olulisemad sündmused ja üritused

- Hellenurne 45. võrkpalli karikamängud
- XI mälumänguturniir Palupera valla karikale
- Leigo järveuusika kontsertide sari (1998. aastast) ja järveteater W.Shakespeare "Suveöö unenägu"
- Emadepäevaeelne heakorrapäev vallas
- Paigaldati 16 pakendijäätmete kogumise konteinerit (MTÜ Eesti Pakendiringlus)
- Valmis Palupera mõisa endise linnumaja restaureerimise projekt (arhitekt Jaak Reinula)
- Projekti "Hellenurme küla joogi- ja reoveetrasside rekonstrueerimine" raames rekonstrueeriti 520

- jm. veetrassi ja 134 jm. reoveetrassi.
- Projekti "Palupera mõisapargi ja tiikide ümbruse rekonstrueerimine" raames korrastati tiigi ümbrust ja paigaldati mõisaparki seljatoega pingid.
- Alustati uue projektiga "Nõuni kultuurimaja renoveerimine" (uste, akende vahetus, sisetööd)
- Viidi ellu projekt "Elva jõgi — veetee Emajõe Jööriki", mille raames ehitati välja Elva jõe veetee - Hellenurmest Emajõeni.
- Rekonstrueeriti Päidla tuletõrje veevõtukoht. Palupera vanas pritsimajas valmis Palupera küla seltsimaja ja AIP.
- Asuti osalema projektis "Elva puhkepiirkonna tuntuse parandamine ja külastatavuse suurendamine" (phare CBC, kohalikud omavalitsused), mille raames viiakse läbi Elva puhkepiirkonna külastatavuse uuring(objektideks sealhulgas ka Hellenurme ja Palupera mõisad), antakse välja puhkepiirkonda tutvustav mahukas ja esinduslik trükis, luuakse piirkonda tutvustav interaktiivne mäng ja postkaart jms.
- Osaleti Eesti Külaliikumine Kodukant projektis "Külaturism, üks võimalus kogukonna arenguks", mille raames tutvustati väljaantud infokogumikus Eestimaa üht atraktiivset külaturismi ala Hellenurme-Palupera piirkond
- Avati Lõuna-Eesti Hooldekeskuse I elukorpus
- Nõuni külaseltsi eestvõtmisel taastati Nõuni võrkpalliväljak ning korraldati heakorrapäev ja toimus võrkpalliturniir "Põrsas Cup I" (peaauhind 20 kg põrsas)
- Remonditi 42 km vallateid, 68 m ehitati uut asfalkatet. Paigaldati uusi liikluskorraldusvahendeid
- Jätkus koostöö rahvusvahelise projekti "Development of Baltic Tourist Network in Via Hanseatica Development Zone" partneritega (rahastajaks INTERREG jt. partnerid).
- Osaleti ainsa omavalitsusena Valgamaalt MTÜ ETNA Eestimaal projektis "Ettevõtluse juured – rohujuure tasandil tegutsevate maanaiste/ettevõtjate võrgustikud — uued võimalused rahvusvahelisest koostööst".
- Viis majapidamist/organisatsiooni vallas said mastivimplite omanikeks
- Osaleti Kagu-Eesti Jäätmekeskus AS, Vapramäe-Vellavere-Vitipalu Sihtasutuse töös ja Tartu Maratoni nelikürituse korraldamisel.
- Palupera põhikool viis ellu kaks projekti: "Keskkond ja mina" ja "Sportlik-kultuuriline koolivaheaeg"
- Tunnustati Palupera põhikooli tublisid õpilasi ja nende lapsevanemaid (vallavanema ja kooli direktori vastuvõtt Palu-Veski Puhkamajas)
- Valiti Palupera valla Memm 2005 — Saale Aun, kes osaleb 2006.a. maakondlikul Memme-taadi üritusel
- Palupera-Puka-Sangaste piirkondliku laste Laulukaruselli eelvoor
- Palupera valla 13. aastapäev
- Hellenurme meeskvarleti 10. sünnipäev

Infoväljaanded

- Kodulehekülg www.palupera.ee

4.3.8 Puka vald

Pindala 202,41 km²

Elanikke 1901, talusid 240

Külasid 18, alevikke 1

Keskus Puka alevikus, kaugus maakonnakeskusest 36 km.

Vallavalitsus

- Töötajaid 9
- Vallavanem Heikki Kadaja
- Vallasekretär Anita Kallis

Volikogu

- Liikmeid 13
- Esimees Heldur Vaht

Sotsiaalne infrastruktuur

- Perearstikeskus
- Kunstikool
- Keskkool
- 2 kultuurimaja
- Lasteaed-Algkool
- Lastepäevakodu
- 3 raamatukogu
- Kuigatsi seltsimaja

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Mööbli valmistamine
- Teenindus, kaubandus
- Puidu töötlemine
- Moosivalmistamine
- Põllumajanduslik tootmine
- Jahindus
- Ehitusmaterjalide müük ja metallitööd
- Turism

Arenguvõimalused ja -eeldused

- Ettevõtluse arendamine
- Spordi, turismi- ja puhkemajanduse arendamine
- Raudtee ja suuremate maanteedega olemasolu ning tihe teedevõrk
- Kehtestatud valla üldplaneering
- Metsade rohkus
- Kaunis loodus
- Piirnemine Väike-Emajõega ja Võrtsjärvega
- Tihe koostöö Võrtsjärve äärsete valdadega ja sihtasutuse loomine
- Piirnemine Kuutsemäe mäesuusakeskusega
- Koostöös Valga piirkonna keskkonnakeskusega arendada keskkonnavalaseid projekte
- Kehtestatud valla arengukava aastani 2008
- Koostöö Via Hanseatica

Vaatamisväärsused

- Jaanimäe määnd Meegaste külas
- Vooremägi
- Kuigatsi mõisa park ja hooned Kuigatsi külas
- Puka aleviku keskuse hoonestus (I Eesti Vabariigi aegne pangahoone)
- Puka põlispuude grupp
- Võrtsjärv ja Võrtsjärve suubuv Väike- Emajõgi
- Komsu puistu Puka-Otepää mnt ääres Komsu külas
- Kivivare linnamägi koos kivikalmetega
- Aakre mõisa hooned ja park Aakre külas
- Kuigatsi ehk Puka linnamägi
- Ristimägi Kähri külas

Seltsielu

- Puka Spordiklubi
- Pensionäride Ühendus
- Puka Naisselts
- Kuigatsi Külamaja Seltsing
- Aianduse ja Mesinduse Selts

Olulisemad sündmused

- XXIV Võrtsjärve talimängude korraldamine
- Puka valla päevad
- Puka laat
- Kooli ja Vallamaja tänava teekatete uuendamine
- XXXIV Võrtsjärve suvemängudest osavõtmine
- Laste mänguväljaku rajamine
- Raamatu „Puka vald läbi ajalootuulte” väljaandmine
- Staadioni ehituse alustamine

Koostööpartnerid

- Rootsi Jämtlandi lääni omavalitsused ja osalemine Valga maakonna ja Rootsi Jämtlandi maakonna majandusühistus
- Valgamaa kohalikud omavalitsused ja Valgamaa Omavalitsuste Liit
- Võrtsjärve ümbruse seitsme valla moodustatud Võrtsjärve Sihtasutus
- Otepää Piirkonnanõukogu
- Valgamaa Keskkonnakeskus

Infoväljaanded

- Puka valla kaart
- Piirkonda tutvustav raamat „Ümber Võrtsjärve”
- Vallas vaatamisväärsusi tutvustavad postkaardid
- Infomaterjal „Võrtsjärve matkajuht”
- Ajaleht Otepää Teataja
- Veeb www.puka.ee
- Raamat „Puka vald läbi ajaloo tuulte”

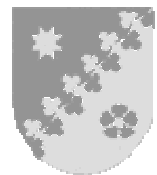
4.3.9 Põdrala vald

Pindala 127.2 km²

Elanikke 958

Külasid 14

Keskus Riidaja külas. Kaugus maakonnakeskusest 42 km.

Vallavalitsus

- Töötajaid 7
- Vallavanem Aivar Uibu
- Vallasekretär Saima Ilisson

Vallavolikogu

- Liikmeid 9
- Vallavolikogu esimees Sulev Sildna

Sotsiaalne infrastruktuur

- Lasteaed-põhikool
- Algkool
- Kultuurimaja
- Rahvamaja
- Raamatukogu
- Perearstikeskus
- Vabaõhulava ja staadion Pikasillas
- Võimla ja staadion Riidaja Põhikoolis
- Kolm avalikku internetipunkti

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Põllumajandus, puidutööstus, turism

Arenguvõimalused ja -eeldused

- Turismi-, puhke- ja jahimajanduse arendamine
- Väikeettevõtluse areng
- Alternatiivsete põllukultuuride kasvatamise arendamine
- Piirnemine Väike-Emajõe ja Võrtsjärvega
- Koostöö Võrtsjärve äärsete valdadega

Infoväljaanded

- Kohalik ajaleht "Põdrala Teataja" ilmub kord kvartalis
- Valla kodulehekülge www.podrala.ee

Seltsielu

- Riidaja Naisseltsing, Pori Küla Seltsing, Löve Küla Seltsing, Põdrala valla Pensionäride Ühendus, Riidaja Rändurteater, Riidaja noorte klubi "Orto kähvikud", MTÜ Leebiku Külaselts, seltsing "Roheline Rulli"

Olulisemad sündmused

- Lasteaia avamine Riidaja Põhikoolis
- Laste piirkondliku lauluvõistluse "Laulukarusell 2005" korraldamine
- Riidaja Rändurteatrile laureaadi tiitel Maateatripäevalt
- Võrtsjärve suve- ja talimängudest osavõtmine
- Jaanipäeva tähistamine Pikasillas
- Riidaja lennupäev Torupillitalus
- Riidaja mõisapäeva kontsert ansambliga "Olde Hansa"
- Eakate sügispidu Voldemar Kuslap'i ja Margus Abel'iga
- Tähistati Riidaja Naisseltsingu tegutsemise 10.aastapäeva
- Tähistati Riidaja memmede rahvatantsurühma "Nurmenukk" tegutsemise 5.aastapäeva

Koostööpartnerid

- Valgamaa Omavalitsuste Liit
- Võrtsjärve Sihtasutus
- Mulgi Kultuuri Instituut
- Valgamaa Keskkonnakeskus

Vaatamisväärsused

- Riidaja mõisahoonete kompleks ja mõisapark
- Gerdruta kirik-kabel Riidajas
- Ferdinand Linnuse sünnikoht
- Henrik Visnapuu sünnikoht

- Johann Pauli sünnikoht
- Pronksskulptuur "Torupillimängija" Matu-Tõnise Torupillitalus
- Võrtsjärve suubuv Väike-Emajõgi

Kirikud ja kogudused

- Gerdruta kirik-kabel, kus toimuvad jumalateenistused

4.3.10 Sangaste vald

Pindala 144,73 km²

Elanike arv 1503

Külasid 13, alevikke 1

Keskus Sangaste alevikus, kaugus maakonnakeskusest 30 km.

Vallavalitsus

- Ametnikke 7
- Vallavanem Kaido Tamberg
- Vallasekretär Janno Sepp

Volikogu

- Liikmeid 11
- Esimees Eduard Aamer

Sotsiaalne infrastruktuur

- Sangaste Perearstipraksis
- Aini-Heli Ilvese Eraapteek
- Sangaste Postkontor
- Sangaste Pansionaat
- Sangaste Lasteaed
- Sangaste Raamatukogu (AIP)
- Keeni Postkontor
- Avalik interneti punkt "Silva Pubis"
- Keeni Raamatukogu
- Keeni Tervisepunkt
- Keeni Põhikool
- Sangaste kirik

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Puidu töötlemine
- Põllumajandussaaduste tootmine ja ümbertöötlemine
- Teenindus
- Kaubandus, toitlustamine
- Reisi-, majutus- ja konverentsikorraldus

Kirikud ja kogudused

- EELK Sangaste kirik ja kogudus, õpetaja Ivo Pill

Infoväljaanded

- Ajaleht "Sangaste" ilmub alates 15. maist 1999.

Vaatamisväärsused

- Sangaste loss ja lossipark
- Sangaste kirik
- Sangaste kalmistu
- Sangaste linnamägi
- Harimägi
- August Gailiti sünnikodu
- Kirgjärv ja Presnikovi järv
- Eduard Grosschmidt-Suursepa kodutalu

Olulisemad sündmused

- Vastlapäev
- Sangaste valla jaanituli
- Keeni Põhikooli oivikute päev Sangaste lossis
- Eesti rukki juubelipidu, mis on seotud rukkiaretaja, Sangaste krahvi Friedrich von Bergi 160. sünniaastapäevaga
- Äripäeva Valgamaa Arengukonverents Sangaste lossis
- Restu spordipäev
- Sangaste valla memme-taadi valimised
- "Eesti Kaunis Kodu 2005"
- Sangaste Pensionäride Ühenduse "Härmalõng" üritused

Seltsid ja ühendused

- MTÜ Kodukant Sangaste
- MTÜ Restu Piim
- MTÜ Külateed
- MTÜ Sangaste Scatehouse
- Klubi Home Alone
- Sangaste Väike-Emajõe Selts
- Lossiküla seltsing

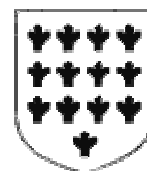
4.3.11 Taheva vald

Pindala 204,71 km²

Elanike arv 928

Külasid 13

Keskus Laanemetsa külas, kaugus maakonnakeskusest 25 km.

Vallavalitsus

- Kolmeliikmeline, ametnikke 7
- Vallavanem Monika Rogenbaum
- Vallasekretär Mare Roosipuu

Volikogu

- Liikmeid 9
- Esimees Hille Tamman (alates 18.11)

Sotsiaalne infrastruktuur

- Taheva Lastesaanatoorium koos lastekodu osakonnaga
- Hargla perearstikeskus
- Hargla apteek

- Hargla põhikool
- Koikküla lasteaed-alkkool
- Hargla maakultuurimaja
- Koikküla raamatukogu internetipunktiga
- Hargla raamatukogu internetipunktiga
- Hargla hooldekodu
- EELK Hargla kogudus
- Taheva rattarada
- Seltsing Hargla külaselts
- MTÜ Koikküla külaselts

Tähtsamad majandusvaldkonnad ja ettevõtted

- Põllumajandus: TÜ Hargla Seemneühistu, OÜ Äksi Puhkemaja
- Teenindus: OÜ Esperance, Hargla Masinaühistu, FIE Raila Künnapuu juuksuritöökoda, Hargla apteek
- Metsandus: Riigimetsa Majandamise Keskuse Taheva Metskond
- Turism: OÜ Nakatu Turismitalu, Niidu turismitalu
- Jahindus

Vaatamisväärsused

- Hargla kirik
- Hargla kabel
- Ohvikivi Tsirgumäel
- Ohvimänd Harglas
- Ohvimänd Tsirgumäel
- Taheva mõisa kompleks koos pargiga
- Koikküla magasiait

Arenguvõimalused ja -eeldused

- Turism ja sellega kaasnevad tegevused.
- Taheva valla arengukava aastateks 2004–2008 on kättesaadav <http://www.taheva.ee>.

Osalemine koostööprojektides

- Sihtasutuses Valgamaa Turism;
- Valgamaa Omavalitsuste Liit;
- Valga Piirkonna Keskkonnakeskus.

Üritused ja tähtpäevad

- Maakondlik koolinoorte murdelaulu- ja mängupäev Hargla Kultuurimajas
- Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine vastlatralliga
- Koolivaheaja üritused
- Jüriöö jooks
- Laulupäev Lüllemäel
- Emadepäeva tähistamine
- Lastekaitsepäeva tantsuõhtu
- Jaanitroll
- Vallapäev
- Koolijütside mürgel
- Puhkeõhtu noortele
- Spordipäev

Sõpruspiirkond välismaal

- Bräcke kommuun Rootsis.

Infoväljaanded

- Ilmub kvartaalselt vallavalitsuse infoleht "Taheva Häälekandja". Veeb www.taheva.ee

4.3.12 Tõlliste vald

Tõlliste valla pindala 193,78 km²

Rahvaarv 1915

Alevikud Tsirguliina ja Laatre

Külasid 13

Keskus Tsirguliina alevik

Vallavalitsuse haldusaparaadis on 9 töötajat.

Vallavanem Madis Gross

Vallavolikogu liikmete arv on 13. Volikogu esimees Olev Tammela (alates 21.11)

Sotsiaalne infrastruktuur

- Tsirguliina Keskkool
- Laatre Lasteaed
- Tsirguliina Lasteaed
- Sooru Lasteaed
- Tsirguliina Rahvamaja
- Sooru Rahvamaja
- Tsirguliina Raamatukogu
- Laatre Raamatukogu
- Sooru Raamatukogu
- Tagula Raamatukogu
- Perearst Madis Tiik (Tsirguliina, Laatre)
- Paju Hooldekodu
- Laatre Sotsiaalmaja
- Tsirguliina Keskkooli võimla ja staadion
- Jaanikese Motospordikeskus
- Puhkekompleks Soorus (laululava ja valgustatud terviserada)

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Põllumajandus
- Metsa- ja puidutööstus
- Kaubandus ja teenindus.

Arengueeldused

- maakonnakeskuse lähedus
- puhas loodus.

Arenguvõimalused

- ettevõtluse areng ja uute töökohtade tekkimine
- vaba aja veetmise võimaluste parandamine ja mitmekesistamine
- koostööle orienteeritud valla juhtimine.

Infoväljaanded

Kohalik ajaleht "Tõlliste Teataja" ilmub viis korda aastas (vajadusel eriväljaanded).

Olulisemad sündmused ja üritused

- Vabariigi aastapäeva kontsert
- Talispordipäev-vastlapäev
- Lauamängude turniir
- Naabervaldadevaheline (Tõlliste, Sangaste, Öru) Jüriöö jooks
- Rattapäev Soorus
- Emadepäeva kontsert Laatre kirikus
- Vallapäev Tagulas
- Laatre asula esmamainimisest 450 aastat
- Rannaspordipäev Sooru järve ääres
- Tänavakorvpall "Sooru Sops"
- Tsirguliina alevipäev
- ligaste jooks
- ligaste külapäev
- Laste suvepäevad (TANK)
- Vallasisene võrkpalli turniir
- kergejõustiku päev
- aasta memme-taadi valimine
- Valla autospordi huvilistele auto-orienteerumine Tõlliste valla teedel
- Tõlliste valla lahtised meistrivõistlused petanques
- Lõikuspidu Tagula rahvamajas
- Naisrahvatantsurühma "Midrilinnud" 10aastapäeva tähistamine

Viidi ellu projektid

- Tsirguliina aleviku veetrassi renoveerimine
- Laatre Lasteaia rekonstrueerimine
- Laatre Lasteaia mänguväljaku rajamine
- Laatre Reoveepuhasti rekonstrueerimine
- MTÜ Sooru Arendus rekonstrueeris Sooru Rahvamajas saali ja küttesüsteemi
- Tsirguliina Keskkooli tööõpetusklassi ehitus
- Inglise keele laager "English in Practice-2005"

Registreeritud ja tegutsevad seltsid

- MTÜ "Sooru Arendus"
- Sooru Naisselt
- Laatre Naisselts
- Tõlliste Valla Pensionäride Ühendus Elurada
- Laatre Pasunakoor
- Tõlliste-Puka segakoor
- MTÜ Spordiklubi RAUDSÕRMUS.

Koostööpartner ja valdkonnad

- Hartola vald (Soome Vabariik) ja Holtälen vald (Norra Vabariik) haridus ja noorsootöö

4.3.13 Tõrva linn

Pindala 4,8 km²
Elanike arv 3263
Kaugus maakonnakeskusest 28 km
Volikogu
Liikmeid 15
Esimees Ülle Juht
Linnavalitsus
Linnapea Agu Kabrits
Linnasekretär Signe Kiin
Ametnikke 14

Sotsiaalne infrastruktuur

- Hooldekodu
- Tervisekeskus
- 3 perearsti
- 2 apteeki
- Gümnaasium
- Muusikakool
- 2 lasteaeda
- Turismiinfopunkt
- 2 hotelli
- 2 raamatukogu
- Tantsustuudio LYS
- Laulustuudio
- Kultuurimaja
- Noortekeskus
- Vabaõhulava
- Kammersaal
- Spordisaal

Tähtsamad majandusvaldkonnad ja ettevõtted

- Toiduainetetööstus
- Kaubandus
- Teenindus
- Ehitus
- Energeetika
- Puidutöötlemine
- Pangandus
- Ömblusettevõtted

Arenguvõimalused ja -eeldused

- Ainulaadse looduskeskkonna olemasolu ja pikaajaliste tootmistraditsioonide arendamine
- Puhkemajanduse arendamise eeldused
- Kultuuritraditsioonid, hulgaliselt isetegevusringe

Olulisemad sündmused ja üritused

- Sven Malm — 80 juubelikontsert
- Erni Kasesalu mälestuseks pühendatud vabariiklik kandlepäev
- Ülemaailmne Mulkide Seltsi kokkutulek. Mulkide Seltsi kontsert
- Sisekergejõustiku mitmevõistlus
- Jüriöö teatejooks

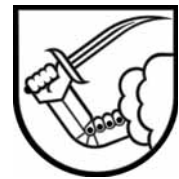

4.3.14 Valga linn

Pindala 16,54 km²

Elanikke 14 814

Valga linn on Valga maakonna keskus

Linnavalitsus

- Ametnikke 45
- Linnapea Margus Lepik
- Linnasekretär Janar Kuus

Linnavolikogu

- Liikmeid 21
- Esimees Feliks Rõivassepp

Sotsiaalne infrastruktuur

- Gümnaasiumid (3)
- Põhikool
- Kutseõppekeskus
- Muusikakool
- Internaatkool
- Lasteaiad (4)
- Hoolekandekeskus
- Lastekodu
- Sotsiaalmaja, töötute aktiviseerimiskeskus
- Diakooniamaja päevakeskus
- Puuetega inimeste koda
- Haigla, perearstikeskus
- Valgamaa Tugikeskus (psüühiliste erivajadustega inimeste päevakeskus ja hooldekodu)
- Raamatukogu
- Muuseum
- Kultuuri- ja huvialakeskus
- Noortemaja
- Kino
- Avatud internetipunkti
- Raudtee- ja bussijaam
- Saun
- Staadion
- Spordihall
- Ekstreemspordihall
- Mänguväljakud, spordiplatsid
- Lasketiir
- Koolivõimlad (5)
- Ujula
- Jalgpalliväljak
- Terviserada
- Koerte varjupaik

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Tööstus (toiduainete- ja mööblitööstus ning metalli- ja kergetööstustoodete valmistamine)
- Kaubandus
- Teenindus
- Transport

- Energeetika, kütus
- Pangandus
- Turism

Olulisemad sündmused

- Spordihalli avamine
- Pedeli paisjärve III etapi 2. ehitusjärgu valmimine
- Pedeli virgestusalale kõrg- ja madalhaljastuse rajamine
- Pedeli piiriülese virgestusala detailplaneeringu valmimine
- Raudtee jalakäijate silla rekonstrueerimine
- Jõusöödatehase vanade hoonete lammutamine
- Hotell Metsise avamine
- Kahe uue kaubakeskuse valmimine
- Valga-Valka üldplaneeringu algatamine
- Interreg III A projekti Valga-Valka: 1 linn 2 riiki rahastamine ja tööde alustamine
- ÜF projekti Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni torustike ulatuslik rekonstrueerimine ja laiendamine
- Vabaduse, Jaama, Võru ja Laia tänava ristmik rekonstrueerimine ja haljastuse rajamine
- Valga linna 421. sünnipäeva tähistamine koos kaksiklinna Valkaga ühiste linnapäevade läbiviimisega

Olulisemat hariduselus:

- Integratsiooni projektide elluviimine VVG õpilase- ja õpetajaskonna hulgas
- Valga-Waren-Valka haridusprojekti jätkukoostöö
- Osalemine rahvusvahelises programmis Virgil
- Linnapea vastuvõtt kõigile linna pedagoogidele õpetajapäeval
- Alushariduse metoodika nädal
- Parimate abiturientide tunnustamine
- Koostöö Kobynicaga Poolas
- Koostöö Valkaga - ühine noortelaager ja erinevad haridusüritused

Kultuur

- Rahvatantsuselts "Karikakar"
- Segakoor "Rõõm"
- Segaansambel "Enelas"
- Rahvamuusikaselts "Valga Karikakar"
- Valga Kammerkoor
- Segaansambel "Maarjalill"
- Naiskoor "Säde"
- Valga Linna Meestelaulu Selts
- Valga Kogujate klubi
- Laulu-mängu-tantsustuudio "Naeratus"
- Laste- ja noortestuudio "Joy"
- Rahvatantsurühm "Sõsarad"
- Undergraund Muusika Liit "Mustad Pioneerid"
- Valga Rockiklubi
- Ansambel Oduvantçiki
- Käsitöökelder
- Piirilinna Bigband
- Noorteklubi A Ctive
- Valvokaal (muusikaline tegevus)
- Rahvatantsurühm "Rukkilill"
- Kungla (ürituste korraldamine, etendused)
- Valga Country Dancers

Olulisemad kultuuriüritused

- X Vabariiklik Klaveriansamblite Festival
- Valga kevadball
- Valga linna päevad
- Valga XV Kunstikuu
- Eesti-Läti rahvakultuuri tutvustav päev
- III Valga Cruising — Ameerika autode kokkutulek
- Puuskulptuuride sümposion "Puu 2005"
- Lauluvõistlus "Valga laululaps 2005"
- Lilleseade võistlus "Kassikäpp"

Sport

- Valga linnas tegutsevad spordiklubid:
- A-Karuse Auto-Motoklubi
- Eesti Spordiselts Kalev
- Ekstreemspordiklubi Neutral
- jalgpalliklubi FC Valga
- jalgpalliklubi Warrior
- Jalgpalli-võrkpalliklubi Lokomotiiv
- Korvpalliklubi Valkor
- Käsipalliklubi Käval
- Spordiklubi Kolmvedu
- Spordiklubi Maret Sport
- Spordikulbi Mesilased
- Spordiklubi Walketa
- Valga Bridžiklubi
- Valga Hokiklubi
- Valga Petanque klubi
- Valga Piljardi klubi
- Valga Laskurklubi
- Valga Maleklubi
- Valga Motoklubi
- Võrkpalliklubi Viktooria
- Valga Spordiveteranide selts

Olulisemad spordiüritused

- 10. Bruno Jungi mälestusvõistlused käimises
- 4. Pavel Loskutov Cup
- Valga 13. ööjooks
- Valga Kergejõustiku õhtumiiting EKJL GP etapp
- Rukkilillemängude kergejõustikuvõistlus
- Eesti meistriliiga mängud jalgpallis
- TV 10 olümpiastarti
- Võru Spordikooli rahvusvahelised auhinnavõistlused
- Tervisetundide seriaalid
- Rahvamatkad
- Jalgpalliklubide ühinemine

Koostööpartnerid ja välissuhted

Eestis:

- Kõik regioonid Eesti Linnade Liidu ja Omavalitsuste Koostöökogu raames kõikides valdkondades

Väljaspool Eestit:

- Valka (Läti) – kultuur, haridus, sport, keskkond, turism, meditsiin, päästeteenistus

- Hallsberg (Rootsi) – haridus, noorsootöö
- Tornio (Soome) – piirilinnade koostöö
- Haparanda (Rootsi) – piirilinnade koostöö
- Lübz (Saksamaa) – kultuur
- Parchimi maakond (Saksamaa) – kultuur, haridus
- Oakland, Marylandi osariik (USA) – haridus, kultuur, majandus
- Pihtipuda (Soome) – kultuur
- Tierp (Rootsi) – kultuur

Seitsme linna vaheline koostööleping kultuuri ning noorsootöö valdkonnas:

- Östhammar (Rootsi)
- Durbuy (Belgia)
- Kobylnica (Poola)
- Uusikaupunki (Soome)
- Orimattila (Soome)
- Novgorod (Venemaa)

Arenguvõimalused ja eeldused

- Vee- ja kanalisatsioonivõrgu jätkuv laiendamine
- Pedeli paisjärve äärsel puhke ja spordipiirkonna edasiarendamine
- Valga-Valka ühise linnaelu arendamine, ühine üldplaneering
- Soodsate investeeringuvõimaluste loomine
- Tänavavalgustuse rekonstrueerimine linna erinevates piirkondades
- Tööstuspiirkondade infrastruktuuri ja Väike-Laatsi tööstusparki arendamine
- Raudteeületuskohtade rekonstrueerimine
- Jäätmehoolduse kaasajastamine
- Valga ja Valka ühise jäähalli rajamine
- Turismimajanduse areng, s.h puhkekeskuse (konverentsiruumide, restorani, SPA ja hotelliga) rajamine
- Valga ja Valka linna ning regiooni haaravate reisipakettide arendamine (väljatöötamine)

Infoväljaanded

- Veeb: www.valga.ee
- Kaksiklinna Valga-Valka tutvustav voldik ja kaart turistidele
- Keskkonnaveeb: www.keskkond.valgamaa.ee

4.3.15 Öru vald

Pindala 104,63 km²

Elanike arv 575, majapidamisi 304, talusid 149

Külasid 8, alevikke 1

Keskus Öru alevikus, kaugus maakonnast 22 km.

Vallavalitsus

- Töötajaid 6
- Vallavanem Andres Palloson
- Vallasekretär Klaudia Tuhkanen

Volikogu

- Liikmeid 7
- Esimees Avo Allik

Sotsiaalne infrastruktuur

- Kultuurikeskus
- Lasteaed-algkool
- Raamatukogu
- Kooli spordiplats
- Öru lasteaed-algkool
- Sidejaoskond
- Avalik internetipunkt

Tähtsamad majandusvaldkonnad

- Puidutöötlemine
- Teenindus
- Kaubandus
- Metsandus
- Põllumajandus.

Arenguvõimalused ja -eeldused

- Ettevõtluse areng
- Rahvatraditsioonide säilitamine.

Ühendused

- Öru valla Pensionäride Ühendus „Höbelõng”.

Olulisemad sündmused ja -üritused

- Öru rahvaraamatukogu uute ruumide avamine
- Laste mänguväljaku rajamine
- Valentinipäeva tähistamine
- Naistepäeva tähistamine
- Vasttapäeva tähistamine
- Jüriöö jooks
- Emakeelepäev
- Kevadpidu
- Emadepäeva tähistamine
- Perepäev
- Lastelaager
- Lastekaitsepäeva tähistamine
- Jaanipäev
- Uniküla päeva läbiviimine
- Eesti taasiseseisvumise päeva tähistamine
- Õpetajatepäeva tähistamine
- Eakate päeva tähistamine
- Isadepäeva tähistamine
- Jõulupidu

Vaatamisväärsused

- EAÕK Priipalu kirik
- Luuletaja F. Kuhlbari sünnikoht Unikülas
- Kunstnik K. Tedre sünnikoht Priipalu külas

5. Looduskeskkond ja keskkonnakaitse

5.1 Üldiseloomustus

Valga maakonna pinnaehitus on väga mitmekesine. Maakonna lääneosa jääb Sakala kõrgustiku kaguossa. Selles on valitsev ürgorgudest liigestatud lainjas moreentasandik siin-seal kerkivate kuplite ning seljakutega. Põhja pool annavad maastikule ilme põhja-lõuna suunalised väikevoored ning madalamatel niiskematel aladel puisniidud ja metsad. Tõrva-Helme ümbrus on tasasem, kuid liigestatud Ohne ja ta lisajõgede orgudest. Paljudes kohtades paljanduvad siin orgude veerudel aluspõhja liivakivid. Sellel tihedasti asustatud alal vahelduvad laialdased põllumaad niitude, lohkudes asetsevate järvede ning üksikute metsatukkadega. Lõuna pool – Hummuli ja Taagepera ümbruses, leidub ka kuplistikke. Läti Vabariigi piiril esineb laialdane liivaala suurte metsade, nõmmede ja soodega. Maakonna keskosa hõlmab põhja-lõuna suunaline Väikese Emajõe orund ning selle jätkuks olev Valga nõgu, kus valitseb suuremalt osalt lainjas moreenmaastik, läbitud madalatest lamm- või moldorgudest. Orgudest on määravaim Väikese Emajõe org, millesse Tõlliste kohal suubub Pedeli ürgorg. Valga nõo keskosas esineb laialdane soostunud Korva luht. Laiemad põllualad on levinud Sangaste ja Laatre ümbruses.

Reljeefi vahelduvaim ja kõrgeim osa maakonnast on Otepää ümbruses. Kõrgeimad tipud on Kuutsemägi (217 m), Meegaste mägi (214 m), Harimägi (212 m). Otepää ümbruses on valitsev väga vahelduv kupliline moreenmaastik suurte kuppelmägede ning rohkete järvedega. Kauneim neist on Pühajärv. Kõrgustiku servaaladel on kõrgusvahed küll väikesed, kuid reljeef on siin samuti väga liigestatud.

Valga nõost kagus kerkib lääne-idasuunalise vöötmena Karula kuplistik. Eriti vahelduva reljeefiga on kuplistiku idaosa. Lääne suunas pinnavormid madalduvad künnisteks, mis jätkuvad ka Läti Vabariigi piires. Karula ümbrus on rikas järvedest. Tuntuim neist on Karula Pikkjärv kuplistiku põhjaserval.

Maakonna lõunaossa jääb Hargla nõgu – kõrgustike vaheline tasane ala, kus metsade keskel kerkib kohati üksikuid moreenkupleid ja kühme. Omapärase kauni loodusega on Koiva ja Mustjõe orud ning Aheru järve ümbrus.

Maakonna aluspõhja moodustavad devoni liivakivid, mis on suhteliselt suure poorsusega, vilgurikkad ja nõrgalt tsementeerunud. Suuremal osal maakonna territooriumist levivad kesk-devoni burtnieki lademe heledavärvilised liivakivid, milledega vaheldumisi esinevad savi- ja merglikihid. Maakonna põhjaosa kitsal ribal avanevad kesk-devoni Aruküla lademe liivakivid, mis on põimjaskihilised aleuroliitide, savide ning dolomiidi vahekihtidega.

Aluspõhja katab kvaternaarse setete kompleks (glatsiaalsed, limnoglatsiaalsed ja fluvioglatsiaalsed setted). Pindalaliselt domineerib maakonna põhja- ja keskosas moreen. Hajutatult esinevad kruusad-liivad, liivsavid ja soosetted. Pinnakatte geoloogiline ehitus on keeruline (paksus varieerub 10 – üle 100 m). Pinnasevesi lasub 0–10 m sügavusel, küngastel kohati sügavamalgi.

Ehitusgeoloogiliselt on maakonna pinnased valdavalt hea kandevõimega, kuid ehitustegevust võib takistada reljeef.

5.2 Meteoroloogiline ülevaade

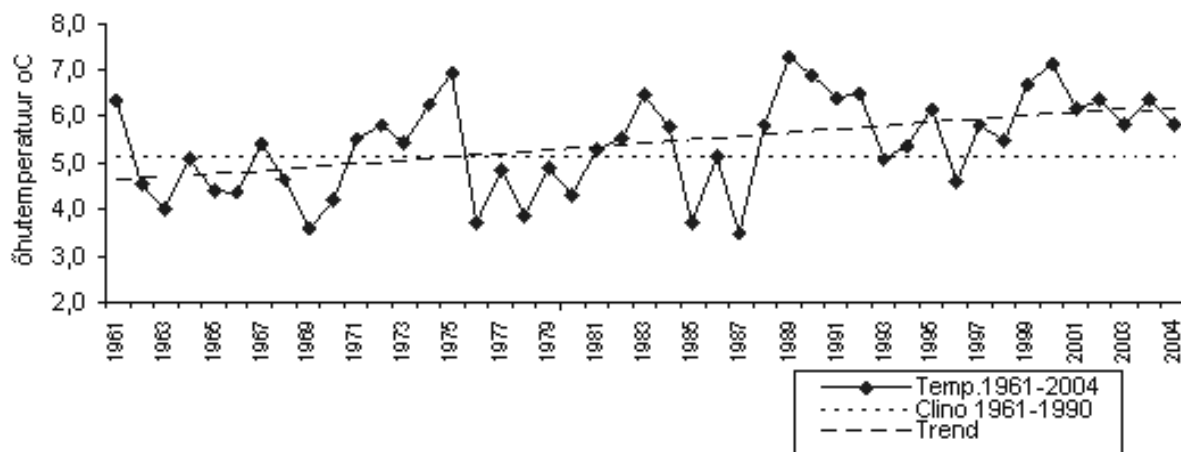
5.2.1 Soojuslikud karakteristikud

Tabel 5-1 Õhutemperatuurid (C)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Keskmine 2005	-1,6	-7,6	-6,0	5,2	11,4	14,9	18,4	16,2	13,1	6,0	3,1	-3,9
Keskmine 2004	-7,6	-3,9	0,1	5,1	10,4	13,9	17,1	17,2	12,2	6,1	-0,5	0,2

CLINO 1961-90	-6,8	-6,1	-1,9	4,5	11,3	15,3	16,6	15,4	10,6	5,9	0,5	-4,1
Abs. Max 1961-99	7,2	10,9	18,9	25,0	30,6	32,1	33,2	31,7	28,7	21,7	15,2	9,6
Abs. Min 1961-99	-38,5	-35,6	-30,1	-17,8	-5,6	-1,6	2,5	1,5	-6,5	-10,4	-21,9	-40,5

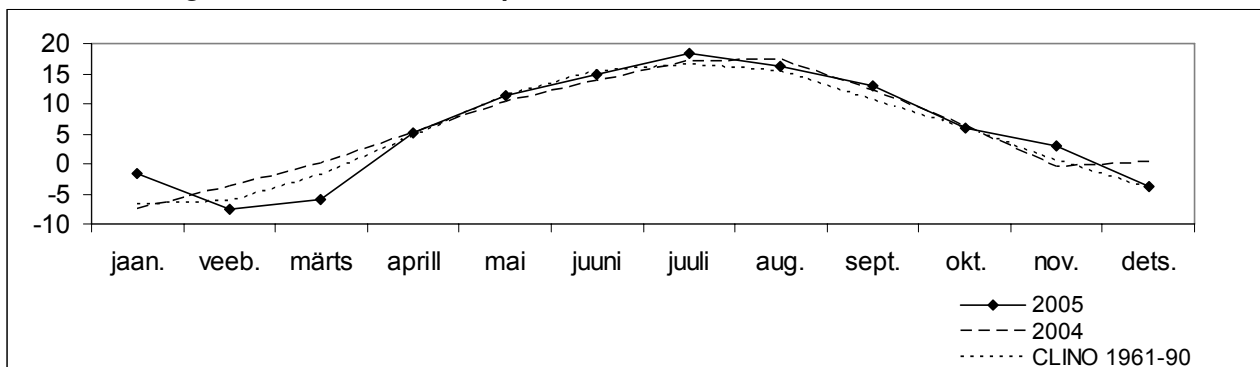
Graafik 5-2 Valga aasta keskmine õhutemperatuur, °C, aegrida 1961–2005

Graafik 5-2 iseloomustab õhutemperatuuri aastast käiku 2005. aastal Valgas kuu keskmiste tasemel võrreldes 2004. aasta ja paljuaastase keskmisega (CLINO 1961–1990) ehk normiga.

Aasta keskmine õhutemperatuur oli 2005. aastal Valgas 5,8 °C, mis on 0,7 °C kõrgem normist (CLINO) ja 0,1 °C madalam 2004. aasta keskmisest temperatuurist.

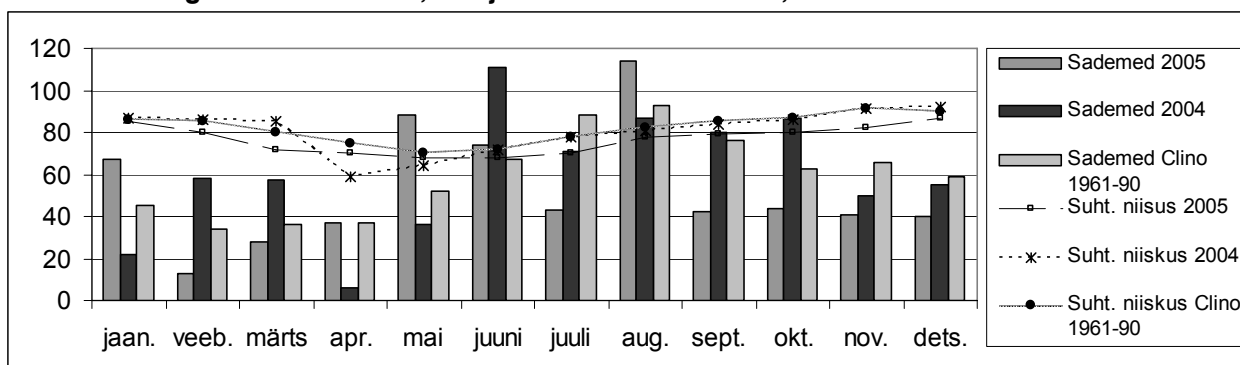
Graafik 5-3 Valga kuu keskmine õhutemperatuur, °C

Kõige külmema kuu oli 2005.a. veebruar, kuu keskmine õhutemperatuuriga -7,6 °C, mis on madalam nii normist (CLINO) kui 2004.a., vastavalt 1,5°C ja 3,7 °C. Üks külmemaid kuid oli märts, kuu keskmine õhutemperatuuriga -6,0 °C, mis on madalam nii normist (CLINO) kui 2004.a., vastavalt 4,1 °C ja 6,1 °C. Kõige soojem kuu oli 2005.a. juuli, kuu keskmine õhutemperatuuriga 18,4 °C, mis on 1,8 °C normist (CLINO) ja 1,3 °C 2004.a. kõrgem.

5.2.2 Sademed (mm) ja suhteline õhuniiskus

Graafik 5-4 Valga. Sademete hulk, mm ja suhteline õhuniiskus, %

Graafikul 5-4 on toodud sademete hulk ja suhteline õhuniiskus 2005.a. kuude lõikes, mis on mõõdetud Valga MJ-s ning võrreldud seda 2004 aasta ja paljuaastasse (CLINO 1961–1990) keskmisega.

Aasta sademete summa oli 2005.a. Valgas 630,6 mm, 2004.a. – 715,5 mm, CLINO (1961–1990) - 711,0 mm. Kõige rohkem oli sademed augustis – 113,7 mm, mis on 20,7 mm normist (CLINO) ja 27,3 mm 2004. aastast rohkem. Kõige väiksem oli sademete hulk veebruaris 12,9 mm, mis on vähe normist (CLINO) ja 2004.a., vastavalt 20,7 mm ja 27,3 mm.

Aasta suhteline niiskus oli 2005. aastal Valgas 77%, mis on 4 % normist (CLINO) ja 3% 2004. aastast väiksem. Kõige kuivemad kuud olid mai ja juuni, mil suhteline õhuniiskus oli 68%. Kõige niiskem oli detsember – suhtelise õhuniiskusega 87 %.

5.3 Maavarad

Maakonnas leiduvad maavarad on: savi, ehitusliiv, ehituskruus, sapropeel, rauaooker ning põhjavesi. Mineraalsetest maavaradest kaevandati ehitusliiva, ehituskruusa ja turvast.

5.3.1 Ehitusliiv ja ehituskruus

Aasta alguses oli maakonnas 30 liiva- ja kruusakarjääri, kaevandamine toimus neist kaheksas. Mäeeraldiste piires kaevandati 54 800 m³ ehitusliiva ja 95 900 m³ ehituskruusa. Peale selle kaevandati Sulevi karjäärist 5062 m³ maa-ainest. Kaevandajateks olid Kagu Teedevalitsus, AS Valmap Grupp ja FIE Raul Nämi, OÜ Mätissoo veed ja AS Kiirkandur. Kaevandatud materjali kasutati maakonna piires teede- ja ehitustöödel ning remondiks.

5.3.2 Turvas

Maakonnas on neli turbaraba, neist kolmes rabas toodeti aastast kokku 10 031 tonni turvast, sellest vähelagunenud 9480 t ja hästilagunenud turvast 551 t. Kaevandajaks oli AS Valmap Grupp. Turvast kasutati põllumajanduses ja kütteks.

5.4 Vesi

Valgamaa joogiveeallikaks on põhjavesi. Pinnavett kasutatakse vaid kunstlume valmistamiseks Otepää piirkonnas.

Veevõtt on maakonnas alates 1990. a. pidevalt vähenenud ja seda eelkõige põhjavee tarbimise vähenemise arvel. Veetarbe vähenemist on põhjustanud riikliku suurtootmise asendumine eraettevõtlusega. Alates 1994. a. on veetarbe vähenemine aeglustunud, kuid jätkub endiselt. Oma

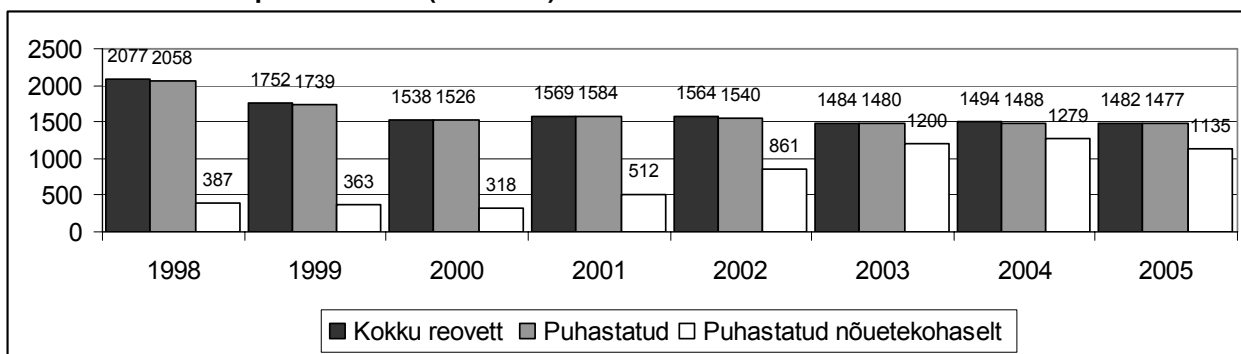
osatahtsus põhjaveevõtu vähenemises on kindlasti veearvestite paigaldamisel, saamaks teada tegelikke veekoguseid. Samuti mõjutab põhjavee kasutamist põhjaveevaru kui loodusressursi maksustamine. Veevõtu vähenemist tingib ka vee hinna pidev tõus.

Tabel 5-5 Veekasutus maakonnas 1989–2005 (tuh. m³/a)

Omavalitsus	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Valga	959	852	628	520	655	580	561	432	410	499
Tõrva	139	139	80	77	67	72	75	74	79	79
Otepää	106	111	101	99	69	129	146	99	166	164
Teised	558	523	531	561	513	434	447	369	342	418
Kokku	1762	1625	1340	1257	1304	1215	1229	974	997	1160

Veevõtt ja vee tarbimine jaotuvad piirkonniti väga erinevalt. Kui Valga linna veetarve moodustab umbes poole maakonna koguveetarbest, siis Öru valla veetarbimine vaid alla 1%.

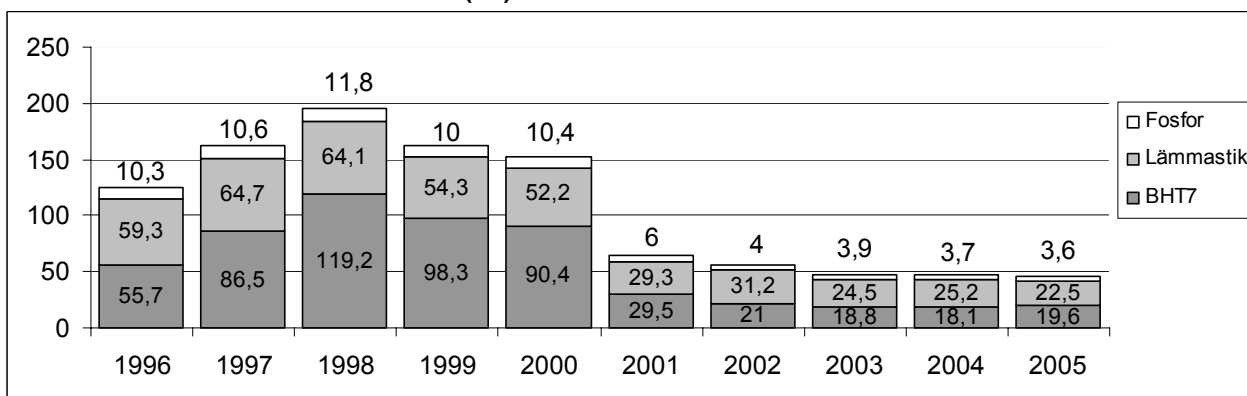
Graafik 5-6 Reovee puhastamine (tuh. m³/a)

Veeheide on inimese poolt mitmeks otstarbeks kasutatud vee tagasi juhtimine loodusesse puhastatud või puhastamata kujul. Selles valdkonnas kasutatakse kahte erinevat sõna: reovesi ja heitvesi. Reovesi on puhastamata veeheide ja heitvesi on reovesi, mis on läbinud spetsiaalse töötamise (mehaanilise, bioloogilise ja keemilise).

Koos veekasutuse vähenemisega on vähenenud ka loodusesse juhitava heitvee kogus. Looduslikesse veekogudesse juhatakse puhastamata heitveet vähe. Puhastamata heitvesi moodustab kogu heitveest alla 1%. Valdav enamus (üle nelja viiendiku) heitveest on bioloogiliselt puhastatud. Maa-asulatel on valdavalt väikepuhastid olemas, kuid vajavad rekonstrueerimist. Suurim veekasutaja, kel puuduvad puhastusseadmed täielikult, on Tsirguliina alevik.

Graafik 5-7 Heitvee reostuskoormus (t/a)

BHT₇ - biokeemiline hapnikutarve ehk hapniku hulk milligrammides, mis kulub ühes liitris vees oleva orgaanilise aine lagundamiseks adapteerunud mikroorganismide poolt 7 päeva jooksul.

5.5 Metsandus

Maakonna metsamaa pindala on ligikaudu 114 000 ha, sellest katastrisse kantud 100 500 ha. Metsaomanike poolt esitati aasta jooksul kokku 2417 metsateatist, sellest erametsaomanike poolt 1955 tk. 9. jaanuari torm tegi ulatuslikku kahju maakonna metsades. Esiolse prognoosi kohaselt arvestati tormikahjustusi meie metsades 126 500 tm. Tegelik kahju osutus palju suuremaks. 1. maiks esitati omanike poolt tormikahjustude likvideerimiseks metsateatise 165 000 tm kohta, sellest erametsades 96 000 tm. Tormikahjustude likvideerimine kestis aasta lõpuni, kuid tormimurtud üksikpuud jäädvadi kohati koristamata.

Aasta jooksul likvideeriti tormist kahjustatud alasid erametsades 413 ha ning riigimetsades 141 ha.

Kopra kahjustusi täheldati ja likvideeriti 3 ha, ulukikahjustusi 4 ha ning juuremädanikke 4 ha.

Metsatulekahjustusi oli kokku 5 juhtumit, üldpindalaga 18,5 ha. Suurim oli Karula vallas põllule rajatud kuusekultuuri põleng (11,9 ha).

Pria kaudu metsastati 65 ha väheväärtuslikke põllumaid.

Tabel 5-8 RMK raied metsateatiste järgi (ha/tm)

Metsakond	Valgustusraie		Harvendusraie		Sanitaarraie		Lageraie		Turberaie		Valikraie		KOKKU		
	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	likv.puit
Aakre	167	2387	6	150	880	11267	38	9989	9	430	-	-	1100	24223	21836
Paanikse	189	2163	94	3268	411	8155	71	17432	1	325	-	-	766	31343	29180
Taheva	59	544	47	1859	861	12605	22	4470	9	500	-	-	998	19978	19434
Valga	302	3618	157	4434	1247	19295	88	17193	5	493	-	-	1799	45033	41415
KOKKU	717	8712	304	9711	3399	51322	219	49084	24	1748			4663	120577	111865

Tabel 5-9 RMK metskondade tegelik raie (ha/tm)

Metsakond	Valgustusraie		Harvendusraie		Sanitaarraie		Lageraie		Turberaie		Valikraie		KOKKU		
	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	likv.puit
Aakre	159	2550	28	894	787	16730	59	17168	12	460	-	-	1045	37802	30545
Paanikse	171	1900	11	1359	95	3696	26	5011	-	-	-	-	303	11966	7913
Taheva	59	540	17	916	814	11038	23	6086	9	239	-	-	922	18819	31732
Valga	277	3324	134	4472	866	28607	102	29566	3	1166	-	-	1382	67135	53282
KOKKU	666	8314	190	7641	2562	60071	210	57831	24	1865	-	-	3652	135722	125392

Tabel 5-10 Metsaraie erametsamaal metsateatiste järgi (ha/tm)

Vald	Valgustusraie	Harvendusraie		Sanitaarraie		Lageraie		Turberaie		Valikraie		Kokku	Raadamine
	raie ha/tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha	tm	ha/tm	ha	tm	ha/tm
Helme	30/22	78	2712	1521	17833	155	26745	38	1874	-	1821	49186	-
Hummuli	30/74	46	1615	700	6702	72	14474	40	2733	-	888	25598	-/20
Karula	14/35	49	2054	495	5651	133	12252	24	1315	-	715	21307	1/195
Otepää	24/99	38	1401	790	6694	29	4453	46	2871	-	927	15518	2/177
Palupera	11/17	29	1042	209	1934	51	5710	30	1618	-	229	10321	1/150
Puka	2/11	66	2076	501	6958	39	8295	8	474	1/40	617	17854	4/632
Põdrala	15/12	28	1060	609	9038	73	13757	8	609	-	732	24476	-
Sangaste	4/1	7	126	359	3638	21	3397	12	739	-	402	7901	-
Taheva	6/2	3	137	728	10655	42	9355	18	1751	-	797	21900	-
Tõlliste	11/67	18	685	452	4904	25	7307	2	154	2/15	510	13132	1/200

Õru	23/199	76	2220	443	6017	29	6683	5	323	-	576	15442	4/512
Valga linn	-	-	-	99	1031	2	310	-	-	-	100	1341	2/303
Kokku	170/539	483	15128	6906	81055	671	112738	231	14461	3/55	8415	223976	15/2189

Tabel 5-11 Raiesmike tegelik kultiveerimine riigimetsas (ha)

Metskond	Külv	Istutus	Kokku
Aakre	19,70	32,20	51,90
Paanikse	-	44,0	44,0
Taheva	6,20	13,40	19,60
Valga	37,10	62,80	99,90
Kokku	63,0	152,4	215,40

5.6 Jahindus

Valgamaa jahimaade pindala on 201 280 ha, mis on jaotatud viie jahindusorganisatsiooni vahel. Valgamaal on arvel 553 jahimeest, kellest 2 on naised. Valgamaa on jaotatud 21 jahipiirkonnaks. Suurim jahimaade kasutaja on Valga Jahi- ja Kalameeste Ühistu 168 940 ha jahimaadega. Nende kasutada on 17 jahipiirkonda Ühistusse on koondunud 551 jahimeest. Ülejäänud neli jahindusorganisatsiooni – OÜ AET ja KO, OÜ Tündre, Koorküla Jahimeeste Selts ning mittetulundusühing Küti Mets – hõlmavad igaüks ühte jahipiirkonda.

Maakonda kuuluval osal Karula Rahvuspargist toimub vaid ulukite arvukuse reguleerimine. Vastavalt rahvuspargi ettepanekule kütitakse siin piiratud ulatuses põtru, hirvi, metssigu ning metskitsi. Suure arvukuse tõttu on kehtestatud vajaduse korral piiramatud küttimisnormid koprale ja rebasele, samuti kährikule ja mingile kui võõrliikidele Eesti looduses.

Ulukite kütmine jahipiirkondade lõikes (sulgudes kütitud isendeid):

Hargla (156), Laatre (361), Sangaste (257), Hellenurme (231), Pühajärve (290), Karula (177), Kaagjärve (117), Tõrva (154), Uniküla (291), Valga (124), Taagepera (143), Puka (156), Karjatnurme (123, Vana-Otepää (79), Koikküla (135), Rulli (158), Karula RP (16), Koorküla (61), Lüllemäe (79), Aakre (71), Riidaja (77), Hummuli (69).

Ulukite kütmine (sulgudes kütitud isendeid):

Kobras (1093), Metskits (726), Metssiga (410), Rebane (417), Sinikael part (186), Pöder (155), Kährik (75), Mink (21), Metsnugis (59), Halljänes (57), Hallvares (40), Valgejänes (19), Tuhkur (32), Ilves (8), Mäger (3), Punahirv (1), Viupart (1), Hunt (3), Kodutuvi (3), Soopart (1) Rabahani (3), Hallhani (3), Laanepüü (1), Nurmkana (6), Metskurvits (1).

Loendatud ulukeid (enim esinevad, sulgudes loendatud isendeid):

Metskits (3967), Kobras (1720), Metssiga (865), Pöder (556), Punahirv (79), Ilves (89), Hunt (24).

5.7 Kalandus

Maakonnas on kokku 128 avalikult kasutatavat järve ning 21 paisjärve. Suuremad järvestikud asuvad Otepää, Päidla ja Koorküla ümbruses. Populaarsemateks kalaveekogudeks on maakonna elanike hulgas Väike Emajõgi, Aheru järv, Pühajärv ja Koorküla Valgjärv ja maakonda piires asuv Võrtsjärve lõunatipp (u 230 ha).

Vooluveekogusid valgala pindalaga üle 25 km² on maakonnas kokku 31, neist 11 on keskkonnaministri määrusega kuulutatud lõhilaste kudejõgedeks. Tähtsaimaks vooluveekoguks on Väike Emajõgi, kus koeb suurem osa hiljem Võrtsjärve siirduvast kohast ning ka mitmetest teistest kalaliikidest.

Kirjanduse andmetel on Valgamaal leitud 42 kalaliiki 12st sugukonnast. Tähtsamad kalaliigid on koha, angerjas, haug ja latikas. Esineb ka kaitsealuseid liike, nagu harjus, hink ja tõugjas. Mitmetes jõgedes esineb jõeforell. Koiva jõe vesikonda kuuluvatesse vooluvetesse tulevad võrdlemisi harva kudema ka lõhed.

Kalade ning jõevähivarude parendamise programm, tuginedes teadlaste soovitudele, toimib maakonnas juba viis aastat. 2003. aastal alustati Nõuni järves jõevähi populatsiooni taastamist, kuna 2002. aastal

hukkus seal kogu populatsioon.

5.8 Jäätmed

Seisuga 31.12.2005.a. oli Valgamaal 24 jäätmeluba omavat ettevõtet.

Jäätmeloa said: OÜ Mobilar, Kuusakoski AS, AS Ecometal, OÜ Tolmetex ja AS Elektriteenused.

Olemasolevat jäätmeluba uuendas Ragn Sells AS.

Alljärgnevalt 2005. aasta tegevusnäitajad (sulgudes 2004. aasta vastavad näitajad).

Valga linna prügilasse ladestati 6171 t (5354 t) jäätmeid ja Keeni prügilasse 41 t (37 t) jäätmeid.

Prügilasse ladestatud jäätmete eest laekus riigile saastetasuna 745 487 kr (130 044 kr).

Suurim jäätmekäitleja maakonnas on endiselt Ragn Sells AS, kes kogus ja vedas kokku 5341 (5129) tonni jäätmeid.

Ohtlike jäätmeid koguti 2005. aastal Valga maakonnas kokku 482 (170) tonni. Ohtlike jäätmete suurim koguja Valga maakonnas on AS Epler & Lorenz, kes kogus 443 tonni ohtlike jäätmeid.

5.9 Välisõhk

Valgamaal oli 31.12. 2005. seisuga välisõhu saasteluba 36 ettevõttel. Saasteload said: AS Valga Depoo, OÜ Kääriku Puhke- ja Spordikeskus, Saare Olerex AS ja OÜ Sanlind. Välisõhu saasteluba kehtib järgmistel ettevõtetel: Eesti Statoil AS, Otepää Piimaühistu, SA Tehvandi Spordikeskus, Skan Holz Helme AS, AS Vallai, Valga Piirivalvepiirkond, OÜ Sanva, OÜ Sihva Puit, Tsirguliina Keskkool, Otepää Lihatööstus Edgard OÜ, OÜ Helme Teenus, Jumek AS, AS Pühajärve Puhkekodu, Helme Sanatoorne Internaatkool, Sangar Valga Vabrik AS, Valgamaa Kutseõppekeskus, AS Eesti Raudtee, L-Katlamaja AS, Valga Lihatööstus AS, Alexela Oil AS, Valga Auto AS, UPM-Kymmene Otepää, Hansa Graanul AS, AS Otepää Veevärk, Valga Teed OÜ, Valga Gomab Mööbel AS, Valga Lihatööstus AS, AS Ritsu, Ecobrich AS, AS Eraküte, AS Sanwood, Hydro Texaco Eesti AS, Välisõhu saastamise eest laekus riigile saastetasuna 142462 kr (2004. aastal 123 886 kr).

Õhku emiteeritud põhilised saasteained: süsinikoksiidi (CO), lämmastikoksiide (ümberarvutatud lämmastikdioksiidiks – NO₂), vääveldioksiidi (SO₂), tahkeid osakesi ja lenduvaid orgaanilisi ühendeid.

Tabel 5-12 Paiksetest saasteallikatest õhku paisatud kogused (t/a)

Aasta	NO ₂	SO ₂	CO	Tahked	Lenduvad org. ühendid
2003	75,78	66,67	570,38	231,33	58,93
2004	84,19	72,92	627,16	267,41	34,34
2005	83,29	82,83	573,31	271,54	64,53

Tabel 5-13 Suuremad õhusaastajad ja nende poolt välisõhku eraldatud saasteained, sh raskmetallid, kokku (t/a)

Ettevõte	2003	2004	2005
AS Eraküte Valga Osakond	299,26	293,69	239,12
AS Hansa Graanul	148	148	153
L-katlamaja AS	128,54	119,89	96,21
UMP-Kymmene Otepää AS	82,12	86,63	90,11
AS Valga Lihatööstus	94,44	114,79	90,05
AS Otepää Veevärk	60,59	53,74	57,54
AS Sanwood	50,36	51,83	44,88
AS Valga Gomab Mööbel	51,77	59,31	31,83
Valga Auto AS	46,35	34,35	31,21

5.10 Looduskaitsealad

Seoses looduskaitsealade ümberstruktureerimisega lõpetasid Karula Rahvusparki Administratsioon ja Otepää Looduspargi Administratsioon oma tegutsemise 31.12.2005.a. Alates 01.01.2006 võttis senise

asutuse töökohustused üle Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva-Valga-Võru piirkonna keskus. Piirkonna keskus asub Otepää looduspargi endises asukohas — Otepää, Kolga tee 28. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2005 määruse nr 321 § 1 on alates 1. jaanuarist 2006 Karula rahvuspargi ja Otepää looduspargi valitseja Võrumaa Keskkonnateenistus ja Valgamaa Keskkonnateenistus vastavate maakondade osas. Need asutused korraldavad alates 2006. aastast kaitset kaitsealadel.

5.11 Karula Rahvuspargi Administratsioon

Aadress Ähijärve küla, Antsla vald, 66405, Võrumaa.

Telefon/faks 782 8350, telefon 525 1552.

E-post kiri@karularahvuspark.ee

Veeb www.karularahvuspark.ee

Karula rahvuspark (asutatud 1993.a.) asub Valga- ja Võrumaa piiril Karula, Antsla, Mõniste ja Varstu valla mail. Rahvuspargi pindala on 11097 ha ning ta hõlmab ligikaudu kolmandiku Karula kõrgustikust.

Karula Rahvuspargi Administratsioonis oli aastal 2005 7,75 koosseisulist töökohta: direktor, kaitsekorra spetsialist, külastuse ja loodushariduse spetsialist, seire ja andmehõive spetsialist, järelvalvetöötaja, koosluste kaitse spetsialist, raamatupidaja-sekretär-asjaajaja, koristaja (0,75 kohta).

Koosseisuväliste ajutiste töötajatena töötasid Karula Rahvuspargi Administratsiooni juures LIFE projekti juht ja projekti tööline (mõlemad kuni projekti lõpuni 31.12.2005).

Karula Rahvuspargi põhiülesanne on vastavalt kaitstavate loodusobjektide seaduse § 15 Karula rahvuspargi — Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste kuppelmaastike, ökosüsteemide, bioloogilise mitmekesisuse, rahvuskultuuri ja alalhoidliku looduskasutuse säilitamine, kaitse, uurimine ja tutvustamine.

Järelevalve korraldamine

Kokku fikseeriti kaitsealal 57 õigusrikkumist (metsas 1, objektide lõhkumisi 14, prügi mahapanek 13, kalapüügi eeskirjade rikkumised 15, liikumispiirangutest kinnipidamise rikkumisi 2, omavolilisi telkimisi 4, jahipidamise eeskirjade rikkumisi 1, kooskõlastamata ehitusalaseid tegevusi 4, tuleohutuslaseid rikkumisi 1, muud rikkumised 3). Võru Keskkonnainspeksioonile anti üle hulk hoiule võetud kalapüügivahendeid — vähinatad, mõrrad, võrgud, ujuvunnad. Politseile anti üle kaks Karula RP poolt avastatud õigusrikkumist (liiklusmärgi mahasõitmine, sissemurdmine).

Kaitseala külastuse korraldamine

2005. aastal külastas Karula rahvusparki kokku 2163 inimest. Ekskursioonigruppe oli 43 (kokku 1204 inimest), suurema osa neist (792) moodustasid täiskasvanud. Välismaalasi loendati kokku 238, enamuses neist pärit Lätis ja Poolast. Väliskülastajate osakaal oli 11% külastajate koguarvust.

Laagripaigad/lõkkekohad/parklad/infotahvlid

Rahvuspargi poolt on rajatud ühtekokku 10 standardvarustusega (prügikastid, välikäimla, pingid, lõkkease ja selle juurde kuuluva toiduvalmistamise konstruktsioon) laagriplatsi ning 5 lõkkekohta. Kolmel laagriplatsil asub palkidest matkaonn.

2005. a korraldati puhkekohtades hooldust: koristati prügi, toodi lõkkepuid, hooldati tualette, remonditi rajatisi. Vahetati ära ühe matkaonni katus, remonditi Suuremäe külakiik ja laste loodusraja kõiskarusell. Uue katuse sai Suuremäe tantsulava.

Kaitseala käidavamates ja tähelepanuväärsemates kohtades asuvad infotahvlid (kokku 16 tk). Pärast jaanuaritormi said mitmed infotahvlid uuendatud.

Lõpetati Rebasemõisa Tornimäe parkla ehitus ja alustati Peräkonnu Tornimäe vaatetorni ja parkla planeerimist.

Õppe- ja matkarajad

Karula rahvuspargis on kokku 4 infopostide ja viitadega tähistatud õpperada, lisaks neile laste mänguväljak-õpperada. Viimane on suunatud eelkooliealistele ja noorema kooliea mudilastele. Atraksioonideks on puidust liivakast, kiiged, vaatetorn liukanaliga, köiskarussell.

Lisaks õpperadadele asuvad rahvuspargis matkarajad: jalgsimatkarada (pikkus 38 km), 2 jalgrattarada (14 km ja 38 km) ning 15 km pikkune suusamatkarada. Kõikide radade (v.a. suusamatkarada) kohta on olemas nii eesti- kui ingliskeelsed voldikud.

2005.aasta jaanuaritorm muutis rajad läbimatuks, KIKi projekti toel said rajad hooajaks siiski korda. ELFi talgulaagri raames uuendati Ähijärve teeraja laudtee.

Piiritähised ja viidad

Tähistatud on kaitseala välispiir kõikjal rahvusparki sissesõiduteede ääres.

2005.a. uuendati 1 km ulatuses reservaadi piiritähiseid.

Külastuskeskus

Karula rahvuspargiga külastuskeskuse infopunkt oli avatud 1.okt.– 14.maini tööpäeviti kell 9–17, 15. maist kuni 30. septembrini E–T kell 9–17, K–P kell 10–18.

Külastuskeskuses antakse tasuta konsultatsioone ja soovitusi marsruudi valikuks ning teavet majutus- ja toitlustusvõimaluste kohta. Vaadata saab kohalikku loodust ja kultuuri tutvustavat püsiekspositsiooni, multimeedia- ning slaidiprogrammi. Saadaval on Karula rahvusparki tutvustavad trükised. Õppekeskuse ruume on kokkuleppel administratsiooniga võimalik kasutada seminaride ja muude samalaadsete ürituste pidamiseks.

Ürituste ja koolituste korraldamine

Looduse ja kultuuripärandi tutvustamiseks korraldati Karula Rahvusparki Administratsiooni poolt 2005.a . 8 üritust:

Turismiettevõtjate infopäev 28.märts, osales 14 piirkonna turismiettevõtjat.

Maakasutuse nõupäev 8. märtsil, nõupäeval ja pärast seda toimunud ümarlual (korraldas KHÜ) osales 26 kohalikku maaomanikku.

Giidikoolitus 2. mail, osales 23 tegevast või potentsiaalset loodusgiidi.

Loodushariduspäev 21. mai, 24 last.

Pärimusmuusikaõhtu ja pastlapäev 23.juulil, osalejaid 100 ringis.

Maalilaager 15.–21.augustil, osalejaid 29.

Traditsioonilise ehituse koolitus 10.–11.09, 60 osalejat üle Eesti.

Lisaks neile korraldati Karula Rahvusparki Administratsiooni poolt Tartus 27. mail kaitsekorralduskava koostamise koolitus.

Jahimeestele viidi sügisel läbi koprakoolitus; suve hakul toimunud lambaõhtu raames õpetati nahaparkimist.

Varakevadel toimus administratsiooni õppereis Silma looduskaitsealale.

Kohalik mittetulundusühing Karula Hoiu Ühing korraldas rahvusparki maaomanike kärejad 25.juulil, samuti laste looduslaagri 21.–24.august, kus osales 18 kohalikku last vanuses 6–16 a.

Trükiste väljaandmine

2005.a. anti välja teemavoldik "Karula mäed", kordustiraažina ilmus inglisekeelne Lüllemäe teeraja voldik. Jätkus 1999.a. ilmuma hakanud infolehe "Tarupettäi" kirjastamine. Kord kvartalis ilmuvat infolehte saab lugeda Karula rahvusparki kodulehel www.karularahvuspark.ee.

Muud tegemised

Rahvusparki administratsiooni poolt anti kaitseala valitseja nõusolekuid ehitustegevusele, liinihooldustele jm tehnilistele töödele 54 tk; metsaraie nõusolekuid vormistati 50 tk; metsamajanduskavade kooskõlastamisi oli 5 tk; rahvaürituste nõusolekuid vormistati 8 tk. Lepinguid ulukite arvukuse

reguleerimiseks sõlmiti 3 lepingut ja kooskõlastati üle 80 jahiluba.

Kaitsekorra täitmise kontrollimiseks viidi läbi 153 reidi.

Väljastati 14 kaitsekohustuse teatist.

Viidi läbi suurkiskjate ja jahiulukite seire, kalakotkaste, musta toonekure, väike-konnakotka seire ja liigihooldustööd ning harulise võtmeheina seire.

Alustati Karula rahvuspargi uue kaitsekorralduskava koostamist. Selleks viidi läbi uuringuid ja arvukalt töögrupi koosolekuid.

Maist augustini viidi läbi Karula külastus- ja sotsiaaluuring, mille eesmärgiks oli koguda Karula rahvuspargis kaitsekorralduskava koostamiseks vajalikku informatsiooni, hinnata külastuse hetkeolukorda Karula rahvuspargis, saada ülevaade tulevikuvisionidest ning hinnata sellega seonduvaid ohtusid loodusväärtustele ning sotsiaalseid pingeid, samuti hinnata muutusi kohalike elanike küsitluse põhjal võrreldes aastaga 1998 (uuring "Kombed, keel, identiteet, traditsiooniline elulaad ja suhtumine looduskaitse Karula rahvuspargis").

Avatud oli 3 näitust. Fotonäitus „Elupaik — pärandmaastik. Karula inimesed ja loodus oli vaatamiseks üleval Karula Rahvuspargi külastuskeskuses Ähijärvel ja Eesti Rahva Muuseumi näitusemajas. Laste loodusfotode näitus oli pildistatud Karula laste poolt 2004.a. toimunud laste loodushariduspäeval. Traditsiooniliselt oli aidas üleval Karula Naisseltsi käsitöönäitus.

Arendustegevusest olid märkimisväärsamad Karula piirkonna turismistrateegia väljatöötamine ja Karula rahvuspargi Ähijärve loodushariduskeskuse kontseptsiooni väljatöötamine.

Kinnitati Rahvuspargi Administratsiooni uued teenusstandardid — kliendile mõeldud juhised, kuidas võimalikult lihtsalt asju ajada: saada metsaraie nõusolekut, nõusolekut rahvaürituse korraldamiseks, ehitustegevuseks ning muudel kaitse-eeskirjas ette nähtud juhtudel, teadustöödel liikumiseks; saada loodushoiutoetust ja kaitsekohustuse teatist. Eraldi teenusstandard on ka rahvuspargi külastajaille. Uued teenusstandardid olid vajalikud seoses looduskaitseeadusega tehtud muudatustega, ka vastavad uued standardid paremini haldusmenetluse seadusele. Varasematele lisandusid nüüd ka loodushoiutoetuste korraldamise ja teadustöödel liikumise reguleerimise teenusstandardid. Lisaks teenusstandarditele uuendati ka taotluste blanketid.

Täiendati Natura 2000 koondandmebaase ja töötati välja elupaigatüüpide lõplik kiht.

Viidi läbi 2 praktikumi (geoloogia ja pisiimetajad).

Avalikkuse tähelepanu pälvis presidendi külaskäik Karulas 11.augustil.

Leiti punase raamatu 1.kategooria taime — harulise võtmeheina uus kasvukoht ning uue liigina avastati nii Eestis kui Euroopas haruldane kivisisalik.

5.12 Otepää Looduspargi Administratsioon

Aadress Kolga tee 28, Otepää, 67405, Valgamaa

Telefon 765 5876, faks 765 5284, e-post Otepa.Looduspark@mail.ee

Veeb www.otepaaloodus.ee

2005. aasta 31. detsembri seisuga oli Otepää looduspargi administratsioonis täidetud 4 ametikohta.

Otepää looduspark paikneb Valga maakonna põhjaosas Otepää, Palupera, Puka ja Sangaste valla maal. 1180 km² suurusel Otepää kõrgustikul hõlmab Otepää looduspark kõrgustiku vahelduvama reljeefiga osa pindalaga 22 430 ha. Otepää looduspargi põhieesmärk on vastavalt Otepää looduspargi kaitse-eeskirja (RT I 1999, 94, 837) punkti 1 alapunktile 1 Otepää kõrgustikele iseloomulike maastike kaitse.

Kooskõlastus

2004. aastal vastati 275 kooskõlastuse taotlusele, vaadati läbi 240 metsateatist, 29 metsamajanduskava, väljastati 996 kaitsekohustuse teatist.

Loodushoiutoetuste korraldamine

2005.a. tehti Otepää looduspargis loodushoiutöid 593,41 ha-l, neist 585,98 ha ulatuses eramaal, 1,53 ha jätkuvalt riigimaal ja 5,9 ha riigimaal. Loodushoiutoetuste ja -tööde teostamiseks sõlmiti 92 lepingut. Kokku hooldati 8,81 ha sooniitu, 566,68 ha aruniitu ja puhastati võsast 16,39 ha.

Lisaks teostati KIK-i looduskaitse programmi projekt nr 46 „Otepää looduspargi väärtuslike maastike ja matkaradade hooldus“ raames võsalõikustöid 8,5 ha ulatuses, aruniidu niitmistöid 10 ha ulatuses.

Kaitsekorralduskavade koostamine

Kaitsekorralduskava inventuuride raames teostati järgmised tööd:

- 2005. aastal KIK-i poolt finantseeritava projekti „Otepää ümbruse spordikeskuste puhkemetsade majandamise kavade koostamine ja rakendamine“ raames valmis „Puhkemetsade majandussoovituste väljatöötamine,“ töö teostaja Metsaekspert OÜ.
- valmis Otepää looduspargi põhjaosa brüoloogiline inventuur, töö teostaja FIE Mare Leis, finantseerija SA KIK.
- alustati Otepää looduspargi taimkatte inventuuri tegemist, töö teostajad FIE Jaanus Paal, FIE Kalle Remm, Tartu Ülikooli Geograafia Instituut, rahastaja SA KIK.
- alustati Otepää looduspargi külastusuuringu tegemist, rahastaja SA KIK.

Liigikaitse korraldamine

- LIFE- projekti „Protection of Triturus cristatus in eastern Baltic region“ raames valmis 28 II kategooria kaitsealuste liikide mudakonna ja harivesiliku kudemisveekogu.
- Avastati kolm I kategooria kaitsealuse linnuliigi väike-konnakotka pesapaika, millest kaks asuvad Otepää looduspargi territooriumil ning üks Otepää hoiualal. Pesapaikade koordinaadid edastati Valgamaa keskkonnateenistusele.
- Brüoloogilise inventuuri käigus registreeriti viie III kategooria kaitstava samblaliigi – Helli ebatähtlehiku, Hampe niidiksambla, läikiva kuldsirbiku, sulgja õhiku ja Wulfi turbasambla – kasvukohad. Kasvukohtade koordinaadid edastati Valgamaa keskkonnateenistusele.

Kaitseala külastatavus

Otepää looduspargis on neli tähistatud avalikku matkarada – 62 km pikkune Tartu Maratoni rada, 15 km pikkune Pühajärve matkarada, 15 km Kekkose rada ja 1,5 km pikkune Pühajärve tunnetusrada. Pühajärve tunnetusrada ja matkarada hooldas Otepää Looduspargi Administratsioon. Hooldustööde teostaja leidmiseks korraldati kevadel vähempakkumine. Leping hooldustööde korraldamiseks sõlmiti OÜ-ga Oti-Audentese Spordiklubi ja FIE-ga Mart Kaas.

Pühajärvel matkarajal on väljaehitatud 6 puhkekohta, mis on varustatud istepinkidega, lõkkekohtadega, kahes puhkekohas on kiik. Kekkose rajal on neli puhkekohta, millest kaks on varustatud ka lõkkekohaga.

2005.a. teostatud tööd on järgmised:

- telliti 10 prügikasti matkaradadele vanade prügikastide väljavahetuseks ning üks külalisteraamatu kapp Harimäe vaatetorni.
- Pühajärve matkarajal ehitati lõigul Kiigemägi-Poslovitsa laudteed 183 m, sildasid 5,2 m ning treppe 29 m ulatuses. Töid teostas AS Bach.
- paigaldati kolmkümmend üheksa infotahvliit, 12 suunaviita, 3 telliskivimärki.
- Looduspargi kinnistule rajati 700 m pikkune jalgrada, paigaldati puude õpperaja atraktsioonid (ämblikuvõrk, külakiik, mullaelustik) ning infotahvlid (10 tk). Kinnistu pargiossa istutati puid-põõsaid ning heakorrasitati kinnistu naabruses olnud ebaseaduslik prügi mahapaneku koht.

Tööd teostati KIK-i looduskaitse programmi projekti nr 46 „Otepää looduspargi maastike ja matkaradade hooldus“ ja nr 65 „Otepää looduspargi külastuskeskuse väljaarendamine“ raames.

Info ja koolitus

infopäevad, seminarid

- 20.jaanuaril toimus nõupäev teemal „Maastikusõidukite liiklemisest Otepää looduspargis“. Nõupäevast võtsid osa Otepää looduspargi alale jäävad külavanemad, Otepää politsei esindajad ning Keskkonnainspektsiooni Valga büroo esindajad.
- 20.aprillil toimus metsanduse alane õppepäev maaomanikele. Nõupäeva viis läbi Keskkonnainspektsiooni Võrumaa osakonna juhataja Rainer Kuuba ning sellest võttis osa 13 maaomanikku.
- 25.mail toimus planeerimis- ja ehitusalane infopäev eesmärgiga anda ülevaade planeerimis- ja ehitusalasest statistikast, seadusandlusest, keskkonnajäreldavatest ning menetlusreeglitest. Teabepäev oli suunatud omavalitsuste esindajatele, kinnisvaraarendajatele ja maaomanikele, kokku 18 osavõtjat.
- 7.juunil toimus teabepäev piirkonna turismiettevõtjatele ja giididele. Osalejaid oli 15. Teabepäeval tutvustati Otepää looduspargi CD-d, kohapärimuse väliekspeditsiooni tulemusi, senist tööd loodushariduse valdkonnas ning edasisi plaane piirkonna matkaradade ja Otepää loodushariduskeskuse arendamisel.

Talgute läbiviimine

- 21. mail toimusid talgud, millest võttis osa 19 inimest. Talgutel ehitati tunnetusrajale laudtee ning püstitati kaks välikäimlat.
- 5. mail toimusid metsaistutustalgud Nõuni ja Neeruti külale ning Kodijärve hooldekodu asukatele. Sellest võttis osa 30 inimest. Talgulised istutasid ligi 1000 istikut.
- 26. mail tegid Pühajärve põhikooli kaheksanda klassi õpilased koristustöid looduspargi kinnistul.
- 16.-17. augustil koristasid Veski spordibaasi lastelaagrite vanemad õpilased (26 osalejat) Pilkuse järve ümbruse sinna kogunenud prügist, niideti Pilkuse järve puhkeala ning järve kaldaalalt korjati kokku ja põletati oksad.
- 30. oktoobril toimusid koostöös Eesti Naisüliõpilaste Seltsiga heakorralduslooduspargi kinnistul. 15 talgulist koristasid alalt sinna aastate jooksul kogunenud prahi, põletasid oksi, paigaldasid pesakaste, vedasid puid Murrumetsa puhkekohtadesse ning värvisid välikäimlat.

Retked

- 15. märtsil viidi läbi metsaretk Nõuni algkooli õpilastele (7 last) eesmärgiga õpetada lastele loomaliikide määramist jälgede abil ning tutvustada loomade elu talvisel ajal. Retkejuhiks oli Tarmo Evestus.
- 13. aprillil korraldasid Tarmo Evestus, Margit Turb ja Priit Voolaid Otepää lastaia Pähklike 3., 4. ja 5. rühma lastele retke, mille käigus tutvustati kevadisi loodusmärke ning mängiti üheskoos keskkonnamänge.
- 22. aprillil korraldasid Margit Turb ja Priit Voolaid 50-le Pühajärve põhikooli algklasside õpilasele retke kevademärkide tutvustamiseks.
- 14. mail toimus jalgrattamatk Otepää kõrgustiku radadel eesmärgiga tutvustada Otepää kõrgustiku loodusväärtusi. Matka läbiviijad olid ornitoloog Tarmo Evestus ning Võrtsjärve limnoloogiajaama teadur Peeter Kangur.

Muud üritused

- 18. mail korraldati kaks metsateemalist loengut Otepää gümnaasiumi kuuendatele klassidele.
- Septembrikuus taaskäivitati koostöös Pühajärve põhikooliga loodusringi tegevus. Loodusring tegutses igal kolmapäeval Pühajärve põhikoolis. 2005. aastal võttis loodusringi tegevustest osa 13 last vanuses 6 kuni 14 aastat.

Matkad, talgud ja laagrid toimusid KIK 2004.a. keskkonnateadlikkuse projekti nr. 271 "Loodusüritused Otepää looduspargis", KIK 2005.a. keskkonnateadlikkuse projekti nr. 246 "Otepää looduspargi koolitused" ja KIK 2005. a. Looduskaitse programmi projekti nr 46 "Otepää looduspargi maastike ja matkaradade hooldus" raames.

Praktikumid

2005. aastal viibisid Otepää looduspargis menetluspraktikal kolm praktikanti EPMÜ-st, üks praktikant Tartu Ülikoolist, kaks praktikanti Räpina Aianduskoolist ning kaks praktikanti Tartu Ülikooli Pärnu Kolledžist.

Lisaks toimus Otepää looduspargis Tartu Ülikooli ZHI korraldatud entomoloogia viiepäevane

praktikum TÜ dotsendi Mati Martini juhendamisel, millest võttis osa 10 üliõpilast.

Trükised

- Pühajärve matkaraja voldik, tiraaz eesti keeles 2000 tk, inglise keeles 1000 tk, soome keeles 1000 tk. Trükitud trükikojas AS Triip, rahastanud KIK 2004.a. keskkonnateadlikkuse programmi projektist nr. 343.
- Kaart "Otepää looduspark. Loodus ja turism" (eesti ja inglise keeles), tiraaz 1500. Trükitud trükikojas Nordon Trükikoda, rahastanud KIK 2004.a. keskkonnateadlikkuse programmi projektist nr 343.
- Valminud on Otepää loodusparki tutvustav CD eesti keeles, mis on avalikuks kasutamiseks kättesaadav Otepää looduspargi administratsioonis. Rahastanud KIK looduskaitse programmi projektist nr 110.

5.13 Keskkonnateadlikkus ja -koolitus

Keskkonnainvesteeringute keskuse (KIK) keskkonnateadlikkuse riikliku ja maakondliku programmi kaudu rahastati 2005. aastal ühtekokku 17 keskkonnateadlikkuse projekti kogumaksumusega ligi 400 tuhat krooni. Projektide kaudu toetati koolinoorte keskkonnahariduslike ürituste ja koolituste läbiviimist ning loodushariduslike õppematerjalide väljaandmist.

Traditsioonilisteks üleriiklikeks keskkonnaalasteks kampaaniateks olid metsanädal ja looduskaitsekuu. Koolinoorte metsapäevi korraldati Valgamaa Erametsaühingu kaudu. Metsanädalal toimunud internetiviktoriinist võttis osa ühtekokku 220 õpilast 12st üldhariduskoolist.

Looduskaitsekuu raames avati 17. mail Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses Rando Omleri vääriselupaikade näitus. Näitusel osales paarkümmend õpilast koos õpetajatega. Looduskaitsekuu viktoriinist võttis ühtekokku osa 120 õpilast 55 võistkonnaga.

Parimatele osalejatele toimus kahepäevane looduslaager 26.–27. mail Karula rahvuspargis ja Pühajärvel Annimatsis. Esimesel päeval tutvuti Karula rahvuspargiga ja külastati Metsamoori Pereparki, teisel päeval toimus praktiline loodusõpe Pühajärvel Annimatsis Tartu Keskkonnahariduskeskuse juhendajate kaasabil. Looduslaagris osales kokku 25 õpilast maakonna 5 koolist.

Ilmus kuus keskkonnateemalist lehekülge ajalehes Valgamaalane. Leheküljed ilmusid 24. märtsil, 21. aprillil, 19. mail, 16. juunil, 29. septembril ja 24. novembril.

Keskkonnalehekülgedel leidis kajastust metsanduse, looduskaitse, keskkonnahariduse, jäätmekäitluse aktuaalsed küsimused ja probleemid.

Tegeleti Valgamaa keskkonnateenistuse veebilehe administreerimise ja toimetamisega. Kokku oli aasta jooksul keskkonnateenistuse koduleheküljel ülesse pandud üle 100 uudise, artikli ja fonopu. Lisaks keskkonnateenistuse veebieleheküljele edastati regulaarselt infot ja uudiseid meediale. Keskkonda puudutav info leidis kajastust ka Valgamaa koduleheküljel.

Anti välja kiletatud loodusteemalised õppematerjalide komplektid kahepaiksetest ja roomajatest ning seentest ja kaladest Valgamaa koolide ja lasteaedade tarbeks.

Toimus loodusfoto konkurss, millele laekus 84 fotot kokku 19 autorilt. Parimateks tunnistati üksikfotode osas Rannus Prii ja Evelin Lillepuu, seeriade osas oli parim Mall Värva, ära märgiti ka Mailis Paate ja Tiiu Alekõrs. Loodusfotodest koostatud fotosid said külastajad vaadata Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse ovaalsaalis detsembrikuu mitmel nädalal.

Omavalitsustele ja keskkonnaalaste aruannete esitajatele viidi läbi kaks õppeseminari, päeva. 28. novembril toimus keskkonnatasude alane teabepäev, millel osalesid ühtekokku 62 inimest maakonna 38 asutusest-ettevõttest. Ettekannetega esinesid Valgamaa keskkonnateenistuse spetsialistid ja Keskkonnaministeeriumi keskkonnaökonoomika peaspetsialist. 15. detsembril toimus omavalitsustele, Otepää looduspargi ja Karula rahvuspargi esindajatele keskkonnamõtjude hindamise alane õppepäev, millel osales 25 inimest üheksast Valgamaa omavalitsusest samuti Valga Piirkonna Keskkonnakeskusest ning esindajad Otepää looduspargist ja Karula rahvuspargist ning Keskkonnaministeeriumist. Ettekandjateks olid Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse spetsialistid ja esinejad AS Kobrasest.

5.14 Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus

Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) asutati Keskkonnakasutusest laekuva raha kasutamise seaduse (RT I 1999, 54, 583) ja selle muutmise seaduse (RT I 1999, 101, 905) alusel. KIK on Rahandusministeeriumi haldusalas.

Tabel 5-14 Keskkonnainvesteeringute Keskuse raha kasutamine (tuh. kr)

Alamprogramm	2002		2003		2004		2005	
	Arv	Summa	Arv	Summa	Arv	Summa	Arv	Summa
Keskkonna- teadlikkus	14	308	20	313,2	14	405,4	19	425,5
Veekaitse	12	9333	12	6 361,8	15	18 331,9	12	12 657,5
Tehnika	-	-	-	-	-	-	-	-
Jäätmekäitlus	9	963	7	2 045,2	4	345,0	2	1 283,3
Looduskaitse	12	1213	9	519,5	16	686,5	34	2 964,8
Metsanduse	1	30	1	17	2	165,0	1	23,0
Kalanduse	2	50	3	40	1	20,0	1	50
Jahindus	1	74	2	110	3	96,1	6	92
Kokku	51	11 971	54	9 406,7	55	20 049,6	75	17 496,1

5.15 Keskkonnainspektiooni Võrumaa osakonna Valga büroo

Aadress Lai 19, 68203 Valga

Telefon 767 9462, faks 767 9461, e-post valgabyroo@kki.ee

Koos bürojuhatajaga töötab Valga büroos 4 inspektorit, kellest igaüks tegeleb oma kompetentsi kuuluvates valdkondades toimepandud õigusrikkumiste avastamise ja menetlemisega.

Valga maakonnas on olulisemad järelevalvevaldkonnad kontroll veekaitse, välisõhu ja osoonikihikaitse, jäätmekäitlus nõuete, jahi ja kalapüügi, kaitstavate loodusobjektide kaitse nõuete, metsakaitse, pakendialaste, ranna- ja kaldakaitse ning kiirgusseaduse nõuete täitmise üle.

2005. a kontrolliti 940 erinevat objekti, nendes avastati ja menetleti kokku 178 õigusrikkumist.

Olulise osa rikkumistest moodustas kalapüügiga seotud nõuete eiramine, veekogudel eemaldati sinna püügiksseatud 110 nakkevõrku kogupikkusega 7 km, kolm angerjarüsa, 1 mõrd ja 23 eluskalaga jääalusele püügile paigaldatud unda. 6 vahelejäanud isikut trahviti.

Metsaõigusnormide rikkumisi fikseeriti 25 korral, keskkonnale tekitati kahju 9 juhul 439322 krooni ulatuses ehk ligi 3 korda vähem kui eelmisel aastal. Ebaseaduslike metsaraietega, sh metsavargustega raiuti 276 tihumeetrit kasvavat metsa, mis on eelmisest aastast kuus korda vähem.

Jäätmekäitlusnõuete eiramisi avastati kokku 9 korral, rikkumise kõrvaldamiseks koostati 2 ettekirjutust ja 6 isikut trahviti kokku summas 7700 krooni, neist 5 korral oli tegu jäätmetepõletamisega. Jäätmete andmisel selleks mitte luba omavale isikule hoiatati kahte isikut suuliselt.

Veeseaduse nõuete eiramisi menetleti 8 korral, 7 isikut karistati kokku summas 10920 krooni.

Ettekirjutusi rikkumiste kõrvaldamiseks ja tagajärgede likvideerimiseks koostati 4 juhul. Peamisteks rikkumisteks oli heitvee pinnasesse juhtimine ja sõnniku lekkimine keskkonda, tekitades võimalikku keskkonnareostust.

Välisõhu kaitse seaduse rikkumisi avastati kokku 5, isikuid trahviti kokku summas 930 krooni. Neist 4 rikkumise puhul oli tegu saastetasu õigeaegse maksmata jätmisega.

Pakendiseaduse täitmist kontrolliti kokku 65 objektil. Ühel korral vormistati suuline hoiatus, ülejäänud juhtudel juhiti ettevõtte tähelepanu puudustele.

Tabel 5-15 Keskkonna alased rikkumised

Keskkonna alaste rikkumiste liik	Rikkumiste üldarv	Tehtud ettekirjutusi	Väärteo asjade arv	Rahatrahvid (kr)	Kriminaal-asjade arv	Keskkonnakahjuga asjade arv	Keskkonnakahju suurus
Veekaitse	8	4	7	10920	-	-	-
Metsaõigusnormid	25	-	23	18420	2	9	439322
Jäätmekäitlusnõuete järgimine	9	2	6	7700	-	-	-
Välisõhu ja osoonikihi kaitse	5	-	5	930	-	-	-
Pakendialased nõuded	1	-	1	-	-	-	-

Kaitstava loodusobjekti kaitse	2	1	2	6480	-	-	-
Järelvalvetöö takistamine	6	-	2	600	-	-	-
Jahiseaduse nõuete järgimine	6	-	2	600	1	2	18000
Kalapüük	121	-	6	1120	-	-	-
Kokku	183	7	54	46770	3	7	457322

5.16 Valga Maaparandusbüroo

Address E. Enno 32, 68204 Valga

Telefon 764 0550; faks 764 0167, e-post: anne.tonts@mpb.ee

Juhataja Anne Tonts

Tabel 5-16 Kuivendatud maade bilanss Eestis ja Valga maakonnas

Nimetus	m-ü.	Eestis	Valga maakonnas	%
Kuivendatud põllumaad kokku	ha	740 000	41 697	5,6
sh drenaažiga	ha	645 000	37 435	5,8
Rajatud lahtisi veejuhtmeid	km	45 300	1807	4,0
Drenaazi	km	323 017	16 013	4,9

Tabel 5-17 Kuivendussüsteemide üleandmine maaomanikele

	Möötühik	Ühikuid
Vormistatud üleandmismaterjali	tk	1833
Kuivendatud maa	ha	23 153
sh haritav maa	ha	21 207
Aktiga üle antud	tk	1720
Kuivendatud maa	ha	21 776

Valga Maaparandusbüroo hooldada on 153,3 km riiklikult hooldatavaid veejuhtmeid.

Riigieelarvest eraldatud rajatiste majandamiskulude 255 000 kr eest teostati veejuhtmete uuendus- ja hooldustöid 10,1 km.

Tabel 5-18 Maaparandusühistud (MPÜ)

Nimi	Asutatud	Liikmete arv	Kuivendatud maa tööpiirkonnas (ha)	
			Kokku	sh haritav maa
Helme MPÜ	1996	16	837	768
Tagula MPÜ	1998	17	1357	1279
Aakre MPÜ	2000	8	898	865
Hellenurme MPÜ	2000	6	753	716

6. Haridus ja noorsootöö

6.1 Koolivõrk ja õpilased

2005/2006. õppeaastal on maakonnas koole kokku 26, nendest munitsipaalkoole 22, riigikoole 3 ja erakoole 1. Munitsipaalkoolidest on gümnaasiume/keskkoole 7, nendest 1 kaugõppegümnaasium, põhikoole 9 ja algkoole 6, nendest 5 lasteaed-alkkooli. Riigikoolidest 2 – Valga Internaatkool ja Helme Sanatoorne Internaatkool – on Valga Maavalitsuse haldamisel. Lisaks tegutseb riigikoolina Valgamaa Kutseõppekeskus. Erakooliks on Audentese Erakooli Otepää filiaal.

Kohaliku omavalitsuse otsusel lõpetas tegevuse Laatre Algkool.

Õpilaste arv maakonna koolides on kokku 5543, mis on 281 õpilase võrra vähem kui eelmisel 2004/2005 õppeaastal. Õpilaste arvu vähenemine on põhilises selle vähenemisest munitsipaalkoolides, kus õpib kokku 4736 õpilast, s.h. kaugõppe (õhtuses) õppevormis 106 õpilast. Riigikoolides õpib kokku 756 õpilast, nendest internaatkoolides 209 ja Valgamaa Kutseõppekeskuses 547 ning erakoolis õpib 51 õpilast.

1. klassis asus õppima 375 õpilast, nendest 364 õpilast munitsipaalkoolides, mis on võrreldes eelmise 2004/2005 õppeaastaga 55 võrra suurem.

Munitsipaalkoolidest õpib linnakoolides 3330 õpilast ehk 70,3% ja maakoolides 1406 õpilast ehk 29,7%. Seega õpilaste arv võrreldes eelmise 2004/2005 õppeaastaga vähenes linnakoolides 4,8% ja maakoolides 8%. Seega õpilaste arvu vähenemine oli võrreldes eelmise õppeaastaga suurem maakoolides.

Munitsipaalkoolides on klassikomplekte linnakoolides 137, keskmiselt õpilasi klassis 24,3 ja maakoolides 102 klassikomplekti, keskmiselt õpilasi klassis 13,8.

Tabel 6-1 Koolid

Kooli pidaja (omavalitsus/riik/era)	Kool	Kodulehekülg
Helme vald	Ala Põhikool	www.ala.edu.ee
	Ritsu Lasteaed-Algkool	
Hummuli vald	Hummuli Põhikool	www.hummuli.edu.ee
Karula vald	Lüllemäe Põhikool	www.karula.edu.ee
	Kaagjärve Lasteaed-Algkool	www.hot.ee/kaagjarvekool
Otepää vald	Otepää Gümnaasium	www.nuustaku.edu.ee
	Pühajärve Põhikool	www.pyhajarvekool.edu.ee
Palupera vald	Palupera Põhikool	www.palupk.edu.ee
Puka vald	Puka Keskkool	http://puka.edu.ee
	Aakre Lasteaed-Algkool	www.hot.ee/aakre
Põdrala vald	Riidaja Põhikool	www.hot.ee/riidaja
	Pikasilla Algkool	www.pikasilla.edu.ee
Sangaste vald	Keeni Põhikool	
Taheva vald	Hargla Põhikool	http://kool.taheva.ee
	Koikküla Lasteaed-Algkool	
Tõlliste vald	Tsirguliina Keskkool	www.tsirgu.edu.ee
Tõrva linn	Tõrva Gümnaasium	www.torva.edu.ee
Valga linn	Valga Gümnaasium	www.valgagym.edu.ee
	Valga Vene Gümnaasium	www.valgavg.edu.ee
	Valga Kaugõppegümnaasium	www.vkog.edu.ee

	Valga Põhikool	www.valgapk.edu.ee
Õru vald	Õru Lasteaed-Algkool	
Riigikool	Valgamaa Kutseõppekeskus	www.valgamaa.kok.ee
Riigikool	Helme Sanatoorne Internaatkool	www.helmesik.edu.ee
Riigikool	Valga Internaatkool	www.valgaik.edu.ee
Erakool	Audentese Spordikooli Oteää filiaal	www.audentes.ee

6.1.1 Õpilased ja koolide lõpetamine

Tabel 6-2 Õpilaste arv

Märkused:

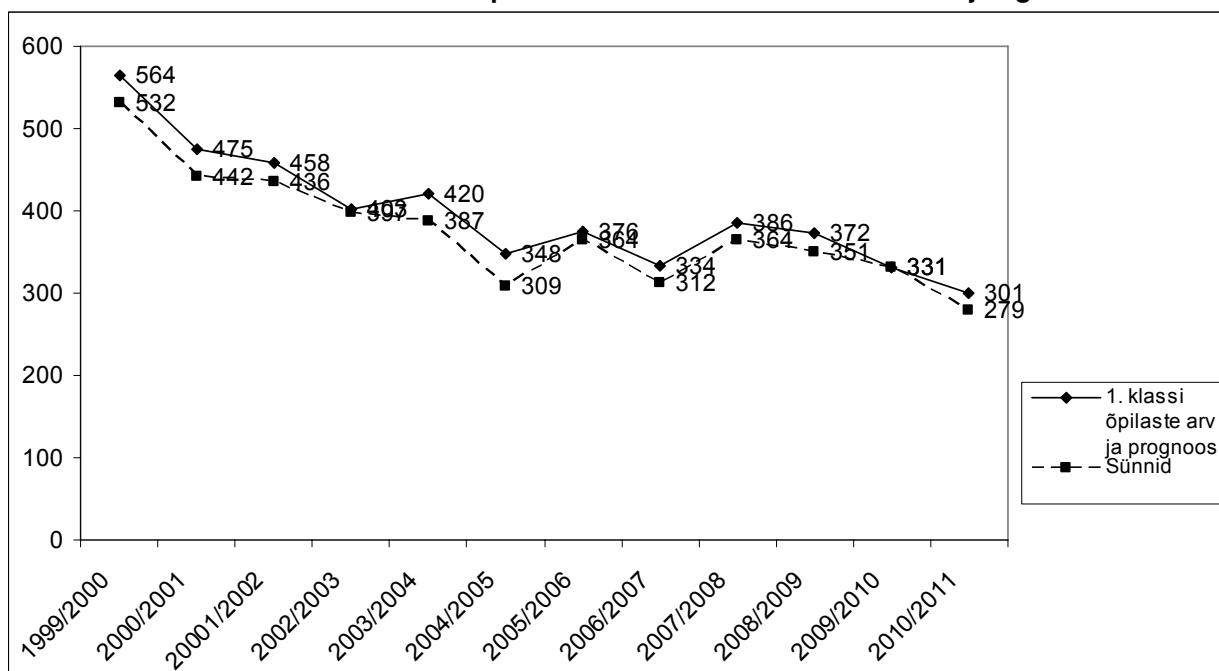
Kommentaaridega näidatud kohtades on liidetud toimetulekuklassides või kasvatusraskustega õpilaste klassides olevate õpilaste arv või on koolid suletud või ümberkorraldatud

Kool	Õpilaste arv õppeastate lõikes				
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Ala Põhikool	84	92	95	98	93
Ritsu Lasteaed-Algkool	50	42	39	40	29
Hummuli Põhikool	147	155	138	134	135
Lüllemäe Põhikool	106	102	93	84	68
Kaagjärve Lasteaed-Algkool	27	22	15	13	11
Otepää Gümnaasium	682	675	652	661	609
Pühajärve Põhikool	176	175	164	152	149
Palupera Põhikool	94	102	93	88	76
Puka Keskkool	256	252	231	231	222
Aakre Lasteaed-Algkool	58	52	52	45	34
Riidaja Põhikool	79	74	67	68	67
Pikasilla Algkool	37	34	32	28	22
Keeni Põhikool	167	178	165	159	146
Sangaste Lasteaed-Algkool	23	-	-	-	-
Hargla Põhikool	101	107	99	84	77
Koikküla Lasteaed-Algkool	32	26	21	19	13
Tsirguliina Keskkool	276	260	266	251	247
Laatre Algkool	24	23	15	16	-
Tõrva Gümnaasium	676	714	745	706	673
Patküla Põhikool	142	86	-	-	-
Valga Gümnaasium	957	915	948	940	917
Valga Vene Gümnaasium	747	743	691	633	583
Valga Kaugõppegümnaasium	109	100	105	102	106
Valga Põhikool	505	486	486	457	442
Õru Lasteaed-Algkool	24	28	18	18	17
Valgamaa Kutseõppekeskus	467	485	513	515	547
Helme Sanatoorne Internaatkool	161	153	155	151	134
Valga Internaatkool	101	92	86	79	75
Audentese Erakooli Otepää filiaal	50	50	51	52	51
Kokku:	6358	6223	6035	5824	5543

Tabel 6-3 Munitsipaalkoolide 1.klassi astunud õpilased võrrelduna sündidega ja prognoos

Õppeaasta	Õpilaste arv	Sünnid alates 1992
1999/2000	532	564
2000/2001	442	475
2001/2002	436	458
2002/2003	403	397
2003/2004	387	420
2004/2005	309	348
2005/2006	364	376
2006/2007	312	334
2007/2008	364	386
2008/2009	351	373
2009/2010	331	331
2010/2011	279	301

Graafik 6-4 Esimesse klassi astunud õpilaste arvu võrdlus arvestuslike näitajatega

Tabel 6-5 Gümnaasiumi/keskkooli lõpetamine

Kool	Õpilasi nimekirjas	Lõpetas kooli lõputunnistusega	s.h. kuldmedaliga	s.h. hõbemedaliga	ei lõpetanud
Audentese Erakooli Otepää filiaal	19	16	-	-	3
Otepää Gümnaasium	55	53	2	-	-
Puka Keskkool	13	13	-	-	-
Tsirguliina Keskkool	7	5	-	-	2
Tõrva Gümnaasium	35	34	3	4	1
Valga Gümnaasium	72	68	1	4	4
Valga Kaugõppegümnaasium	20	16	-	-	4
Valga Vene Gümnaasium	31	30	1	-	1
Kokku:	252	235	7	8	15

Tabel 6-6 Gümnaasiumi/keskkooli kuldmedaliga lõpetanud

1.	Triin Kaiv	Otepää Gümnaasium
2.	Ege Mitt	Otepää Gümnaasium
3.	Kersti Koppel	Tõrva Gümnaasium
4.	Karina Palmik	Tõrva Gümnaasium
5.	Kärt Seer	Tõrva Gümnaasium
6.	Kristi Järvik	Valga Gümnaasium
7.	Julia Aprelkova	Valga Vene Gümnaasium

Tabel 6-7 Põhikooli lõpetamine

Kool	Lõpetas kooli				
	Õpilasi nimekirjas	lõpu- tunnistusega	s.h. kiitusega	Järeleksam augustis	Jäi klassi kordama
Ala Põhikool	18	18	2	-	-
Hargla Põhikool	14	14	-	-	-
Helme Sanatoorne Internaatkool	14	13	-	-	1
Hummuli Põhikool	14	14	1	-	-
Keeni Põhikool	19	19	2	-	-
Lüllemäe Põhikool	14	14	-	-	-
Otepää Gümnaasium	77	66	4	1	9
Palupera Põhikool	9	9	-	-	-
Puka Keskkool	21	14	-	-	4
Pühajärve Põhikool	22	18	3	-	4
Riidaja Põhikool	12	11	-	-	1
Tsirguliina Keskkool	31	28	1	-	3
Tõrva Gümnaasium	103	99	13	-	4
Valga Gümnaasium	89	81	-	-	8
Valga Kaugõppegümnaasium	14	8	-	-	6
Valga Inetrnaatkool	11	8	-	-	3 (lisaaasta)
Valga Põhikool	55	52	1	-	3
Valga Vene Gümnaasium	81	77	1	1	3
Kokku:	618	563	28	2	49

Tabel 6-8 Põhikooli kiitusega lõpetanud

1.	Andres Elken	Ala Põhikool
2.	Kadri Lehepuu	Ala Põhikool
3.	Maarja Näks	Hummuli Põhikool
4.	Maarja Kallis	Keeni Põhikool
5.	Kaija Kõiv	Keeni Põhikool
6.	Kertu Rauk	Otepää Gümnaasium
7.	Triinu Rauk	Otepää Gümnaasium
8.	Liina Oja	Otepää Gümnaasium
9.	Merli Maranik	Otepää Gümnaasium
10.	Liisa Kaha	Pühajärve Põhikool
11.	Johanna Rello	Pühajärve Põhikool
12.	Jaana Salum	Pühajärve Põhikool
13.	Taavi Ivan	Tsirguliina Keskkool
14.	Arvi Arak	Tõrva Gümnaasium
15.	Katriin Horn	Tõrva Gümnaasium
16.	Mihkel Ilisson	Tõrva Gümnaasium
17.	Jana Jõgi	Tõrva Gümnaasium
18.	Kadri Koppel	Tõrva Gümnaasium
19.	Laura Kütt	Tõrva Gümnaasium
20.	Nelle Lõhmus	Tõrva Gümnaasium
21.	Mehis Mehide	Tõrva Gümnaasium
22.	Maarja-Liisa Raide	Tõrva Gümnaasium
23.	Siim Sokk	Tõrva Gümnaasium
24.	Anni Viljaste	Tõrva Gümnaasium
25.	Guido Zimmermann	Tõrva Gümnaasium
26.	Merli Unt	Tõrva Gümnaasium
27.	Reeli Tee	Valga Põhikool
28.	Julia Pozdejeva	Valga Vene Gümnaasium

6.1.2 Õpetajad

2005/2006 õppeaastal töötas maakonna koolides kokku 546 õpetajat, nendest munitsipalkoolides 453, riigikoolides 77 ja Audentese erakoolis 16. Täiskoormusega töötab 357 ja osalise koormusega 189 õpetajat.

Hariduse järgi on enam kõrgharidusega õpetajad – 424 ehk 77,7%, keskeriharidusega õpetajaid on 83 ehk 15,2% ja keskhariidusega õpetajaid 38 ehk 7%.

Õpetajate soolise koosseisu osas on naisõpetajaid 448 ehk 82% ja meesõpetajaid 18%.

Ametijärkudel on õpetajaid 390 ehk 71%, vanemõpetajaid 88 ehk 16% ja õpetajaid-metoodikuid 11 ehk 2%. Kvalifikatsioonita õpetajaid on 35 ehk 6,4% ja nooremõpetajaid 22 ehk 4%.

Vajadus erinevate õpetajate vahel on jätkuvalt võrreldes eelnevate aastatega muutumatu. Kõige enam vajatakse inglise keele õpetajaid, siis eesti keele ja füüsikaõpetajaid. Probleemiks on ka poiste tööõpetus ja keemia.

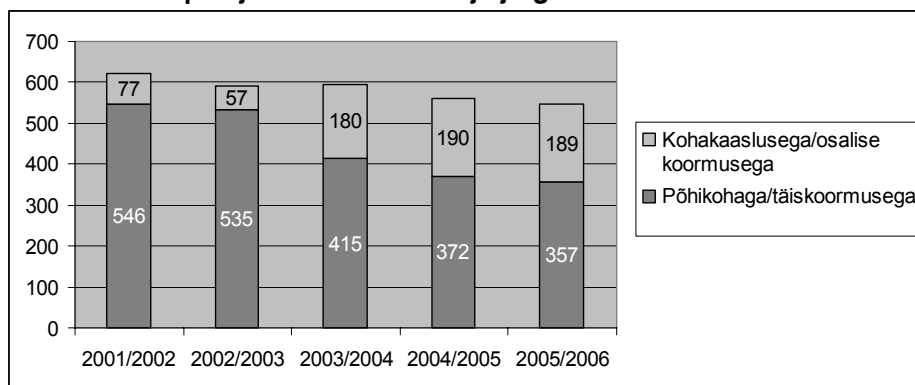
Tabel 6-9 Õpetajate arv

Kool	Põhikohaga		Täiskoormusega		2005/2006
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Ala Põhikool	14	13	11	12	8
Ritsu Lasteaed-Algkool	6	6	6	0	1
Hummuli Põhikool	14	14	10	13	13
Lüllemäe Põhikool	12	17	7	7	4
Kaagjärve Lasteaed-Algkool	3	3	3	2	2
Otepää Gümnaasium	44	45	35	36	45
Pühajärve Põhikool	22	18	12	5	9
Palupera Põhikool	16	12	8	9	9
Puka Keskkool	22	22	18	15	10
Aakre Lasteaed-Algkool	7	7	3	4	4
Riidaja Põhikool	13	12	3	3	3
Pikasilla Algkool	5	5	1	4	4
Keeni Põhikool	16	17	8	15	11
Sangaste Lasteaed-alkool ¹	4	0	0	0	0
Hargla Põhikool	15	12	9	11	10
Koikküla Lasteaed-Algkool	3	3	3	3	3
Tsirguliina Keskkool	23	20	19	18	14
Laatre Algkool ¹	3	4	2	2	0
Tõrva Gümnaasium	43	42	40	38	40
Patküla Põhikool ¹	12	14	0	0	0
Valga Gümnaasium	53	55	52	52	49
Valga Vene Gümnaasium	57	55	51	46	47
Valga Kaugõppegümnaasium	9	8	4	4	3
Valga Põhikool	34	34	32	27	28
Õru Lasteaed-Algkool	3	3	3	3	3
Valgamaa Kutseõppekeskus	34	38	30	18	20
Helme Sanatoorne Internaatkool	23	26	25	7	7
Valga Internaatkool	20	18	14	10	10
Audentese Erakooli Otepää filiaal	16	12	10	8	8
KOKKU:	546	535	419	372	357

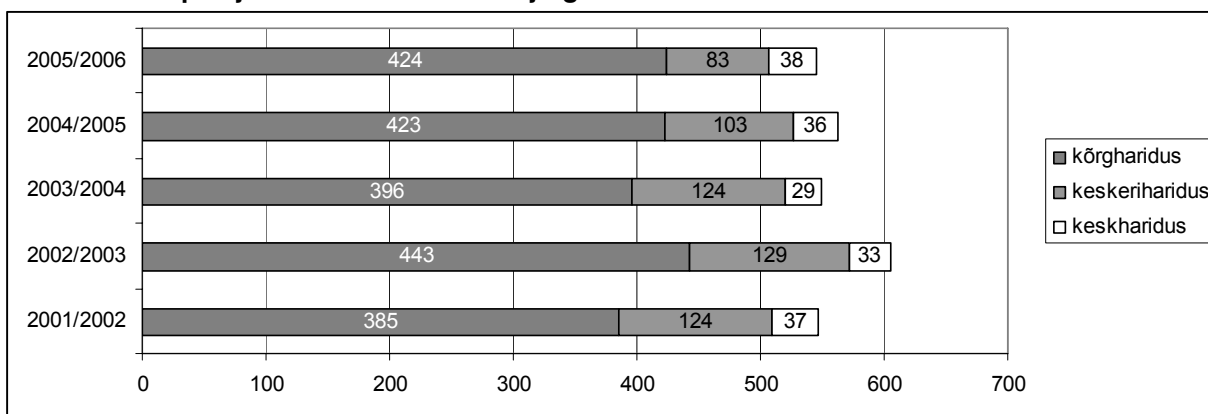
Märkused:

1. Reorganiseeritud või suletud
2. Alates 2003/2004 õa on täis- või osaline koormus

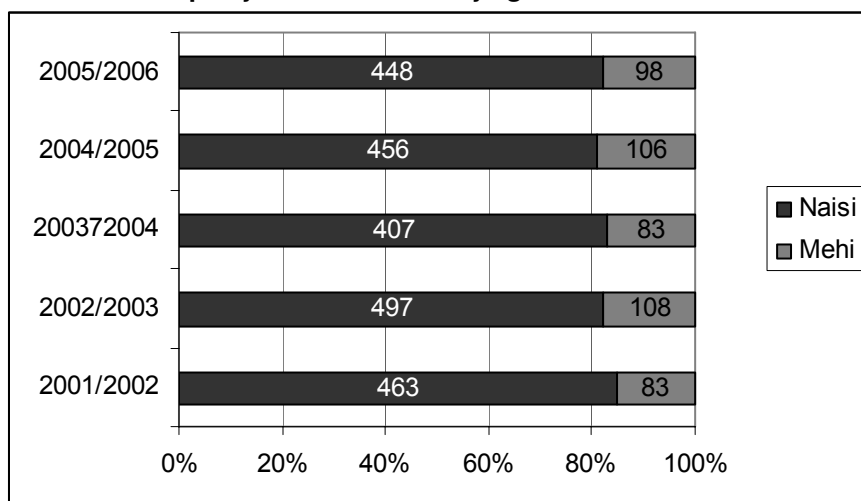
Graafik 6-10 Õpetajate struktuur töötaja järgi

Graafik 6-11 Õpetajate struktuur hariduse järgi

Graafik 6-12 Õpetajate struktuur soo järgi

Valgamaa Aasta Õpetaja 2005

Laine Tangsoo	- Tõrva Gümnaasiumi geograafiaõpetaja
Marika Paavo	- Otepää Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja
Tarmo Post	- Valga Põhikooli direktor
Anne Õunapuu	- Tõrva Gümnaasiumi keemiaõpetaja
Hiie Kokamägi	- Tõrva Gümnaasiumi matemaatikaõpetaja
Heya Lepa	- Keeni Põhikooli matemaatika- ja informaatika õpetaja
Küllli Laidva	- Palupera Põhikooli algklasside õpetaja
Asta Vallandi	- Ritsu Lasteaed-Algkooli juhataja

6.2 Koolieelsed lasteasutused

Tabel 6-13 Koolieelsed lasteasutused

Omavalitsus	Lasteaed	Lapsi	Rühmi	Pedagooge	Pedagoogide keskmine vanus	Pedagoogide keskmine tööstaaz
Helme vald	Ritsu Lasteaed-Algkool	46	3	8	37	19
Hummuli vald	Hummuli lasteaed "Sipsik"	25	1	2	43	22
Karula vald	Kaagjärve Lasteaed-Algkool	33	2	7	43	17
Otepää linn	Lasteaed "Pähklike"	84	5	12	48	25
Otepää vald	Lasteaed "Võrukael"	53	3	8	45	18
Otepää vald	Pühajärve lasteaed	18	1	2	33	10
Palupera vald	MTÜ "Hellenurme Mõis"	20	1	4	50	9
Puka vald	Aakre Lasteaed-Algkool	23	1	5	43	15
Puka vald	Puka lasteaed	40	2	6	42	21
Pödrala vald	Riidaja Põhikool	17	1	2	29	3
Sangaste vald	Sangaste lasteaed	37	2	6	42	16
Taheva vald	Koikküla Lasteaed-Algkool	29	2	4	48	15
Tõlliste vald	Laatre lasteaed	21	2	4	42	16
Tõlliste vald	Sooru lasteaed	24	2	4	42	17
Tõlliste vald	Tsirguliina lasteaed "Õnnelind"	20	2	4	32	1
Tõrva linn	Lasteaed "Mõmmik"	71	4	11	47	30
Tõrva linn	Lasteaed "Tõrvalill"	64	3	7	48	23
Valga linn	Lasteaed "Buratino"	175	9	24	40	20
Valga linn	Lasteaed "Kaseke"	120	6	17	47	17
Valga linn	Lasteaed "Pääsuke"	123	6	16	49	27
Valga linn	Lasteaed "Walko"	145	8	24	48	23
Õru vald	Õru Lasteaed-Algkool	19	1	2	49	29
KOKKU:		1207	67	179	43	18

Tabel 6-14 Koolieelsete lasteasutuste pedagoogid hariduse järgi

	2003	2004	2005
Ped. Kõrgharidusega	21	22	44
Muu kõrgharidusega	6	6	2
Ped. Keskeriharidusega	94	95	101
Muu keskeriharidusega	11	10	11
Keskharidusega	25	19	21
KOKKU:	157	152	179

Tabel 6-15 Koolieelsed lasteasutused aastatel 2000-2005

Aasta	Laste arv	Rühmi	Pedagooge
2000	1287	68	163
2001	1233	70	153

2002	1192	65	152
2003	1193	66	157
2004	1201	65	152
2005	1207	67	179

6.3 Valgamaa Kutseõppekeskus

Valga osakond: Lembitu 2, 68205 Valga, tel. 766 8575

Helme osakond: Kooli 1, 68608 Helme, tel. 766 6081

2004/2005. õ.a. tähistas Valgamaa Kutseõppekeskus asutamise 5 .aastapäeva. Kooli eelkäijad Helme Kutsekool ja Valga Kutsekool tähistasid vastavalt 80. ja 20. aastapäeva.

Õppetöö toimus 11 erineva õppekava alusel. Pärast põhikooli lõpetamist sai õppur valida kaubavedude ja -käsitlemise, õmbluse, tislari, autode- ja masinate remondi, koka, müüja ja kodumajanduse eriala ning keskkariduse järgselt veokorralduse, sotsiaalhoolduse, rätsepatöö ja turismikorralduse eriala.

Populaarsemad erialad põhikooli lõpetanutele olid kokk, kaubaveod ja -käsitlemine, töötavatele õppuritele sotsiaalhoolduse eriala, mida saab omandada kaugõppevormis. Õppijate arv ületab 500 piiri. Pedagooge on 50, nendest täiskoormusega töötab 20.

Lisaks tasemeharidusele pakume eelkutsekoolitust Otepää Gümnaasiumis, Tsirguliina Keskkoolis, Valga Põhikoolis ja Valga Kaugõppegümnaasiumis.

Populaarsust on hakanud võitma Õpipoisi koolitus, millega alustati Phare 2002 projektis ja jätkuvalt viiakse läbi Õpipoisi koolitust Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) toetusel toateenija ja palkmaja ehitaja erialal. Õpipoisi õppes on rõhk pandud ettevõttepraktikale, kus tööks vajaminevad oskused saadakse praktilises töökeskkonnas, koolitunnis toimub töös vajaminevate teadmiste, vilumuste täiendamine. (õpingute kogumahust on vähemalt 70% praktikat ettevõttes ja 30% teoreetilist õpet koolis).

Osaletakse veel ESF poolt kaasfinantseeritava Tööturuameti projektis „Koduhooldustöötajate pilootprojekt”, mille raames saab ettevalmistuse 16 inimest antud valdkonnas.

Koostöös Tartu Kutsehariduskeskuse ja Võrumaa Kutsehariduskeskusega saavad koolitust kolme kooli õpetajad ESF projekti „Õppiva organisatsiooni arendamine Lõuna-Eesti kutseõppeasutustes” raames e-koolituse, andragoogika, eripedagoogika, õppematerjalide koostamise ja õpitarkvara koostamise osas.

Traditsiooniks on kujunenud kutseõppekeskuse korraldatud teabepäev märtsikuus ”Kuhu liigud, kutseharidus?”, kus tutvustatakse õppimisvõimalusi Lõuna-Eesti kutsõppeasutustes, kõrgkoolides ja Valgamaa gümnaasiumides. On võimalik sooritada kutsevaliku teste ja vestelda tulevaste tööandjatega.

Täiskasvanute Koolituskeskus korraldab tööalast koolitust esmase-, ümber- ja täiendõppena. 2005. aastal lõpetas kursused 450 inimest. Koostööpartneriteks on ETKA Andras ja teised kutseõppeasutused.

Koostöös Tööturuameti Valgamaa osakonnaga viiakse läbi koka, pagar-kondiitri, müüja, kaubandus-teenindaja, sotsiaalhooldaja, keevitaja, raietöölise jt. kursusi. Tegutseb autokool, kus saab õppida kursustel B- ja BC1- kategooria juhilubade taotlemiseks.

Korraldatakse B-kategooria lõppastme koolitust. Lisaks organiseeritakse pedagoogide täiendkoolitust.

Koolituskeskus on kujunenud elukestva õppe – täiskasvanud õppija nädala eestvedajaks Valgamaal.

2005. aastal toimus see juba neljandat korda.

Keskus juhib ESF meetme 1.1 projekti „Elukestvat õpet toetava õpikeskkonna ja õppimisvõimaluste loomine täiskasvanud õppijale Kagu-Eestis ja Viljandimaal”, kus antakse täiendkoolitust töötavale inimesele neljas maakonnas viie kutseõppeasutuse baasil.

Teavitamis- ja nõustamiskeskus tegeleb teabe ja karjäärinõustamise töö koordineerimisega maakonnas ning teenuse pakkumisega keskuses ja koolides. Põhiliseks sihtrühmaks on noored vanuses kuni 26 aastat. 2005. aastal külastas keskust 60 noort inimest, koole külastati 37 korda ja teenust pakuti 434 õpilasele.

Koostööd tehti Ala Põhikooliga, Keeni Põhikooliga, Otepää Gümnaasiumiga, Palupera Põhikooliga, Puka

Keskooliga, Pühajärve Põhikooliga, Riidaja Põhikooliga, Tõrva Gümnaasiumiga, Valga Kaugõppegümnaasiumiga, Valga Põhikooliga, Urvaste Kooliga ja Taheva Lastesaanatooriumiga. Koos täiskasvanute koolituskeskusega korraldati juba neljas koolitus „Metoodilised abivahendid ja võimalikud infoallikat toetamiseks karjääri-planeerimistööd klassis“, milles osales 12 õpetajat. Karjäärinõustamist pakuti ka erinevate projektide raames täiskasvanutele, samuti loenguid lapsevanematele. Keskus on Eurodesk Eesti ametlik tugikeskus.

Valgamaa Kutseõppekeskus kuulub e-Kutsekooli konsortsiumisse alates selle loomisest 2005. aastal. Eesti e-Kutsekool on rakenduskõrgkoolide ja kutseõppeasutuste konsortsium, mille eesmärk on liikmesõppeasutuste e-õppe alase koostöö algatamine ja soodustamine ning e-õppe arendamine elukestva õppe ja regionaalarengu põhimõtetest lähtudes. 2005. aasta teisel poolel avati Valgamaa Kutseõppekeskuse täiskasvanute koolituskeskuses e-Ülikooli e-õppe keskus koos arvutiklassiga.

Tabel 6-16 Lõpetajad erialade kaupa

Eriala	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	Kokku
Auto- ja remondilukksepp	3	18	9	9	22	61
Ehitaja	2	14	-	-	-	16
Ehituspõhisepp	5	-	-	-	-	5
Individuaalõmblus		9	7	-	9	25
Infotehnoloogia	29	17	-	-	-	46
Kodumajandus	12	9	-	-	-	21
Kokk		17	25	25	15	82
Laomajandus keskhariiduse baasil	-	-	10	-	-	10
Laomajandus põhihariiduse baasil	-	-	17	29	24	70
Pagar-kondiiter	-	8	-	-	-	8
Sotsiaalhooldus	7	10	9	20	16	62
Tisler	16	25	9	12	16	78
Turismikorraldus	15	14	-	-	17	46
Õmbleja	9	20	10	8		47
Veokorraldus	-	-	-	-	7	7
Kokku	98	161	96	103	126	584

6.4 Noorsootöö

Tabel 6-17 Noorteühendused ja -organisatsioonid koolides

Kool	Organisatsiooni nimetus	Liikmete arv	Juhendaja
1. Ala PK	Õpilasmavalitsus	15	Kädi Agu
2. Audentes	Õpilasmavalitsus	6	Raivo Ruukel
3. Hargla PK	Õpilasmavalitsus	10	Silva Ranniku
	Kodutütred	20	Mariina Kõva
	Noorkotkad	17	Silva Ranniku
4. Helme SIK	Õpilasmavalitsus	20	Ines Piller
	ELO	22	Mall Lepik
5. Hummul PK	Õpilasmavalitsus	15	Marika Riit
7. Keeni PK	Õpilasmavalitsus	18	Vete Hainsoo
8. Lüllemäe PK	Õpilasmavalitsus	8	Silva Stepanova

9. Otepää G	Õpilasmavalitsus Skaudid	25 15	Kerri Rauk Peeter Mändla
10. Palupera PK	Õpilasmavalitsus	11	Merike Allik
11. Puka KK	Õpilasmavalitsus Kodutütrede Noorkotkad	17 12 12	Liidia Saarmann Liidia Saarmann Liidia Saarmann
12. Tsirguliina KK	Kodutütrede Noorkotkad T.O.R.E	2 4 23	Sigrid Säinas Rein Säinas Maire Baumverk, Anne Juust
13. Tõrva G	Õpilasmavalitsus T.O.R.E 4-H Eesti Punase Risti Noored	25 36 10 6	Lea Laaneväli Ave Visor Luule Rikkand, Eve Tiik Malle Lemmle
14. Valga G	Õpilasmavalitsus Kodutütrede Noorkotkad T.O.R.E	28 62 48 42	Tähte Lääts Janne Salumäe Rein Säinas Eve-Mall Kirt, Endla Lõkova
15. Valga KÕG	Õpilasmavalitsus	3	Katrina Pint
16. Valga PK	Õpilasmavalitsus T.O.R.E Eesti Punase Risti Noored MTÜ LMT stuudio Naeratus	12 24 7 45	Tarmo Post, Liy Teras Tiina Fedotova, Tarmo Post T. Roop Liy Teras, Merle Daniel, Siiri Põldsaar
17. Valga Vene G	Õpilasmavalitsus Kodutütrede Noorkotkad T.O.R.E Viktooria Weekend	24 8 15 47 25 12	O. Bobõreva R. Rätsepp R. Rätsepp Natalia Selivjorstova Vassili Dinis Tamara Grigorjeva

6.4.1 Noorteühendused ja -organisatsioonid Valgamaal

EDUKATE LASTE ORGANISATSIOON (ELO)

Valgamaa ELO konsul Mall Lepik

Tõrva ELO klubis on liikmeid 50 (see on vabariigi suurim klubi oma liikmete poolest).

Kuraator Merike Soomets, tel. 511 4138

Spordi 1, 68606 Tõrva

Tel. 763 3402

Helme ELO klubis on liikmeid 22.

Kuraator Mall Lepik

Helme SIK, 68608 Valga maakond

Tel. 767 9145/763 2270

E-post Helme.elo@mail.ee

Valgamaal tegutseb ELO 1988. aastast.

Eesmärk: aidata kaasa lapse igakülgele arengule; kujundada lastel humaanset maailmavaadet loodusseaduste mõistmisel, sallivust, abivalmidust; õpetada lastele demokraatiat, anda üheskoos

tegutsemise tarkust ja organiseerimiskogemust; anda lastele võimalus kaasa rääkida Eesti elu korraldamisel; kaitsta laste huve ja õigusi.

KODUTÜTARDE VALGAMAA RINGKOND

Juht Marina Kõva

Kaitseliidu Staap, Võru 12, 68205 Valga, tel. 766 8037.

Kodutütred Valgamaal 281

Eesmärk: Kasvatada Eesti Vabariigi naiskodanike rahvuslikku meelsust ja austust Jumala vastu, süvendada armastust kodu ja isamaa vastu, õpetada armastama eesti keelt ja eesti meelt; kasvatada kõrge moraaliga isiksust; valmistada ette naise ja ema ülesannete täitmiseks.

NOORTE KOTKASTE VALGAMAA MALEV

Maleva noortetöö instruktor Rein Säinas.

Kaitseliidu Staap, Võru 12, 68205 Valga, tel. 766 8036.

Noorkotkaid Valgamaal 243

Eesmärk: Skautlike kasvatus- ja treenimismeetodite kaudu igakülgset arenenud patriootiliste noorte meeste kasvatamine.

EESTI SKAUTIDE ÜHING. OTEPÄÄ SKAUDILIPKOND

Otepää Skaudilipkonna juht Peeter Mändla

Otepää Gümnaasium, Koolitare 5, 67403 Otepää, tel. 5557 0619

Skaute Valgamaal 25.

Eesmärk: Skautliku noorteprogrammi arendamine, võttes aluseks maailma skautluse uuemad arengusuunad, Eesti ühiskonna vajaduste ja noorte huvide järgimine.

EESTI PUNASE RISTI NOORED VALGAMAA SELTS

Juht Annika Aunapu

Aia 20, 68205 Valga, tel. 764 3856.

Liikmeid 63, neist aktiivseid 18.

Eesmärk: Koolitada noori tööks noorsoorühmades, käsitledes kultuuride ja isikutevahelist mõistmist, tolerantsust ja kaastunnet, üksikute ja organisatsioonide koostöövorme. Sisustada noorte vaba aega, kaasates neid projektide kaudu preventiivsesse töösse sõltuvusainete ja nakkushaiguste ennetamisel. Arendada vabatahtlikkust noorte hulgas elanikkonna abistamiseks eriolukorras, katastroofis ja inimhaavatavate inimeste toetamisel.

NOORTEÜHENDUS RES PUBLICA NOORED KONSERVATIIVID

Valga klubis tegutseb 30 liiget, klubi juhib Elina Kisselev, tel. 5564 8332.

Res Publica Noored Konservatiivid esimees Kristjan Vanaselja, tel. 526 7371

Res Publica Noored Konservatiivid on Ühendus Vabariigi Eest – Res Publica noorteühendus. Klubi on mõeldud poliitiliselt aktiivsetele noortele, kellel on soov genereerida uusi ideid, kohtuda huvitavate inimestega, saada juurde uusi sõpru ning tegeleda asjadega, mis ei lähtu pelgalt omakasust.

VALGA REFORMIERAKONNA NOORTEKOGU

Klubi esinaine Leila Simberg, tel 5665 6617, e-post leilasimberg@hotmail.ee

Juhatusse kuuluvad Katrin Midri ja Triin Junkur.

Valga Reformierakonna Noortekogu klubis on liikmeid 60.

Ühendus loodi 2001. aasta oktoobrikuus. Siiani on osa võetud igaaastastest Noortekogu ja erakonna suvepäevadest, korraldatud maakonna ja lõuna-eesti klubide seminare, koosviibimisi ja üritusi. On esindatud teiste maakondade klubide organiseeritud üritustel, koolitustel.

Eesmärgiks on aktiveerida noori, anda neile võimalus korraldada üritusi, osaleda ise kõikvõimalikel eestvedamistel. Noortekogu tegevus aitab noortel avardada maailmapilti ning paremini aru saada asjadest, mis toimuvad nende ümber. Kaugem eesmärk on erakond võimule saamine, et selle kaudu oma ideid levitada.

VALGAMAA KODUKANDI ÜHENDUS

Juhatuse esimees Ants Järvmägi, koordinaator Aili Keldo

Kesk 11, 68203 Valga, tel/faks 764 3464.

Eesmärk: Eesti maaelu ja külade säilimisele, taaselustamisele ja arengule kaasaaitamine. Maaelu arengust huvitatute inimeste ühendamine ja koostöö korraldamine, teabe hankimine ja levitamine, koolitustegevus, pere-, nais- ja noorsooliikumise propageerimine, rahvuskultuuri säilitamine ja edendamine, loodushoiu ja heakorra propageerimine.

Väljakujunenud traditsioonid: Igakevadine Valgamaa Kodukandi Ühenduse suurüritus – Külade päev.

Seltside päev. Suvine maakondlik perepäev. Üle-eestilisel Maapäeval osalemine.

6.4.2 Huvialakoolid

VALGA MUUSIKAKOOL

Kesk 22, 68203 Valga

Direktor Ants Loos

Telefon 767 9617, faks 767 9616

E-post mu.valga@mail.ee

Õpilasi 239, pedagooge 29

TÕRVA MUUSIKAKOOL

Puiestee 1, 68606 Tõrva

Direktor Aino Orgse

Telefon 767 9459

Õpilasi 65, pedagooge 9

OTEPÄÄ MUUSIKAKOOL

Koolitäre 7, 67403 Otepää

Direktor Tuuli Vaher

Telefon 765 5109

E-post tuuli.vaher@otepaa.ee

Õpilasi 92, pedagooge 11

PUKA KUNSTIKOOL

Kooli 3, Puka vald, Puka 67201 Valgamaa

Juhataja: Esti Kittus

Tel. 5662 9357

E-post Esti17@hotmail.ee

Õpilasi 25, pedagooge 2

6.4.3 Huvikeskused, stuudiod, avatud noortekeskused

VALGA KULTUURI-JA HUVIALAKESKUS

E-post valgakultuurikeskus@hotmail.ee

Kesk 1, 68203 Valga

Tel: 766 9970, faks 766 9971

Direktor Merike-Kai Jeets

tel. 766 9972/505 9328

Huvialaringe 17, juhendajaid 6

TÕRVA KULTUURIMAJA

Männiku 5, 68605 Tõrva
Juhataja Heinar Hernits
Tel. 763 3285 / 520 1230
E-post heinar@torva.ee

OTEPÄÄ KULTUURIKESKUS

Virulombi 2, 67405 Otepää
Juhataja Margus Möll
Tel. 765 5212
E-post margus@otepaa.ee
Huvialaringe noortele 4 ning täiskasvanutele 9.

STUUDIO JOY

Kesk tn 3-7, 68203 Valga
Juhataja Marina Jerjomina
Tel. 766 1838 / 510 0838
E-post: studiojoy@hotmail.com / studiojoy@hotmail.com
Huvialaringe – 6 tantsurühmi, vokaalansambel ja solistid.
Stuudio "Joy" on mittetulundus ühing, mis tegutseb 1995. aastast.
Stuudio "Joy" ülesandeks on toetada ja arendada noortes inimestes initsiatiivi ja võimet saavutada elus oma eesmärgid, aidata leida kunstilise eneseväljenduse alternatiive Eestis ja Lätis ning kogu maailmas, valmistada ette heal professionaalsel tasemel kontsertprogramme, aidata integreeruda Eesti ühiskonda ning edaspidi Euroopasse neil noortel, kelle emakeeleks on vene keel. Stuudio "Joy" peamiseks missiooniks on vähendada noorte sotsiaalset isolatsiooni, arendada nende individuaalset arengut mõtestatud tegevuse kaudu.
Stuudio on võtnud osa vabariiklikest ja rahvusvahelistest tantsu- ja vokaalfestivalidest ja konkurssidest, kus loodi ja praeguse ajani säilitatakse suhteid loominguliste kollektiividega Bulgaarias, Ungaris, Lätis, Leedus, Poolas, Venemaal ja Eestis.

OTEPÄÄ AVATUD NOORTEKESKUS KARM JÄNES

Virulombi 2, 67404 Otepää
Veeb www.otepaa.ee/noortekas
Noorsootöötaja Marika Soidra
Telefon: 765 5212
Tel: 509 7154
E-post marilohe@hotmail.com
Noortekeskuse aktiivi kuulub parkümmend noort
Otepää ANKi all tegutseb Karmi Jänese näitestuudio, huviliste kunstiring ning noortebänd.

VALGA AVATUD NOORTEKESKUS

Kuperjanovi 9, 68207 Valga
Veeb <http://www.activeattack.ee>
Noorsootöö juht Anneli Puusepp
tel. 766 1678/514 6431
E-post valgaank@hotmail.com

Noortekeskus on avatud: T–R 14.00–20.00 ja L 14.00–18.00
Internetipunkt (7 arvutiit ja interneti kasutamine on kõigile tasuta), lauamängud, lauatennis (igal kuul lauatenniseturniir), koroona, jõusaal, õpituba, hobbytuba, tegelemine kunstiga, filmituba, X-BOX, videofilmide vaatamine.
ANK-is saab korraldada seminare, koosolekuid, klassiõhtuid ja sünnipäevi tähistada.
Valga Avatud Noortekeskuses tegutsevad:

Noorteklubi "X-Generatsioon": x_generatsioon@mail.com
Noorteklubi "ActiveAttack Fanclub": info@activeattack.ee |

MTÜ TÕLLISTE AVATUD NOORTEKESKUS TANK

Tehase 2, 68301 Tsirguliina
Noorsootöötaja Marek Mekk
Telefon 523 7793
E-post anktank@hotmail.ee
Keskmine külastatavus päevas 16.
Võimalus osaleda käelise tegevuse ja videoringis.

HARGLA MAAKULTUURIMAJA STRUKTUURIÜKSUS TAHEVA VALLA AVATUD NOORTEKESKUS

Taheva vald, Hargla 68001
Noorsootöötaja Külli Mannas
Telefon 769 8718
E-post kylli.mannas@mail.ee
Keskmine külastatavus päevas 15 noort.
Võimalused: mängida piljardit, koroonat, lauamänge, vaadata filme, olemas treeningruumid, süntesaator, õues kiik ja turnakud ning võrkpalli mängimise võimalused. Ruumid on remonditud ja rõõmsavärvilised. Töötavad tantsuringid soovijatele.

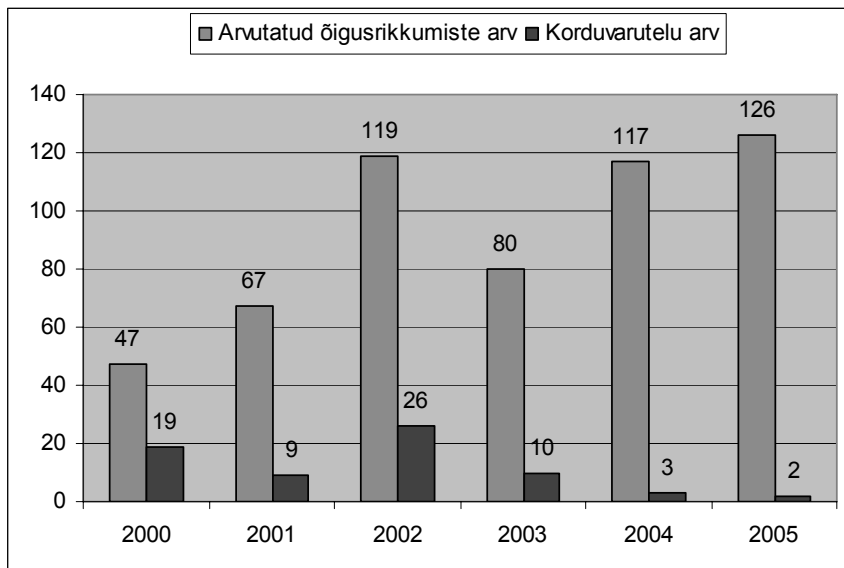
TÕRVA NOORTEKESKUS

Spordi 1, 68606 Tõrva
Tõrva linna noorsootöötaja Merike Soomets
Telefon 766 8606
E-post merike69@hotmail.ee
Noortekeskuses on Avatud Internetipunkt kuue arvutiga, lauatennise ja koroonatuba, lauamängude mängimise, televiisori ja video vaatamise võimalus, spordituba batuudi, poksikoti ja treeninguseadetega, mänguväljakud korvpalli, võrkpalli ja jalgpalli mängimiseks.
Ringidest tegutsevad sõnakunsti ja näitering, fitness, poiste puidutöö, Tõrva ELO, noored tehnikud ning jalgpalliring.

6.5 Erinoorsootöö

6.5.1 Alaealiste komisjoni tegevus

Graafik 6-18 Alaealiste õigusrikkumiste arutelud 2000–2005

Tabel 6-19 Alaealiste komisjoni poole pöördumiste alused 2000–2005

Pöördumiste aluseks on järgmised teod	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Koolikohustuse mittetäitmine	38	52	101	57	56	56
Alkohoolsete jookide, narkootiliste või psühhotropsete ainete tarvitamine	5	2	-	6	4	-
Karistusseadustikus ettenähtud kuriteokoosseisule vastav õigusvastane tegu	15	14	7	12	12	40
Karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteokoosseisule vastav õigusvastane tegu	8	6	11	22	33	32

Tabel 6-20 Alaealiste komisjoni poolt kohaldatud mõjutusvahendid 2000–2005

Mõjutusvahendid vastavalt AMS § 3 lg 1	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hoiatus	57	49	44	43	59	86
Koolikorralduslikud mõjutusvahendid	9	8	42	15	14	6
Vestlusele suunamine psühholoogi, narkoloogi, sotsiaaltöötaja või mõne muu spetsialisti juurde	11	5	16	20	22	13
Lepitamine	-	-	-	2	-	-
Kohustus elada vanema, kasuvanema, eestkostja või perekonnas hooldaja juures või lastekodus	6	6	7	7	2	-
Üldkasulik töö	7	5	8	8	20	25
Käendus	-	-	-	-	1	1
Noorte- või sotsiaalprogrammides või rehabilitatsiooniteenuses või ravikuurides osalemine	6	2	2	-	3	6
Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine	7	3	9	8	2	4

Tabel 6-21 Alaealiste õigusrikkumisi ennetavate kriminaalpreventiivsete projektide toetamine 2000–2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Toetuse suurus	71 742	98 000	112 500	133 000	79 800	87 226
Projektide arv	10	6	9	10	7	8

Alaealiste komisjoni 2005.a. kriminaalpreventiivse tegevuse prioriteetid olid järgmised:

- Alaealise mõjutusvahendite seaduse § 3 lg 1 p 8 täitmiseks alaealistele võimaluste loomine noorte- või sotsiaalprogrammides osalemiseks — alaealiste sotsialiseerumise toetamiseks aastaringse tegevuse võimaldamine, sh psühhosotsiaalne abistamine ja käitumise korrigeerimine.
- Psühholoogiliste nõustamisteenuste süsteemi arendamine.
- Noortele suunatud alternatiivõppe võimaluste toetamine (õpiabi käitumis- ja õpiraskustega lastele, õpilaskodude ja kasvatusraskustega õpilaste klasside tegevuse toetamine jne).
- Alaealiste suvise vaba aja veetmise võimaluste laiendamine.

Tabel 6-22 Alaealiste õigusrikkumisi ennetavate kriminaalpreventiivsete projektide toetamine 2005.a.

Projekti nimi	Teostaja	Eraldatud toetus (kr)
Koos on tore	Valga Linnavalitsus	6 750
Suvi 2005	MTÜ Võrkpalliklubi Viktooria	11 000
Kõurikud Suurjärvel	Lõuna Politseiprefektuur Valga politseijaoskond	10 000
Noorte suveröömud	Valga Kultuuri- ja Huvialakeskus	8 940
Heade mõtetega homsesse	Helme Vallavalitsus	21 171
Sisukas suvenädal Remnikul	Valga Linnavalitsus	7 800
Mida Juku õpib, seda Juhan teab	Valga Linnavalitsus	11 565
Käib töö ja puhkus koos	MTÜ Laulu-, mängu- ja tantsustudio "Naeratus"	10 000

Olulisemad tegevused ja sündmused:

1. Tegevuse lõpetas Valga Uimastiennetusnõukogu, mille asemel alustas tööd Valgamaa Tervisenõukogu. Tervisenõukogu eestvedamisel käivitati edukalt maakondlikul tasandil "Südame- ja veresoonkonnahaiguste ennetamise riiklik strateegia 2005–2020."
2. Valgamaa klientide teenindamiseks alustasid tööd kaks Sotsiaalkindlustusameti alluvuses töötavat ohvriabitöötajat.
3. Alates 01.04.2005 lõpetati raske ja sügava puudega täiskasvanud inimese hooldajale hooldajatoetuse maksmine puuetega inimeste toetuste seaduse alusel ning alates sellest ajast maksavad hooldajatoetust Sotsiaalkindlustusameti asemel kohalikud omavalitsused.
4. Tegevust laiendas MTÜ Valgamaa Tugikeskus avades hoolekandeosakonna, riikliku ööpäevaringse tugevdatud toetusega hooldamise teenust pakutakse 18 inimesele.
5. Tegevust laiendas MTÜ Hellenurme Mõis avades Lõuna-Eesti Hooldekeskuse I ehitusjärgu. Uues hoones ja kaasaegsetes tingimustes on võimalik hoolekandeteenust pakkuda 45 inimesele.
6. Tegevust laiendas SA Taheva Sanatoorium avades lisaks lastekodu osakonnale hooldekodu osakonna (kohti 20).
7. Tõlliste perearstikeskus kolis Laatre uude nõuetele vastavatesse Tõlliste valla poolt kaasaegselt renoveeritud ruumidesse Tsirguliinas. Tõlliste ja Öru valla perearst Allan Maamets loobus nimistust. Avaliku konkursi tulemusel valiti nimistu uueks perearstiks Madis Tiik.
8. Ühena esimestest haiglatest ühines AS Valga Haigla SA Tartu Ülikooli Kliinikumi digitaalse pildiarhiiviga PACS, mis võimaldab ravisutustes tehtud digitaalseid ülesvõtteid säilitada kliinikumi digiarhiivis ja vajaduse korral saavad neid ülesvõtteid kasutada kõik selle süsteemiga liitunud ravisutused sh. ka perearstid.
9. AS Valga Haigla alustas uute tervishoiuteenuste pakkumist:
  - avati soolaravi kamber;

- avati SA Tartu Ülikooli Kliinikumi hemodialüüsi keskus Valgas 2 dialüüsi aparaadiga kroonilistele neeruhaigetele;
- võeti kasutusele sünnitamise valutustamiseks vesisünnitus;
- käivitati koduõendussüsteem

10. AS Valga Haigla sai uue kaasaegse sisustusega kiirabiauto, mis kergendab kiirabibrigaadi tööd ja tagab patsientidele kvaliteetsema arstiabi.

11. Sõlmiti koostööleping AS Valga Haigla ja SA Tartu Ülikooli kliinikumi vahel eesmärgiga tõsta arstiabi kvaliteeti Valgamaal. Koostöölepingu raames:

- saavad Valga haigla arstid ja õendus-hoolduspersonal sta²eerida Tartu Ülikooli Kliinikumis ning residendid saavad praktiseerimisvõimalusi ja tööd Valga haiglas;
- korraldatakse ühiseid seminare, koolitusi;
- kliinikumi arstid tutvustavad uusimaid ravi ja diagnostika põhimõtteid
- jätkuvad tänapäevast infotehnoloogiavõimalust kasutades ühised kliinilis-patoanatomilised konverentsid, kus arutatakse keerulisi haigusjuhtumeid

12. Rakendus tööle ülevabariiklik ööpäevaringselt töötav perearstide nõuandetelefon 1220, kuhu saavad helistada ka valgamaalased oma terviseprobleemidega ja küsida tervishoiukorralduslikku nõu. Vastuseid antakse nii eesti- kui vene keeles.

13. Lõppes Valga maakonna ja Jämtlandi lääni vahel sõlmitud meditsiinialane koolitus perearstidele ja pereõdedele. Koolitus toimus SIDA programmi raames ja kestis 4 aastat. Viimasel aastal lülitusid projekti ka Venemaa Vologda oblasti meditsiinitöötajad, kes käisid praktiseerimas Valga perearstide juures. Projekti raames läbiviidud seminarid, õppused, tutvumine Rootsi meditsiiniga oli huvipakkuv, osalejad planeerivad jätkuprojekti.

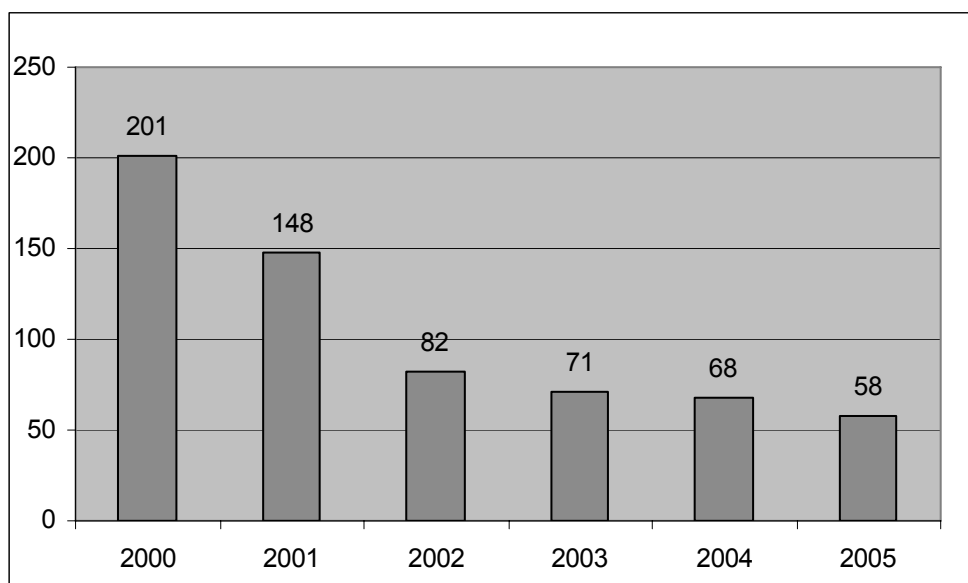
14. Jätkus koostöö Läti Vabariiki kolleegidega sotsiaaltöö valdkonnas. Läti kolleegid külastasid juunis Lõuna-Eesti hoolekandeaasutusi.

15. UNICEFi "Sinilind" aastapreemia laureaatideks osutusid Valgamaalt Lõuna Politseiprefektuuri Valga politseijaoskonna preventsiionitalituse vanemkonstaabel Linda Oks ja A-Karuse AS.

Nõustamiskomisjoni tegevus

Nõustamiskomisjon on moodustatud maavanema korraldusega ja tegutseb Valga Maavalitsuse juures. Nõustamiskomisjoni pädevusse kuulub õpilasele põhihariduse omandamiseks võimetekohase õppekava/õppevormi määramine, õpilase sanatoorsesse või abikooli või eriklassi suunamine, lapse erilasteaeda või erirühma suunamine, koolikohustuse täitmise edasilükkamise otsustamine.

Graafik 6-23 Arutelude arv nõustamiskomisjonis 2000–2005

7. Majandus ja tehniline infrastruktuur

7.1 Tööhõive, sissetulek ja tarbimine

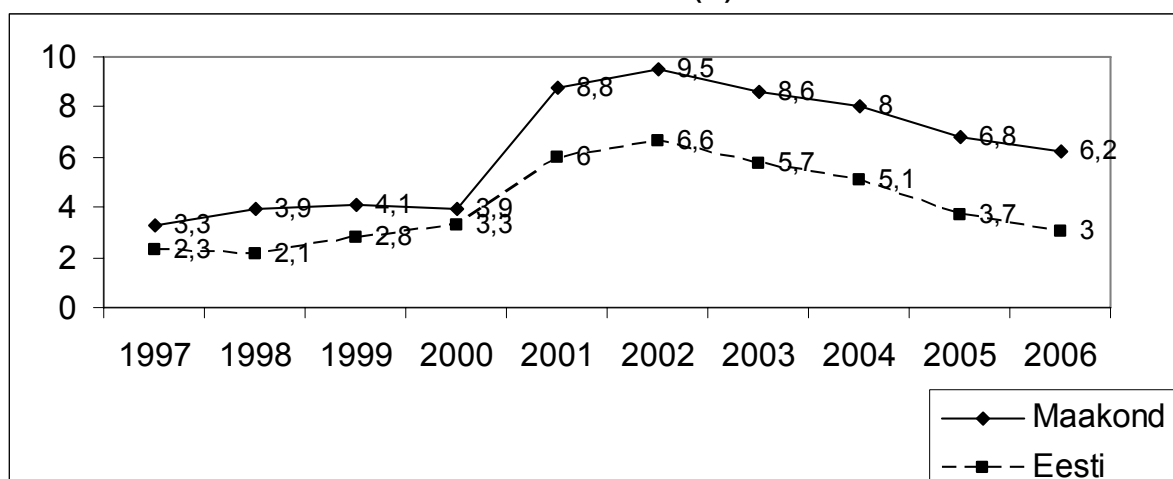
Tabel 7-1 Rahvastiku kategooriad

	2003	2004	2005
Töoealine rahvastik — tööjõu-uuringu objektiks olevas vanusevahemikus rahvastik (15–74-aastased)	25900	25900	25900
Majanduslikult aktiivne rahvastik (tööjõud) — isikud, kes soovivad ja on võimelised töötama	15100	15200	13900
Majanduslikult mitteaktiivne rahvastik — isikud, kes ei soovi töötada või ei ole selleks võimelised	10800	10700	12100
Töötajad ehk (tööga) hõivatud — isikud, kes uuritava perioodil: töötasid ja said selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena; töötasid otsese tasuta pereettevõttes või oma talus; ei töötanud ajutiselt	13900	13500	13400
Töötud — isikud, kelle puhul on üheaegselt täidetud kolm tingimust: on ilma tööta (ei tööta hetkel kusagil ega puudu ajutiselt töölt); on töö leidmisel valmis kohe (kahe nädala jooksul) tööd alustama; otsivad aktiivselt tööd	1200	1700	..

Tabel 7-2 Rahvastiku majandusliku aktiivsuse näitajad, eelneva tabeli alusel arvutatakse järgmised näitajad (%)

	2003	2004	2005
Tööjõus osalemise määr (aktiivsuse määr), so tööjõu osatähtsus tööealises rahvastikus = (2)/(1)	58,4	58,8	53,5
Tööhõive määr, so hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus = (4)/(1)	53,8	52,2	51,5
Töötuse määr, so töötute osatähtsus tööjõus = (5)/(2)	7,9	11,1	..

Graafik 7-3 Töötute osakaal tööealisest elanikkonnast (%)

7.1.1 Tööturuameti Valgamaa osakond

Asutus	Kontakt isik	Aadress	Epost	Telefon
Tööturuameti Valgamaa osakond	Juhataja kt. Merike Metsavas	Vabaduse 26, Valga 68204	metsavas@tta.ee	767 9780
Infolaud	Irene Siht		siht@tta.ee	767 9780
Tõrva klienditeeninduspunkt	Konsultant Eduard Nigol	Tartu mnt.20, Tõrva 68606	nigol@tta.ee	763 3670
Otepää klienditeeninduspunkt	Konsultant Anu Raudla	Lipuväljak 13, Otepää 67405	anu.raudla@tta.ee	765 5835

Tabel 7-4 Tööhõivetalituses registreeritud töötud

	2003	2004	2005
Registreeritud töötud	3426	3250	2973

Tabel 7-5 Riikliku töövahendussüsteemi poolt osutatud tööturuteenused

Passiivsed meetmed:	2003	2004	2005
Said töötü abiraha	1401	1241	1302
Aktiivsed meetmed:			
Suunatud tööturukoolitusele	300	354	345
Tööandjale makstud toetuse abil tööle rakendunud töötud	20	23	40
Töötute arv, kes said toetust ettevõtlusega alustamiseks	20	14	19
Said kutsenõustamist	133	310	268

Tabel 7-6 Töövahendus

	2003	2004	2005
Laekunud vakantsid	413	545	666
Rakendusid tööle	376	533	547

Tabel 7-7 Registreeritud töötud omavalitsuste lõikes seisuga 31.12.2005.

Tõrva linn	48
Valga linn	628
Helme vald	77
Hummuli vald	35
Karula vald	48

Otepää vald	55
Palupera vald	19
Puka vald	25
Põdrala vald	39
Sangaste vald	46
Taheva vald	41
Tõlliste vald	82
Õru vald	48
Kokku	1192

Mehed 551

Naised 641

Vanus

16-24 156

25-49 692

üle 50 344

7.1.2 Sissetulek ja tarbimine

Tabel 7-8 Keskmine brutopalk kuus (kr)

	2005				2005 keskm	2004 keskm	Kasv %
	I kv	II kv	III kv	IV kv			
Valgamaal	5507	6274	5953	6470	6051	5284	14
Eestis	7427	8291	7786	8690	8048	7222	11

Tabel 7-9 Leibkondade keskmine sissetulek leibkonnaliikme kohta kuus (kr)

	Eesti		Valga maakond	
	2004	2005	2004	2005
Netosissetulek	3029,0	3387,2	2129,2	2632,7
sh sissetulek palgatööst	1956,9	2228,4	1143,8	1505,8
tulu individuaalsest teisest tegevusest	134,1	85,3	120,4	96,6
siirded	796,3	876,5	824,9	873,6
muu sissetulek	64,1	85,9	7,1	89,7
mitterahaline sissetulek	77,6	111,1	33,0	67,0

Tabel 7-10 Leibkondade keskmine väljaminek leibkonnaliikme kohta kuus (kr)

	Eesti		Valga maakond	
	2004	2005	2004	2005
Väljaminek	2799,2	3148,4	2347,2	2725,3
sh tarbimiskulu	2735,1	3087,7	2256,7	2656,7
toit, söömine väljaspool kodu	790,9	943,8	793,8	896,9
alkohoolsed joogid ja tubakatooted	95,8	101,1	82,1	96,8
riided ja jalanõud	168,8	207,4	92,7	142,3
eluase	431,9	471,3	364,5	414,1
majapidamiskulud	156,7	193	...	162,4
tervishoid	95,1	94,7	77,9	80,0
transport	307,9	338,3	144,7	324,0
vaba aeg	187,1	238,1	142,6	...
haridus	45,9	47,6	...	...

sideteenused	163,7	189,3	125,7	140,1
mitmesugused kaubad ja teenused	245,5	193,1	184	145,8
mitterahaline tarbimine	45,8	69,9	26,5	34,8
sh muud kulutused	64,1	60,7	90,5	68,6

7.2 Pangandus

7.2.1 AS SEB Eesti Ühispank Valga kontor

Address Aia 5, 68205 Valga
Tel. 766 9450 faks 766 1184
Direktor Eduard Rebane

Harukontorid

Otepää

Address Lipuväljak 11, 67404 Otepää
Tel. 766 8460
Faks 766 8464

Tõrva

Address Kevade 1, 68605 Tõrva
Tel. 766 8470
Faks 766 8474

Sularahaautomaadid

Valgas Aia 5, Vabaduse 39, Vabaduse 2/4, Raja 5, J.Kuperjanovi 62
Tõrvas Valga 3
Otepääl Lipuväljak 11

Makseautomaadid

2 tk.Valgas, Aia 5
Tõrvas: Valga 3
Otepääl: Lipuväljak 11
Elektroonilised Postipangad: **Pukas, Sangastes, Lüllemäel, Hummulis, Tsirguliinas, Harglas, Taageperas, Laatres, Keenis, Riidajas, Nõunis, Aakres, Örus.**

Tabel 7-11 Pangandusnäitajad

	01.01.2005	01.01.2006	Kasv %
Internetipanga, teleteenuse ja telefonipangalepinguid tk.	9816	11851	20,7
Kehtivaid pangakaarte tk.	12661	14250	12,6
Kehtivaid otsekorralduse lepinguid	10412	12228	17,4
Hoiuste maht (tuh.kr.)	195281	250497	28,3
Sh.eraisikuid (tuh.kr.)	136660	177401	29,8
Laenude, liisingu, faktooringu maht (tuh.kr.)	333235	472746	41,9
Sh.eraisikute laenud, liising (tuh.kr.)	175860	247988	41,0

7.2.2 AS Hansapank Valgamaa kontorid

Kontorite juhataja Anni Lillepea

Valga kontor

Address Aia 18, 68205 Valga
Telefon 888 6265, faks 888 6263

Otepää kontor

Address Lipuväljak 4, 67403 Otepää
Telefon 766 8090, faks 766 8091

Tõrva kontor

Address Valga mnt. 1, 68605 Tõrva
Telefon 766 8510, faks 766 8519

Valga Selveri kontor (avati oktoobris 2005)

Address Raja 5, 68203 Valga
Telefon 769 0161, faks 769 0163

Sularahaautomaadid

Valgas: Vabaduse 26, Kesk 10, J.Kuperjanovi 79, Raja 5, Pikk 1
Otepääl: Lipuväljak 4, Lipuväljak 28
Tõrvas: Valga mnt.1

Kord üle kahe nädala külastab Valgamaad — Helmet, Pukat ja Sangastet — Hansapanga pangabuss, kus saab teha kõiki enamlevinud pangatehinguid. Täpsem info www.hansa.ee või tel 6 310 310.

7.2.3 Pangandusnäitajad

	31.12.2004	31.12.2005	kasv %
Hoiuste maht (t.kr)	244 000	311 000	27,5%
Laenude maht (t.kr)	221 000	354 000	60,5%
Pangakaarte (deebet- ja krediitkaarte kokku)	14 000	14 600	4,3%
Internetipanga lepinguid	11 600	12 400	6,9%
Pensioni II samba lepinguid	5 100	6 000	17,6%

7.3 Maa- ja omandireform

Tabel 7-12 Maafond omavalitsuste lõikes (ha)

Omavalitsus	Maafond kokku	sealhulgas			sellest		
		Haritav maa	Looduslik rohuma	Metsamaa kokku	riigimets	Muu maa	muu mets
Helme	31273	7867	1363	17674	7330	10344	4369
Hummuli	16270	4594	524	9200	4057	5143	1952
Karula	22992	5555	864	13017	6822	6195	3556
Otepää	21736	5317	1613	10286	2423	7853	4520
Palupera	12348	4253	992	5251	1391	3860	1852
Puka	20241	5767	997	10375	5062	5313	3102
Põdrala	12870	4247	929	5879	2468	3407	1815

Sangaste	14473	6163	926	5441	1785	3656	1943
Taheva	20471	3657	1423	13156	7709	5447	2235
Tõlliste	19378	6881	1023	8686	4403	4283	2788
Tõrva	480	-	-	96	-	96	384
Valga	1654	-	-	441	168	273	1213
Õru	10463	3207	447	5650	3146	2504	1159
Kokku	204649	57508	11101	105152	46764	58388	30888

Tabel 7-13 Maareformi seis (ha)

	Omavalitsus Maafond kokku	Sellest					
		tagastatud omandis	erastatud	antud munitsipaalo mandisse	jäetud riigi omandisse	kokku katastris	% üldpindalast
Helme	31273,3	10624,8	7951,3	12,3	10112	28700,4	91,8
Hummuli	16270,3	5093,4	4532,8		4677	14303,2	87,9
Karula	22992,1	6886,2	4971,8	0,2	7973,8	19832	86,3
Otepää	21736,3	10995	6307,3	34,4	3140,5	20477,2	94,2
Palupera	12347,8	6150,6	3616,4	43,4	1833,3	11643,7	94,3
Puka	20093,2	6930	4457,2	4,9	5967,3	17359,4	86,4
Põdrala	12722,3	4690,8	4027,4	1,7	2753,8	11473,7	90,2
Sangaste	14472,4	5635	4605,4	2,5	2403,4	12646,3	87,4
Taheva	20470,4	5212,2	4489,4		8842,5	18544,1	90,6
Tõlliste	19377,8	5502,4	5683,5	5,7	5404,6	16596,2	85,6
Tõrva	480,4	39,3	122,2	9,6	14,6	185,7	38,7
Valga	1654,2	176	346	566,3	75,4	1163,7	70,3
Õru	10462,6	3082,2	3045,7		3852,8	9980,7	95,4
Kokku	204649,1	71017,9	54156,4	681	57051	182906,3	89,4

Tabel 7-14 Maareformi dünaamika

Aasta	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Katastriüksuste arv	736	1314	2400	3026	2411	1519	1542	1098	1031	1098	816
Katastrisse kantud (ha)	7680	27636	40629	21276	20810	15050	11729	9173	7690	11869	3251,5

Tabel 7-15 Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise taotluste lahendamine seisuga 01.10.2005

Omavalitsus	Toimikuid	Menetlus lõpetamata	Lahendamise %
Helme	671	12	98,21
Hummuli	363	4	98,89
Karula	433	8	98,15
Otepää v.	646	16	97,52
Palupera	399	9	97,44
Puka	608	6	99,01
Põdrala	356	5	98,59
Sangaste	532	11	97,93
Taheva	391	9	97,69
Tõlliste	585	10	98,29
Õru	215	3	98,6

Tõrva linn	253	6	97,62
Valga linn	697	6	99,13
Otepää linn	199	9	95,47
Kokku	6348	114	98,2

7.4 Ettevõtlus

Tabel 7-16 Ettevõtjad õigusliku vormi järgi

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Füüsilisest isikust ettevõtjad	683	808	800	821	822	792
Äriühingud:						
täisühingud	19	14	14	14	14	14
usaldusühingud	2	3	3	3	4	4
osaühingud	482	545	580	670	760	811
aktsiaseltsid	128	123	112	94	85	83
tulundusühistud	21	27	25	24	22	19
Kokku	1335	1520	1534	1626	1707	1723

Tabel 7-17 Objektid Äriregistris, Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuse riiklikus registris, Mittetulundusühingute- ja Sihtasutuste registris, Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registris

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Usuühinguid	25	26	28	27	23	21
Mittetulundusühinguid	317	375	398	432	479	488
Sihtasutusi	11	13	14	18	22	23
Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusi	125	133	125	126	121	152
Ettevõtjaid	1335	1520	1534	1626	1707	1723

Tabel 7-18 Maakonna ettevõttere registris

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pankrotimenetluses äriühinguid	13	14	12	9	9	9
Likvideerimisel äriühinguid	36	34	34	33	33	33
Ümberregistreerimata asutusi	79	5	4	2	2	-

Ettevõtete edetabelid 2004. aastal

Tabel 7-19 Ettevõtete üldine edetabel

Koht	Ettevõtte	tegevusvaldkond	Koht 2004.a.
1.	UPM-Kymmene Otepää AS	tootmine	2.
2.	Brick AS	ehitus	10.
3.	Trako Valduse AS	kaubandus	-
4.	Kosdam OÜ	kaubandus	-
5.	Keil M.A OÜ	autod, kaubandus	14.
6.	Ritsu AS	palkmajade tootmine	35.
7.	Laatre Piim AS	loomakasvatus	38.

8.	Linnu Talu OÜ	kodulinnukasvatus	-
9.	Starfeld OÜ	kaubandus, teenused	26.
10.	Sangaste Linnas AS	toiduainetööstus	47.

Tabel 7-20 Kasumi edetabel

Koht	Ettevõte	Kasum (tuh kr)	Koht üldtabelis
1.	UPM-Kymmene Otepää AS	26 319	1.
2.	Keil M.A. OÜ	10 084	5.
3.	Hansa Graanul AS	9 582	13.
4.	Valga Teed OÜ	5 262	14.
5.	Diralex OÜ	5 077	22.
6.	Brick AS	4 047	2.
7.	Estrefransservice AS	3 845	24.
8.	Tõrva Elekter AS	3 075	17.
9.	Valga Haigla AS	2 518	15.
10.	Ritsu AS	2 389	6.

Tabel 7-21 Käibe edetabel

Koht	Ettevõte	Käive (tuh kr)	Koht üldtabelis
1.	Valga Lihatööstus AS	301 900	36.
2.	Keil M.A. OÜ	181 957	5.
3.	UPM-Kymmene Otepää AS	155 233	1.
4.	Hansa Graanul AS	129 698	13.
5.	Estrefransservice AS	82 272	24.
6.	Tõrva Tarbijate Ühistu	78 547	41.
7.	Sangar Valga Vabrik AS	74 894	43.
8.	Jumek AS	74 034	29.
9.	Valga Teed OÜ	60 733	14.
10.	Brick AS	59 199	2.

Tabel 7-22 Kasumi kasvu edetabel

Koht	Ettevõte	Kasumi kasv (tuh kr)	Koht üldtabelis
1.	UPM-Kymmene Otepää AS	9 608	1.
2.	Trako Valduse AS	2 685	3.
3.	Brick AS	1 777	2.
4.	Ritsu AS	1 753	6.
5.	Laatre Piim AS	1 724	7.
6.	Kosdam OÜ	1 470	4.
7.	Vallai AS	1 452	11.
8.	Sangaste Linnas AS	1 404	10.
9.	Starfeld OÜ	915	9.
10.	Keil M.A. OÜ	910	5.

Tabel 7-23 Rentaabluse edetabel

Koht	Ettevõte	Rentaablus (%)	Koht üldtabelis
1.	Kosdam OÜ	27,91	4.
2.	Tõrva Elekter AS	27,01	17.
3.	Linnu Talu OÜ	18,59	8.
4.	Vallai AS	17,8	11.
5.	Laatre Piim AS	17,2	7.

6.	UPM-Kymmene Otepää AS	16,95	1.
7.	ERTS Vaba Valga Terminaal AS	15,89	16.
8.	Alemort OÜ	14,61	18.
9.-10.	K & M Projektibüroo OÜ	13,76	20.
9.-10.	Sangaste Linnas AS	13,76	10.

Tabel 7-24 Käibe kasvu edetabel

Koht	Ettevõte	Käibe kasv (korda)	Koht üldtabelis
1.	Trako Valduse AS	2,26	3.
2.	Kosdam OÜ	1,93	4.
3.	Starfeld OÜ	1,92	9.
4.	Laatre Piim AS	1,71	7.
5.	Sangaste Linnas AS	1,65	10.
6.	Keil M.A. OÜ	1,48	5.
7.	Brick AS	1,44	2.
8.	Müügiekspert OÜ	1,4	26.
9.	Gersamia OÜ	1,3	32.
10.	Ritsu AS	1,29	6.

Tabel 7-25 Omakapitali tootlikkuse (ROE) edetabel

Koht	Ettevõte	ROE (%)	Koht üldtabelis
1.	ETC Danzas Est OÜ	525	12.
2.	E & J Ehitus OÜ	216,67	21.
3.	Kosdam OÜ	145,37	4.
4.	Müügiekspert OÜ	84,42	26.
5.	Linnu Talu OÜ	79,75	8.
6.	Valga Haigla Apteek OÜ	66,42	19.
7.	UPM-Kymmene Otepää AS	62,26	1.
8.	Trako Valduse AS	48,95	3.
9.	Starfeld OÜ	48,41	9.
10.	K & M Projektibüroo OÜ	47,96	20.

7.4.1 Ettevõtluse tugisüsteemid maakonnas — SA Valgamaa Arenguagentuur

Aadress Kesk 11, Valga 68203
 Telefon 767 9800, 767 9802
 E-post valgamaa@arenguagentuur.ee
 Veeb www.arenguagentuur.ee

Töötajad: juhataja Anneli Kattai, ettevõtluskonsultant Jana Iljin, MTÜ-de konsultant Aili Keldo, infosekretär-raamatupidaja Ülle Vilo.

Teenused:

- Ettevõtlusalane nõustamine
- Projektitaotluste koostamine ja elluviimise nõustamine
- Arengukavade koostamise nõustamine
- Toetusprogrammide alane nõustamine
- Asutamisdokumentide, äriplaanide, finantsproгноoside, turundus- ja ekspordiplaanide, laenuaotluste, teostatavusanalüüside, arengukavade koostamine

Tabel 7-26 Nõustamisi 2005.a

		arv
Alustavate ettevõtjate nõustamine	Nõustatud alustavaid ettevõtjaid kokku (tk)	145
	s.h Nõustatud Starditoetus taotlusi*	16
	Neist EASi poolt rahastatud taotlusi	12
	Starditoetuse abil tekkinud ettevõtete arv	8
	Starditoetuse abil töökohtade arv	16
	Väljaspool Starditoetust nõustatud äriplaanide arv	45
	Väljaspool Starditoetust keskuse nõustamise abil tekkinud ettevõtete arv	28
	Väljaspool Starditoetust keskuse nõustamise abil loodud töökohtade arv	60
Tegutsevate ettevõtjate nõustamine	Nõustatud tegutsevaid ettevõtteid kokku	70
	s.h. nõustatud EASi programmidest	32
	Esitatud Nõustamistoetuse taotlusi (keskuse nõustamise abil)	4
	Neist EASi poolt rahastatud taotlusi	3
	Esitatud Koolitustoetuse taotlusi (keskuse nõustamise abil)	2
	Neist EASi poolt rahastatud taotlusi	2
Mittetulundusühenduste nõustamine	Nõustatud mittetulundusühendusi kokku (tk)	99
	Nõustatud mittetulundusühenduse asutamist	20
	Loodud mittetulundusühenduste arv, kes kasutasid keskuse nõustamist	9
	Nõustatud mittetulundusühenduste projektide arv	35
	Neist rahastatud projekte	28
Omavalitsuste nõustamine	Omavalitsuste nõustamisi kokku (kordasid)	54
	Nõustatud omavalitsuste arengukavasid (kordasid)	3
	Nõustatud omavalitsuste projekte (tk)	12
	Neist rahastatud projekte (tk)	7

2005.a osales Valgamaa Arenguagentuur 11 projektis, neist olulisemad:

- **INTERREG III B projekt „Baltic Tangent”**

Projekti visioon

Ida-lääne suunalise transpordikoridori algatamine Skandinaavia lõunaosast üle Läänemere läbi Läti ja Lõuna-Eesti Pihkvani. Täiendus põhja-lõuna suunalistele transpordikoridoridele, mis täiendaks TEN-T struktuure. Aluse loomine infrastruktuuri arendamiseks ja majanduskasvu tagamiseks Baltic Tangenti võondis.

Projektis osaleb 33 rahvusvahelist partnerit 9 riigist, sh 4 Eesti partnerit

Projekti kogumaksumus 2 077 300 EUR

Valgamaa Arenguagentuur on Eesti poolne juhtpartner, 4 töopaketi vastutav partner

- **Valgamaa Tööhõiveameti EL Sotsiaalfondi projekt „Valgamaa naiste ja noorte emade tööpuuduse vähendamine ja väikeettevõtluse soodustamine”**

Projekti eesmärgiks on naiste ja noorte emade tööpuuduse vähendamine Valgamaal läbi aktiivsete tööturu meetmete soodustades naisettevõtlust.

Projekti kogumaksumus on 3 952 370 krooni.

Valgamaa Arenguagentuur vastutab projekti finantsjuhtimise eest — projekti tegevuste ja finantsressursside planeerimine, projekti raamatupidamise teostamine, pakub ettevõtlusalased konsultatsioone alustavatele ettevõtjatele, viib läbi õiguslase koolituse (Võlaõigusseadus, tööõigus)

- **Valgamaa Omavalitsuste Liidu Interreg IIIA projekt „Virtual Community of the Valga-Valka Region”**

Projekti eesmärgiks on Valga maakonna ja Valka rajooni kogukondade ühendamine kasutades

kaasaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiavahendeid. Selleks ehitatakse välja vähemalt 80% regiooni territooriumi kattev ja vähemalt 90% elanikke levialasse kaasav andmesidevõrk.

Projekti kogumaksumus 4 365 400 krooni

Valgamaa Arenguagentuur vastutab projekti finantsjuhtimise ja raamatupidamise eest ja juhendab projekti partnerorganisatsioonide raamatupidamise eest vastutavaid isikuid.

7.5 Energeetika

Energeetika arengut maakonnas mõjutab energiastrateegia "Kütuse- ja energiamajanduse pikaajaline riiklik arengukava aastani 2015" ja valdkonda reguleerivad õigusaktid.

Euroopa Liidu kontekstis on energeetika strateegilised eesmärgid:

- energiaga varustamise tagamine ühendusevälise sõltuvuse suurenemise tingimustes;
- tööstuse konkurentsivõime parandamine suurema energiaturgude integratsiooni kaudu;
- säästva arengu põhimõtetele vastava energiapoliitika elluviimine mõistlikuma energiakasutuse ja taastuvate energiaallikate laialdasema kasutamise kaudu;
- valdkonna teadusuuringute ja tehnoloogiate arendamine.

7.5.1 Katlamajad

Valgamaa katlamajanduse arengusuunaks on uute, kõrge kasuteguriga, erinevate kütuste kasutamiseks, ehitatud katelde paigaldamine ja vanade katelde asendamine.

NB! Soojamajandust (katlamajad, kaugküttevõrgud jne.) käsitlevad tabelid sisaldavad ainult avalikku sektorit ja/või elanikkonda teenindavate soojuse tootjate andmeid.

Tabel 7-27. Katlad, nende võimsus ja kasutatud kütused

Oma-valitsus	Katlamaja (katla) üldandmed			Katelde andmed		
	Omanik/ operaator	Asukoht	Katla mark	Võimsus (MW)	Kasutatavad kütused	Katla tootmise aeg
Helme	Helme Sanatoorne Internaatkool	Helme Sanatoorne Internaatkool	K-80	0,8	tükkturvas	1970
			K-80	0,8	kivisüsi, halupuud	1973
			K-80	0,8		1978
	Valgamaa Kutseõppekeskus	Helme alevik	K-80	0,93	Hakkepuuit, saepuru, turvas	1968
			K-80	0,93	kerge kütteõli	1994
	Ala Põhikool	Helme vald Ala küla	K-50	0,4	kivisüsi halupuud	1970
	Helme Teenus	Ala küla	K-50	0,2	kivisüsi halupuud	
Taagepera loss	Taagepera	K-50	0,4	kivisüsi halupuud	1981	
Hummuli	Hummuli Vallavalitsus	Hummuli Põhikool;	2R9	0,15	kerge kütteõli	2000
		Hummuli Vallavalitsuse hoone	2R6	0,1	kerge kütteõli	2000
Karula	Lüllemäe Põhikool	Lüllemäe küla	LUK-200	0,2	kivisüsi, halupuud	2000
			LUK-200	0,2		
	Karula Vallavalits	Lüllemäe küla	Dietrich Gt 304	0,1	kerge kütteõli	2000
Otepää	Otepää Veevärk AS	Kopli 6a	AK3000	3,0	hakkepuuit	1999
			K-80	0,8	hakkepuuit	1978
			K-80	0,8	põlevkiviõli	1984
			K-80	0,8	hakkepuuit	1984

	Pühajärve Põhikool	Voki küla	K - 80	0,83	halupuud	1979
	Bach AS	Otepää küla	K-80	0,8	hakkepuit	1981
	Bach AS	Otepää küla	K-80	0,8	puidujäätmed	1978
Puka	Puka Vallavalitsus	Puka, Kooli 3	Beretta	0,5	kerge kütteõli	1999
			Beretta	0,5		1999
		Puka, Kooli 6	Sime 2R14	0,3		1999
		Aakre küla	Sime 215F	0,3		2003
		Kuigatsi küla	LUK-80	0,1		2004
Põdrala	Riidaja Põhikool	68701 Riidaja	K-25	0,2	halupuud	1968
			STI-T200	0,2	halupuud	2000
Sangaste	Sanva OÜ	Sangaste alevik	K-80	0,8	saepuru hakkepuit	1978
	Sanwood AS	Keeni küla	K-80	0,8	hakkepuit	1980
			Rootsi katel	2,2		1996
Taheva	Koikküla Lasteaed-Algkool	Koikküla küla	FERROLI GNZ05	0.1	kerge kütteõli	1999
			ETNA	0,3 MW	hakkepuit	1993
	SA Taheva Sanatoorium	Taheva vald Tsirgumäe küla	K-50	0,58 MWP	põlevkiviõli	1982
			Komforts AK-600	0,6MW	halupuud	2005
Tõlliste	Tsirguliina Keskkool	Tsirguliina Nooruse 1	K-50	0,6	kivisüsi	
	Paju Pansionaadid	Peamaja	Unimet,	0,9	kivisüsi, halupuud	1993
			Viadrus 22S	0,45		2003
		Kontor-töökoda	Viadrus 22S	0.45		2003
		Elamu	Viadrus 22S	0,45		2004
	Tõlliste Vallavalitsus	Tagula Rahvamaja	Molle	0,3	kivisüsi	1994
		Laatre Sotsiaalmaja	elektrikatel	0,042	elekter	1996
		Tsirguliina Rahvamaja	SIME	0,075	kerge kütteõli	1999
		Laatre Algkool-Lasteaed	Molle (tk.2)	0,1	kerge kütteõli , halupuud	1996
		Laatre Ambulatoorium	Molle (3 tk.)	0,15	kerge kütteõli, halupuud	1996
		Sooru Lasteaed	Neris (2 tk)	0,1	halupuud, kivisüsi	teadmata
Tõrva	L-Katlamaja AS	Omanik ei nõustu andmeid avalikustama				
	Tõrva Gümnaasium	Puiestee tn.1	De Dietrich	0,45	kerge kütteõli	1997
			Wolf	0,48	kerge kütteõli	2004
Tõrva Linnahoiduse	Loosi tn. 9	ROCA 150; ZPA 130	0,15	kerge kütteõli	1997	

	Asutus	Valga tn.1	SUNTEC OILON	0,1	kerge kütteõli	1999
		Tartu tn. 4	PREXTHE RM 250	0,25	kerge kütteõli	1997
Valga	AS Eraküte Valga osakond	Kuperjanovi tn. 99 Pärnapuiestee 15	Finreila FR 16	3	põlevkiviõli	2001
			DKVR 10/13	6	hakkepuut	1983
			DKVR 10/13	7,5	põlevkiviõle	1983
			Witomax200	11,2	põlevkiviõli	2004
	Valga Internaatkool	Viljandi 82	Sime 2R 13	0,23	kerge kütteõli	1998
Õru	Lasteaed – Algkool	Õru küla	Gt -207	0,12	kerge kütteõli	1999

Katlakütused

Vaatamata kütuse hinna muutustele ei ole maakonnas katlakütuste struktuur viimasel aastal oluliselt muutunud.

Tabel 7-28 Katlakütused

Omavalitsus	Katlamaja omanik/ operaator	Kasutatud katlakütused						
		Raske kütteõli (tonn)	Kerge kütteõli (tonn)	Kivisüsi (tonn)	Küttepuid (rm)	Puiduhake (m ³ puistes)	Puidujäätmed (m ³ puistes)	Kokku (MWh)
Helme	Helme Sanatoorne Internaatkool	-	-	313	97	-	-	1285
	Valgamaa Kutseõppekeskus	-	9,6	-	-	4055	1100	3292
	Ala Põhikool	-	-	40	200	-	-	526,0
	Ala küla katlamaja	-	-	61	370	-	-	810
Hum.	Taagepera loss	-	-	242,8	417,4	-	-	2242,2
	Hummuli Põhikool	-	34	-	-	-	-	306
	Hummuli Vallavalitsus	-	23,4	-	-	-	-	210,6
Karula	Lüllemäe Põhikool	-	-	100	214	-	-	610
	Karula Vallavalitsus	-	50	-	-	-	-	80
Otepää	Otepää Veevärk AS	9	4,5	-	133	10093	2530	8667
	Pühajärve Põhikool	-	-	-	900	-	-	1385
	AS Bach	-	-	-	325	-	475	760
Puka	Puka Keskkool	-	67,5	-	-	-	-	605,2
	Aakre küla katlamaja	-	56,5	-	-	-	-	508,4
	Puka Vallavalitsus	-	112,25	-	-	-	-	110,1
	Kuigatsi Raamatukogu	-	4,5	-	-	-	-	38,6
Põdrala	Riidaja Põhikool	-	-	-	231	-	-	270
Sang.	Sangaste alevik	-	-	-	-	-	3000	1640
	Sanwood AS	-	-	-	-	9440	-	7375
Tah.	Koikküla Lasteaed-Algkool	-	28	-	-	-	-	229
	Taheva Lastesanaatoorium	46.009	-	-	297,9	-	-	579
Tõlliste	Tsirguliina Keskkool	-	-	202,7	-	-	-	1077,6
	Paju Pansionaadid	-	-	45	130	-	-	630
	Sotsiaalobjekti (Laatres, Tagulas, Soorus)	-	41,1	17	17,4	-	-	498,4
Tõrv.	L-Katlamaja AS	Omanik ei nõustu andmeid avalikustama						
	Omanik Tõrva Linnavalitsus; Operaator SW Energia OÜ Kokku 4 katlamaja	-	-	-	-	-	-	1939
Valga	Pärnapuiestee katlamaja	2 783	-	-	-	47 097	-	69 608
	Kuperjanovi 99 katlamaja	693	-	-	-	-	-	6 965
	Valga Internaatkool	-	27,2	-	-	-	-	321,2

Õru	Lasteaed - Algkool	-	20,43	-	-	-	-	214,29
Kokku naturaal- ühikutes	3531		479	1021,5	3332,7	70685	7105	-
Kokku (MWh)	40953		5652	7304	3999	56308	3553	117783
Kütuseliigi osa (%)	34,8		4,8	6,2	3,4	47,8	3	100

Soojusenergia tootmine ja hind, ning soojustrasside pikkused ja trassikaod

2005.a. teisel poolaastal kallines oluliselt põlevkiviõli, masuut ja kerge kütteõli, mille kompenseerimiseks eraldati täiendavaid riiklike vahendeid peamiselt elamumajanduse täiendavate kulude katteks.

Kaugkütte kui soojavarustuse efektiivseima mooduse vähenemise peamiseks põhjuseks möödunud kümnendil, oli soojusvõrkude (soojustrassid) halb tehniline seisukord, sellest tingitud energia kaod ja soojuse kõrge omahind. Lokaalkütte levik kaugküttepiirkondades põhjustas kaugküttesoojuse edasise hinnatõusu, mille tõttu kaugkütte paljudes kohtades suleti.

2005. aastal languse peatati ja alustati maapiirkondades trasside renoveerimist.

Tabel 7-29 Soojuse tootmine

Omavalitsus	Katlamaja asukoht	Toodetud soojust (MWh)	Soojuse keskmine müügihind (kr/MWh)	Soojustrassi pikkus (m)	Normatiivsed trassikaod	
					MWh/aastas	%
Helme	Helme Sanatoorne Internaatkool	1285	461	170	-	-
	Valgamaa Kutseõppekeskus	3292	455	750	493,8	15
	Ala Põhikool	368	-	Soojustrassid puuduvad	-	-
	Ala küla katlamaja	810	450	200	200,5	26
	Taagepera loss	2242,2	595	450	374,45	16,7
Hummuli	Hummuli Põhikool	306	-	Soojustrassid puuduvad	-	-
	Hummuli Vallavalitsuse hoone	210,6		Soojustrassid puuduvad	-	-
Karula	Lüllemäe Põhikool	610	-	90	16,5	2,7
	Karula Vallavalitsus	80		Trassid puuduvad	-	-
Otepää	Otepää Veevärk AS	7542	470,5	1882	2450 / 390*	24
	Pühajärve Põhikool	1104	-	956	419	38,0
	AS Bach	760	8,4 (kr/m ²)	528	190	25,0
Puka	Puka Keskkool	605,2	470,9	Soojustrassid puuduvad	-	-
	Aakre küla katlamaja	508,4	474,5	316	110,5	24,7
	Puka Vallavalitsus	110,0	85,58	Soojustrassid puuduvad	-	-
	Kuigatsi Raamatukogu	38,6	29,56	Soojustrassid puuduvad	-	-

Põdrala	Riidaja Põhikool	270	-	Soojustrassid puuduvad	-	-
Sangaste	Sangaste alevik	1640	420	890	374,4	20,1
	Sanwood AS (Keeni)	7375	365	1614	752,3	10,2
Taheva	Koikküla Lasteaed-Algkool	229	-	Soojustrassid puuduvad	-	-
	Taheva vald Tsirgumäe küla	579	719	378	151	14,7
	Sotsiaalobjektid (Laatres, Tagulas, Soorus)	498,4	-	Soojustrassid puuduvad	-	-
Tõlliste	Tsirguliina Keskkool	1077,6	-	100/30*	25,9	2,4
	Paju Pansionaadid	474	410	puuduvad	-	-
Tõrva	AS L-Katlamaja (Tõrva linn)	Omanik ei nõustu andmeid avalikustama				
	Tõrva Gümnaasium	893	756	100	80	9
	Loosi 9 katlamaja	260	756	70	40	16
	Valga t. 1 katlamaja	160	756	Soojustrassid puuduvad	-	-
	Tartu 4 katlamaja	326	756	60	58	18
Valga	Pärna puiestee katlamaja	58 095	567	15 600	11 206	18
	Kuperjanovi 99 katlamaja	5 920				
	Valga Internaatkool	321	-	Soojustrassid puuduvad	-	-
Õru	Õru Algkool	214,29	839	Soojustrassid puuduvad	-	-

* s.h. eelisoleeritud torudega

Riigi energiasäästuprogrammi raames teostatud säästuprojektid

Energia kokkuvõtteid on jätkuvalt päevakorras nii rahvusvahelistel, riiklikel, kui ka ettevõtete ja üksikisikute tasandil, seda nii majanduslikel, keskkonnakaitselistel kui poliitilistel põhjustel. Eestis on energia kokkuvõtteid üks riikliku energiasäästuprojekti eesmärkidest, ning see paneb teatavad kohustused ka ettevõtetele ning kohalikele omavalitsustele. Eesti riik on loomas riiklikku energia kokkuvõtteid reguleerivat ja juhtivat süsteemi.

Omavalitsus	Energiasäästuprojekti nimetus	Finantseerimine (tuh. kr.)		
		Riik	Omavalitsus	Kokku
Puka	Aakre küla soojusvõrgu renoveerimine	170	134	304

7.6 Elekter

Tabel 7-30 Eesti Energia teenindusmahud Valga maakonnas

Piirkond	Alajaamad tk	Õhuline (km.)	Kaabelliin (km.)	Kliente	Realiseeriti	arv	Mln kWh
		10/15kV	0,4 kV	10/15 kV	0,4 kV		
Valga	256	264	529	57	44	9828	55
Tõrva	210	347	609	21	24	4444	31
Otepää	293	365	697	30	31	4728	30
Kokku	759	976	1835	108	99	19000	116

7.6.1 Suuremad investeeringud 2004–2005 majandusaastal.

Sangaste, Kolmi ja Keeni areneva tööstuspiirkonna elektrivarustuse töökindluse tõstmiseks ja piirkonda elektrienergiaga varustavate liinide läbilaskevõime tagamiseks

Tsirguliina 330/10 kV alajaamast, rekonstrueeriti Tsirguliina - Laka 10 kV liin ja ehitati uus keskpinge kaabelliin 24 kV isolatsiooniga 9,8 km. Koormuskeskmesse ehitati uus Kooba 10 kV jaotusalajaam. Investeeringu maksumus 5,1 mln kr. Investeering tagab operatiivsema ümberlülitamiste teostamise piirkonnas, kuna jaotusalajaama juhtimine on telemehhaniseeritud, väheneb ka katkestuse aeg avariilukordades.

2004. aastal lõpetati Otepää 110/35/10 kV alajaama rekonstrueerimine ja üleviimine pingele 110 kV. Ehitati välja liitumine UPM-Kymmene Otepää AS-le täiendavaks liitumiseks võimsusega 2 MW. Liitumisele kaasnes OÜ Jaotusvõrgu poolne investeering uue Hundisoo 10 kV jaotla ehitamiseks summas 1,5 mln kr.

Valga ja Tõrva linnas toimus 0,4 kV amortiseerunud õhuliinide rekonstrueerimine ja koostöös omavalitsustega ehitati välja ka tänavavalgustuse võrgud. Investeeringute maksumus moodustas 3,6 mln kr.

Pingeprogrammi raames viidi liinipinge normi 99 kliendil, milleks kulus investeeringuid summas 2,0 mln kr.

Liinide varguste tagajärgede likvideerimiseks kulus 583 tuh. kr. Taastati 3 objekti Otepää piirkonnas ja 2 objekti Valga piirkonnas

10 kV jaotuspunktide ja 0,4–20 kV võrgu rekonstrueerimiseks, samuti liitumiste ja möödusüsteemide ümberehitamiseks investeeriti maakonna elektrivõrku kokku 22 mln kr.

Tabel 7-31 Objektide arv ja elektrienergia tarbimine piirkondade lõikes

Tarbija	Valga	Tõrva	Otepää	Kokku	Mln kWh %	Osakaal
Äritarbijad	795	430	554	1779	82	70,3
Kodutarbijad	9033	4174	4014	17221	34	29,7
Kokku	9828	4444	4728	19000	116	100

Tabel 7-32 Valgamaa kümme suuremat äriklienti

Firma nimi	Käidupiirkond
AS Hansa Graanul	Tõrva
AS Valga Lihatoöstus	Valga
AS Valga Gomab Mööbel	Valga
Eesti Raudtee AS	Valga
Valga Linnavalitsus	Valga
Diralex OÜ	Tõrva
AS Sanwood	Otepää
UPM-Kymmene Otepää AS	Otepää
AS Jumek	Otepää
Pühajärve Puhkekodu	Otepää

7.6.2 Alternatiivenergia tootmine

2004.a. jätkus alternatiivenergia tootmine. "Rohelist energiat" tootsid Tõrva, Hellenurme ja Lauküla hüdroelektrijaamad. Toodetud elektrienergia kogus on ca 300 000 kWh.

Valgamaa gasifitseerimine

Koostöös AS Eesti Gaasi, Helme Valla-, Tõrva Linnavalitsuse ja AS Fortum Termest valmis Tõrva-Helme piirkonna gasifitseerimise perspektiivide ja tehnilis-majanduslike võimaluste väljaselgitamise uuring. Tõrva-Helme piirkonna gasifitseerimisalased töödega jätkatakse etapivisiliselt 2006.a. Lõppeesmärgiks on pärast Tõrva-Helme piirkonna gasifitseerimist välja ehitada gaasitrass Karksi-Valga, kaasates ka Valka linna.

7.7 Ehitus, elamumajandus ja riiklikud investeeringud

7.7.1 Riiklikud investeeringud

Tabel 7-33 Kohalikele omavalitsustele (tuh kr)

Omavalitsus	1995-1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Helme vald	3 736	-	-	-	1 530	-	300
Hummuli vald	688	-	700	300	330	100	-
Karula vald	1 575	450	-	800	1 150	450	500
Otepää vald	24 128	9 950	754	3 000	3 500	1 300	3 000
Palupera vald	1 284	500	410	1 450	1 136	400	-
Puka vald	1 365	-	-	-	350	250	170
Põdrala vald	1 204	-	-	500	-	250	600
Sangaste vald	1 370	-	-	-	500	300	-
Taheva vald	1 110	-	-	-	-	560	-
Tõlliste vald	1 592	-	-	-	-	350	-
Tõrva linn	7 466	350	4 000	4 000	8 000	4 200	250
Valga linn	105 132	24 580	8 992	3 286	3 450	9 500	7 000
Õru vald	1 975	965	-	-	-	-	-
Kokku:	152 625	44 051	14856	13336	19 946	17 660	11 820

- Märkus: 1. Energiasäästuprogrammi eraldis 2005.a. on tabelis arvestatud
 2. Valga vee- ja reoveevõrgustiku laiendamiseks on aastateks 2000–2006 eraldatud riiklikke investeeringuid 44 740 tuhat krooni ulatuses, mida tabel ei kajasta
 3. Tabel ei kajasta kohalike omavalitsuste haridusobjektidele pearaha kaudu eraldatud invest.

Tabel 7-34 Investeeringud kohalikest eelarvest (tuh kr)

Omavalitsus	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Helme vald	615	116	145	873	676	2650
Hummuli vald	97	597	263	162	229	219
Karula vald	259	63	375	306	472	189
Otepää vald	1 840	1 332	3650	3590	1255	3095
Palupera vald	184	664	1888	832	682	529
Puka vald	0	357	213	1122	68	803
Põdrala vald	147	488	187	361	312	552
Sangaste vald	250	192	1017	356	138	842
Taheva vald	-	238	234	74	270	88
Tõlliste vald	323	427	426	1167	619	1396
Tõrva linn	391	473	1522	1711	4427	2381
Valga linn	10,291	12,277	4368	5413	4507	39261
Õru vald	46	-	339	3920	416	32
Kokku:	14,443	17,223	14627	19887	14071	52037

- Märkus: 1. Arvestatud ei ole investeeringuid teedele
 2. Valga linna investeeringud on arvestatud koos Valga Spordihalli ehitamiseks võetud laenuga.

7.7.2 Planeeringud

Vabariigi Valitsuse 31. jaanuari 2005 korraldusega nr 48 algatati maakonna sotsiaalset infrastruktuuri käsitlev teemaplaneering. Planeeringu üldine eesmärk tuleneb "Eesti 2010" seatud eesmärgist tagada elanike põhivajaduste rahuldamine sõltumata nende elukohast. Planeeringu konkreetseks eesmärgiks on soovitude tegemine piirkondadele otstarbekaimate (igapäevaste) teenuste kättesaadavuse tagamise viiside osas.

Jätkus Via Hanseatica maakondliku teemaplaneeringu koostamine. Novembris toimus Tõrva-Helme kultuurilis-ajaloolise arengupiirkonna töörühma seminar, kus osalesid nii ettevõtjad kui ka kohalike omavalitsuste esindajad.

Seminari käigus selgitati välja Tõrva-Helme kultuurilis-ajaloolise väärtusega arengupiirkonna potentsiaal ja probleemid ning määrati kindlaks neist tulenev tegevuskava.

Algatatud üld- ja teemaplaneeringud

- Taheva valla üldplaneering
- Tõlliste valla üldplaneering
- Valga linna üldplaneering
- Õru valla üldplaneering
- Otepää Looduspargi teemaplaneering

Kehtestatud detailplaneeringud

- Helme vallas
  - Käre maaüksuse detailplaneering
  - Kalme veski I maatüki detailplaneering
  - Helme ühisjäätmejaama detailplaneering
- Karula vallas
  - Priisali kinnistuga piirnevate maaüksuste detailplaneering (lihtsustatud korras)
- Otepää vallas
  - Lipuväljak 28 kinnistu detailplaneering
  - Marsina maaüksuse detailplaneering
- Palupera vallas
  - Silla kinnistu detailplaneering

- Palupera puurkaevu maa-ala detailplaneering
  - Lustimäe maa-ala detailplaneering
- Taheva vallas
- Kadaka KÜ ja selle lähiümbruse detailplaneering
- Valga linnas
- Kungla 44 ja selle lähiümbruse detailplaneering (lihtsustatud korras)
  - Valga linna kvartali nr 20 (endine TERKO territoorium) detailplaneering
  - Kungla 31 ja selle lähiümbruse detailplaneering
  - Kungla 21 ja selle lähiümbruse detailplaneering
  - Eha tänava ja Linnamets 3 katastriüksuse osaline detailplaneering
  - Karja 16 krundi Valgamaa Päästeteenistuse depoohoone detailplaneering

7.7.3 Heakord

Sarnaselt eelmiste aastatega, heakorrastavad maakonna kohalikud omavalitsused üldkasutatavaid alasid, kaasates lasteasutusi ja ettevõtteid ning muid asutusi.

Enamus kohalike omavalitsusi jätkas heakorraalaste konkursside läbiviimist nii omavalitsuslikul, kui ka maakondlikul ja üleriigilisel tasandil.

Konkursside käigus selgitati välja paremini heakorrastatud objektid.

Eesti Kodukaunistamise Ühenduse Valgamaa Piirkondliku juhatuse organiseerimisel korraldati koostöös kohalike omavalitsustega kolme liiki konkursi:

Konkurss "Kaunis Eesti Kodu 2005"

Konkurss "Kaunis omavalitsus 2005"

Maakondlik konkurss peaministri tänukirjale ja mastivimplile.

Konkursile "Kaunis Eesti Kodu 2005" laekus ettepanekuid 11 objekti ülevaatamiseks. Kui eelnevatel aastatel esitati ülevaatuseks ka lasteasutusi, ettevõtteid ja muid ühiskondlikke hooneid, siis seekord oli esindatud peaaesjalikult eramud ja talud alljärgnevalt:

1 Reet Kõrge ja Kalev Luts	eramu Torn 4, Valga linn
2 Epp ja Kalmer Tamm	elamu Meegaste küla, Puka vald
3 Hülle ja Andres Palloson	elamu Keeni, Pargi 3, Sangaste vald
4 Eve ja Kalle Jepiçov	Savi talu Märeküla küla, Sangaste vald
5 Linda ja Lembit Pilve	eramu Kalda 3, Otepää linn
6 Angela ja Andrus Veerpalu	eramu Metsa 3, Otepää linn
7 Merle ja Aivar Metsma	tankla Pikasilla küla, Põdrala vald
8 Anu ja Enno Vijari	Vijari talu Ala küla, Helme vald
9 Tiivi ja Andrus Randmaa	Kauri elamuvaldus Patküla külas, Helme vald
10 Sirje ja Mairo Malm	eramu Välja 14, Tõrva linn
11 Evi ja Tõnu Loos	Kalatiigi talu, Hummulu vald

Konkursi võitjateks maakondlikult kui ka üleriigiliselt osutusid:

1. Reet Kõrge ja Kalev Luts	eramu Torn 4, Valga linn
2. Angela ja Andrus Veerpalu	eramu Metsa 3, Otepää linn
3. Evi ja Tõnu Loos	Kalatiigi talu, Hummulu vald
4. Sirje ja Mairo Malm	eramu Välja 14, Tõrva linn

Maakondliku konkursi "Kaunis omavalitsus 2005" võitjaks osutus Otepää Linnavalitsus, mis esitati ka vabariiklikule konkursile, kus ta pälvis vastava tunnustuse.

Eelnevatel aastatel maakonnale omistatud 260 mastivimplitele lisandus 2005. a. veel 52 mastivimplit koos peaministri tänukirjaga.

Eesti Kodukaunistamise Ühenduse Valgamaa Piirkonna juhatuse taotlusel omistati Riigikantselei kaudu mastivimplid koos peaministri tänukirjaga järgnevalt:

Sangaste vald:

Mare Luik	Linnukese talu, Keeni külas;
Urmas Mõts	Kõngi III talu, Vaalu külas;
Jane Trifanov	Õie talu, Sarapuu külas;
Tõnu Hirv	Nurmevahi talu, Restu külas;

Helme vald:

Raili ja Erich Vister	Jõekalda talu, Taagepera külas;
Anu ja Enno Vijar	Vijari talu, Ala külas;
Alla Malleus	Kadaka kinnistu, Patküla külas;
Korterelamu nr. 138	Ala külas;
Ridaelamu nr. 8	Linna külas;

Otepää vald:

Urmas Tikker	Paju talu, Pühajärve külas;
Mart Roop	eramu Hundisoo 5, Otepääl;
Raivo Ruukel	eramu Kalda 40, Otepääl;
Karl Schmidt	Metsala talu, Pedajamäe külas;
Aili Konts	eramu Pikk 26, Otepääl;

Õru vald:

Anneli ja Kalev Õunsaar	Ülevälja elamu, Õruste külas;
Linda Indov	Männi elamu, Lota külas;

Põdrala vald:

Heivi Küla ja Vahur Rästa	Kase talu, Pikasilla külas;
Tiiu ja Agu Kurvits	Mihkli talu, Leebiku külas;
OÜ Merts AM (tankla)	Pikasilla külas;
Salme ja Juhan Unt	elamu nr 5, Leebiku külas;
Silvi ja Endel Kubo	Paju talu, Lõve külas;

Hummuli vald:

Robert Ainver	Asu talu, Jeti külas;
Selma Mumm	Niiduotsa talu, Soe külas;
Valter Margus	Elbra talu, Alamõisa külas;
Kalmer Maasik	Roksi-Ado talu, Puide külas;

Tõlliste vald:

Nadežda Raudsepp	elamu Nooruse 11, Tsirguliina alevikus;
Malle ja Eduard Aldoçin	elamu Mäe 1, Sooru külas;
Ainika ja Ülo Virnas	Pihla talu, Tagula külas;
Laine Sõna	elamu Metsaääre 4, Laatre alevikus;

Puka vald:

Kalju Venski	elamu, Aakre külas;
Heikki Kadaja	elamu, Komsu külas;
Korterelamu,	Kooli tn.5 Pukas;
Maret Kübar	elamu, Soontaga külas;

Taheva vald:

Tõnis ja Lily Kask
 Lehte ja Antti Reiljan
 Kristjan Puudist
 Hargla Postkontor

Mestaveere talu, Hargla külas;
 Rahuoru talu, Hargla külas;
 Jaama talu, Taheva külas;
 AS Eesti Post Hargla külas;

Karula vald:

Ene ja Arvo Arikainen
 Aita Bersin ja Ojar Raudik
 Rennu ja Anu Must

Lätte talu, Kaagjärve külas;
 Koomäe talu, Kaagjärve külas;
 Kasesaare talu, Karula külas;

Palupera vald:

Liive ja Anti Linholm
 Juta ja Sulev Poderat
 Lydia ja Mati Paal
 Helju ja Märt Voolaid

OÜ Fennomar Palu-Vaski külalistemaja, Miti külas;
 Väike-Kiisa talu, Räbi külas;
 Väike-Tohu talu, Pastaku külas;
 Arbi talu, Pastaku külas;

Tõrva linn:

Leida Illisson
 Heino ja Gisela Salme
 Silver ja Kalina Jaani
 Beetela OÜ

eramu, Uus 34, Tõrvas;
 eramu, Vanamõisa 6, Tõrvas;
 eramu, Piima 12, Tõrvas;
 Viljandi 26, Tõrvas;

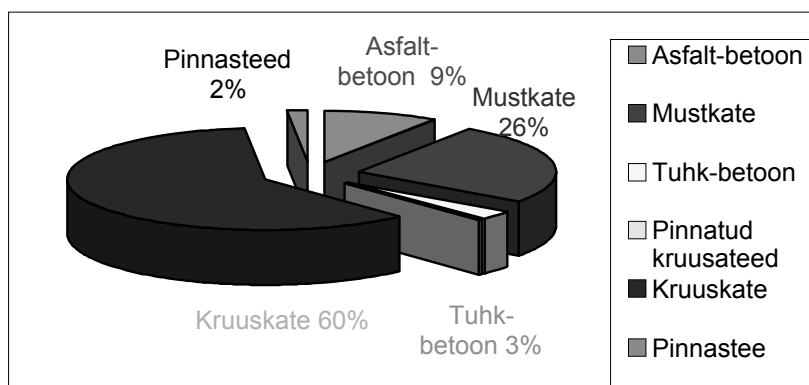
Valga linn:

Taive ja Aldo Nõu
 Reet Kõrge ja Kalem Luts
 Terje ja Alari Sinimäe
 Kaire ja Tõnu Hark

eramu, Kase 8, Valgas;
 eramu, Tornu 4, Valgas;
 eramu, Tehase 4, Valgas;
 eramu, Tolli 8, Valgas;

7.8 Transport ja kommunikatsioonid**7.8.1 Teed****Tabel 7-35 Riigiteede katted (km)**

Katte liik	Põhiteed	Tugiteed	Kõrvalteed	Kokku
Asfalt-betoon	57,359	14,484	32,64	104,483
Mustkate	30,447	146,776	110,016	287,239
Tuhk-betoon	-	3,200	27,109	30,309
Pinnatud kruusateed	-	-	2,188	2,188
Kruuskate	-	-	674,350	674,35
Pinnastee	-	-	18,552	18,552
Kokku:	87,806	164,460	864,855	1117,121

Mustkattega teede olem suurenes aastaga 1% ehk 7,742 km võrra

Tabel 7-36 Maanteede ja teerajatiste ehitus-, remondi- ja hooldetööd Valga maakonnas (mln kr)

	2002	2003	2004	2005
Maanteede hoole	20,522	19,976	23,466	23,09
- suvihoole	14,46	12,444	15,46	15,37
- talihoole	6,062	7,532	8,006	7,72
Maanteede remont	1,073	44,544	15,544	30,2
- ülekatted		37,441	0,474	2,08
- korduspindamine	0,841	4,667	5,715	14,02
- kruusateede remont	0,232	2,436	9,355	14,1
Teerajatiste remont			0,162	4,44
Maanteede ehitus		3,823	23,133	6,7
- asfaltbetoon		3,823	0,473	2,44
- mustkatted			20,742	4,26
- pinnatud kruusateed			1,918	
Tööd kokku	21,595	68,343	62,305	64,43

Tabel 7-37 Valgamaa metsateed (km)

Metskond	Kruusateed	Pinnasteed	Kokku
Valga	103,4	74,1	177,5
Paanikse	59,5	-	59,5
Aakre	128	-	128
Taheva	99	115	214
Kõik kokku:	389,9	189,1	579,0

Tabel 7-38 Valgamaa metsateede hooldus- ning remondikulud (tuh kr)

Metskond	Hooldustööd	Remonttööd	Katete ehitus	Sillad/truubid	Kokku
Valga	461,0	-	-	-	460,9
Paanikse	194,2	36,6	199,3	-	430,1
Aakre	235,1	-	-	82,5	317,6
Taheva	138	30,4	-	6,1	174,5
Kõik kokku:	1028,2	67,0	199,3	88,6	1383,1

Märkus: Paanikse ja Taheva mestkonna osas on tabelis ainult Valgamaale tehtud kulutused

Tabel 7-39 Riigieelarvelised eraldused kohalike teede investeeringuteks

Omavalitsus	2004 eraldus	Riiklikud eraldused 2005 tuh krooni		
		riigieelarvest	lisaelarvest	Kokku
Helme vald	122	372	68	440
Hummuli vald	166	196	38	234
Karula vald	266	314	61	375
Otepää vald	527	719	139	858
Palupera vald	221	281	54	335
Puka vald	318	411	79	490
Põdrala vald	129	152	29	181
Sangaste vald	246	301	58	359
Taheva vald	95	113	22	135
Tõlliste vald	399	451	87	538
Tõrva linn	143	296	57	353
Valga linn	468	943	182	1125
Õru vald	32	43	9	52
KOKKU:	3132	4592	883	5475

Tabel 7-40 Kohalike teede hooldus- ja remonttööd valla/linna eelarvest tuh. krooni

Omavalitsus	2004			2005		
	Hooldustööd	Remonttööd	Kokku	Hooldustööd	Ehitus- ja Remonttööd	Kokku
Helme	226	90	316	291	564	855
Hummuli	141	63	204	68	10	78
Karula	27	-	27	72	32	104
Otepää	564	158	722	649	1096	1745
Palupera	105	22	127	39	-	39
Puka	125	-	125	87	-	87
Põdrala	53	141	194	74	175	249
Sangaste	100,8	167,7	268,5	135	40	175
Tõlliste	96	-	96	102	17	119
Taheva	30	-	30	10,8	-	10,8
Tõrva	58	560	618	60	440	500
Valga	1377	416	1793	1 629	3177	4806
Õru	40	36	76	50	45	95
Kõik kokku:	2942,8	1653,7	4596,5	3267	5596	8864

7.8.2 Transport

Tabel 7-41 Bussiliiklus

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liinide arv		55	40	33	34	34	34
	linnaliine	2	2	2	2	2	2
	maakonnaliine	53	38	31	32	32	32
Bussivedude maht (tuh.km)		1875,2	2113,6	1876,1	1910,5	1909,5	1850,3
	linnaliinid	230,0	230,0	230,0	230	263,1	277,8
	maakonnaliinid	1645,2	1883,6	1646,1	1680,5	1646,4	1572,53
Piletitariifid	linnaliinidel	3,50	4,00	4,00	4,00	4,00	6,00

(kr)	maakonnaliinidel	0,40	0,50	0,50	0,50	0,60	0,65
Saadud piletitulu (tuh.kr)		3012,4	3952,5	3579,2	3603,7	3535,9	4141,3
Saadud dotatsiooni (tuh.kr)		9570,4	10866,3	8026,7	7926	8849,5	11185,8
	ministeeriumilt	5751,5	7347,0	7472,0	7472	8083,1	10346,7
	omavalitsustelt	2360,9	1443,9	-	454	766,4	839,1
	valitsuse toetusfondist (õpilaste sõidusoodustus)	1458,0	2075,4	554,7	-	-	-

Tabel 7-42 Maakonda teenindavad bussifirmad (liinide arv)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
AS Sebe	6	4	7	7	7	9
AS GoBus	9	9	5	4	4	4
AS Pärnu ATP	3	2	2	2	2	2
AS Mulgi Reisid	8	3	9	9	9	8
AS Võru Autobaas (AS Sebe)	2	1	2	2	2	-
OÜ Vesterom	3	2	-	-	-	-
AS Midima	1	1	1	1	1	1
FIE Heikki Võõras	1	1	-	-	-	-
OÜ Ormatron	-	1	1	1	-	-
AS Taisto Bussid	-	3	3	3	4	4
AS Taisto Liinid	-	-	3	1	1	1
Heikki Truuvelt Mäe talu	-	1	1	1	1	1
OÜ Ekspress-Auto L	-	1	1	1	1	1
OÜ Trakmain	21	21	22	22	23	25
OÜ Helme Teenus	4	4	4	-	-	-
OÜ Hargla Masinaühistu	1	1	1	1	1	1
OÜ Põlva Reisijateveod	-	-	1	1	1	1
Norma-A SIA (rahvusvaheline)	-	-	-	-	1	2
MootorReisi Aktsiaselts (rahvusvaheline)	-	-	-	-	1	1
Net-Bus GmbH (rahvusvaheline)	-	-	-	-	-	1

Tabel 7- 43 Reisijatevedu raudteel (reisijaid)

Peatus/ jaam	2004		2005	
	Peale	Maha	Peale	Maha
Palupera	1926	1857	1765	1483
Aakre	1001	1125	816	817
Puka	8223	7,237	6592	5851
Mägiste	573	716	444	598
Pikaantsu	139	156	217	269
Keeni	1564	1536	1643	1528

Mõneku	51	56	46	58
Sangaste	3923	3573	4133	3018
Valga	15118	16 428	12915	14328
Kokku	32518	32 684	28571	27950

Tabel 7- 44 Kaubavedu raudteel (vagunid)

Aasta	Suund	Valga	Sangaste
2001	Väljaminev	2269	520
	Sissetulev	1765	171
2002	Väljaminev	1415	615
	Sissetulev	1080	193
2003	Väljaminev	1711	803
	Sissetulev	1278	92
2004	Väljaminev	2215	937
	Sissetulev	2215	212
2005	Väljaminev	3356	693
	Sissetulev	3355	65

Tabel 7- 45 Raudteejaamad

Jaam	Aadress, ülem, telefon, faks	Töötajad	Tööülesanded
Valga	Jaama pst. 18a, 68204 Valga piirkonna juhataja Niina Sotnik, tel 766 4200, faks 766 4309	42	rongiliikluse korraldamine, vagunite laadimine ja tühjendamine, ohutuse tagamine, kaubaveoga seonduva dokumentatsiooni täitmine, klientide teenindamine ja teiste raudteetranspordiga seonduvate tööülesannete täitmine.
Sangaste	Valga mnt 1, Tsirguliina, Tõlliste vald Niina Sotnik, tel 766 4200, faks 766 4309, jaamakorraldaja tel 766 4455, faks 766 4120	5	rongiliikluse korraldamine, vagunite laadimine ja tühjendamine, ohutuse tagamine
Puka	Puka alevik, Puka vald, Niina Sotnik, tel 766 4200, faks 766 4309, jaamakorraldaja tel 766 4625, faks 766 4109	4	rongiliikluse korraldamine, ohutuse tagamine
Karula	Vähero küla, Karula vald, Niina Sotnik, tel 766 4200, faks 766 4309, jaamakorraldaja tel 766 4463, faks 766 4122	-	rongiliikluse korraldamine, ohutuse tagamine
Keeni	Keeni, Öru vald, Niina Sotnik, tel 766 4200, faks 766 4309, jaamakorraldaja tel 766 4688, faks 766 4111	4	rongiliikluse korraldamine, ohutuse tagamine
Palupera	Palupera vald, Niina Sotnik, tel 766 4200, faks 766 4309, jaamakorraldaja tel 766 4482, faks 766 4124	5	rongiliikluse korraldamine, ohutuse tagamine

7.8.3 Perioodika

Ajaleht Valgamaalane

Vabaduse 38, 68204 Valga 766 1960, faks 766 1961, e-post: ajaleht@valgamaalane.ee
Ajaleht ilmub kolm korda nädalas. Väljaandja AS Litero. Juhatuse esimees Marek Pihlak, ajalehe peatoimetaja Urve Sinisalu.

Valgamaa.ee

e-post: toimetus@e-vita.ee

Tegevjuht: Kairi Rebane

80 000 külastust aastas.

VITA peamised tegevusalad on infotehnoloogia ja sisuhaldus (meedia). Juba teist aastat on VITA hallata ja toimetada Valgamaa veebivärv (www.valgamaa.ee). Suurematest projektidest nimetaks veel töö riigi infosüsteemide arendamisel -programmeerijad on välja renditud ministeeriumisse ja Varbusel juunis 2005.a. avatava Maanteemuuseumi IT lahenduse teostus.

7.9 Televisioon ja ringhääling

ETV Valga korrespondendipunkt

Korrespondent Ragnar Kond

Puiestee 8, 68203 Valga

Telefon 764 0470

E-post: ragnarkond@hotmail.ee

Raadio Ruut FM

Pikk tn 3a, 68203 Valga

Telefon 764 1111, faks 766 9200

E-post: ruutfm@ruutfm.ee

Veeb: <http://www.ruutfm.ee/>

Eetris ööpäevaringselt lainepikkusel 96,6 MHz

7.9.2 Telefoniside

AS Elion

Telefoniliine (abonentliine) 7929

Taksofone 36

Interneti püsiühendusi 2068

ISDN ühendusi 708

2005. aastal laiendas Elion Valgamaal Interneti püsiühenduste leviala, rajades ADSL sõlmed Pikasillale, Ilmjärvele, Kaagjärvele ja Helmesse ning laiendas Tsirguliina ja Saksamatsi (Õru) ADSL sõlmesid.

Valga linnas ehitati uus jaotusvõrk Jaama pst ja Pargi tn. piirkonnas 10 kortermajale (157 korterit). Linnakülas asendati vana analoogjaam digitaaljaamaga ning paigaldati fiiberoptiline kaabel. Ka Helme ühendusliin asendati fiiberoptilise kaabliga.

Kavas on jätkata uute andmesidelahenduste pakkumist ning sel eesmärgil jätkub kaasaegse infrastruktuuri arendus maakonnas.

7.9.3 Avatud internetipunktid

Hargla Raamatukogu

Hargla, Taheva vald
Avatud: E 10–17, T 9–18, K 11–19, N–R 9–16
Tel: 769 8860
E-post: kaie.tahe@mail.ee

Helme Raamatukogu

Ritsu pk 10, Helme, Helme vald
Avatud: E–R 8–16
Tel: 763 5441
E-post: kaie.tahe@mail.ee

Hellenurme Raamatukogu

Hellenurme, Palupera vald
Avatud: E 12–18, T 9–15, R 11–14
Tel: 765 6326

Helme Raamatukogu

Linnaküla, Ritsu, Helme vald
Avatud: E–R 8–16
Tel: 763 5441
E-post: kaie.tahe@mail.ee

Hummuli Raamatukogu

Hummuli, Hummuli vald
Avatud: E–R 13–19
Tel: 766 9260
E-post: elmar@aip.hummuli.ee

Kalme Päevakeskus

Kalme küla, Helme vald
Avatud: T–L 15–19
Tel: 763 3488

Kannistiku teabetuba

Pühajärve küla, Otepää vald
Avatud: E–P 9–20
Tel: 765 6544
E-post: eikej@hotmail.ee

Karjatnurme päevakeskus

Karjatnurme, Helme vald
Avatud: T–L 15–19
Tel: 763 5589

Koikküla Raamatukogu

Koikküla, Taheva vald
Tel: 769 8525
E-post: hille.tamman@mail.ee

Otepää Raamatukogu

Lipuväljak 13, Otepää
Avatud: E–N 11–19, P 12–16
Tel: 765 5134
E-post: otepa.raamatukogu@mail.ee

Pikasilla Rahvamaja

Pikasilla, Põdrala vald
Avatud: EK 16–19
Tel: 763 4445
E-post: maire.kaksik@mail.ee

Pilkuse teabetuba

Veski Spordibaas, Pilkuse küla, □Otepää vald
Tel: 766 3588
E-post: meriketootsi@hotmail.ee

Puka Raamatukogu

Kesk 27, Puka alevik
Avatud: ETNR 9–16:30, K 11–18
Tel: 766 9417
E-post: ene.markov@mail.ee

Riidaja Kultuurimaja

Riidaja küla, Põdrala vald
Avatud: T–R 16–20, L 12–16
Tel: 763 4595
E-post: anne.jaakson@mail.ee

Silva-Agro AS

Sangaste, Sangaste vald
Avatud: P–N 11–22, R–L 11–20
Tel: 766 9333
E-post: info@silvaagro.ee

Sooru Rahvamaja

Sooru, Tõlliste vald
Avatud: E–R 9–20
Tel: 767 9860
E-post: soorumtu@hotmail.ee

Tsirguliina Rahvaraamatukogu

Nooruse 1, Tsirguliina, Tõlliste vald
Avatud: E–R 9–17:30
Tel: 769 4180
E-post: hele.reima@mail.ee

Laatre Internetipunkt

Kesk 6, Laatre, Tõlliste vald
 Avatud: T–R 14–21, L 9–19 (lõuna 14–15)
 Tel: 569 54894
 E-post: laatreaip@hotmail.ee

Leebiku küla Internetipunkt

Leebiku küla, Põdrala vald
 Avatud: T 16–20, KN 14–18, L 12–16
 Tel: 511 5408

Lüllemäe Rahvaõpistu

Lüllemäe, Karula vald
 Avatud: ETK 14–18, NR 13–18, LP kokkuleppel
 Tel: 769 7245
 E-post: lyl245@hotmail.ee

Nõuni Raamatukogu

Nõuni, Palupera vald
 Avatud: E–K 8–17
 Tel: 765 7333
 E-post: nouniraamatukogu@hotmail.ee

Valgas AS Elioni esindus

Kuperjanovi 1, Valga
 Avatud: E–R 9–18, L 9–15
 Tel: 766 9771, e-post: kaie.kaur@hallo.ee
 Tasu: 1 tund 20 kr

Õru Päevakeskus

Õru alevik, Õru vald
 Avatud: E–R 8–17
 Tel: 767 1153
 E-post: katrin.lannajarv@oeruvv.ee

Tõrva-Helme Turismiinfopunkt

Valga 1, Tõrva
 Avatud: E–R 10–18, L 10–14
 Tel: 766 3300
 E-post: info@torva.ee
 Tasu: 30 min 5 kr

Tõrva Noortekeskuses

Spordi 1, Tõrva
 Avatud: E 15–19, KNR 14–19, L 9–13
 Tel: 763 3402

Tõrva Raamatukogu

Männiku 5, Tõrva
 Avatud: TKNR 12–18, L 9–14
 Suvel: ETK 12–18, N 9–15, R 9–14
 Tel: 763 3560
 E-post: tiina@torva.lib.ee

Valga Avatud Noortekeskus

J. Kuperjanovi 9, Valga
 Avatud: T–R 9–20, L 14–18
 Tel: 766 1678
 E-post: valgaank@hotmail.ee

Valga Kalevite Kodu

Vabaduse 27, Valga
 Avatud: E 10–17:30, T–R 10–18, L 10–15
 Tel: 766 1663
 Tasu: 30 min 10 kr

Valga Keskraamatukogu

Aia 12, Valga
 Avatud: T–R 14–19, L 10–15, iga kuu viimane reede suletu
 Tel: 766 9985
 E-post: info@valgark.ee

Valga Kultuuri- ja Huvialakeskus

Kesk 1, Valga
 Avatud: E–R 11–20, L 11–18, P 12–16
 Tel: 766 9975

7.9.4 Traadita Interneti (WiFi) alad

Asukoht	Aadress	SSID
Elioni esindus	Kuperjanovi 1. Valga	Esindus
Hargla Munitsipaalvõrk	Hargla	Hargla
Hargla põhikool	Hargla küla, Taheva vald	Koolimaja
Hotell Bernhard	Kolga tee 22A, Otepää	hotell Bernhard_wifi
Hotell De Tolly	Karja 6. Tõrva linn	de Tolly
Hotell Karupesa	Otepää	Elion

Kaagjärve Munitsipaalvõrk	Karula vald	Kaagjarve
Karula Munitsipaalvõrk	Karula küla, Karula vald	Karula
Koikküla Munitsipaalvõrk	Taheva vald	Koikküla
Kuutsemäe	Tõnni Trahter ja slaalomimägi	
Madsa puhkeküla	Arula küla, Otepää vald	Madsa
Marguse Puhkekeskus	Nüpli küla, Otepää vald	MARGUSE
Nõuni külavõrk	Nõuni küla	Wiirus
Pühajärve Puhkekodu	Pühajärve, Otepää	Pyhajarve lobby
Rae kohvik	Lipuväljak 13	Raekohvik
Sangaste loss	Sangaste	Sangaste Loss
Statoil Valga	Pikk 1, Valga	TELE2
Taagepera Loss	Taagepera	Taagepera
Torupilli talu	Riidaja küla, Põdrala vald	Torupilli
Tõrva kesklinn	Tõrva linn	Torva kesklinn
Valga Jaam	Jaama 12, Valga	kutseoppekeskus
Valga Maavalitsus	Kesk 12, Valga	ValgaMV
Valga Munitsipaalvõrk	Valga kesklinn	ElionValga
Valga Raekoda	Kesk 11. Valga	ValgaRaekoda
Väheru Munitsipaalvõrk	Väheru küla. Karula vald	Karula

7.9.5 AS Eesti Post Lõuna regioon

Valga piirkondlik postkontor

Address Kesk 10, 68201 Valga

Telefon 764 3663, faks 766 1147

Tabel 7-46 Töödeldud postisaadetisi (tuh. tk.)

Sisse	2001	2002	2003	2004	2005*
Kirjad	961,3	1019,6	1025,0	1045,1	631,0
Postipakid	45,2	40,4	40,5	39,4	41,6
Rahakaardid	3,5	2,3	2,3	2,3	3,0
Välja	2001	2002	2003	2004	2005
Kirjad	516,8	522,3	551,3	612,3	417,8
Postipakid	0,6	0,5	0,5	0,8	0,5
Rahakaardid	3,9	3,1	3,2	2,6	2,0

* 1. juulist alates läheb osa saadetistest otse Elva ja Tõrva postkontoritesse

Tabel 7-47 Perioodika tellimine

	2001	2002	2003	2004	2005
Tellimusi vormistati (tuh. kr)	4932	4438	4200	3948	3202
Ajalehti (nimetusi)	138	162	156	132	171
Ajakirju (nimetusi)	265	319	302	248	365

Tabel 7-48 Enim tellitud ajalehed ja ajakirjad

Ajalehed	2003	2004	2005	Ajakirjad	2003	2004	2005
Valgamaalane	2499	2617	2771	Kodutohter	584	689	665
Postimees	2113	2632	2249	Kodukiri	594	574	564
Maaleht	1485	1523	1404	Kroonika	540	538	526
SL Õhtuleht	1028	1072	1127	Pere ja kodu	528	517	497
Teleleht	745	770	751	Eesti Naine	459	464	471
Äripäev	306	428	749	Tehnikamaailm	236	343	342
Eesti	343	505	413	Tervis Pluss	322	314	315

Päevaleht							
Kesknädal	689	660	358	Stiina	237	276	295
Videvik	209	190	174	Anne	220	268	291

Olulisemad sündmused

- Eesti Posti kutsemeisterlikkuse võistlusel "Posti parim 2005" saavutas Gunnar Lender Valgast II koha
- Valga Peapostkontor liideti Tartu ja Võru Peapostkontoriga ning moodustati AS Eesti Post Lõuna regioon
- 1 juulist 2005.a on Valga ja Tõrva piirkondlik postkontor ning viis postkontorit liideti Elva piirkondliku postkontori juurde. Kirjakandjate kandepiirkonnad maakonda väljuvad Valga piirkondlikust postkontorist

7.10 Põllumajandus

7.10.1 Põhinäitajad

Tabel 7-49 Loomade arv (elanike ja talude majapidamisteta)

	2001	2002	2003	2004	2005
Veised	9100	8300	11800	9200	9800
Piimalehmad	4800	3600	5000	4500	4300
Sead	7200	4800	4900	4500	6800

Tabel 7-50 Toetused põllumajandustootjatele (tuh kr)

Toetuse liik	2002	2003	2004	2005
Piimalehma kasvatamise toetus	3125	3398	3360	-
Teraviljatoetus	5082	5116	-	-
Ute ja kitse kasvatamise toetus	115	205	-	-
Sertifitseeritud seemne kasvatamise toetus	419	21	-	-
Ammelehma kasvatamise toetus	217	276	-	512
Nõuandetoetus	157	81	-	-
Koolitustoetus	3	3	-	-
Põllumajanduslik keskkonnatoetus	1613	2066	13591	596
Intressitoetus	717	463	-	-
Põllumajanduskindlustustoetus	11	10	-	-
Põllumajandusmaa lupjamise toetus	1181	396	-	941
Põuakahjude hüvitamine	4095		-	-
Noor- ja nuumveise kasvatamise toetus	-	1097	-	-
Kartuli, puu- ja köögivilja ning marjade kasvatamise toetus	-	90	-	-
Praktikatoetus	-	24	-	68
Maaparandussüsteemi hooldustoetus	-	427	-	202
Elatustalude kohanemise toetus	-	-	-	1925
Ebasoodsate piirkondade toetus	-	-	7260	7541
Sõnnikuhoidlale esitatavate veekaitsenõuetega vastavusse viimise toetus	-	-	-	3389
Ühtne pindalatoetus	-	-	14933	19990

Põllukultuuri kasvatamise täiendav otsetoetus	-	-	10143	8375
Sertifitseeritud heinaseemne kasvatamise täiendav otsetoetus	-	-	15	-
Ute kasvatamise täiendav otsetoetus	-	-	307	445
Veise kasvatamise täiendav otsetoetus	-	-	3548	5897
Põllumajandusmaa metsastamise toetus	-	-	-	907
KOKKU	16735	13673	53157	50788

Tabel 7-51 SAPARDi toetused

Aasta	Toetussumma heakskiidetud taotlustel (kr)	Väljamakstud toetussumma (kr)
2005	...	3 531 310
2004	345 571 1	14 223 108
2003	47 082 850	39 337 948
2002	13 295 740	19 933 909
2001	19 277 778	1 279 776
KOKKU	83 112 079	78 306 051

Tabel 7-52 Riikliku arengukava (RAK) investeeringutoetused

	2004		2005	
	Toetussumma heakskiidetud (kr)	Väljamakstud toetussumma (kr)	Toetussumma heakskiidetud (kr)	Väljamakstud toetussumma (kr)
Põllumajandustootmise investeeringutoetus	19 362 181	14 331 423	7 467 982	6 080 183
Põllumajandussaaduste töötlemise ja turustamise parandamise investeeringutoetus	2 421 182	-	-	2 421 182
Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise toetus	9 680,898	107 942	-	5 531 721
Külade taastamine ja arendamine	-	-	2 878 274	1 135 035
Vesiviljeluse investeeringutoetus	1 090 350	-	1 957 901	1 473 453
Nõuande ja teabeleviteenuste toetamine	-	-	247 388	23 948
sh. Nõuandekeskuse starditoetus	-	-	124 000	-
sh. Nõuandetoetus	-	-	23 948	23 948
sh. Maakondliku infopäeva korraldamine	-	-	99 440	-
KOKKU	32 554 611	14 439 365	12 551 545	16 665 522

7.10.2 Valgamaa Põllumeeste Liit

Adress Lai tn. 19, 68203 Valga
Telefon 764 1754, 50 42 260, e-post jaan.bachmann@mail.ee
Nõuandekeskus telefon 766 1754, e-post valga.nk@mail.com
Liidu esimees ja nõuandekeskuse juhataja Jaan Bachmann

Valgamaa Põllumeeste Liit on asutatud 1992. aastal ja töötas kuni 2004. aastani Valgamaa Põllumajandustootjate Liidu nime all. Alates 2005. aasta juulist töötab põllumeeste liidu koosseisus akrediteeritud Valgamaa Nõuandekeskus. Jätkatakse ka lepingulisel alusel EPKK-ga teabelevi teenuste osutamist.

Valgamaa Põllumeeste Liit on põllumajandustootjate ja töötajate ühendus. Liidu liikmed on andnud suurema osa maakonna põllumajandustootjate ja töötajate käibest, mis oli 2005. aastal 215 miljonit krooni. Liikmed on andnud absoluutse enamuse töödeldud põllumajandussaadustest toidulauale ja toormest toiduainete tööstusele maakonnas.

Oma tootmise ja töötlemise arendamisel on lähtunud keskkonnasõbralikust ja intensiivse tootmise edendamise põhimõtetest. Pidevalt on täiendatud tehnoloogilist baasi ja tootmise tehnoloogiat ning rajatud uusi tootmishooneid.

Oluliseks peetakse liikmete ja kõigi teiste maakonnas tegutsevate progressiivselt mõtleivate ja edasiarenemist soovivate maaelanike koolitamist ja nõustamist. Selles vallas on üheks tõsiseks ülesandeks Valgamaa Nõuandekeskuse kiire ja kvaliteetne väljaarendamine, mille raames tahetakse teha tõsist koostööd põllumajandusministeeriumi, EPKK, Valga Maavalitsuse, SA Valgamaa Arenguagentuuriga jt. Selleks on võetud lepingulisele tööle 10 atesteeritud konsulenti ja 2 nõustajat. Jätkub kandidaatide otsimine konsulentideks koolitamiseks. Õppepäevade teemadeks on olnud ELi direktiivide ja nendest tulenevate EV määruste ja seaduste tutvustamine ja neist johtuvate kohustuste täitmine. Selle tulemusena peavad kujunema välja keskkonnanõudeid täitvad ökonoomsed ja EL tugeva konkurentsitingimustes vastupidavad jätkusuutlikud tootjad. Samas aga peavad paranema elutingimused ja võimalused kõigile maaelanikele elamiseks maal ja et oleks võimalik tegelda põllumajandusele alternatiivsete tegevustega. Üheks põhilisemaks tegevuseks on olnud möödunud aastal ja jätkub ka tänava aktiivne osalemine ELi struktuurifondide kujundamise arutelus aastateks 2007–2013.

Valgamaa Põllumeeste Liidu Nõuandekeskus

Adress Valga Lai tn 19

Telefon 76 61754, faks 76 41754, e-post valga.nk@gmail.com

Juhataja Jaan Bachmann

Tehniline sekretär Airi Kivi

Valgamaa Nõuandekeskus on EL nõuetele vastav ja akrediteeritud keskus Valgamaa Põllumeeste Liidu ühe osana, mis tegutseb alates 2005. aasta juulist.

Nõuandekeskuse peamisteks ülesanneteks on:

- põllumeeste ja maaelanike tutvustamine ELi direktiivide ja nendest tulenevate EV määruste ja seadustega
- põllumeeste ja maaelanike õpetamine ja koolitamine õppepäevadel
- põllumeeste ja maaelanike nõustamine atesteeritud konsulentide ja heade praktikute abil
- põllumeeste abistamine toetuste saamiseks taotluste vormistamisel
- põllumeeste ja maaelanike varustamine vajaliku kirjanduse ja väljaannetega, mis on vajalikud tootmise jätkusuutlikuks muutmiseks.
- alternatiivsete tegevuste otsimine, soovitamine ja rakenduse abistamine

Nõuande koosseisus töötavad atesteeritud konsulendid lepingulistel alustel. Kuna nõuanded on tasulised, siis aitavad samad konsulendid nõuande andmisel vormistada nõuande saajal ka taotlused PRIA-le nõuandetoetuse saamiseks.

Nõuandekeskust tahetakse arendada välja kohaks, kust maaelanikud saavad kogu neid huvitava ja vajamineva teabe. Selline keskus peab kujunema uue ja eesrindliku oskusteabe hankijaks ja selle ellurakendamise soovitajaks. Oma töös peetakse väga oluliseks sisutiheda ja pideva koostöö jätkamist SA Valgamaa Arenguagentuuriga.

7.10.3 Taimetoodangu Inspeksiooni Valga büroo

Aadress Lai 19, Valga 68205
Telefon/faks 76 40831
Büroo juhataja Sirje Allik

Valga büroo koosseisus 3 töötajat.

Valga büroo töötajate tööalasteks ülesanneteks on teostada riiklikku järelevalvet Valga maakonnas taimede, taimsete saaduste ja muude objektide üle nende sisse- ja väljaveol, taasväljaveol ja aiandustoodete turustamisel, seemnete ja taimse paljundusmaterjali tootmisel ja turustamisel, taimekaitsevahendite ja -seadmete kasutamisel ja turustamisel, tuulekaera tõrje abinõude täitmise üle, kontrollida mahepõllumajanduslikku tootmisviisi, jälgida ja tõkestada ohtlike taimekahjustajate levikut ning teostada antud pädevuse ulatuses seaduses ettenähtud alustel ja korras õigustoiminguid füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes;

Tegevuse põhieesmärk: järelevalve kaudu parendada toodetava ja turustatava taimse toodangu kvaliteeti, aidates kaasa puhta elukeskkonna säilimisele.

Tabel 7-53 Järelevalve teostamine Valga maakonnas

Valdkond	Inspekteerimisi
Seemned	11
Taimetervis	66
Taimekaitse	49
Mahepõllumajandus	98

Tabel 7-54 Kontrollproovide võtmine Valga maakonnas

Valdkond	Proovide arv
Taimetervisise valdkonnas saadetud laboratoorsele analüüsimisele	84
Teravilja seemneproovid saadetud laboratoorsele analüüsimisele	115
Taimekaitse valdkonnas saadetud laboratoorsele analüüsimisele	5
Mahetootmise valdkonnas saadetud laboratoorsele analüüsimisele	1
Monitooringu käigus ja saadetud laboratoorsele analüüsimisele	33
Võetud proovid inspekteerimisel ja analüüsitud kohapeal	1

Fütosanitaarsertifikaate väljastati 45 tk.

Tabel 7-55 Teostatud veterinaar-sanitaarset ekspertiisi lihakehadele

Loomaliik	Kontrollitud lihakehade arv
Veised	10170
Sead	83968
Lambad/kitsed	377
Hobused	6

Ulukid	336
Kanad	28139

Saasteainete seire

Jääkainete seireprogrammi raames uuriti loomse päritoluga toidutoormes raskemetallide, ravimite ja desoainete jääkide ning hormoonide sisaldust 394 proovis. Kolmes proovis ületas saasteaine jääksisaldus lubatud piiri.

8. Sotsiaalhoolekanne, tervishoid, turvalisus

8.1. Sotsiaalkindlustus ja hoolekanne

Tabel 8-1 Peretoetuste väljamaksmine (tuh kr)

Toetuse liik	Saajate arv	Summa (tuh kr)
Peretoetused kokku	19785	48937,7
Sünnitoetus esimesele lapsele	134	502,5
Sünnitoetus teisele ja igale järgnevale lapsele	172	516
Lapsetoetus esimesele lapsele	4720	17275,3
Lapsetoetus teisele ja igale järgnevale lapsele	2300	8457,5
Lapsehooldustasu kuni 3-aastase lapse eest	719	5004,1
Kolmelapselise pere kvartalitoetus	1709	886,4
Üksikvanema lapse toetus	1084	3977
Lapse koolitoetus	5664	2552,4
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus	96	1136

Tabel 8-2 Vanemahüvitis

Toetuse liik	Saajate arv	Summa (tuh kr)
Vanemahüvitis	221	9760,3
vanemahüvitise ja sünnitushüvitise vahe	9	53,6

Tabel 8-3 Riiklik pensionikindlustus

Pensioni liik	Saajate arv	Summa (tuh kr)
Riikliku pensionikindlustuse kulud kokku	11124	297313,1
Vanaduspension	8173	245714,9
Väljateenitud aastate pension	27	893,4
Töövõimetuspension	2343	42174,3
Toitjakaotuspension	302	4820,5
Rahvapension	279	3710
Sh riigieelarvest finantseeritav kulu	1186	12569,2
Ametniku vanaduspensioni lisa	98	1444,2
Kaitseväge pension	8	505,1
Politseiametniku pension	25	1519,2
Rahvapension	279	3601,1
Pensionilisad	302	591,2
Pensionilisad staa <i>□</i> i järgi	474	4908,4

Tabel 8-4 Puuetega inimeste sotsiaaltoetused

Toetuse liik	Saajate arv	Summa (tuh kr)
Puuetega inimeste sotsiaaltoetused kokku	5731	30080,7
Puudega lapse toetus	192	2325,4
sh keskmise puudega lapse toetus	76	845,2
raske ja sügava puudega lapse toetus	116	1480,2
Puudega 16-aastase ja vanema lapse toetus	5349	25249,1
sh keskmise puudega inimese toetus	1450	3424,6
raske puudega inimese toetus	3168	16035,7
sügava puudega inimese toetus	731	5788,8
Hooldajatoetus		
sh hooldajatoetus puudega 3–16 aastase lapse	87	2236,5

kasvatajale ja vanema inimese toetus		
Puudega vanema toetus	64	232,6
Rehabilitatsioonitoetus	38	31,1

Tabel 8-5 Muud hüvitised ja väljamaksud

Hüvitise liik	Saajate arv	Summa (tuh kr)
Alaealiste, vaegurite ja täiendava lapsepuhkuse päevade tasu (puhkuseseadus, §26)	1002	354,4
Lisapuhkepäev puudega lapse vanemale (töö ja puhkeaja seadus, § 23)	24	32,5
Tasuline lapsetoetamise vaheaeg (töö ja puhkeaja seadus, § 18)	1	5,6
Töönnetuste ja kutsehaigustega seotud kahjuhüvitised	58	795,5
Matusetoetus	518	1138,4
Represseeritutele makstavad hüvitised	579	286,9

Tabel 8-6 Toimetulekutoetus ja täiendavad toetused omavalitsuste lõikes (kr)

Omavalitsus	Toimetulekutoetus			sh täiendav toetus		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Helme vald	598 130	553 712	693 320	25 400	87 226	174 650
Hummuli vald	218 145	173 700	251 749	50 830	17 244	151 895
Karula vald	270 000	324 956	417 500	18 187	94 579	90 364
Otepää vald	1 134 000	999 000	1 028 523	252 838	321 721	404 050
Palupera vald	314 213	315 000	329 187	-	47 184	30 750
Puka vald	325 724	252 155	234 429	11 500	9 473	7 225
Põdrala vald	216 846	148 000	288 878	49 000	8 711	62 800
Sangaste vald	810 283	648 516	1 032 612	25 935	69 712	440 238
Taheva vald	500 000	551 000	640 075	31 509	143 647	217 337
Tõlliste vald	557 486	489 280	682 851	-	-	20 000
Tõrva linn	291 851	353 149	389 223	46 000	155 474	158 500
Valga linn	7 116 032	6 827 918	7 381 738	114 575	189 903	624 473
Õru vald	433 522	328 854	430 988	-	1 500	26 890
Kokku	12 160 458	11 965 240	13 804 073	1 841 616	1 146 374	2 409 172

Tabel 8-7 Täiskasvanud puuetega inimeste hoolekanne 01.04.2005-31.12.2005

	2005
Hooldajatoetuse saajad	943
sh hooldajatoetuse saajad, kelle eest maksti sotsiaalmaksu	408
Hooldatavaid	1 053
Hooldajatoetust makstud	2 473 221
Puuetega inimestele sotsiaaltoetuste maksmine	2 659 331
Hooldajatoetuseks ja puuetega inimeste sotsiaaltoetusteks ning muudeks kuludeks arvestatud summad, aruandeperioodi jooksul	6 063 846
Sotsiaalhoolekandeteenustele suunatud täiskasvanud puuetega inimesi	68

Alates 01.04.2005 lõpetati raske ja sügava puudega täiskasvanud inimese hooldajale hooldajatoetuse maksmine puuetega inimeste toetuste seaduse alusel ning alates sellest ajast maksavad hooldajatoetust Sotsiaalkindlustusameti asemel kohalikud omavalitsused.

Tabel 8-8 Laste hoolekanne

	2001	2002	2003	2004	2005
Esmakordselt arvele võetud vanemliku hoolitsuseta lapsi	12	9	14	19	17
Paigutatud lastekodusse	9	9	3	12	7
Vormistatud eestkostet või hooldust	6	6	7	11	19
Oli eestkostel või hooldusel	101	85	77	83	68

Lapsendati	7	7	2	6	1
Lapsendatud lapsed	168	88	82	59	59

Tabel 8-9 Hoolekandeesutused

Hoolekandeesutus	Kohti	Asukoht	Haldaja
MTÜ Paju Pansionaadid	90	Paju, Tõlliste vald	Mittetulundusühing
MTÜ Valga Hoolekandekeskus	60	Peetri 2, Valga	Valga linn
Valga Lastekodu Kurepesa	30	Kungla 12, Valga	Valga linn
SA Taheva Sanatoorium: Lastekodu osakond	20	Taheva vald	Taheva vald
Hooldekodu osakond	40		
MTÜ Hellenurme Mõis	150	Hellenurme, Palupera vald	Mittetulundusühing
OÜ Taagepera Haigla Hooldekodu	15	Taagepera, Helme vald	Äriühing
Hargla Hooldekodu	12	Hargla, Taheva vald	Taheva vald
Hummuli Avahooldekeskus	8	Hummuli vald	Hummuli vald
Karula Hooldemaja	15	Lüllemäe, Karula vald	Karula vald
Tõrva vanurite ja invaliidide pension	7	Valga mnt 58a, Tõrva	Tõrva linn
Laatre Sotsiaalmaja	8	Laatre, Tõlliste vald	Tõlliste vald
Sangaste Pansionaat	16	Keeni küla, Sangaste vald Sangaste vald	
Otepää Päevakeskus-Hooldekodu	17	Kastolatsi tee 25, Otepää Otepää vald	
MTÜ Valgamaa Tugikeskus: Erihoolekanne	36	Kungla 28, Valga	Mittetulundusühing
Eakate hoolekanne	25		

Tabel 8-10 Päevakeskused

Päevakeskus	Asukoht	Haldaja
EELK Valga Peetri-Luke koguduse diakooniamaja	Lai 5a, Valga	EELK Valga Peetri Luke Kogudus
Koorküla Päevakeskus	Koorküla, Hummuli vald	Hummuli vald
Otepää Päevakeskus-Hooldekodu	Kastolatsi tee 25, Otepää	Otepää vald
Õru valla päevakeskus	Õru vald	Õru vald
Eesti PIK Valgamaa Koda	Kungla 15, Valga	Mittetulundusühing
Valga Töötute Aktiviseerimiskeskus	Piiri 19, Valga	Valga linn
MTÜ Valgamaa Tugikeskus	Kungla 28, Valga	Mittetulundusühing
Puka Valla päevakeskus	Kesk 15, Puka	Puka vald
Ala päevakeskus	Ala, Helme vald	Helme vald
Helme Päevakeskus	Helme vald	Helme vald
Holdre Päevakeskus	Holdre, Helme vald	Helme vald
Jõgeveste päevakeskus	Jõgeveste, Helme vald	Helme vald
Kalme küla päevakeskus	Kalme küla, Helme vald	Helme vald
Karjatnurme päevakeskus	Karjatnurme, Helme vald	Helme vald

Tabel 8-11 Tehniliste abivahendite soodustingimustel eraldamine omavalitsuste lõikes

Omavalitsus	Klientide arv	Maksumus (kr)	Tasus riik (kr)	Tasus klient (kr)
Helme vald	39	50 573	40 044	10 529
Hummuli vald	16	63 951	52 101	11 850
Karula vald	24	31 538	21 253	10 285
Otepää vald	93	167 950	116 583	51 367
Palupera vald	14	24 123	17 115	7 008
Puka vald	39	100 506	86 970	13 536

Põdrala vald	23	114 751	97 994	16 757
Sangaste vald	25	44 183	32 742	11 441
Taheva vald	27	35 657	24 552	11 105
Tõlliste vald	30	45 659	31 660	13 999
Tõrva linn	66	118 649	87 638	31 011
Valga linn	343	552 239	400 904	151 335
Õru vald	14	50 961	45 263	5 698
Kokku	753	1 400 740	1 054 819	345 921

Tabel 8-12 Tehniliste abivahendite soodustingimustel eraldamine abivahendite lõikes 2005.a.

Abivahendi tüüp	Maksumus (kr)	Tasus riik (kr)	Tasus klient (kr)
Liikumisabivahendid	251 793	235 217	16 576
Ortoosid ja proteesid	451 180	366 801	84 379
Põetus- ja hooldusvahendid	414 231	225 533	188 698
Nägemisabivahendid	64 263	56 268	7 995
Kuulmisabivahendid	219273	171 000	48 273
Kokku	1 400 740	1 054 819	345 921

8.2 Tervishoid

8.2.1 Ambulatoorne üldarstiabi

Perearsti nimistuid maakonnas 18, ambulatoorset üldarstiabi osutavad 18 perearsti, 1 abiarst, 18 pereõde ja 5 üldõde.

8.2.2 Eriarstiabi

Eriarstiabi osutatakse AS Valga Haiglas, OÜ Tõrva Tervisekeskuses ja SA Otepää Tervisekeskuses, AS Pühajärve Puhkekodu Taastusravikeskuses ja 6 OÜ või füüsilisest isikust ettevõtjatena töötavate eriarstide poolt.

8.2.3 Hambaravi

Hambaravi teenuse osutajaid maakonnas 11, neist erahambaravi asutusi 9 ja teise asutuse allüksusi 2 (AS Valga Haiglas ja SA Otepää Tervisekeskuses). Hambaproteesiteenust osutatakse AS Valga Haiglas, SA Otepää Tervisekeskuses, Hiie Silma hambaravikabinetis, Helle Margi hambaravikabinetis. Hambaraviasutustes töötab 20 arsti, sh. eraarstidena 12. Proteesiarste on 4, hambatehnikuid 3. Õendusalatöötajaid hambaravi asutustes 13.

8.2.4 Statsionaarne arstiabi

Maakonnas on 2 tervishoiuasutust, kus osutatakse statsionaarset arstiabi.

AS Valga Haiglas on 129 ravivoodit ja 4 päevastatsionaari voodikohta. Statsionaaris töötab 17 põhikohaga arsti ja 59 õendusalatöötajat.

SA Otepää Tervisekeskuses on 18 hooldusravi voodit. Statsionaaris põhikohaga töötavaid arste ei ole, õendusalatöötajaid 4.

8.2.5 Kiirabi

Maakonnas 3 kiirabiteenust osutavat asutust:

AS Valga Haigla, alluvuses 1 kiirabibrigaad,
OÜ Tõrva Tervisekeskus, alluvuses 1 kiirabibrigaad.

SA Otepää Tervisekeskuses 1 kiirabibrigaad otsealluvusega Tartu Kiirabile.

Tabel 8-13 Ambulatoorne arstiabi (ühe elaniku kohta aastas)

	2001	2002	2003	2004	2005
Külastusi arsti juurde	4,1	4,0	4,7	5,2	4,9
Arsti kodukülastusi	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1
Külastusi hambaarsti juurde	1,2	1,0	1,2	1,5	1,3
Kiirabi külastusi	0,15	0,20	0,20	0,18	0,17

Tabel 8-14 Meditsiinipersonal

Nimetus	Täidetud ametikohad		Neist ambulatoorselt		Põhikohaga töötajad		Neist ambulatoorselt	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Arstid kokku	67,85	63,85	44,10	42,35	63	60	45	43
neist üldarst	1,00	2,25	1,00	2,25	1	2	1	2
perearst	18,75	18,00	18,75	18,00	19	18	19	18
sisearst	3,25	3,25	-	-	3	3	0	0
üldkirurg	6,75	6,00	2,75	2,25	5	5	2	2
uroloog	0,50	0,50	0,50	0,50	-	-	-	-
günekoloog	7,00	7,00	3,50	3,25	6	6	4	3
pediaater	5,55	4,55	1,55	1,30	4	3	1	1
neuroloog	3,00	2,75	1,00	1,00	3	3	1	1
oftalmoloog	2,25	2,25	2,25	2,25	3	3	3	3
otorinolarüngoloog	1,25	1,25	1,25	1,25	2	1	2	1
psühhiaater	1,00	1,00	1,00	1,00	1	1	1	1
taastusraviarst	5,25	4,25	4,00	3,00	5	4	4	3
Õendusametikohtade kokku	125,80	116,55	58,80	57,55	128	123	61	60
neist üldõde	56,50	50,00	16,75	17,00	58	53	18	17
pereõde	16,50	17,75	16,50	17,75	17	18	17	18
ämmaemandad	9,75	9,25	3,00	2,50	10	10	3	3

Tabel 8-15 Voodikohtade iseloomustus

Asutuse nimetus	Voodikohti		Keskmiselt ravitud haigete arv		Voodikoormus		Keskmise ravikestvus	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
AS Valga Haigla	129	129	3468	3730	229,9	232,3	8,3	7,8
Otepää Tervisekeskus	18	18	180	178	216,5	194,1	23,2	19,6

Tabel 8-16 Voodikohtade profiil

Voodikohtade profiil	Voodikohti		Keskmiselt ravitud haigete arv		Voodikoormus		Keskmise ravikestvus	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Sisehaigused	40	60	1304	1735	318,9	252,4	9,8	8,7
Pikaravi/hooldusravi	30	30	266	300	221,6	246,8	22,0	24,7
Intensiivravi	-	6	-	190	-	165,7	-	5,2
Kirurgia	21	15	699	690	234,0	292,8	7,3	6,4
Sünnitus	10	10	274	258	116,0	100,5	4,3	3,9
Günekoloogia	11	11	246	252	121,4	107,1	5,1	4,7
Neuroloogia	15	-	360	-	228,5	-	9,7	-

Naha-suguhaigused	2	-	-	-	-	-	-	-
Lastehaigused	15	15	499	483	211,1	159,1	5,1	4,9
Kokku	147	147	3648	3908	228,1	231,2	9,0	8,3

Tabel 8-17 Enamesinenud esmahaigusjuhud (%)

Täiskasvanud	2004	2005	Lapsed	2004	2005
Hingamiselundite haigused	29,3	25,3	Hingamiselundite haigused	55,0	46,6
Vigastused ja mürgistused	11,2	11,4	Vigastused ja mürgistused	7,8	9,3
Kuse-suguelundite haigused	10,6	10,7	Nahk-ja nahaaluskoe haigused	7,4	6,8
Lihaskonna-ja sidekoe haigused	9,7	10,3	Nakkushaigused	6,4	7,6
Silma-ja silmamanuste haigused	7,4	7,2	Kõrva-ja nibujätkehaigused	5,8	6,1
Seedeelundite haigused	5,2	6,4	Silma-ja silmamanuste haigused	5,2	5,2
Naha-ja nahaaluskoe haigused	4,6	5,1	Seedeelundite haigused	4,0	9,4
Vereringeelundite haigused	4,3	4,1	Lihaskonna-ja sidekoe haigused	1,8	1,8
Nakkushaigused	3,9	5,4	Kuse-ja suguelundite haigused	1,4	1,4
Psüühika-ja käitumishäired	2,8	2,6	Psüühika-ja käitumishäired	1,0	1,2
Kõrva-ja nibujätkehaigused	2,5	3,5	Närvisüsteemihaigused	0,4	0,4
Närvisüsteemihaigused	2,5	1,8	Vereringeelundite haigused	0,1	0,2
Muud haigused	6,0	6,1	Muud haigused	3,7	4,0

Tabel 8-18 Täiskasvanute surmapõhjused

Surma põhjused	2004		2005	
	Juhud	%	Juhud	%
Vereringehaigused	311	58,8	280	52,8
Vanadussurm	20	3,8	14	2,6
Pahaloomulised kasvaja	90	17,0	97	18,3
Õnnetusjuhtumid	14	2,6	16	3,0
Muud haigused, sh.	94	17,8	123	23,2
mürgistused alkoholist	8	1,5	13	2,5
mürgistused narkootikumist	1	0,2	-	-
enesetapud	9	1,7	10	1,9
rünne	2	0,4	4	0,8

Tabel 8-19 Laste surma põhjused (juhtude arv)

Surma põhjused	2004	2005
Õnnetusjuhtumid	2	-
Haigused	2	-

Tabel 8-20 Nakkushaiguste esinemisjuhud

Haiguse nimetus	2001	2002	2003	2004	2005
Salmonelloos	1	-	-	4	5
Enteriidid	10	7	11	14	21
Viirushepatiit	-	1	-	2	2
Puukentsefaliit	3	-	4	-	1
Puukborrelioos	1	1	4	1	2
Tuberkuloos	19	9	14	7	15
Tuulerõuged	174	132	139	210	111
Sarlakid	17	17	8	7	3

Läkaköha	18	6	5	9	-
Sügelised	95	93	101	116	98
Enterobioos	88	27	19	31	25

8.3 Terviseedendus

Tervise edendamine on suunatud inimese tervist väärtustava ja toetava eluviisi kujundamisele ja tervisliku elulaadi soodustavate võimaluste ja tingimuste loomisele. Valdkond hõlmab terviseteadete levitamist, tervistavate teenuste ja tegevuste arendamist ja soodustamist, samuti tervist kahjustavate käitumisviiside piiramist ning reguleerimist. Terviseedenduslikud tegevused on suunatud kogu maakonna elanikkonnale.

Seoses südame- ja veresoonkonnahaiguste ennetamise riikliku strateegia 2005-2020 tegevuste alustamisega paikkondlikul tasandil moodustati maavanema 01.04.2005 korraldusega nr 165 Valgamaa Tervisenõukogu (TN), kuhu kuulub 11 liiget. Sama korraldusega lõpetati Valga Uimastiennetusnõukogu (UEN) tegevus.

Valgamaa Tervisenõukogu koordineerimisel viidi maakonnas ellu järgmisi riiklike programme ja strateegiaid:

- Alkoholismi ja narkomaania ennetamise programm aastateks 1997–2007
- HIV/AIDSi ennetamise riiklik programm aastateks 2002–2006
- Südame- ja veresoonkonnahaiguste (SVH) ennetamise riiklik strateegia 2005–2020

SVH riikliku strateegia elluviimiseks maakonnas eraldati 2005.a. 172 181 krooni, HIV/AIDS ning alkoholismi ja narkomaania programmi elluviimiseks 75 000 krooni.

2005.a. eraldati terviseedenduslaseid toetusi alljärgnevate projekti elluviimiseks:

- "Tänavanael — ülemaailme noortepäev" (Valga Linnavalitsus) 5 000 krooni
- "Taheva valla elanike tervisepäev" (Taheva Vallavalitsus) 6 947 krooni
- "Suvi 2005" (MTÜ Võrkpalliklubi Viktooria) 15 000 krooni
- "Lastevanemate lektorium" (Valga Linnavalitsus) 5 000 krooni
- "Inimsõlm" (Eesti Punase Risti Valgamaa Selts) 7 000 krooni
- "Noorte suveröömud" (Valga Linnavalitsus) 5 000 krooni
- "Noored — aktiivsed ja sõltumatud" (Valga Linnavalitsus) 10 000 krooni

Toimunud koolitused:

- huvialajuhtide ja noorsootöötajate "MinaSinaMina" raamatu ja CD kasutamise õpetus
- seksuaalkasvatuse koolitus maakonna lastekodude kasvandikele ja kasvatajatele, eesmärgiga õpetada täiskasvanuid igapäevatoos pädevalt suhtlema erivajadustega lastega seksuaalküsimustes. Samas said lapsed/noored ka individuaalnõustamist vastavalt lapse omapärale.
- maakonna koolikokkade koolituse II etapp projekti "5X puu- ja köögivilja päevas" raames
- kohalike omavalitsuste juhtidele koolitus "Terviseedenduse roll kohalikus omavalitsuses"

Muud tähelepanu väärivad tegevused:

Eesti Haigekassa projektiga "Kooli tervisenõukogude tegevuse arendamine" on liitunud 5 Valgamaa kooli ning neis on moodustatud kooli tervisenõukogu. Terviste edendavate koolidega liitus 2005.a. Valga Vene Gümnaasium ja Valga Põhikool.

Koostöös AS Valga Haiglaga töötab 2005.aasta juulikuust Suitsetamisest Loobujate Nõustamiskabinet.

Suitsuprii klasside võistlusega liitus 15.10.2005.a. 12 Valgamaa kooli, 36 klassi, kokku 702 õpilast

Toimus maakondlik noortekonverents "Noor ja Vaba", kus osalesid ja esinesid maakonna koolinoored ise.

Eesti Punase Risti Valgamaa Selts

Telefon 764 3856, e-post valgamaa@redcross.ee

Sekretär Aina Pääro.

Seltsi liikmeid 260, neist noorliikmeid 109.

Juhatus: Ants Aasma (esimees), Marianne Aunapu, Ülo Kets, Rudo Lilleleht, Linda Oks, Aasa Pöder, Väino Rimm, Maimu Vismann.

Seltsi põhiaated: inimlikkus, võrdsus, erapooletus, sõltumatus, vabatahtlikkus, ühtsus, ülemaailmsus.

Seltsi põhikirjalised tegevusvaldkonnad:

- vabatahtlike koolitamine
- fundamentaalsete printsiipide, rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõiguste edendamine
- esmaabikoolitus elanikkonnale
- terviseedenduslike projektide läbiviimine noortele, tervislike eluviiside propageerimine rahva hulgas
- katastroofiks ettevalmistuse taseme tõstmine koolitatud vabatahtlike hulgas, katastroofiohvrite toetamine, eriolukorda sattunute abistamine
- veredoonorluse propageerimine
- koostöö arendamine Rahvusvahelise Punase Risti ja Punase Poolkuu Organisatsioonidega

Osalemine programmides:

1. „Igale lapsele oma ranits” * tasuta ranitsa ja koolitarbed said 4 I klassi minevat last vähekindlustatud peredest
2. „Koolivaheaeg Punase Ristiga”
* lastelaagrites osales 127 õpilast vanuses 7–13 aastat vähekindlustatud peredest
3. „Inimsõlm” – noortejuhtide koolitus”
* HIV/Aids ja teiste STLH preventsiiooniprogrammi läbisid 21 koolinoort
4. Euroopa Liiklusohutuse Tuur „Sul on ainult üks elu – hooli sellest!”
* avalik üritus Valga linnas - liiklusohutuse alaste teadmiste käsitlemine
5. „Õnnetuseks valmisolek”
* Norra-Eesti Punase Risti Rahvuslike Seltside nädalane vabatahtlike õppelaager Madsal, milles osales 5 vabatahtlikku Valgamaalt.
6. „CALL 112”
* rahvusvaheline inglise keele laager Madsal eesti-läti koolinoortele teemal „Rahvusvaheline Humanitaarõigus ja esmaabi”, osales 30 koolinoort Valgamaalt
7. „Toetus Taheva lastekodu orbudele”
* koostööprogramm Soome Punase Risti Österbotten Seltsiga lastekodulaste vaba aja ürituste ja suvelaagri läbiviimiseks
8. „Estonia katastroof”
* laevahukus orvuks jäänud kooliõpilaste haridustoetus
9. „Eesti Torm”
* üleujutusest kannatada saanud perede toetusprogramm
10. „Aita Jussi”
* turvalisuse ja esmaabi õpetamine Valgamaa koolinoortele, programm lõppes võistluste-ülevaatustega, tunnistused omastasid 41 õpilast

9. Kultuur

Maakonna kõikides omavalitsustes tegutsesid rahva- ja kultuurimajad (kokku 16). Renoveeritud ruumides alustas tegevust Sangaste Seltsimaja. Kaks omavalitsust on oma kultuuriasutused andnud lepinguga hallata mittetulundusühingutele – Tõlliste vallas haldab Sooru Rahvamaja MTÜ Sooru Arendus ja Sangaste Seltsimaja haldab MTÜ Sangaste Kodukant. Palupera valla Hellenurme Kultuurimaja ruumides tegutseb MTÜ Tantsuklubi Mathilde.

9.1 Raamatukogud

Valga maakonnas on 25 rahvaraamatukogu ja 3 laenutuspunkti. Kõik raamatukogud on ühtlasi ka teabekeskused, kus on olemas nii riiklikud kui ka kohaliku omavalitsuse õigusaktid, äri- ja infokataloogid. 15-s maakonna raamatukogus saab tutvuda Euroopa Liidu infomaterjalidega, Valga Keskraamatukogus lisaks ka Euroopa Nõukogu ja NATO materjalidega.

Internetiühendus on kõikides raamatukogudes, 13-s raamatukogus on kasutusel raamatukoguprogramm RIKS, viies raamatukogus toimub laenutus elektrooniliselt.

Tabel 9-1 Raamatukogud

	2002	2003	2004	2005
Kogud	380 625	383 121	380 662	389 244
Lugejad	13 544	13 244	13 348	12 976
Laenutusi	499 080	489 937	518 907	479 932
Laenutuste arv 1 lugeja kohta	36,85	36,99	38,88	37

Tabel 9-2 Raamatukogu külastusi ühe elaniku kohta

	2002	2003	2004	2005
Valga Keskraamatukogus	7,3	6,8	7,2	6,2
Vabariigi keskraamatukogudes keskmiselt	5,9	7,2	7,8	7,3
Maakonna külaraamatukogudes	6,8	6,7	7,1	7,5
Vabariigi külaraamatukogudes keskmiselt	5,5	5,4	5,6	5,5

Valga Keskraamatukogu

Valga keskraamatukogu koostab maakondlikku teavikute, kodulooliste artiklite ja isikute andmebaasi. Andmebaasid on nähtavad internetis aadressil www.valgaraamatukogu.ee

Raamatukogus on kasutusel e-teenused: kirjanduse reserveerimine, laenutähtaja pikendamine, infopäringud.

Kogu täienes 6169 teaviku võrra, neist raamatuid 5994. Hangitud kirjandusest moodustab võõrkeelne kirjandus 24,8 %.

Telliti 128 nimetust ajakirju, neist 31 on võõrkeelsed.

Raamatukogus korraldati 43 näitust ja 32 raamatukoguüritust, neist 23 lastele.

Tabel 9-3 Valga Keskraamatukogu tegevusnäitajad

	Teavikuid	Lugejaid	Laenutusi	Külastusi
2001	114 428	4 402	134 530	97 108
2002	115 328	4 496	152 103	103 857
2003	116 550	4 460	147 608	95 818
2004	108 048	4 540	162 708	106 718
2005	112 867	4 444	144 692	91 149

9.2 Muuseumid

Tabel 9-4 Muuseumid

Valga Muuseum	Valga, Vabaduse 8	Üldtüüp
Barclay de Tolly mausoleum	Helme vald, Jõgeveste	Mausoleum
Helme Koduloomuuseum	Helme vald, Helme pastoraat	Kodulugu
Eesti Lipu Tuba	Otepää, Kirikumõis	Ajalugu
Otepää Gümnaasiumi Koduloomuuseum	Otepää, Koolitare 9	Kodulugu
G. Wulff-Õie Kirjandus- ja Koduloomuuseum	Pühajärve vald, Nüpli küla	Kodulugu, kirjandus
Hellenurme Vesiveski	Palupera vald, Hellenurme	Töötav veski
Enn Nilenderi Eratalumuuseum	Palupera vald, Nõuni küla	Kodulugu
Isamaalise kasvatuse püsiekspositsioon	Valga, Pikk 16	Ajalugu
Tõrva Hüdroelektijaam	Tõrva	Töötav elektrijaam
Otepää Suusamuuseum	Otepää Kirikumõis	Spordiajalugu

Valga Muuseum

Aadress Vabaduse 8, Valga

Veeb www.valgamuuseum.ee

Direktor Esta Mets

Seoses tähtajalise töölepingu lõppemisega korraldati muuseumi direktori ametikohale konkurss, mille võitis senine direktor Esta Mets ja temaga sõlmis maavanem töölepingu järgneviks kolmeks aastaks. Valga Muuseumi 50. tegevusjuubelit (asutatud 01.01.1950.a.) tähistati jaanuaris ajalooapäevaga ja novembris konverentsiga.

Ilmus Valga Muuseumi neljas aastaraamat "Valga ja militaaria", tiraaž 300 eks. Raamat sisaldab sõjaajaloolisi uurimusi.

Muuseumi vanemteadur Rain Soosaar koostas kaks uurimust: "1905.a. revolutsioonisündmused Valgamaal" ja "Igapäeva elu muutumisest 20. saj. I poolel Valgamaal".

Muuseumitunde viidi läbi 11 teemal kokku 1451 osalejale, muuseumitundidesse kaasati nii lasteaialapsi kui ka üldhariduskoolide kõikide vanuseastmete õpilasi. Maakonna õpilastele korraldati ajalooviktoriini.

Näitusesaalides eksponeeriti 12 kunstialast näitust. Püsiekspositsioonis tehti kaks uut temaatilist väljapanekut: "140 aastat litograafiatöökoda asutamisest Valgas" ja "165 aastat Valga õlletööstusest". Väljaspool muuseumiruumi korraldati neli näitust. Peale selle korraldas muuseum veel 23 avalikku üritust, milles osales 1979 inimest

Muuseumi fondi võeti arvele 281 uut museaali, neist annetati 182 ja osteti 99. Muuseumikogu suuruseks oli 68402 säilikut, neist eksponeeriti põhiekspositsioonis 1183, näitustel 197 ja üritustel 269. Turismihooajal (15.05.–29.08.) pikendas muuseum oma lahtioleku aegu ja oli avatud ka pühapäeviti. Muuseumi külastatavus:

Tabel 9-5 Valga Muuseumi tegevus

	2003	2004	2005
Museaale	67 849	68 121	68402
Näitusi	21	17	18
Külastajaid	5414	7540	8587

Tabel 9-6 Kultuurile eraldatud riiklikud vahendid (tuh kr)

	2001.a.	2002.a.	2003.a.	2004.a.	2005.a.
Toetus kultuuriürituste läbiviimiseks	59,0	59,0	59,0	59,0	89,0
Toetus uute raamatute ostmiseks	944,8	928,1	1047,5	1032,0	1078,6

9.3 Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp

Ekspertgrupi koosseis:

kuni mai 2005.a. Rein Leppik (esimees), Ene Kaas, Ilmar Kõverik, Heikki Kadaja, Anneli Puusepp
alates maist 2005.a. Rein Leppik (esimees), Ene Kaas, Ilmar Kõverik, Margus Möll, Arne Nõmmik
Valgamaa ekspertgrupile eraldati vahendeid projektide toetamiseks 1 206 611 krooni, sellest 1 152 319 krooniga toetati 395 kultuuri- ja spordialast projekti.

Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupi preemiad

Hendrik Agur — ürituse "Riidaja lennupäev" algatamise ja traditsiooniks muutmise eest
Villem Alp — koori- ja puhkpillimuusika edendamise eest Tõlliste vallas
Veiko Ardel — noorte sporditegevuse tulemusliku arendamise eest Tõlliste vallas
Vello Jaska — vabaõhuetenduse "Tõrva legend" autorile
Valdeko Kalamees — rahvakultuuriürituste korraldamise eest Tõrva piirkonnas
Eha Kotov — tervisespordiürituste korraldamise eest Karula vallas ja kaasabi eest Valgamaa 2005.a. suvemängude läbiviimisel
Karl Käsper — raamatu "Taagepera sajandite tuultes" koostamise ja väljaandmise eest
Siiri Põldsaar — muusikali "Tuhkatriinu" lavastamise ja ülemaakondlike noorte suurprojektide eestvedamise eest
Marit Rummel — käsitöötraditsioonide edendamise eest Valgamaal
Hans Salm — raamatu "Taagepera sajandite tuultes" koostamise ja väljaandmise eest
Ants Taul — ürituse "Riidaja lennupäev" traditsiooniks muutmise eest
Tauri Soovares — MTÜ "Piirilinna Bigbänd" tulemusliku tegevuse eest
Kaarel Tigane — spordiveteranide sporditöö edendamise eest Otepääl ja Valgamaal
Ene Vilipuu — Valgamaa tantsupeo ja Lõuna- Eesti memme-taadi suvepeo Valgamaa kava lavastamise eest
Valgamaa Rahvakunsti- ja Käsitöö Keskseks — Mardilaada Valgamaa päeva ettevalmistamise ja korraldamise eest.

9.4 Sihtasutus Valgamaa Fond

1998. aasta oktoobris asutasid Valgamaa 14 omavalitsuslikku üksust Sihtasutuse Valgamaa Fond, mis sai oma tegevusloa 1999.aasta 9.vebruaril ning on kantud tulumaksuga mittemaksustavate mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja. Sihtasutuse nõukogu koosseis 2005.a.: esimees Rein Randver, liikmed Uno Heinla, Heikki Kadaja, Terje Korss, Kalev Laar, Valeri Talu, Kaido Tamberg, Georg Traçanov, Aivar Uibu. Sihtasutuse igapäevatööd korraldab juhataja Helve Braun.

Sihtasutuse tegevuse eesmärgiks on Valgamaa arengu toetamiseks vahendite kogumine ja toetuste andmine. Eesmärgi saavutamiseks sihtasutus toetab rahaliselt maakondliku tähtsusega programme, aktsioone ja üritusi.

Sihtasutuse tulud 2005. aastal moodustusid 2004. a. rahalisest jäägist (326,7 tuh kr), Valgamaa kohalike omavalitsuste poolt eraldatud vahenditest (884,5 tuh kr), mitmesuguste organisatsioonide poolt sihtotstarbeliselt eraldatud vahenditest (178,9 tuh kr), annetustest (11,0 tuh kr.) ja pangaintressina saadud tulust.

Sihtasutuse Valgamaa Fond eelarve mahuks 2005. aastal oli 1 miljon 402 tuh. krooni.

Rahastati paljusid maakondlikke haridusüritusi — aineolümpiaadide, õpilaskonkursside, noorsooürituste, õpilaste ja õpetajate austamisürituste korraldamist; maakonna tantsupeo jt.

maakondlike kultuuriürituste korraldamist; nii koolinoorte kui ka täiskasvanute meistri- ja karikavõistluste läbiviimist ja teisi maakondliku tähtsusega spordiüritusi. Sihtasutuse eelarvest finantseeriti maakonna haridustöötajate täiendkoolitust aineseksioonide tegevuse kaudu ja maakondliku nõustamiskomisjoni tegevust. Toetati veebi www.valgamaa.ee tegevust, samuti ka Valgamaa aastaraamatu ja teatmiku "Valga maakond arvudes 2005" väljaandmist. Finantseeriti maakondlike kodukaunistamisalaste konkursside läbiviimist.

Sihtasutus jätkas aastapremiate väljaandmist teenete eest Valgamaa hariduse, kultuuri, spordi, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande arendamisel ja elutööpreemia väljaandmist kestva töö ja tegevuse eest Valgamaa arengusse.

Sihtasutuse Valgamaa Fond elutöö- ja aastapremiate väljaandmist toetasid aktsiaseltsid Biltex, Otolux, Vallai ja osaühing Valga Teed.

SA Valgamaa Fond elutöö preemia (10 000 kr)

Sulev Pallon, Palupera valla spordi- ja kultuuritöö aktivist

SA Valgamaa Fond aastapremiad (a` 5000 kr)

Ave Rõõm, Riidaja Põhikooli direktor – hariduspreemia

Ene Kaas, Lüllemäe Kultuurimaja direktor – kultuuripreemia

Kunnar Vahi, Valga Politseijaoskonna konstaabel – spordipreemia

Tatjana Laadi, Sangaste valla perearst – tervishoiupreemia

Lea Uppin, Valgamaa Tugikeskuse juhataja – sotsiaalhoolekande preemia

9.5 Valgamaa edukamateks valitud sportlased ja aktivistid

Tüdrukud B vanuseklass.

Triin Ojaste SK Oti-Audentes, murdmaasuusatamine

Marju Meema SK Oti-Audentes, mäesuusatamine

Kristin Kalk SK Oti-Audentes, laskesuusatamine

Poisid B vanuseklass

Rivo Reidla SK Maret-Sport, kergejõustik

Magnar Orasson SK Oti-Audentes, laskesuusatamine

Kaur Lõhmus SK Oti-Audentes, laskesuusatamine

Tüdrukud A vanuseklass

Kelly-Ann Laine SK Maret-Sport, kergejõustik

Grete Udvas SK Maret-Sport, kergejõustik

Oksana Bosjanok VK Viktooria, võrkpall

Poisid A vanuseklass

Tanel Laanmäe SK Viraaž, kergejõustik

Martin Meema SK Oti-Audentes, mäesuusatamine

Priit Päärson SK Oti-Audentes, laskesuusatamine

Tüdrukud juuniorid

Kaili Villem SK Oti-Audentes, laskesuusatamine

Poisid juuniorid

Ardi Ostrak SK Maret-Sport, kergejõustik

Rauno Liiv SK Oti-Audentes, mäesuusatamine

Kristjan Eljand Otepää Spordiklubi, suusahüpped ja suusakahevõistlus

Tüdrukud noorsooklass

Diana Teder SK Viraaž, kergejõustik

Poisid noorsooklass

Pertti Taul SK Maret-Sport, kergejõustik

Noorte võistkond

SK Oti-Audentes tüdrukute B klassi teatesuusatamise võistkond

Liis Kalda, Liina Oja, Triin Ojaste

Naised

Kristina Šmigun	SK Oti-Audentes, murdmaasuusatamine
Kerttu Siim	SK Oti-Audentes, mäesuusatamine
Triin Peips	SK Oti-Audentes, laskesuusatamine

Mehed

Pavel Loskutov	SK Maret-Sport, kergejõustik
Jaak Mae	SK Oti-Audentes, murdmaasuusatamine
Jaan Jüris	Otepää Spordiklubi, suusahüpped

Täiskasvanute võistkond

Otepää Spordiklubi suusahüppajate võistkond
Egert Malts, Jaan Jüris, Kristjan Eljand, Alar Kukka

Naised spordiveteranid

Piret Granovski	Valgamaa SVS, Tõlliste vald, kergejõustik
Liivi Parik	Otepää Spordiklubi, orienteerumine
Asta Kull	Valgamaa SVS, Tõrva linn, kergejõustik

Mehed spordiveteranid

Eduard Sokolovski	Valga Laskurklubi, Valga linn, laskmine
Sulev Pallon	Valgamaa SVS, Palupera vald, lauamängud
Jaan Jensen	Valgamaa SVS, Valga linn, kergejõustik

Tehnikasport

Mario Karuse	A-Karuse AMK., Valga linn, rallikross
Sigmar Tammemäe	A-Karuse AMK, veoautokross
Andrus Tiideberg	A-Karuse AMK., veobagi kross

Treenerid

Riho Meri	SK Maret-Sport, Valga, kergejõustik
Raimond Luts	SK Maret-Sport, Valga, kergejõustik
Anatoli Šmigun	SK Oti-Audentes, Otepää, murdmaasuusatamine
Spordiaktivistid	
Eha ja Toivo Kotov	SK Lüllemäe, orienteerumine, kepikõnd
Rein Augas	Valga Turniiribridge ja Mälumängu klubi
Tiit Kattai	Valga Petanque klubi ja Valga Piljardi Klubi

Positiivsed üllatajad

Meeli Pällin	Valga Laskurklubi, laskmine, Eesti Koolispordi Liidu meister tüdrukute B kl.
Kunnar Vahi	Puka Spordiklubi, Politseinike Maailmamängudel Kanadas 3 medalit

Valminud uued spordiobjektid

Valga Spordihall	11.10.2005.a., J.Kuperjanovi 36, 68207 VALGA, tel.7661795
Tõrva Gümnaasiumi võimla	01.09.2005.a., Puiestee 1, 68606 TÕRVA, tel.76 79456

Ehitatud, renoveeritud ja korrastatud spordirajatised**Valga linn**

Valga linna Peebu pargi pinnasekatttega korvpalliväljak
Räni pargi pinnasekatttega korvpalliväljak
Kungla tänava asfaltkatttega väliskorvpalliväljak
J.Kuperjanovi tänava väliskorvpalliväljak

Taheva vald

Koikküla-Lasteaed Algkooli saali renoveerimine

Palupera vald

Nõuni küla palliplatside rajamine

Helme vald

Ala Põhikooli võimla renoveerimine
 Ritsu Spordihoone pöranda korrastus
 Ritsu Spordiväljakud Linna külas

Matka- ja jalgrattateed**Maakonnas toimunud rahvusvahelised spordiüritused**

08.01. MK etapp murdmaasuusatamises
 13.08. Saku Suverull 2005
 28.05. Bruno Junki mälestusvõistlused käimises

Eesti meistri- ja karikavõistlused Valgamaal**Noorte Rukkilillemängude kergejõustiku võistlused**

29.-30.01. Eesti murdmaasuusatamise meistrivõistlused
 25.-26.03. Eesti murdmaasuusatamise meistrivõistlused
 27.02. Eesti suusahüpete ja kahevõistluse meistrivõistlused
 04.-05.03. Eesti mäesuusatamise meistrivõistlused
 22.01. ja 19.03 ETV ja Hansapanga noorte murdmaasuusasari I ja V etapp

Üle Eestilise Harrastusspordi üritused Valgamaal

13.02. 35. Tartu Suusamaraton (Otepää-Elva)
 04.-06.03. ESS Kalev Firmaspordi Talimängud
 12.03. Kekkose Suusasõit
 13.05. Tartu Jooksumaraton (Otepää-Elva)
 29.05. Tartu Rattaralli (Tartu-Otepää-Elva-Tartu)
 02.-04.06. 4. Tõrva-Helme Maleturniir
 29.07. Otepää Rattasõit
 24.09. Kekkose Sügisjooks ja sügismatk
 12.11. 6. Alfred Neulandi mälestusvõistlused tõstmises

Maakondlikud harrastusspordi üritused

13.03. Valdade ja linnade Talimängud – Tõlliste vallas – Sooru, Tsirguliina
 17. - 19.06. Valdade-linnade Suvemängud – Karula vald, Lüllemäe
 09.09. Valga-Valka 7. Rahvajooks ja kepikõnd
 19.06. Jooks ümber Pühajärve
 16.09. 23. Jooks ümber Tõrva kolme järve
 01.04.- 31.05. Priimetsa Tervisetunnid

Moodustatud spordiklubid

Poksiklubi Nahkkinnas	Reg.nr. 80134358	Viljandi 47, 68206 VALGA
Valga lauatenise ja koroona klubi VALGA	Reg.nr. 80229544	J.Kuperjanovi 66-45, 68207
Ekstreemspordiklubi Neutral	Reg.nr. 80214790	Lille 15, 68205 VALGA

Eesti Kultuurkapitali Valgamaa Ekspertgrupi aasta spordipreemiate laureaadid

Eha Kotov	SK Karula, orienteerumis- ja kepikõnni päevade korraldaja
Kaarel Tigane	Valgamaa SVS Otepää piirkonna koordinaator
Veiko Ardel	SK Beavers, Tõlliste vald, noorte kergejõustiklaste juhendaja

Medalivõitjad 2005.a.

1. Täiskasvanud

1.1 KULDMEDALID

Kristina Šmigun	murdmaasuusatamine 10 km kl.
Kristina Šmigun	murdmaasuusatamine 30 km kl.
Kristina Šmigun	murdmaasuusatamine 10 km v.
Kerttu Siim	mäesuusatamine, slaalom
Kerttu Siim	mäesuusatamine, suurslaalom
Triin Peips	laskesuusatamine, ind. võistlus
Triin Peips	laskesuusatamine, ühisstart
Triin Peips	laskesuusatamine, sprint
Triin Peips	laskesuusatamine viitstart
Triin Peips	laskejooks ind. Võistlus
Kristina Šmigun	teatesuusatamine 3 x 5 km
Katrin Šmigun	teatesuusatamine 3 x 5 km
Triinu Tee	teatesuusatamine 3 x 5 km
Pavel Loskutov	poolmaratonijooks
Jaan Jüris	suusahüpped talv
Jaan Jüris	suusahüpped suvi
Tambet Pikkor	suusakahevõistlus talv
Tambet Pikkor	suusakahevõistlus suvi
Jaak Mae	murdmaasuusatamine 15 km v.
Karl Siim	mäesuusatamine slaalom
Karl Siim	mäesuusatamine suurslaalom
Jaan Jüris	suusahüpped meeskonnavõistlus
Egert Malts	suusahüpped meeskonnavõistlus
Kristjan Eljand	suusahüpped meeskonnavõistlus
Alar Kukka	suusahüpped meeskonnavõistlus
Mario Karuse	autosport, rallikross ERK2500
Mario Karuse	autosport, rallikross ERK

1.2. HÖBEMEDALID

Jaak Mae	murdmaasuusatamine 10 km kl. + 10 km v.
Jaak Mae	murdmaasuusatamine, 15 km kl.
Jaak Mae	teatesuusatamine 3 x 10 km
Tauno Töld	teatesuusatamine 3 x 10 km
Aivar Rehemaa	teatesuusatamine 3 x 10 km
Sigmar Tammemäe	autosport, autokross GAZ53
Indrek Järvepõld	autosport, autokross GAZ51/52
Andrus Tiideberg	autosport, autokross veobagi G-53

1.3. PRONKSMEDALID

Katrin Šmigun	murdmaasuusatamine, 10km. kl.
Jaak Mae	murdmaasuusatamine, 50km kl.
Kristjan Eljand	suusahüpped, suvi
Mait Mäesaar	autosport, autokross GAZ53
Marko Koobakene	autosport, autokross veobagi G-53
Tarmo Kihulane	autosport, autokross GAZ51/52

2. Noored ja juuniorid**2.1. KULDMEDALID**

Taavi Lassmann	laskesuusatamine (C kl.), ind.võistlus
Taavi Lassmann	laskesuusatamine, ühisstart
Taavi Lassmann	laskesuusatamine, sprint
Taavi Lassmann	laskesuusatamine, viitstart
Taavi Lassmann	laskejooks, ühisstart
Triin Ojaste	murdmaasuusatamine (B kl.), 5 km v.
Triin Ojaste	murdmaasuusatamine, sprint
Marju Meema	mäesuusatamine (Bkl) , slaalom
Marju Meema	mäesuusatamine, suurslaalom
Grete-Ann Tadolder	laskesuusatamine, viitstart
Kristin Kalk	laskejooks, sprint
Liis Kalda	teatesuusatamine 3 x 3 km
Liina Oja	teatesuusatamine 3 x 3 km
Triin Ojaste	teatesuusatamine 3 x 3 km
Magnar Orasson	laskejooks, sprint
Magnar Orasson	laskejooks, viitstart
Robi Männiste	laskejooks, individuaalne
Tanel Laanmäe	kergejõustik (Akl), odavise
Martin Meema	mäesuusatamine, slaalom
Ardi Ostrak	murdmaajooks, 3000 m
Rauno Laiv	mäesuusatamine, slaalom
Rauno Laiv	mäesuusatamine, suurslaalom

2.2 HÖBEMEDALID

Taavi Lassmann	laskejooks (Ckl), individuaal
Sven Anton	laskejooks, ühisstart
Sven Anton	laskejooks, sprint
Sven Anton	laskejooks, viitstart
Sven Anton	laskesuusatamine, ühisstart
Triin Ojaste	murdmaasuusatamine, ühisstart 5 km kl.
Kristin Kalk	laskesuusatamine, viitstart 4 km
Rivo Reidla	kergejõustik, 100 m jooks
Henri Juhkam	mäesuusatamine,
Kaur Lõhmus	laskesuusatamine, individuaal
Kaur Lõhmus	laskesuusatamine, sprint
Magnar Orasson	laskesuusatamine, viitstart
Rolf-Otto Rootsma	laskejooks, sprint
Robi Männiste	laskejooks, ühisstart
Janika Ardel	kergejõustik, 1500 m jooks
Kelly-Ann Laine	kergejõustik, kettaheide
Reivo Kandi	kergejõustik, 2000 m tkj.
Priit Päärson	laskesuusatamine, sprint
Priit Päärson	laskejooks, individuaalne
Tauno Töld	murdmaasuusatamine, meeskondlik teatesprint
Taavi Teder	murdmaasuusatamine, meeskondlik teatesprint
Kristjan Eljand	suusahüpped (JKl)
Diana Teder	kergejõustik (noorsoo kl.), 400 m jooks
Pertti Taul	kergejõustik (noorsoo kl.), kolmikhüpe
Rain Kuresoo	laskesuusatamine, individuaal
Rain Kuresoo	laskesuusatamine, sprint
Rain Kuresoo	laskejooks, sprint
Rain Kuresoo	laskejooks, viitstart

2.2. PRONKSMEDALID

Sven Anton	laskesuusatamine (Ckl), individuaalne
Sven Anton	laskesuusatamine, sprint
Sven Anton	laskesuusatamine, viitstart
Triin Ojaste	murdmaasuusatamine (Bkl.), 5km kl.
Liis Kalda	murdmaasuusatamine, 5 km v.
Grete-Ann Tadolder	laskesuusatamine, viitstart
Kristin Kalk	laskesuusatamine, sprint
Kristin Kalk	laskejooks, viitstart
Kristin Kalk	laskejooks, ühisstart
Rivo Reidla	kergejõustik, 300 m jooks
Timo Sujev	kergejõustik, 1500 m tkj.
Kaur Lõhmus	laskesuusatamine, ühisstart
Kaur Lõhmus	laskesuusatamine viitstart
Magnar Orasson	laskesuusatamine, sprint
Andreas Nigol	laskejooks, ühisstart
Andreas Nigol	laskejooks, individuaalne
Rolf-Otto Rootsma	laskejooks, viitstart
Grete Udras	kergejõustik (Akl.), kõrgushüpe
Keijo Priks	murdmaasuusatamine, 15 km kl.
Karl-August Tiirma	suusakahevõistlus
Priit Päärson	laskesuusatamine, ühisstart
Priit Päärson	laskejooks, viitstart
Keijo Priks	teatesuusatamine 3 x 5 km
Olari Orm	teatesuusatamine 3 x 5 km
Eeri Vahtra	teatesuusatamine 3 x 5 km
Ardi Ostrak	kergejõustik(J kl.) 1500 m jooks
Kristjan Eljand	suusakahevõistlus
Kaili Villem	laskejooks, sprint
Kaili Villem	laskejooks, viitstart
Kaili Villem	laskejooks, ühisstart
Kail Villem	laskejooks, individuaalne
Diana Teder	kergejõustik (noorsoo kl.), 200 m jooks
Pertti Taul	kergejõustik, kolmikhüpe sisemv.
Rain Kuresoo	laskejooks, viitstart
Rain Kuresoo	laskejooks, ühisstart

3. Spordiveteranid**3.1. KULDMEDALID**

Liivi Parik	orienteerumine (N50), lühirada
Liivi Parik	orienteerumine, tavarada
Liivi Parik	orienteerumine, pikk-rada
Asta Kull	kergejõustik, vasaraheide
Piret Granovski	kergejõustik (N35), 100 m jooks
Piret Granovski	kergejõustik, 400 m jooks
Eduard Sokolovski	laskmine (M55), olümpiakiirlaskmine
Sulev Pallon	lauamängude mitmevõistlus (M70)

3.2. HÕBEMEDALID

Asta Kull	kergejõustik, odavise
Katrin Priks	murdmaasuusatamine, 5 km kl.
Eduard Sokolovski	laskmine, 60l vabapüstol
Eduard Sokolovski	laskmine, jooksev metssiga
Kaarel Tigane	kergejõustik (M60), vasaraheide
Jaan Jensen	kergejõustik (M50), kettaheide

3.3 PRONKSMEDALID

Asta Kull	kergejõustik, kuulitõuge
Asta Kull	kergejõustik, kettaheide
Elli Piller	lauatennis(M60), üksikmäng
Peeter Adler	orienteerumine(M40), lühirada

10. Turism

10.1 Turismiinfo ja -teenused

Valga Turismiinfokeskus (infoteenused). Kesk 11, 68203 Valga, telefon/faks 766 1699, epost: valga@visitestonia.com; kodulehekülg www.visitestonia.com

Otepää Turismiinfokeskus (infoteenused). Lipuväljak 13, 67405 Otepää, telefon: 766 1200, faks: 766 1246, e-post: otepaat@visitestonia.com; kodulehekülg www.visitestonia.com

Tõrva Turismiinfopunkt (infoteenused). Valga 1, 68 605 Tõrva, telefon/faks 766 3300, epost: info@torva.ee
SA Valgamaa Turism (maakondlikud turismiprojektid, arendustöö), Kesk 11, 68203 Valga, telefon/faks 766 1699, e-post: valgamaaturism@hot.ee

SA Tõrva-Helme Turism, Valga mnt. 1, Tõrva 68605, telefon 766 3300, e-post: info@torva.ee

SA Lõuna-Eesti Turism, Kitsas 8, Tartu 51003, tel/faks 744 2271, e-post: info@southeastonia.info

AS Hansa reisid (turismireisid, laeva-, bussi- ja lennupiletid, kindlustused, auto- ja bussirent, viisade vormistamine), Aia 16-1, 68203 Valga, tel/faks 766 1542, telefon 524 7706, e-post hansavalga@hot.ee

Valga Reisibüroo (turismireisid, laeva-, bussi- ja lennupiletid, kindlustused, viisade vormistamine).

Vabaduse 5, 68204 Valga, telefon/faks 766 1055, telefon 5623 3189, e-post: valgareisiburoo@hot.ee

Otepää Reisibüroo (turismireisid, laeva-, bussi-, rongi- ja lennupiletid, kindlustused ja viisade vormistamine). Lipuväljak 11, 67404 Otepää, telefon 765 4060, faks 766 1229

A-Karuse Reisibüroo (turismireisid, laeva-, bussi- ja lennupiletid, kindlustused, viisade vormistamine). Aia 9, 68203 Valga, telefon/faks 767 9888, 506 2900, e-post reisid@akaruse.ee

Tabel 10-1 Atesteeritud majutusettevõtted

Majutusettevõtte	Ettevõtteid	Kohti
hotell	10	636
motell	2	62
külalistemaja	12	307
puhkemaja	21	299
külaliskorter	3	28
puhkekülad- ja laagrid	8	500
hostel	5	81
turismitalu	12	157
kodumajutus	9	68
kokku	82	2138

Tabel 10-2 Toitlustusettevõtted

Toitlustusettevõtte	Ettevõtteid	Kohti
restoranid	6	378
pubid	10	770
kohvikud	7	152
baar	10	378
kiirtoitlustus	6	202
ööklubid	4	410
kokku	43	2290

10.2 Turismiüritused/projektid

- Osalemine messidel: Tourest 2005, Matka 2005 ja Balttour 2005
- Korraldatud 2 infopäeva Valgamaa turismiettevõtjatele (12.04.2005 ja 14.12.2005)
- Valgamaa turunduse projekti raames Saksa reisikorraldajate ja ajakirjanike viiepäevane testreis Valgamaale ja Võrumaale augustis 2005, eesmärgiga tulevikus see piirkond lülitada Eesti reisikavva.

- Mardilaat ja Lõuna-Eesti presentatsioon Helsingis
 - 11.novembril Tallinnas Mardilaadal Valgamaa turismiinfolett

Teenused	Otepää Turismiinfokeskus	Valga Turismiinfokeskus
Teenindatud kohapeal	13 085 klienti	8 425 klienti
Päringutele vastatud (telefon, e-post, kiri, faks)	9 088 korda	3 445 korda
Nõustatud	65 ettevõtjat	14 ettevõtjat

Projektid

- Otepää ajaloo teemapargi projekt märts-november 2005
- Lõuna-Eesti brändi kommunikatsioonistrateegia / SA Lõuna-Eesti Turism/
- Valga-Valka turismistrateegia 10 aastaks ja tegevuskava 3 aastaks. /INTERREG III A projekt Valga-Valka: 1 linn, 2 riiki
- Valgamaa turismiveeb inglise, saksa ja soome keeles – Valgamaa turunduse projekti raames

Osalemine koostööprojektides

- Via Hanseatica
- Maakonna arengunõukogu turismi töögrupp

Trükised

- Valgamaa marsruudiraamat inglise, saksa, soome ja läti keeles
- Valgamaa imago trükis inglise, saksa ja soome keeles
- Jalgsi linnas – Valga, Otepää ja Tõrva linnakaardid 2 värvi trükis
- Otepää imago trükis inglise, saksa, soome keeles
- Otepää turismitrükis „OTEPÄÄ SUVI 2005”
- Otepää Teataja Suve-eri turismileheküljed; suvised liikumisrajad
- Otepää turismitrükis „OTEPÄÄ TALV 2005”

Tabel 10-3 Majutatute arv majutusasutustes

Turistid	2002	2003	2004	2005
Sise- ja välituristid (in)	49 988	53 009	67 354	77 649
osatähtsus Eestis (%)	3,6	3,6	3,7	3,7
sh Eesti elanikud (in)	39 770	41 604	50 877	64 053
osatähtsus Eestis (%)	10	10	12	..
sh välituristid	10 218	11 405	16 477	13 596
osatähtsus Eestis (%)	1,0	1,1	2,0	..

Tabel 10-4 Majutatud välituristide arv suurema osatähtsusega riikidest

Riik	2002	2003	2004	2005
Soome	4661	5587	6017	5794
Saksamaa	1322	1596	1934	1962
Rootsi	614	691	1118	1259
Läti	834	659	776	1267
Venemaa	704	768	1121	776
Norra	323	273	203	350
Leedu	362	286	348	340
UK, Iirimaa	301	244	263	154

Kasutatud materjalid ja märkide seletus

1. Eesti Statistikaamet. [<http://www.stat.ee>]
2. Ajaleht Äripäev. [<http://www.aripaev.ee>]
3. EAS Turismiarenduskeskuse kodulehekülg. [<http://www.visitestonia.com>]

Kasutatud märgid

- ... Andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad
- Nähtust ei esinenud

Tartumaa

Palupera

Viljandimaa

Põdrala

Puka

Otepää

Helme

Öru

Sangaste

Hummuli

Tõlliste

Võrumaa

Läti Vabariik

Valga

Karula

Taheva

